

Запослење странаца у Југославији, 1936.

Садржај

Увод

Уместо предговора

Објашњење знакова

Важнија упутства за послодавце и страног држављанина

Регистар важнијих израза из Уредбе, Правилника и упутстава

I део

Ново законодавство

II део

Важнији прописи о регулисању питања запослења страних држављана почев од 1925. год. па до 30. IV 1935.

III део

Важније одредбе појединих закона које су у вези са питањем боравка или са обављањем професија страних држављана

IV део

Важније одредбе о запослењу, настањивању, боравку и обављању професија из конвенција (споразума) и уговора закључених између наше државе и других држава

V део

Евиденција домаће незапослене радне снаге и посредовање рада

VI део

Обрасци и упутства

331.5-054.6
(497.1) (094.5)

PAVLOVIĆ

ZAPOSLENJE STRANACA

U JUGOSLAVIJI

**ZBORNIK ZAKONSKIH PROPISA KOJIMA SE
REGULIŠE ZAPOSLENJE STRANIH DRŽAVLJANA**

G. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja
svojim rešenjem St.br. 2977/36 god. odobrio je i
preporučio ovaj Zbornik.

33419.

BEOGRAD, 1936

Ovaj Zbornik posvećujem blaženoj seni

svoга oca

† **Dimitrija**, biv. trgovca iz Neresnice (sreza Zviškog), koji je 21 jula 1918 god. podlegao mučenjima okupatorskih vlasti;

i svoje braće:

† **Božidara**, koji je 11 aprila 1915 god. podlegao ranama zadobijenim u borbama na Mačkovom Kamenu krajem 1914 god.;

† **Momčila**, koji se preselio u večnost 2 marta 1916 god. kao nevina žrtva okupatorskih vlasti;

† **Radomira**, koji je kao regrut poginuo 20 avgusta 1921 god. prilikom „Albanske pobune“; i

† **Svetolića**, koji je 27 decembra 1925 god. podlegao teškoj bolesti zadobijenoj u toku 1917/18 g. u koncentracionim logorima zavojevača.

Na dan Sv. Jovana
7/20 januara 1936 god.
Beograd.

Vladislav D. Pavlović

Umesto predgovora

U ovaj Zbornik uneo sam kako propise koji se neposredno odnose na pitanje zaposlenja stranih državljana u našoj državi, tako i one propise koji su sa njim u bližoj ili daljoj vezi, zatim potrebna uputstva i objašnjenja, a naročito ona objašnjenja koja su bila nepoznata za širu javnost, jer su ostala u aktima prepiske koja je vođena između zainteresovanih vlasti. Sređujući ovaj Zbornik imao sam u vidu, uglavnom, praktične ciljeve i potrebe onih, kojima je ovaj Zbornik i namenjen. Stoga sam se trudio da ga uredim tako, kako bi bio što pogodniji za praktičnu upotrebu.

Poslodavci (tj. sva fizička ili pravna lica) koji iskorišćavaju rad i usluge stranih državljana, odnosno sami strani državljani koji svoju telesnu ili umnu snagu stavljaju u službu trećih lica, kao i organi državne vlasti koji su pozvani da primenjuju Uredbu i ostale zakonske propise o zaposlenju stranih državljana, treba u ovom Zborniku da nadu ne samo sve potrebne propise, već i najpotrebnija objašnjenja i uputstva za njihovu pravilnu primenu. Ovde želim da naglasim, da od pravilne primene tih propisa zavisi: 1) stvaranje uslova za zaposlenje i osposobljenje domaće radne snage i za one poslove, koji se sada obično

poveravaju samo stranim stručnjacima; 2) lojalno izvršavanje svih onih obaveza naše države u pogledu boravka, zaposlenja i rada stranih državljana koje proističu iz ugovora i konvencija zaključenim sa trećim državama; 3) recipročno postupanje s obzirom na uslove za boravak, zaposlenje i rad naših državljana u drugim državama; i 4) uredno ubiranje prihoda od kazna i taksa, ukoliko Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja bude propisao ubiranje takse za zaposlenje stranih državljana onih država, koje naplaćuju taksu za zaposlenje naših državljana, ili koje sprečavaju ili potpuno onemogućavaju njihovo zaposlenje (čl. 20 i 23 Uredbe). S obzirom na sve to podelio sam ovaj Zbornik u šest sledećih delova:

Prvi deo obuhvata najnovije zakonske propise kojima se reguliše zaposlenje stranih državljana u Jugoslaviji sa svima docnijim izmenama i dopunama, kao i najpotrebnija objašnjenja.

Drugi deo donosi nekoliko odredaba kojima je bilo regulisano zaposlenje stranih državljana pre 30 aprila 1935 god.

Treći deo čine važnije odredbe raznih zakona koje se odnose na boravak, obavljanje profesije ili zaposlenje stranih državljana, odnosno odredbe koje mogu imati veze sa propisima kojima se reguliše zaposlenje stranih državljana.

Četvrti deo sačinjavaju odredbe raznih konvencija i sporazuma, koje se odnose na boravak, zaposlenje ili rad stranih državljana, odnosno odredbe koje su u vezi sa tim pitanjem.

Peti deo sadrži spisak ustanova javne službe posredovanja rada, spisak zainteresovanih komora, ustanova i organizacija koje, pored ostalog,

vode i evidenciju o domaćoj nezaposlenoj radnoj snazi, kao i spisak zanatskih i industrijskih komora i saveza učlanjenih kod Centrale industrijskih korporacija Kraljevine Jugoslavije u Beogradu.

U šestom delu nalaze se najpotrebniji obrasci za molbe i žalbe i dr. sa potrebnim uputstvima.

Pri izradi ovog Zbornika koristio sam se svojim višegodišnjim iskustvom i praksom na radu u Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja.

Radi bolje preglednosti dodao sam kraće naslove iznad svakog člana Uredbe i Pravilnika za njenu primenu, kao i iznad svakog objavljenog §-a Zakona o radnjama. Kurzivom su štampane sve izmene i dopune u pomenutom Pravilniku. U ostalom tekstu kurzivom je štampano samo ono što je trebalo naročito istaći.

Izraze: Kraljevina Srbija, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, Republika Grčka, Republika Arbanska ili Kraljevina Španija, koji se pominju u Zborniku, sada treba čitati kao: Kraljevina Jugoslavija, Kraljevina Grčka, Kraljevina Arbanija, odnosno Španska Republika.

Smatram za svoju prvu i prijatnu dužnost da se i ovom prilikom zahvalim g. Branku Petroviću, šefu Oseka Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja, na dragocenim savetima, a g. Despotu Ostojiću, činovniku istog Ministarstva, na ustupljenom prikazu pomenute Uredbe.

Vladislav D. Pavlović

Sva prava pridržava Urednik, jer je ovaj Zbornik ne samo rezultat njegovih napora već i znatnih materijalnih žrtava.

Skraćenice:

- 1) F. z. = Finansijski zakon
- 2) J. b. r. = Javna berza rada
- 3) Min. s. p. i n. z. = Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja
- 4) M. s. p. i n. z. = Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja
- 5) Prav. = Pravilnik za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana
- 6) Prav./925 = Pravilnik o uposlenju stranih radnika iz 1925 godine
- 7) Str. dr. = Strani državljani
- 8) Ur. = Uredba o zaposlenju stranih državljana
- 9) Up./I = Uputstva za primenu Uredbe St. Br. 62.500/35
- 10) Up./II = Uputstva za naplaćivanje i dostavljanje novčanih kazna i taksa—St. Br. 58.900/35
- 11) Up./III = Upustva o upotrebi i popunjavanju propisanih obrazaca—St. Br. 60.350/35

Važnija uputstva za poslodavca i stranog državljanina

I

Poslodavac je dužan: 1) *Uposlavati* stranog državljanina samo za ono vreme, u onom svojstvu, na onom poslu, u onom preduzeću i na onom području koji su u dozvoli naznačeni (čl. 6 Uredbe).

2) *Zaključiti ugovor o radu* sa stranim državljaninom koji nije jugoslov. narodnosti ili ruska izbeglica, ako isti dolazi neposredno iz inostranstva, u roku od petnaest dana po zaposlenju stranca, i obezbediti mu najmanje iste uslove rada kao i našim državljanima iste struke i sposobnosti. (čl. 14. Uredbe)

3) *Voditi registar stranih državljana* koji nisu jugoslov. narodnosti ili ruske izbeglice i upisivati sve podatke o stranom državljaninu ukoliko stoji slučaj iz st. 1 čl. 3, st. 4 čl. 4 i čl. 14 Uredbe (tač. 1 čl. 15 u vezi sa st. 2 čl. 18 i st. 2 čl. 21 Uredbe).

4) U roku od deset dana po prestanku radnog odnosa podneti o tome *pismen izveštaj*: 1) nadležnoj mesnoj državnoj policijskoj vlasti, a gde ove nema, opšte upravnoj vlasti prvog stepena; i 2) nadležnoj prvostepenoj vlasti po ovoj Uredbi (st. 3 čl. 15 Uredbe).

5) U određenom roku *ispuniti postavljene mu uslov* u dozvoli za zaposlenje (čl. 9 Uredbe).

6) *Naznačiti tačne podatke* u spisku podataka o stranom državljaninu i o sebi, odnosno o svom preduzeću (čl. 18 Uredbe).

7) *Uplatiti taksu* ukoliko ista bude određena i u dozvoli naznačena (tač. 3 st. 1 čl. 18 u vezi sa čl. 23 Uredbe, st. 2 čl. 23 i st. 1 čl. 24 Pravilnika).

8) Na mesec dana pre isteka roka ranije dozvole *podneti molbu za produženje dozvole*, ako postoji potreba za daljim zaposlenjem stranog državljanina (st. 2 i 3 čl. 9 u vezi sa st. 1 čl. 6 Uredbe, st. 2 čl. 23 i st. 1 čl. 24 Pravilnika).

9) *Postupiti u svemu po st. 3 čl. 24 Uredbe*, ako mu je ugovorom odnosno povlasticom (koncesijom) data mogućnost za

zaposlenje stranih državljana do jednog određenog broja (tač. 5 st. 2 čl. 18 Uredbe).

II

1) **Strani državljanin koji nije jugoslovenske narodnosti ili ruska izbeglica dužan je:** 1) Ako ima dozvolu na neodređeno vreme (tač. 2 st. 2 čl. 3, tač. 5 i 6 čl. 4 Uredbe, čl. 1 — 4 i 14 Pravilnika a) *podneti takvu dozvolu* u toku maja meseca svake godine mesnoj državnoj policijskoj vlasti, a gde ove nema, opšte upravnoj vlasti prvog stepena radi *proveravanja i overe* (st. 2 čl. 5, Uredbe); b) *izvestiti nadležnu prvostepenu vlast* po Uredbi o svom odlasku iz naše države, kao i o svom povratku, i pasošem dokazati da istu nije napuštao duže od tri meseca u toku jedne kalendarske godine) tač. 4 st. 2 čl. 17 Uredbe);

2) *Uposlavati* se samo za ono vreme, u onom svojstvu, na onom poslu i u onom mestu koje je naznačeno u dozvoli (st. 1 čl. 6 u vezi sa st. 1 čl. 18 Uredbe);

3) *Naznačiti o sebi tačne podatke* u spisku podataka o stranom državljaninu (čl. 10 u vezi sa tač. 2 st. 2 čl. 18 Uredbe);

4) *Uplatiti taksu* za zaposlenje stranog državljanina ukoliko bi ista bila određena i u ličnoj dozvoli naznačena (čl. 23 u vezi sa tač. 3 st. 1 čl. 18 Uredbe);

5) *Podneti molbu za produženje dozvole* najkasnije na mesec dana pre isteka ranije dozvole, ako mu je dozvola data na ograničeno vreme (st. 2 i 3 čl. 9, u vezi sa st. 1 čl. 6 Uredbe i st. 2 čl. 18 Pravilnika).

6) *Dokazati da ispunjava uslove* predviđene odredbama o radnicima iz ugovora i konvencija (čl. 25 Ured. i čl. 14 Pravilnika).

7) *Dokazati uverenjem javne berze rada* da domaćih radnika, stručnjaka iste vrste, nema nezaposlenih, — ukoliko žele da samostalno obavljaju kakvo zanimanje (tač. 3 čl. 4 i st. 3 čl. 10 Uredbe, i čl. 7 Pravilnika).

III

Strani državljanin jugoslovenske narodnosti i ruske izbeglice — dužni su svake godine u maju mesecu podneti svoje dozvole na neodređeno vreme nadležnoj mesnoj drž. polic. vlasti, a gde ove nema, opšte upravnoj vlasti prvog stepena radi *evidencija* (st. 1 čl. 3 Pravilnika).

IV

Članovi porodice stranog državljanina ne mogu biti zaposleni na osnovu dozvole date za njegovo zaposlenje (st. 2 čl. 6 Uredbe).

V

U pogledu zaposlenja stranih državljana u svojstvu **montera** za montiranje ili opravku specijalnih mašina izrađenih ili isporučenih od preduzeća u inostranstvu, odnosno u svojstvu **poverenika stranog kapitala** uloženog u produktivne svrhe kod preduzeća u našoj državi — smatra se da je poslodavac po Uredbi ono lice, koje je nabavljač označenih specijalnih mašina, odnosno lice kod koga je uložena strani kapital.

VI

Svi potrebni obrasci predviđeni u čl. 10, 27 i 29 Uredbe mogu se nabaviti kod javnih berza rada, njihovih podružnica i ekspozitura. (Videti čl. 19, 20 i 21 Prav.)

VII

Na sve molbe ili pretstavke treba zalepiti taks. marku od 5 din. po T. br. 1 Tak. tarife.

Za svako traženo rešenje treba priložiti po jednu taks. marku od 20 din. po T. br. 5 Tak. tarife.

Za svako traženo uverenje (izveštaj ili mišljenje) treba priložiti po jednu taks. marku od 20 din. po T. br. 3 i 4 Tak. tarife.

Na svaki prilog, koji nije taksiran po drugom nekom Tar. broju, ima se zalepiti taks. marka od 2 din. po tabaku (računajući dve strane u jedan tabak) po T. br. 2 Taks. tarife.

Na žalbi treba zalepiti taks. marku od 20 din. po T. br. 6 taks. tarife.

Za overu potpisa na obrascima br. 1 i 2 kod nadležne policijske vlasti lepi se na molbi taks. marka od 5 din. i prilažu dve taks. marke po 10 din. za overu potpisa po T. br. 43 Taks. tarife. (Videti obj. 5 uz čl. 10 Ur.)

Na „Karti zanimanja“ — Obrazac br. 3, bilo da je u pitanju prva dozvola, bilo produženje dozvole, lepi se uvek taks. marka od 20 din. po T. br. 3 i 4 Taks. tarife.

Na „Karti zanimanje“ (plave boje) — Obrazac br. 3-a, lepi se taks. marka od 20 din., bilo da je u pitanju traženje nove dozvole (T. br. 5 Taks. tarife), bilo da se traži „Karta zanimanja“ na temelju ranije dozvole (T. br. 3 i 4 Taks. tarife).

Osim toga ima se zalepiti odgovarajuća banovinska taksa, a u gradskim opštinama polaže se u gotovom gradska upravna taksa.

REGISTAR

Artisti — zaposlenje, čl. 12 Prav.

Besplatno zaposlenje, čl. 1. Ur.

Bespravno zaposlenje, čl. 2, 6, 17 i 21 Ur.

Bolničarke (babice) — čl. 7 Prav.

Brojni odnos — stranih državljana prema domaćim, tač. 1 čl. 22 Ur.

Delokrug rada — stranih državljana, st. 1 čl. 6 Ur. i čl. 13 Prav.

Dozvola boravka — kao dozvola za zaposlenje, čl. 1—4 Prav.

— sa klauzulom „bez prava na zaposlenje“ st. 2 čl. 26 Ur.

Dozvola za zaposlenje — ko je može tražiti, čl. 3 Ur., 1—4 i 12 Prav

— za koga se može tražiti, čl. 4 Ur.

— na određeno vreme, tač. 1 st. 1 čl. 5 Ur.

— na neodređeno vreme, tač. 2 st. 1 čl. 5 Ur.

— neće se dati, čl. 7, st. 3 čl. 9 Ur. i st. 2 čl. 18 Prav.

— produženje, čl. 9 Ur. i čl. 18 Prav.

— prestaje da važi, čl. 17 i 27 Ur.

— poništava se, čl. 18 Ur.

Dozvola — za obavljanje samostalnog rada (zanimanja), tač. 3 čl. 4, st. 4 čl. 10 Ur. i čl. 7 Prav.

Drugostepena vlast po Uredbi — st. 3 čl. 8 Ur.

Đaci — koji ne zarađuju sredstva za svoje izdržavanje, tač. 6 st. 2 čl. 2 Ur.
— zaposlenje, st. 1 čl. 4 Ur.

Evidencija — dozvola za zaposlenje, čl. 27 Ur. i čl. 1—4 Prav.

Glumci — koji ne dolaze radi zaposlenja, tač. 1 st. 2 čl. 2 Ur.
— zaposlenje, čl. 12 Prav.

Isključenje — u jednom preduzeću kao smetnja za davanje dozvole, čl. 7 Ur.

Izvršnost odluke — drugostepene vlasti, st. 5 čl. 8 Ur.

— prvostepene vlasti, st. 2 čl. 20 Ur.

Izbeglice — jugoslovenske narodnosti, čl. 1—3 Prav.

— ruske narodnosti, čl. 4 Prav.

— ostalih narodnosti, čl. 5 Prav.

Inženjeri — i stručnjaci u šumarskoj, rudarskoj i toplioničkoj struci čl. 9 Prav.

Javna berza rada — prikupljanje podataka o nezaposlenim našim državljanima, čl. 11 Ur. i čl. 17 Prav.

— posredovanje radi zaposlenja, čl. 11 Ur.
 — rok i takse za izveštaj i mišljenje, čl. 12 Ur.

Jugosloveni — strani državljani i njihovo zaposlenje, tač. 4 čl. 4 Ur. i čl. 1—3 Prav.

Kazne — nadležnost izricanja, st. 2 čl. 8 Ur.
 — novčane za poslodavce, st. 1, 2 i 3 čl. 21 Ur.
 — " " stranog državljanina, st. 4 čl. 21 Ur.
 — " " lica koja povrede ostale propise, st. 5 čl. 21 Ur.
 — novčane zbog neblagovremene molbe, st. 2 čl. 18 Prav.
 — način naplate, st. 8 čl. 21 Ur. i čl. 24 Prav.
 — upotreba, st. 7 čl. 21 Ur. i čl. 24 Prav.

Karta zanimanja — ko je mora imati i u kome roku, st. 2 čl. 27 Ur., čl. 1 do 12, st. 1 i 3 čl. 23 Prav.
 — propisivanje njenog obrasca, st. 1 čl. 29 Ur. i st. 1 čl. 19 Prav.
 — štampanje, st. 2 čl. 19 Prav.
 — cena i prihod od prodaje, čl. 20 Prav.
 — (plave boje) besplatno davanje, st. 3 čl. 20 Prav.
 — nabavljanje, st. 1 i 4 čl. 21 Prav.

Književnici — zaposlenje, tač. 1 čl. 4 Ur.
 — dolazak bez traženja zaposlenja, tač. 1 st. 2 čl. 2 Ur.

Komisija — za proveravanje potrebe zaposlenja, čl. 13 Ur.

Maseri — zaposlenje, čl. 7 Prav.

Molba — ko je može uputiti, čl. 3 Ur.
 — kome se upućuje, st. 3 čl. 9, st. 1 čl. 10 Ur. i st. 2 čl. 13 Prav.
 — šta mora sadržavati, st. 2 čl. 9 i st. 2 čl. 10 Ur. i čl. 11 Prav.

Nadležnost — prvostepene vlasti po Uredbi, st. 2 čl. 8 i st. 2 čl. 20 Ur. i čl. 1—4 i 23 Prav.
 — drugostepene vlasti po Uredbi, st. 3 čl. 8 Ur.
 — policijske vlasti (opšte upravne vlasti prvog stepena), st. 2 čl. 5, čl. 6, st. 3 i 4 čl. 10 i čl. 19 Ur. i čl. 1—4 Prav.
 — Ministarstva unutrašnjih poslova, čl. 12 Prav.

Nadzor — nad zaposlenjem stranih državljana, čl. 19 Ur.

Nastavnici — stranih jezika i dr., st. 1 čl. 7 Prav.

Naučnici — dolazak bez zaposlenja, tač. 1 st. 2 čl. 2 Ur.
 — zaposlenje, tač. 1 čl. 4 Ur.

Obrasci — br. 1, 1-a, 2, 3 i 3-a, čl. 29 Ur. i čl. 19 i 20 Prav.

Obuka (specijaliziranje) — stranih državljana, čl. 1 Ur.
 — jugoslovenskih državljana, čl. 9 Ur. i čl. 2 čl. 9 Prav.

Odbor za strane radnike, čl. 16 Ur.

Odjavljivanje — stranog državljanina, tač. 3 čl. 16 Ur.

Odredbe o radnicima — iz ugovora sa trećim državama, čl. 25 Ur. i 14 Prav.
 — iz ugovora o isporukama ili radovima, ili iz koncesija, čl. 24 Ur.

Overavanje — dozvole na neodređeno vreme, st. 2 čl. 5 Ur.
 — potpisa na obrascu br. 1 i 2, st. 3, 4 i 5 čl. 10 Ur.

Ovlašćenje — za propisivanje Uredbe, tač. 1 § 57 F. z.

Pevači — zaposlenje, tač. 1 čl. 4 Ur.
 — gostovanja, tač. 1 st. 2 čl. 2 Ur.

Policijska vlast — videti: „nadležnost“.

Poslodavac — definicija, st. 3 čl. 3 Ur., st. 7 čl. 8 i st. 1 čl. 11 Prav.

Posluga — kod konsularnih vlasti i turista, tač. 4 i 5 st. 2 čl. 2 Ur.

Poverenici stranog kapitala — tač. 7 čl. 4 i st. 3 čl. 8 Ur. i čl. 8 Prav.

Prilozi — moraju biti u originalu ili u overenom prepisu, čl. 16 Prav.

Prijavljivanje — zaposlenja str. državljana, tač. 2 čl. 15 Ur.

Prvostepena vlast — videti: „Nadležnost“.

Revizija — dozvola (uverenja) na neodređeno vreme, st. 2 čl. 28 Ur.

Registar stranih radnika — vođenje, tač. 1 čl. 15, tač. 3 st. 1 čl. 18, st. 2 čl. 21 i čl. 29 Ur, čl. 3, 15 i st. 3 čl. 19 Prav.

Ruske izbeglice i ruski ratni invalidi, čl. 4. Prav.

Samostalan rad — zanimanje, čl. 1, tač. 3 čl. 4, st. 4 čl. 10 Ur. i čl. 7 Prav.

Slikari — dolazak bez zaposlenja, st. 1 čl. 2 Ur.
 — dolazak radi zaposlenja, tač. 1 čl. 4 Ur.
 — učitelji slikanja, čl. 7 Prav.

Specijalisti stručnjaci — zaposlenje, tač. 1 i 2 čl. 4 Ur., čl. 10 i 16 Prav.

Spisak podataka — o stranom državljaninu (obrazac br. 1), čl. 10 i 29 Ur. čl. 6—12, 19 i 20 Prav.
 — o poslodavcu (Obrazac br. 2) čl. 10 Ur., čl. 6—12, 19 i 20 Prav.

Sporni slučajevi — da li izvesno zanimanje potpada pod Uredbu, čl. 1 Ur.

Sportiste — dolazak radi utakmica, tač. 1 st. 2 čl. 2 Ur.
 — akrobati, čl. 12 Prav.
 — treneri, tač. 1 čl. 4 Ur.

Strani državljani — zaposlenje i rad, čl. 1 i 2 Ur.
 — lično traženje dozvole, tač. 2 st. 2 čl. 3 i 25 Ur., čl. 1—4 i 7 Prav.
 — jugoslovenske narodnosti (videti „Jugosloveni“)
 — ruske izbeglice, čl. 4 Prav.
 — ostalih narodnosti, čl. 6 Prav.
 — sa priznatim pravom azila, čl. 5 Prav.
 — sa dozvolom na neodređeno vreme (sa uverenjem) po § 7 i 21 Prav. iz 1925 god., st. 2 čl. 28 Ur. i čl. 6 Prav.

Šoferi — zaposleni kod konsularnih predstavništava i stranih turista, tač. 4 i 5 st. 2 čl. 2 Ur.

Štrajk — smetnja za davanje dozvole, čl. 7 Ur.

Takse — vrste i njihove naplate, st. 1 čl. 23 Ur.
 — obaveze plaćanja, st. 2 čl. 23 Ur.
 — dostavljanje i njihova upotreba, st. 2 čl. 24 Prav.
 — povećavanje ili smanjivanje, st. 7 čl. 23 Ur.

Tehnički stručnjaci — zaposlenje, čl. 10 Prav.

Učitelji — veština, pevanja, sviranja i crtanja, čl. 7 Prav.

Ugovor o radu — zaključivanje i potvrda, čl. 14 Prav.
 — kad se ne zaključuje, st. 1 čl. 3 Prav.
 — kazne zbog nezaključivanja, st. 2 čl. 21 Ur.

Ugovor — sa drugom državom, čl. 25 Ur. i čl. 14 Prav.
 — o koncesijama, isporukama ili nabavkama, čl. 24 Ur.

Umetnici — koji se ne zaposlavaju, tač. 1 st. 2 čl. 2 Ur.
 — zaposlenje, čl. 12 Prav.

U slovo — dozvole, čl. 9 Ur.

Uredba — ovlašćenje za njeno propisivanje, tač. 1 § 57 Fin. zak. za 1934/935 g.
 — polje njene primene, čl. 1 i st. 2 čl. 2 Ur.

Uverenja — o slobodnom zaposlenju, st. 2 čl. 28 Ur., st. 2 čl. 6 Prav.

Uviđaj — inspektora rada ili komisije o potrebi zaposlenja str. drž. čl. 13 Ur.

Volonteri — zaposlenje čl. 1 Ur.

Viziranje — pasoša i klauzula „bez prava na zaposlenje“ čl. 26 Ur.

Zabrana zaposlenja — bez dozvole ili po isteku dozvole st. 1 čl. 2,
st. 3 čl. 9, st. 1 i 4 čl. 21 Ur. i st. 2 čl. 18 Prav.
— za pojedina mesta ili struke st. 2 čl. 22 Ur.
— kao protivmera tač. 3 čl. 22 Ur.

Zaposlenje — članova porodice stranog državljanina st. 2 čl. 6 Ur.

Žalba — čl. 20 Ur.

Уведено у нови инвентар бр. ~~4749~~

1949 год.

Београд.

I D E O

Novo zakonodavstvo

33419

Nova uredba o zaposlenju stranih državljana

Na osnovu ovlašćenja tač. 1 §-a 57 Finansijskog zakona za 1934/35, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja doneo je novu Uredbu o zaposlenju stranih državljana od 29 marta 1935. Ova Uredba otštampana je prvi-put u „Službenim novinama“, vanredan broj 76-A, od 30 marta 1935 i drugiput u „Službenim novinama“ br. 86-XXII od 11 aprila 1935. Napominjemo, da je prvo štampanje ove Uredbe bilo nužno usled potrebe, da bude obnarodovana pre nego što prestane važnost onih odredaba Finansijskog zakona za 1934/35, koje se ne odnose direktno na izvršenje budžeta i time ne produžuju za četiri naredna meseca. Prema propisima završnog člana, ova Uredba stupila je na snagu trideset dana od dana njenog obnarodovanja u „Službenim novinama“, t. j. 30-og aprila ove godine, od koga je dana prestao da važi Pravilnik o uposlenju stranih radnika od 24 novembra 1925 godine.

*

Problem zaštite domaće radinosti od navale stranaca dobio je u današnjim teškim privrednim prilikama naročito mesto u svima državama. Vlade gotovo svih zemalja bile su prisiljene, da pristupe rešenju ovoga pitanja. Na svima stranama, sa više

ili manje strogosti, pristupilo se zaštiti nacionalne privrede od stranih radnika i stranih samostalnih privrednika, koji su zauzimali mesta domaćim ljudima. Razne zemlje primenile su razne mere, koje su najbolje odgovarale njihovim mogućnostima i osobenim prilikama, a koje se kreću od potpune zabrane poslovanja, pa preko kontigentiranja do običnog regulisanja zaposlenja stranih lica.

U ovome pogledu mogli bi se navesti primeri sviju država. Mi ćemo ukazati na nekoliko tipičnih slučajeva, više u nameri da iznesemo različenosti metoda akcije na ovome polju, nego da damo u celini ekspoze raznih restriktivnih mera za zapoštenje stranih lica u pojedinim zemljama. Tih nekoliko sumarnih indikacija treba samo da nam prikaže jasnije odlike donetih propisa kod nas.

Zakon Turske Republike od 11 juna 1932 o profesijama i zanatima pridržanim u Turskoj za turske državljane pretstavlja najradikalnije ograničenje zaposlenja stranih lica. U zakonu su jednostavno pobrojane sve profesije, čije je obavljanje zabranjeno stranim državljanima. U toku 1934 doneta je provedbena uredba, koja je profesije pobrojane u zakonu podelila u kategorije i odredila rok do koga stranci zaposleni u odnosnim kategorijama zanimanja moraju likvidirati svoj rad. Ovim zakonskim propisima gotovo je onemogućen rad svima stranim radnicima i većem delu samostalnih privrednika stranog državljanstva.

Pri kraju prošle godine, Belgijska vlada pošla je putem kontigentiranja strane radne snage. Uredba od 8 decembra prošle godine je ovlastila Ministra rada i socijalnog staranja da može, po saslušanju zainteresovanih poslodavačkih i radničkih organizacija, utvrditi procenat zaposlenja stranih radnika u pojedinim privrednim granama. Uredba dalje

predviđa pojačanje nadzora i pooštrenje kaznenih odredaba u cilju što efikasnije primene zakonskih propisa. Ali nadležne vlasti nisu se još koristile ovim ovlašćenjem za utvrđivanje postotka strane radne snage u domaćoj radinosti. Belgijska uredba o kontigentiranju stranih radnika, kao što je bila obazriva u svome tekstu, ostala je kao takva i u svojoj primeni. Ona i danas samo služi kao gotovo oruđe u rukama javne vlasti radi zaštite domaćih radnika.

Francuska je pošla istim putem malo pre i malo odlučnije. 10 avgusta 1932 obnarodovan je Zakon o zaštiti domaće radne snage, koji takođe počiva na kontigentiranju stranih radnika. Ovaj zakon predviđa, da ugovori o liferaciji i izvođenju radova, koji su sklopljeni sa državom, samoupravnim telima i ostalim javnim korporacijama, moraju određivati postotak strane radne snage zaposlene na ovim poslovima. Što se tiče svih drugih industrijskih i trgovačkih privatnih preduzeća, zakon propisuje, da će se putem uredba odrediti postotak, po privrednim granama i područjima, za uposlenje stranih radnika u odnosu na domaće. 20 novembra 1934 Ministarski savet doneo je rešenje, da se na radovima koji se izvode za račun države uopšte ne smeju zaposlivati strani radnici, a da se za ostala privatna preduzeća imaju doneti uredbе na bazi, da razmer stranaca u poslu ne sme preći 10%.

Ostale zemlje u Evropi, iako je većina od njih u toku poslednjih nekoliko godina izvršila temeljnu reviziju zakonskih propisa, nisu pribegle ovako kategoričkim merama, kao što su apsolutna zabrana ili kontigentiranje strane radne snage. Sve su se one zadržale samo na striktnijem regulisanju i na pojačanom nadzoru nad zaposlenjem

stranaca. Načelo slobode rada ostalo je priznato, samo je vezano sa prethodnom dozvolom za rad, koja se dobija uz ispunjenje izvesnih uslova i formalnosti.

U ovome duhu doneta je i najnovija Naredba o uposlenju stranaca u Nemačkoj. Ova naredba stupila je na snagu 1 maja 1933 i zamenila je do tada važeće propise od 2 januara 1923 i 1926. Po odredbama nove naredbe, svako zaposlenje stranog radnika ili nameštenika uslovljeno je dozvolama za uposlenje i za rad. Poslodavac mora imati dozvolu za uposlenje. Ova dozvola daje se najduže za godinu dana i vredi samo za mesto za koje je izdata. Sa svoje strane, radnik mora imati dozvolu za rad, koja takođe važi samo za službu za koju je izdata. Za sezonske radnike postoji isti postupak, jedino što oni mogu biti uposleni po jednom ugovoru—tipu i to za vreme od 15 februara do 15 decembra.

Pitanje zaposlenja stranih radnika nije ni kod nas moglo biti zanemareno u toku aktuelne privredne krize. Broj stranih radnika kao i samostalnih obrtnika iznosi u našoj zemlji desetine i desetine hiljada lica. Prema statističkim podacima sa kojima se raspolaže, na kraju 1933 broj stranih radnika bio je oko 37.000 sa 36.000 članova porodice, a broj samostalnih obrtnika oko 15.000 sa 30.000 članova. Pred porastom nezaposlenosti domaćih radnika i teškoćama naše privredne radinosti, država je morala da posveti svoju brigu i zaštitu nacionalne privrede sa ove strane. Otuda je pitanje zaposlenja stranaca u poslednje dve tri godine stalno bilo na dnevnom redu javnog staranja.

Međutim moralo se takođe voditi računa i o činjenici da u stranom svetu ima veliki broj na-

ših ljudi, koji su otišli u tudinu na rad. Broj našeg iseljenništva samo u prekomorskim zemljama ceni se na oko milion duša. U današnjim prilikama, kontinentalna emigracija, koja je na primer i 1930 iznosila 25.409 lica, za nas je naročito značajna. Svake godine veliki broj naših radnika odlazi u zapadne evropske zemlje na rad, pretežno na sezonske poslove, gde nalazi mogućnosti zaposlenja. Ukupan broj naših državljana, koji žive u pojedinim državama u Evropi, iznosi više desetina hiljada duša. U ovakvim okolnostima mi smo morali imati na umu, da ne otežavamo položaj ovih naših ljudi, ili još gore, da ih ne dovedemo do toga da moraju napustiti zemlje u kojima žive, jer bi njihov nagao priliv iz inostranstva u punoj meri pogoršao stanje na našem tržištu.

Nova uredba o zaposlenju stranih radnika morala je strogo voditi računa o ovoj situaciji. Iz ovoga razloga, u kolikogod su to naše prilike dozvoljavale, propisi uredbe doneti su sa dovoljno obzira prema stranoj radnoj snazi.

*

Struktura ovogodišnje uredbe o zaposlenju stranih radnika ne razlikuju se od Pravilnika iz 1925. Može se slobodno reći, da je današnja uredba samo izvesno usavršavanje Pravilnika o uposlenju stranih radnika od 24 novembra 1925.

Glavne odlike ove uredbe su u proširenju i preciziranju pojma stranog radnika, u usavršavanju i pooštrenju metoda nad izdavanjem dozvola za rad, u pojačanju sankcija nad izvršenjem zakonskih propisa i u mogućnosti vođenja tačne statistike izdatih dozvola.

Njena osnovna tendencija jeste, da u zemlji ostanu samo oni strani radnici, koji su zasada

zaista oš potrebni našoj privredi, ali takođe i u izričnom cilju, da su ovi stranci dužni, da pored obavljanja svoga posla porade i na stručnom usavršavanju domaće radne snage i njenom osposobljenju za samostalan rad. Ovo načelo sadržano je u st. 1 čl. 9, koji propisuje: „Dozvole će se davati pod uslovom, da gdegod je to moguće poslodavac pored stranih državljana zaposli najmanje isto toliki broj naših državljana odgovarajuće struke radi specijaliziranja i osposobljenja u istoj vrsti posla, odnosno da im omogući i osposobljenje u toj vrsti posla za određeno vreme na drugi koji pogodan način, koji bude odredila nedležna vlast po ovoj Uredbi.“

Podvlačeći ove osnovne osobine ovogodišnje Uredbe od 29 marta, mi ćemo preći na detaljno izlaganje njenih propisa naglašujući, gdegod je to naročito potrebno, razliku, koja postoji između ovih propisa i onih iz Pravilnika iz 1925.

Uslov za zaposlenje stranih državljana. Kao što je predviđao Pravilnik iz 1925 isto tako propisuje i Uredba u svome čl. 2 st. 1, da nijedan strani državljanin na koga se odnose propisi ove Uredbe ne može biti zaposlen niti obavljati rad pre nego što dobije prethodnu dozvolu za zaposlenje odnosno za rad. Naše zakonodavstvo, dakle, daje mogućnost strancima da slobodno rade samo uz uslov da za to dobiju potrebnu dozvolu po postojećim zakonskim propisima. To je osnovno načelo važeće Uredbe.

Definicija stranog državljanina. Pod pojmom stranog državljanina podrazumevaju se u smislu odredaba čl. 1 Uredbe sva lica koja svoju telesnu ili umnu snagu ili usluge stavljaju u službu trećih lica za nagradu ili besplatno ili u

cilju obuke, ili koji obavljaju kakav samostalan rad za koji nije potrebno ovlašćenje odnosno dozvola po Zakonu o radnjama ili kome drugom zakonskom propisu. U spornim slučajevima, da li izvesno zanimanje stranih državljana potpada pod propise Uredbe odlučuje Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja po saslušanju zainteresovanih Ministara.

Ova definicija sadržana je u samoj tač. 1 §-a 57 Finansijskog zakona za 1934/35 iz razloga što je ona daleko šira od pojma stranog radnika datog u §-u 103 u vezi sa §-ima 1, 2 i 3 Zakona o zaštiti radnika od 28 februara 1922 i §-a 2 Pravilnika iz 1925. Propisi Zakona o zaštiti radnika i Pravilnika izazvali su donekle izvesne sumnje, tako da se moglo dogoditi slučajeva, da izvesni strani radnici ne potpadnu pod udar zakonskih odredaba o uposlenju. S jedne strane, kako je § 103 Zakona propisivao da „nijedan poslodavac ne može dovoditi radnike sa strane“, to se moglo postavljati pitanje, šta je sa stranim radnicima koje je poslodavac nalazio u zemlji? S druge strane, kako je Zakon o zaštiti radnika obuhvatio samo radnu snagu u određenim privrednim granama, to se moglo postavljati pitanje za one strane radnike koji nisu bili zaposleni u dotičnim preduzećima? Svi ovi nedostaci već su u praksi zahtevali potrebna objašnjenja putem raznih uputstava. Definicija Uredbe odstranila je sve moguće dvosmislenosti. Ona je obuhvatila u najširem smislu svu stranu radnu snagu u zemlji, koja stupa u najamne odnose, kao i samostalne privrednike, koji ne potpadaju pod Zakon o radnjama. Tako da danas ni za jednog stranca ne postoji sumnja, da za svoj rad ili samostalno zanimanje mora imati prethodnu dozvolu za zaposlenje ili rad.

Ono što takode nije sadržavao Pravilnik iz 1925, Uredba tačno određuje u čl. 2 st. 2 strane državljane na koje se ne odnose njezini propisi. To su: 1) naučnici, književnici i umetnici, koji ne dolaze radi zaposlenja; 2) sportisti, koji dolaze radi raznih priredaba; 3) dopisnici stranih listova; 4) poslugi i šoferi stranih diplomatsko-konzularnih predstavništava i turista; 5) studenti i đaci, ako ne zarađuju i 6) trgovački putnici, koji posluju prema odredbama trgovinskih ugovora.

Način traženja dozvole. Uredba propisuje, da se dozvola traži posebnom molbom za svakog stranog državljanina, kao i slučajeve kada molbu podnosi poslodavac, a kada radnik. U ovome pogledu ona se isto tako razlikuje od Pravilnika iz 1925, koji je poznavao jedino mogućnost da dozvolu za rad traži poslodavac. Poslodavac je to mogao činiti i kumulativno za više radnika.

Sam zainteresovani strani radnik traži dozvolu u slučajevima, da obavlja samostalan rad, da je strani državljanin jugoslovenske narodnosti, da je rođen i odgajen u našoj državi ili da je doselio pre 14 juna 1922, kao i oni stranci koji to pravo dobiju posebnim propisima (čl. 4 tač. 3), 4), 5) i 6) i čl. 3 st. 2) tač. 2.) U svima ostalim slučajevima dozvolu traži sam poslodavac (čl. 4 tač. 1.) 2) i 7) i čl. 3 st. 2) tač. 1.)

Nadležne vlasti. — Dok je Pravilnik iz 1925 predviđao da samo prvu dozvolu za zaposlenje i to najduže za godinu dana izdaju nadležne inspekcije rada, dotle je Uredba svojim čl. 8 prenela izdavanje kao i produženje dozvola na kraljevske banske uprave odnosno upravu grada Beograda. Ban odnosno Upravnik grada Beograda izdaje u

načelu sve dozvole za zaposlenje i za rad, izuzev dozvole za poverenike stranog kapitala, dozvole na neodređeno vreme, ukoliko i to ne bude preneto u nadležnost prvostepenih vlasti, i dozvole za preduzeća koja posluju na teritoriji više banovina. Protiv odluke prvostepene vlasti postoji pravo žalbe na Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja.

Osim toga, Uredba u svome čl. 16 predviđa kao jednu novinu ustanovljenje savetodavnog odbora za strane radnike pri svakoj prvostepenoj vlasti. Sama uredba propisuje sastav ovoga odbora. Mišljenje odbora je čisto konsultativnog značaja.

Instruiranje molbe. — Članovi 10, 11, 12, 13 i 14 detaljno regulišu instruiranje podnete molbe za dozvolu zaposlenja.

Na prvom mestu, tu je potanko predviđeno kakve sve podatke mora sadržavati molba za dozvolu za pojedine kategorije stranaca, kao što su oni razvrstani u čl. 4 Uredbe, bilo da molbu podnosi poslodavac ili radnik. Uglavnom molba mora sadržavati sve podatke koji se odnose na ličnost stranca, njegovu spremu i položaj u odnosu na naše radnike i ostale strane radnike u preduzeću. Molbi se moraju priložiti izveštaj i mišljenje javne berze rada o stanju nezaposlenosti za struku u kojoj se želi zaposliti strani radnik u našoj zemlji, dva primerka popunjenog obrasca o podacima za stranog radnika i njegovog poslodavca, dve fotografije i dokazi o stručnoj spremi radnika.

Za razliku od Pravilnika iz 1925, Uredba predviđa, da je jedino javna beza rada dužna izdati molocu u roku od 15 dana mišljenje o tome da li nema nezaposlenih radnika iste struke. Ona to čini na osnovu podataka sa kojima sama raspolaze, kao i podataka koje su joj o tome dužne

da dostavljaju nadležne radničke i ostale profesionalne komore.

Osim toga, u cilju što tačnijeg instruiranja molbe, zainteresovano lice ima pravo zahtevati da o njegovom trošku izade stručna komisija, koja će na terenu moći ispitati potrebu zaposlenja stranog radnika.

Dozvola za zaposlenje. — Trajanje, važnost, prestanak i poništenje dozvole za zaposlenje predviđeni su u §§-ma 5, 6, 17 i 18 Uredbe.

U pogledu trajanja, dozvola može biti izdana na određeno vreme, koje ne može biti duže od godinu dana, izuzev ako se radi o javnom interesu, i na neodređeno vreme, ali jedino za strane državljane jugoslovenske narodnosti, za strane državljane rođene i odgajene u našoj državi ili koji su se doselili pre 14 juna 1922, kao i za one strane državljane za koje se to naročito predvidi. Dozvole na neodređeno vreme moraju se overovati meseca maja svake godine.

U pogledu važnosti dozvole predviđeno je, da strani državljanin može biti zaposlen samo za ono vreme, u onome svojstvu, na onom poslu, u onom preduzeću i na onome području koji su u dozvoli naznačeni. Članovi porodice stranog državljanina ne mogu biti zaposleni na osnovu dozvole date za njegovo zaposlenje.

Uredba tačno određuje slučajeve kada dozvola prestaje da važi, bilo da je izdata poslodavcu ili radniku. Dozvola data poslodavcu u smislu odredaba tač. 1, 2 i 7 čl. 4 prestaje da važi: 1) po isteku određenog roka, 2) prestankom rada od strane poslodavca i 3) prestankom radnog odnosa. Dozvola data radniku u smislu tač. 3, 4, 5, i 6 čl. 4 prestaje da važi: 1) ako se ne overovi u određenom roku, 2) po isteku određenog vremena, 3)

u slučaju da se opozove i 4) kada strani državljanin napusti našu teritoriju duže od 3 meseca u jednoj kalendarskoj godini a o tome ne obavešti nadležnu vlast.

Uredba takođe tačno predviđa slučajeve poništenja dozvole pre njezinog zakonskog prestanka. Tu se veli, da se dozvola poništava: 1) ako se prekrše propisi o važnosti dozvole, 2) ako prestane razlog zbog koga je dozvola data i 3) ako se ne uplati specijalna taksa u smislu čl. 23 Uredbe. Osim toga, nadležna vlast može poništiti izdatu dozvolu ako konstatuje izvesne povrede propisa Uredbe, pravilnika ili uputstava izdatih na osnovu ove Uredbe. U Uredbi je navedeno i nekoliko konkretnih slučajeva kada se dozvola može poništiti.

Pravilnik iz 1925 nije predviđao ove slučajeve prestanka i poništenja dozvole. Što se tiče važenja dozvole, on ju je vezao samo za poslodavca, a ne striktno za sam posao, preduzeće i područje.

Obaveza poslodavca da vodi registar i sklopi ugovor o radu. — Član 14 propisuje, da je poslodavac dužan sa stranim radnikom, koji dolazi neposredno iz inostranstva, zaključiti ugovor o radu, kojim će mu obezbediti najmanje uslove rada kao i domaćim radnicima i označiti između ostalog koliko mu pripada na ime putnih troškova u slučaju da se po isteku zaposlenja vraća natrag. U ovome pogledu izgleda, da čl. 17 Pravilnika iz 1925 bio malo širi, jer je propisivao, da je poslodavac bio dužan sa svakim angažovanim stranim radnikom zaključiti ugovor o radu. Ovaj ugovor danas, kao i pre, sastavlja se u tri primerka od kojih se jedan predaje nadležnoj inspekciji rada Kraljevske banske uprave.

Član 15 Uredbe obavezuje poslodavca da vodi poseban registar o stranim radnicima i da o na-

stalim promenama u radnim odnosima, koje je dužan ubeležavati, obaveštava nadležnu prvostepenu vlast. Ovaj registar treba da omogući što lakšu kontrolu nad izvršenjem zakonskih propisa.

Nadzor i kazne. — Nadzor nad izvršenjem propisa Uredbe poveren je inspekcijama rada kraljevskih banskih uprava, organima mesne državne policijske vlasti ili opšte upravne vlasti prvog stepena, koje su dužne svaki prekršaj zapisnički konstatovati i dostaviti nadležnoj prvostepenoj vlasti po Uredbi. Ove vlasti izriču presude. Protiv ovih presuda postoji pravo žalbe na Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja u roku od 15 dana.

Za poslodavca postoje kazne od 100 do 10.000 dinara, ako bespravno zaposli stranog radnika, i od 100 do 5.000 dinara ako ne vodi registar o stranim radnicima, ako sa njima ne zaključi predviđeni ugovor o radu ili prilikom traženja dozvole priloži netačne podatke uz molbu.

Strani državljanin kazniće se od 100 do 3.000 dinara ako bez dozvole radi, ako radi na drugom mestu, poslu ili preduzeću nego što je to u dozvoli određeno, ako pruži netačne podatke o sebi prilikom traženja dozvole ili ako ma u kome drugom vidu povredi propise Uredbe. Osim toga, strancu se može u težim slučajevima uopšte zabraniti zaposlenje u zemlji.

Lica koja povrede ostale propise Uredbe, pravilnika ili upustava izdatih na osnovu Uredbe kazniće se takode od 300 do 3.000 dinara.

Sve novčane kazne ulaze u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“ pri Državnoj hipotekarnoj banci.

Ovi kazneni propisi znatno se razlikuju od dosadašnjih. Odredbe Pravilnika iz 1925 bile su

sprovedene u život na osnovu tač. 10 §-a 123 Zakona o zaštiti radnika, koji je predviđao kaznu od 100 do 3.000 dinara, ali samo za prekršaj bespravnog uposlenja stranog radnika. Izrečene kazne išle su u državnu kasu. Kaznene odredbe Uredbe i pooštrene su i proširene, a i sami prihodi od kazna određene su u druge svrhe.

Ostale odredbe. — Ostale odredbe Uredbe odnose se na mogućnost uvođenja specijalnih taksa na strance i zabranu ili ograničenje zaposlenja strane radne snage (članovi 22 i 23), na sklapanje ugovora ili dobijanje koncesija od strane države i ostalih samoupravnih tela (čl. 24), na važnost zaključenih međunarodnih ugovora u odnosu na propise uredbe (čl. 25) i na ovlašćenja data za donošenje provedbenih pravilnika i upustava po ovoj Uredbi (čl. 29).

Ograničenja ili potpuna zabrana uposlenja strane radne snage može se odnositi na izvesna područja ili struke u zemlji za slučaj veće nezaposlenosti naših radnika, ili za strane državljane pojedinih država za slučaj da te države primene iste mere prema našim radnicima. Isto tako se može odrediti postotak za stranu radnu snagu u pojedinim preduzećima odnosno za pojedine poslodavce. Sve odluke po ovim pitanjima donosi Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja.

Specijalne takse za zaposlenje stranih državljana mogu se propisati za podanike onih država, koje ove ili slične mere upotrebljavaju prema našim radnicima. Ova taksa za razne kategorije radnika iznosi od 200 do 5.000 dinara godišnje.

Bez prethodne saglasnosti Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja ne mogu se unositi nikakve povlastice u pogledu na zaposlenje strane radne snage u ugovorima o nabavci ili koncesijama

koje zaključuju ili daju država i ostale samoupravne vlasti.

Ukoliko se odredbe međunarodnih ugovora i sporazuma povoljnije od propisa Uredbe, izrično je predviđeno, da ostaju na snazi odredbe ovih ugovora i sporazuma. U tome pogledu mi danas imamo sa Italijom konvenciju o nastanjivanju i konzularnoj službi (Sl. N. od 14 nov. 1924), koja predviđa pravo slobodnog nastanjivanja i obavljanja profesija za državljane strana ugovornica na njihovim teritorijama; u okviru Neptinskih konvencija imamo još Sporazum o radnicima, koji predviđa slobodu rada za radnike dveju država-ugovornica zaposlene na respektivnim teritorijama između 1 januara 1920 i 1 januara 1925; Centralni odbor za posredovanje rada i Nemačka radnička centrala sklopili su Sporazum o vrbovanju i angažovanju naših poljoprivrednih radnika za Nemačku (Sl. N. od 20 marta 1928), kojim je olakšano zaposlenje naših sezonskih radnika za poljoprivredne radove i zagarantovani im povoljni uslovi rada; Sa Nemačkom imamo još Trgovinski ugovor iz prošle godine (Sl. N. od 1 juna 1934), kojim se obe države obavezuju, da će prema radnicima zaposlenim na njihovim teritorijama pre 1 aprila 1924 postupati sa punom predusretljivošću i da će se prema ovim državljanima postupati kao prema onim najviše povlašćene zemlje; sa Francuskom smo sklopili konvenciju o konzularnoj službi i o nastanjivanju (Sl. N. od 15 maja 1929), koja predviđa klauzulu najvećeg povlašćenja u pogledu na pravo obavljanja profesija; Završni protokol ugovora o trgovini i plovidbi sa Čehoslovačkom (Sl. N. od 15 nov. 1929) sadrži takođe sličnu klauzulu izrično u pogledu radnika i nameštenika; i konvencija o obavljanju profesija

sa Rumunijom (Sl. N. od 19 sept. 1933) predviđa da se državljani obeju zemalja mogu slobodno naseljavati i vršiti svoja zanimanja.

Za bliže sprovođenje u život odredaba Uredbe ovlašćen je Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da izda potrebne pravilnike i upustva.

*

Kaošto vidimo iz prednjih izlaganja, Uredba od 29 marta izrađena je u glavnom u duhu ideja starog pravilnika od 24 novembra 1925, ali potanko reguliše sve mogućnosti, koje se mogu praktično postaviti u tome okviru. Ona ostavlja jasne utiske jedne savesne tvorevine izrađene na temelju iskustva. Tu kao da je sve predviđeno. To je redak zbir propisa donet po jednom pitanju kod nas na osnovu posmatranja u našoj vlastitoj sredini.

Uredba sadrži i nekoliko originalnih novina, koje imaju za cilj da što bolje srede stvari u praktičnom životu.

Na prvom mestu, pored dozvola za zaposlenje, koje se izdaju najamnim radnicima, Uredba predviđa i dozvole, koje će se izdavati samostalnim privrednicima, ako ne podpadaju pod druge zakone. To je slučaj sa raznim nastavnicima stranih jezika, pevanje i slično.

Na drugom mestu, Uredba predviđa dozvole, koje se izdaju samim poslodavcima i dozvole, koje se daju direktno stranim državljanima. U tu svrhu ona ih je razvrstala u 7 kategorija za koje je odredila postupak za traženje dozvole.

Potom, dozvole za zaposlenje vezane su od sada ne samo za poslodavca, nego i za sam posao, preduzeće i područje za koje je data. To će sprečiti kretanje strane radne snage po zemlji.

Naposletku, Uredba daje sve mogućnosti za tačno vođenje statistike o kretanju strane radne snage, kako pri pojedinim kraljevskim banskim upravama za njihova respektivna područja, tako i pri Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja za celu zemlju.

Pored toga, Uredba predviđa mogućnost uvođenja specijalnih taksa na strane radnike, kao i ograničenje ili potpunu zabranu ulaska strane radne snage, ako to zahtevaju naši interesi bilo u cilju zaštite domaće pijace rada ili naših radnika u inostranstvu.

Sve ove mere omogućiće, u to smo uvereni, ukoliko budu savesno i pravilno primenjivane, ne samo pravilno funkcionisanje ove službe u budućnosti, nego i postepenu emancipaciju naše privrede od stranih stručnjaka.

Zakonsko ovlašćenje za propisivanje Uredbe o zaposlenju stranih državljana

Finansijski zakon za 1934 1935 godinu
(„Službene novine“ od 29 marta 1934 godine br. 73-XVIII)

§ 57

Ovlašćuje se Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja:

1) da u saglasnosti sa Ministarskim savetom Uredbom reguliše zaposlenje stranih državljana u Kraljevini Jugoslaviji, koji svoju telesnu ili umnu snagu ili usluge stavljaju u službu trećih lica za nagradu ili besplatno ili u cilju obuke, ili koji obavljaju kakav samostalan rad za koji nije potrebno ovlašćenje odnosno dozvola po Zakonu o radnjama ili kome drugom zakonskom propisu. Ovom Uredbom može Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja propisati specijalne takse, koje će se ubirati od poslodavaca koji uposlavaju stranu radnu snagu, odnosno od onih stranih državljana koji rade samostalno ili koji po propisima te Uredbe dobiju ličnu dozvolu. Odluke Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja u pogledu zaposlenja stranih državljana su izvršne.

Istom Uredbom će Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja odrediti i novčane kazne za sve prekršaje propisa Uredbe, koje se mogu kreirati od 100 do 10.000 dinara.

Presudu izriču opšte upravne vlasti.

Takse i kazne ulaze u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“.

Objašnjenja: 1. — Za razliku od § 103 u vezi sa §§ 1, 3 i 36 Zakona o zaštiti radnika, koji govore o zaposlenju *stranih radnika*, ovo ovlašćenje propisuje da se Uredbom ima regulisati zaposlenje *stranih državljana* i to ne samo onih lica koja svoju telesnu ili umnu snagu ili usluge stavljaju a službu trećih lica, već i onih koja obavljaju kakav samostalan rad, ukoliko obavljanje takvog rada nije regulisano drugim zakonskim propisima. Ovakva definicija, koja je u celosti ušla u čl. 1 Uredbe, daje mogućnost da se spreči bespravno zaposlenje stranih državljana, odnosno obavljanje rada.

2. — Ovim ovlašćenjem data je mogućnost da se propišu specijalne takse, koje će se ubirati od poslodavaca koji zaposlavaju strane državljane, odnosno samih stranih državljana koji po propisima Uredbe dobiju ličnu dozvolu. Ovu taksu predviđa čl. 23 Uredbe, i to samo kao protivmeru u pogledu zaposlenja i samostalnog rada državljana onih država, koje sprečavaju ili potpuno onemogućavaju zaposlenje naših državljana.

3. — Mogućnost dobijanja lične dozvole predviđa se u tač. 2 st. 2 čl. 3 u vezi sa tač. 3, 4, 5 i 6 čl. 4, st. 4 i 5 čl. 10, čl. 25 i st. 2 čl. 28 Uredbe i čl. 1—7 Pravilnika.

4. — Izvršnost odluka Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja predviđa se u st. 5 čl. 8 Uredbe.

5. — Čl. 23 Uredbe propisuje vrste i veličinu novčanih kazna, označuje vlasti koje ih izriču i određuje da iste ulaze u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“.

UREDBA

o zaposlenju stranih državljana

od 29 marta 1935 god. St. Br. 18.000

(Ova Uredba je otštampana prvi put u „Službenim novinama“ od 30 marta 1935 god., vanredan broj 76/A, a drugi put u „Službenim novinama“ od 11 aprila 1935 godine br. 86-XXII. Uredba je stupila na snagu 30 aprila 1935 god.)

Na osnovu tač. 1 § 57 Finansijskog zakona za budžetsku 1934/35 godinu, a u saglasnosti sa Ministarskim savetom propisujem ovu

UREDBU

o zaposlenju stranih državljana.

Lica čije se zaposlenje reguliše Uredbom.

Član 1

Zaposlenje stranih državljana koji svoju telesnu ili umnu snagu ili usluge stavljaju u službu trećih lica za nagradu ili besplatno ili u cilju obuke, ili koji obavljaju kakav samostalan rad za koji nije potrebno ovlašćenje odnosno dozvola po Zakonu o radnjama ili kome drugom zakonskom propisu, vrši se po propisima ove Uredbe. U spornim slučajevima da li izvesno zanimanje stranih državljana potpada pod propise ove Uredbe

odlučuje Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja po saslušanju zainteresovanih ministara.

Objašnjenja. 1: — Videti objašnjenje pod 1) uz tač. 1 § 57 Finansijskog zakona za 1934/935 god. u ovom Zborniku.

2. — U pogledu zaposlenja verskih službenika stranih državljana, a na traženje Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja — Ministarstvo pravde (Versko odeljenje) u svom aktu od 27-IX-1935 god. XIII br. 81617 i od 12-XI-1935 god. XV br. 10190 dalo je sledeće objašnjenje:

a) Strana duhovna lica u pogledu svog zaposlenja u našoj državi potpadaju pod propise koji u tom pogledu važe u našoj Kraljevini s tim, da za sveštenike rešava Ministarstvo pravde, a za druga zvanja (profesore, manuelne radnike itd.) da rešavaju nadležna ministarstva, ali po prethodnom mišljenju Ministarstva pravde kao resornog za crkveno-političke poslove;

b) Postavljanje (nameštenje) verskih službenika stranog državljanstva u versko-autonomnoj, odnosno crkveno-autonomnoj službi uslovljeno je prethodnim odobrenjem Ministarstva pravde. To specijalno pravo Ministarstva pravde rezultira iz zakonom mu datog prava vrhovnog nadzora u versko-političkim poslovima uopšte (čl. 3 (2) Zakona o uređenju vrhovne državne uprave), i predviđa se u specijalnim zakonima o crkvama odnosno o verskim zajednicama koje se primorane sticajem prilika da u svoju versko-autonomnu službu uzimaju i strane državljane.

Za sada izričita odredba o tome nalazi se u § 18 Zakona o Verskoj zajednici Jevreja u Kraljevini Jugoslaviji (videti „Službene novine“ od 24 decembra 1929 god. br. 301-CXXVII) i u § 18 Zakona o evangelističko-hrišćanskim crkvama i o reformovanoj crkvi Kraljevine Jugoslavije od 16 aprila 1930 god. (videti „Službene novine“ od 28 aprila 1930 god. br. 95-XXXVII).

S obzirom na napred izložene prvostepene vlasti po Ur. dužne su posretstvom M. s. p. i n. z. da pribave mišljenje Ministarstva pravde u svima slučajevima kada se traži dozvola za zaposlenje stranih državljana verskih službenika, čije zaposlenje nije uslovljeno prethodnim odobrenjem Ministarstva pravde, i to pre donošenja svoje odluke, ukoliko su za to nadležne u smislu čl. 8 Ur.

3. — Po pitanju zaposlenja stranih državljana kao *tajnih ortaka*, Ministarstvo trgovine i industrije (Trgovinsko odeljenje) u svom aktu od 10 decembra 1935 god. II Br. 42350/U-35 god. dalo je sledeće objašnjenje:

„Trgovački zakon za Hrvatsku i Slavoniju ne poznaje tihog ili tajnog ortakluka. Ali ukoliko bi u konkretnom slučaju došlo do takvog udruženja više osoba, valja takav slučaj prosuditi po opštim propisima i načelima trgovačkog i opšteg građanskog zakona.

Po tim načelima *tihim* ili *tajnim ortakom* imade se smatrati ono lice, koje sa izvesnim imovinskim uloškom, te udelom na dobitku i gubitku, sudeluje u trgovačkom preduzeću nekog drugog lica, i to tako da taj uložak prelazi u imovinu imaoca preduzeća.

To udruženje nije nikakvo udruženje po trgovačkom zakonu, nego je to obligatorni odnos građansko-pravne naravi koji uopšte ne dolazi do bilo kakvog izražaja prema trećim licima.

Ako je taj tajni ortak strani državljanin ne dolazi do primene ni § 7 Zakona o radnjama, budući da tajni ortak ne vrši nikakve radnje ni sam ni u društvu s nekim drugim.

Ako se imovinski uložak tajnog ortakog stranog državljanina sastoji u stvari ili pravu, ovo je Ministarstvo mišljenja, da ne može doći do primene ni Uredbe o zaposlenju stranih državljana. Dozvola po napred cit. Uredbi bila bi pak svakako potrebna, ako se taj imovinski uložak sastoji u radu, ili ako je taj tajni ortak uz svoj uložak u stvari ili pravu i uposlen u preduzeću imaoca radnje, budući da se u tom slučaju ima smatrati nameštenikom imaoca radnje.

Opšti građanski zakon koji važi za područje Hrvatske i Slavonije spominje tajni ortakluk, pod kojim se imade razumevati komanditsko društvo u smislu trgovačkog zakona koji važi za to isto područje.

Za položaj vanjskog člana ili komanditiste, stranog državljanina, prema vani važi uglavnom ono isto što je napred rečeno za tajnog ortak.

Prema napred izloženom čim je strani državljanin kao tajni (tihi) ortak ili komanditist zaposlen bilo u kom vidu u preduzeću, isto mora tražiti dozvolu za njegov rad u preduzeću, u protivnom i preduzeće i strani državljanin imaju snositi posledice čl. 21 Uredbe.

Član 2

(1) Nijedan strani državljanin na koga se odnose propisi ove Uredbe ne sme biti zaposlen, niti obavljati kakav samostalan rad, u smislu čl. 1 ove Uredbe pre nego što bude data dozvola za njegovo zaposlenje po ovoj Uredbi.

(2) Propisi ove Uredbe ne odnose se na ove strane državljane:

1) naučnike, književnike, glumce i druge umetnike (slikare, muzičare, pevače i dr.), koji pojedinačno ili u grupama dolaze u našu državu u druge svrhe a ne radi zaposlenja;

2) sportiste koji dolaze kao članovi ili predstavnici stranih sportskih društava i udruženja radi priređivanja sportskih utakmica ili samo radi učestvovanja u njima;

3) dopisnike stranih listova i stranih novinarskih agencija;

4) poslugu i šofere koji su zaposleni kod stranih konsularnih predstavništava;

5) poslugu i šofere, koji su zaposleni kod stranih državljana koji dolaze u našu državu kao turisti, i to samo za vreme dok su zaposleni kod tih turista;

6) dake i studente, pod uslovom da ovde ne zarađuju sredstva za svoje izdržavanje; i

7) trgovačke putnike stranih preduzeća, koji vrše svoje poslove u našoj državi prema odredbama trgovinskih ugovora.

(3) Za regulisanje zaposlenja ili rada stranih državljana iz st. 2 ovog člana važiće i nadalje po-

stojeći propisi, kao i oni koje budu o tome izdala pojedina nadležna ministarstva.

Objašnjenja: 1. — Za svaki prekršaj propisa st. 1 ovog člana tj. za svako bespravno zaposlenje kažnjava se novčanom kaznom i poslodavac (od 100 do 10.000 din. po st. 1 čl. 21 Ur.) i strani državljanin (od 100 do 3.000 din. po st. 4 čl. 21 Ur.).

2. — Dozvola po Uredbi nije potrebna za one strane naučnike, književnike, glumce, muzičare, pevače i dr. umetnike koji dolaze u našu Kraljevinu radi držanja naučnih predavanja, priređivanje umetničkih koncerata, gostovanja, priređivanja izložbe itd. Ali ova se lica ne mogu zaposliti kao nastavnici, članovi hora i orkestra, niti biti angažovani kao glumci u pozorištima itd. bez dozvole nadležne vlasti po Uredbi. Na sličan način se postupa i u pogledu lica označenih u tač. 2, 3, 4, 5 i 6 st. 2 ovog člana.

3. — O stranim trgovačkim putnicima videti odgovarajuće odredbe iz trg. ugovora zaključenih između naše države i države čiji su državljani zainteresovani trgovački putnici, kao i odredbe §§ 143, 144, 147 u vezi sa § 148 Zakona o radnjama.

Ko može i kako tražiti dozvolu
za zaposlenje.

Član 3

(1) Dozvola se traži posebnom molbom za svakog stranog državljanina.

(2) Molbu podnosi:

1) poslodavac u slučajevima pod tač. 1), 2) i 7) čl. 4 ove Uredbe i u slučajevima kada je to propisano posebnim pravilnikom u smislu tač. 6 čl. 4 ove Uredbe;

2) zainteresovani strani državljanin u svima ostalim slučajevima.

(3) Poslodavac po ovoj Uredbi jeste svako lice fizičko ili pravno, domaće ili strano, koje ma na koji način koristi rad i usluge trećeg lica za

nagradu, bez obzira na vrstu i veličinu iste, ili besplatno.

Objašnjenja: 1. — Po st. 1 ovoga člana nije dopušteno da se jednom molbom traži dozvola za zaposlenje više lica. Od ovog principa učinjen je izuzetak samo u pogledu zaposlenja artističke grupe čiji su članovi muž i žena, odnosno roditelji sa decom ispod 16 godina starosti (videti st. 2 čl. 12 Prav.).

2. — Dozvolu za zaposlenje raznih stranih stručnjaka, montera ili poverenika stranog kapitala (tač. 1, 2 i 7 čl. 4 Ur), odnosno dozvolu za angažovanje stranih glumaca, umetnika i dr. artista (tač. 6 čl. 4 Ur. i čl. 12 Pravil.) može tražiti samo njihov poslodavac. U pogledu zaposlenja stranih državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala, odnosno u svojstvu montera, kao odgovorni poslodavac po Uredbi smatra se ono lice (fizičko ili pravno) u našoj državi kod koga je uložen strani kapital, odnosno lice koje je nabavljač specijalnih mašina iz inostranstva (tač. b) i c) st. 3 čl. 10 Ur., čl. 8 i 11 Prav.).

3. — Zainteresovani strani državljanin može lično tražiti dozvolu samo u ovim slučajevima: ako je jugoslovenske narodnosti ili je ruska izbeglica; ako je rođen i odgajen u našoj državi; ako je ovamo došao pre 14 juna 1922 god.; ako samostalno obavlja svoje zanimanje za koje mu nije potrebno ovlašćenje ili dozvola po drugom kakvom zakonskom propisu; ili ako mu je to pravo priznato na temelju odgovarajućih odredaba iz ugovora i konvencija sklopljenim sa trećim državama (videti st. 4, 5 i 6 čl. 4, st. 4 i 5 čl. 10 i čl. 25 Ur., čl. 1 — 7 i 14 Prav.).

4. — U smislu st. 3 ovoga člana kao poslodavac pojavljuje se i država, kada za svoj račun koristi rad i usluge strani državljanina. Prema tome za zaposlenje stranih stručnjaka u državnim preduzećima (n.pr. u Državnoj markarnici, u ergeli u Ljubicevu, na imanju Belje i dr.) potrebno je da se dobije dozvola od nadležne vlasti po Uredbi. Naše je mišljenje da se i zaposlenje stranih državljanina (izuzev lica označenih u čl. 1 — 4 Prav.) u svojstvu kontraktualnih činovnika, dnevničara, honorarnih službenika i nadničara u državnoj službi ima da vrši u smislu posebnih uputstava koja bi bila izdata po tač. 6 čl. 4 Ur. (videti st. 3 § 2, st. 2 § 60 i § 82 Zakona o činovnicima, i st. 3 § 2, st. 2 § 166, st. 1 i 4 § 188 Zakona o državnom saobraćajnom osoblju). Ovako gledište zastupamo s toga, što smo mišljenja da bi trebalo da država, kao poslodavac, na prvom mestu vodi računa o stanju domaćeg tržišta rada. Uostalom na to nas upućuje i propis tač. 6 čl. 4 Ur.

Za koga se može tražiti dozvola za zaposlenje

Član 4

Dozvola se može tražiti:

1) za kvalifikovano radno osoblje koje ima naročitu stručnu spremu i praksu, ukoliko to dopušta stanje domaćeg tržišta rada, a s obzirom na važnost privrednog rada stranog državljanina za unapređenje domaće privrede i stručno usavršavanje domaćih radnika;

2) za kvalifikovano radno osoblje koje je neophodno potrebno za montiranje ili opravku specijalnih mašina izrađenih ili isporučenih od preduzeća u inostranstvu;

3) za strane državljane koji obavljaju kakav samostalan rad za koji nije potrebno ovlašćenje odnosno dozvola po Zakonu o radnjama ili kome drugom zakonskom propisu, ukoliko se ukaže potreba za takvim radom i ukoliko to dopušta stanje domaćeg tržišta rada;

4) za strane državljane jugoslovenske narodnosti;

5) za strane državljane koji su rođeni i odgajeni u našoj državi, ili koji su došli pre 14 juna 1922 godine, ako do stupanja na snagu ove Uredbe nisu napuštali teritoriju naše države duže od tri meseca neprekidno u toku jedne kalendarske godine;

6) za strane državljane za koje Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja, u saglasnosti sa zainteresovanim ministrima, posebnim pravilnicima ili uputstvima, propiše uslove pod kojima im se može dati takva dozvola; i

7) u slučaju da postoji naročita potreba za zaposlenje stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala uloženog u produktivne svrhe kod preduzeća u našoj državi, što će ceniti Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja po saslušanju zainteresovanih ministara.

Objašnjenja: 1. — Ovaj član predviđa mogućnost zaposlenja u prvom redu onih stranih stručnjaka i specijalista, koji raspolažu naročitom stručnom spremom i od čijeg zaposlenja zavisi stručno usavršavanje domaćeg osoblja (v. rubriku 22 do 23 obrasca br. 1 i rubrike 7 do 10 obrasca br. 2; uporediti ovaj član sa čl. 9 tač. 1 st. 3 čl. 10, čl. 11, 12, 1 i 16 Ur., i sa čl. 9, 10 i 16 Pravilnika).

2. — Dozvole za zaposlenje lica iz tač. 2 ovog člana daju prvostepene vlasti po Uredbi (st. 2 čl. 8 Ur.), ako su ispunjeni uslovi pod b) st. 3 čl. 10 Ur. i čl. 11 Prav.

3. — Dozvole za zaposlenje lica označenih u tač. 3 ovog člana daju prvostepene vlasti po Uredbi (st. 2 čl. 8 Ur.), ako su ispunjeni uslovi iz st. 4 čl. 10 Ur. i čl. 7 Prav.

4. — Na zaposlenje stranih državljana jugoslovenske narodnosti odnose se st. 5 čl. 10 Ur., čl. 1 do 3 Prav. i tač. 1 st. 1 Uput. /I. Dozvole za njihovo zaposlenje na određeno ili neodređeno vreme daju prvostepene vlasti po Uredbi (tač. 1 st. 1 i st. 2 čl. 8 Ur. st. 1 do 3 Prav., tač. 1 st. 1 i st. 2 Uput.—I).

5. — Dozvolu za zaposlenje lica iz tač. 5 ovog člana daju:
a) na određeno vreme — prvostepene vlasti (st. 2 čl. 8 Ur.), ili
b) na neodređeno vreme — drugostepene vlasti po Uredbi (st. 3 čl. 8 Ur.).

6. — Na osnovu tač. 6 ovoga člana regulisano je pitanje zaposlenja stranih državljana jugoslovenske narodnosti i ruskih izbeglica kojima prvostepena vlast po Uredbi daje dozvolu na određeno ili neodređeno vreme (čl. 1 do 4 Prav. tač. 3 i 4 st. 1 i st. 2 Up. /I, kao i pitanje zaposlenja stranih artista, za čije zaposlenje dozvole daje Ministarstvo unutrašnjih poslova u smislu čl. 12 Prav.

7. — Na zaposlenje stranih državljana u svojstvu poverenika stranog kapitala odnose se propisi st. 3 čl. 8, pod c) st. 3 čl. 10 Ur. i čl. 8 i 16 Prav. (videti objašnjenje pod 2) uz čl. 3 Ur. i objašnjenje uz čl. 8 Prav.

8. — Za lica o kojima je reč u tač. 5 ovog člana traži se da nisu napuštala teritoriju naše države duže od tri meseca *ne-*

prekidno (a ne ukupno) u toku jedne kalendarske godine, da bi mogla lično tražiti dozvolu za zaposlenje. Ovo važi za lica koja su se zatekla na teritoriji naše države na dan 30 aprila 1935 god., tj. na dan stupanja na snagu ove Uredbe. Posle toga roka ima se primeniti odredba tač. 4 st. 2 čl. 17 Uredbe koja predviđa da izdata dozvola prestaje da važi ako strani državljanin napusti našu državu duže od tri meseca (ukupno) u toku jedne kalendarske godine. Kao dokaz da je strani državljanin došao u našu državu pre 14 juna 1922 god. i da istu do 30 aprila 1935 god. nije napuštao duže od tri meseca *neprekidno* u toku jedne kalendarske godine, a posle 30 aprila 1935 god. duže od tri meseca *ukupno* u toku jedne godine, služe pre svega putne isprave (pasoši) a zatim zvanični izveštaji i isprave opšte upravnih vlasti (Videti u VI odeljku ovog Zbornika obrasce za izveštaj o boravku van naše države).

Vrste dozvola po dužini roka trajanja. Overavanje dozvola na neodređeno vreme.

Član 5

(1) Dozvola se može dati:

1) *na određeno vreme* i važi samo za vreme koje je u njoj naznačeno, a koje ne može biti duže od jedne godine dana. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja može, a na obrazloženi zahtev koje državne vlasti, dati dozvolu za zaposlenje i za vreme duže od jedne godine dana, ako je to u javnom interesu;

2) *na neodređeno vreme* i važi do opoziva od strane prvostepene ili drugostepene vlasti. Ona se može dati samo licima označenim u tač. 4), 5) i 6) čl. 4 i st. 2 čl. 28 ove Uredbe.

(2) Strani državljanin kome bude data dozvola na neodređeno vreme, dužan je svake godine u toku meseca maja podneti ovu dozvolu mesnoj policijskoj vlasti, a gde ove nema opšte upravnoj vlasti prvog stepena, radi proveravanja

da li postoje i dalje razlozi zbog kojih mu je data. Ako se utvrdi da takvi razlozi više ne postoje, vlasti koje vrše ovo proveravanje dužne su obavestiti o tome onu vlast koja je dala dozvolu na neodređeno vreme, radi donošenja potrebne odluke o tome da li ta dozvola i dalje ostaje u važnosti. Ako takvi razlozi i dalje postoje, overiće dozvolu za narednu godinu pridržavajući se i propisa čl. 23 ove Uredbe i o tome izvestiti vlast koja je dozvolu dala.

Objašnjenja: 1. — I prvostepene i drugostepene vlasti po Uredbi po pravilu daju *dozvole na određeno vreme* sa rokom do godine dana. Ovaj rok može biti i kraći (n.pr. za montere do 3 meseca — čl. 11 Prav., a za artiste na još kraće vreme — čl. 12 Prav.). Dozvole na duže vreme od godine dana za lica iz tač. 1, 2, 3 i 7 daje Min. s. p. i n. z. samo i izuzetno na obrazloženi zahtev koje državne vlasti.

2. — Dozvole na neodređeno vreme za sada se mogu dati samo Jugoslovenima stranim državljanima, ruskim izbeglicama, stranim državljanima koji su rođeni i odgajeni u našoj državi, ili se u njoj nalaze od pre 14 juna 1922 god., koji takvu dozvolu mogu dobiti po odredbama o radnicima iz zaključenih ugovora između naše države i trećih država, ili koji takvu dozvolu već imaju na osnovu § 7 ili §21 Pravilnika iz 1925 god. za strane državljane jugoslovenske narodnosti i za ruske izbeglice ne izdaje se posebna dozvola, već dozvolu sadrži sama „Karta zanimanja“ plave boje — obrazac broj 3-a.

3. — *Dozvola na neodređeno vreme* za lica označene u st. 5 čl. 4 Ur, prestaje da važi odnosno poništava se ako ova lica napuste teritoriju naše države za vreme duže od tri meseca, ili ako se ogreše o gostoprimstvo naše države, ili ako se ogreše o propise Uredbe, Pravilnika ili Uputstava, bez obzira da li je izrečena novčana kazna ili ne (tač. 4 i 5 čl. 18 Uredbe), ili ako ne uplate taksu iz čl. 23 Uredbe ukoliko Min. s. p. i n. z. bude propisao da se ova taksa naplaćuje od državljana onih država koje naplaćuju takvu taksu od naših državljana ili koje im omogućavaju zaposlenje. Ove se takse za sada ne naplaćuju. Nadležna mesna državna policijska vlast, a gde ove nema, opšte upravna vlast prvog stepena dužna je voditi računa o svima ovim okolnostima kada joj, u maju mesecu svake godine, ovakva

dozvola bude podneta radi proveravanja da li postoje i dalje razlozi zbog kojih je data.

4. — Po našem mišljenju dozvola data na određeno vreme, do godine dana, sadrži samim tim i otkazni rok, ukoliko je rok same dozvole duži od otkaznog roka.

5. — *Privremene dozvola* može se dati samo kada je u pitanju dovođenje stranog državljanina iz inostranstva i to samo za vreme od deset dana računajući od dana zaposlenja takvog lica (druga i treća rečenica st. 2 čl. 10 Uredbe).

6. — Strani državljani jugoslovenske narodnosti i ruske izbeglice t. j. lica koja imaju „Kartu zanimanja“ plave boje, podnose u maju mesecu svake godine svoje dozvole, odnosno „Karte zanimanja“ nadležnim vlastima radi vođenja evidencije, a ne u cilju overe.

Kod koga, kako i gde se može zaposliti strani državljanin. Zaposlenje članova njegove porodice.

Član 6

(1) Strani državljanin može biti zaposlen samo za ono vreme, u onom svojstvu, na onom poslu, u onom preduzeću i na onom području koji su u dozvoli naznačeni.

(2) Članovi porodice stranog državljanina ne mogu biti zaposleni na osnovu dozvole date za njegovo zaposlenje.

Objašnjenja: 1. — Podaci koji su označeni u st. 1 ovog člana upisuju se i na samoj „Karti zanimanja“ — obrazac br. 3 i 3-a.

2. — Za prekršaj ovog propisa kazni se poslodavac novčanom kaznom od 100 do 10.000 din. po st. 1 čl. 21 Uredbe, a strani državljanin novčanom kaznom od 100 do 3000 din. po st. 4 pomen. člana Uredbe.

3. — Strani državljani jugoslovenske narodnosti i ruske izbeglice izuzimaju se propisa st. 1 čl. 6 Uredbe (videti st. 1 čl. 3 Pravilnika.)

Član 7

U slučaju štrajka ili isključenja u jednom preduzeću poslodavcu se neće davati dozvola za zaposlenje stranih državljana sve dok se spor ne okonča. Izuzetno od ovoga Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja može i u ovom slučaju odobriti zaposlenje stranih državljana kad je to u javnom interesu.

Nadležnost i delokrug prvostepene i drugostepene vlasti

Član 8

(1) Nadležne vlasti po ovoj Uredbi jesu:

1) Ban odnosno Upravnik grada Beograda na području Uprave grada Beograda (Odeljenje za socijalnu politiku i narodno zdravlje) kao prvostepena vlast;

2) Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja kao drugostepena vlast.

(2) U nadležnost prvostepene vlasti spada: davanje prvih dozvola na određeno vreme sa važnošću najviše do jedne godine dana, računajući ukupno vreme za zaposlenje na teritoriji naše države, za zaposlenje stranih državljana spomenutih u tač. 1), 2), 3), 4), 5) i 6) čl. 4 ove Uredbe; produžavanje dozvola za napred pobrojane strane državljanke na dalje rokove do godine dana; davanje dozvola na neodređeno vreme prema posebnim pravilnicima i uputstvima; izricanje kazni za povrede propisa ove Uredbe i vršenje svih

ostalih poslova koji su joj određeni propisima ove Uredbe, pravilnicima za njenu primenu, uputstvima ili naređenjima Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja.

(3) U nadležnost drugostepene vlasti spada: davanje i produženje dozvola za zaposlenje stranih državljana čiji se delokrug rada prostire na području više od jedne prvostepene vlasti; za poverenike stranog kapitala u smislu tač. 7 čl. 4 ove Uredbe; davanje dozvola na neodređeno vreme za zaposlenje stranih državljana spomenutih u tačkama 4), 5) i 6) čl. 4 ove Uredbe, ukoliko to posebnim pravilnicima i uputstvima Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja ne bi preneo u nadležnost prvostepene vlasti; rešavanje po žalbama protiv odluka ili presuda prvostepenih vlasti, kao i po svima ostalim pitanjima po ovoj Uredbi, koja ne budu stavljena u nadležnost prvostepene vlasti.

(4) Prvostepene vlasti dužne su dostavljati Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja u prepisu sve svoje odluke o davanju, odbijanju ili poništavanju dozvola zajedno sa isveštajem o prikupljenim podacima (referatom), spiskom podataka o stranom državljaninu kao i njegovom poslodavcu, ako je poslodavac tražio dozvolu.

(5) Odluke Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja u pogledu zaposlenja stranih državljana izvršene su.

Objašnjenja: 1. — Videti objašnjenje pod 2) uz čl. 2, i pod 1 i 2) uz čl. 5 Uredbe. U pogledu zaposlenja stranih glumaca, umetnika i dr. artista rešava Min. unutr. posl. kao prvostepena i drugostepena vlast u smislu čl. 12 Prav.

2. — Po čl. 1 do 4 Prav. prvostepene vlasti po Uredbi su ovlašćene da daju dozvole i na neodređeno vreme za zaposlenje stranih državljana jugoslovenske narodnosti i ruskih izbeglica.

3. — Dostavljanje odluka prvostepenih vlasti zajedno sa priložima po st. 4 ovog člana vrši se u cilju bolje evidencije i jače kontrole zaposlenja stranih državljana u našoj državi. Prvostepene vlasti po Uredbi treba svoje odluke da dostavljaju i nadležnim inspekcijama rada kao i nadležnim mesnim državnim policijskim vlastima, jer se samo tako može obezbediti tačna primena st. 1 čl. 6, st. 1 i 2 čl. 9; čl. 17, tač. 1 i 3 st. 2 čl. 18, čl. 19, 21 i st. 2 čl. 27 Ur. i čl. 13 Prav.

4. — Izvršnost odluke predviđena je u tač. 1 § 57 F. z. za 1934/35 tj. u samom zakonskom ovlašćenju za propisivanje Uredbe. S obzirom na tač. 6 čl. 4 Ur. isto važi i za odluke Min. unutr. posl. u pogledu zaposlenja stranih glumaca, umetnika i drugih artista, koje se daju po čl. 12 Prav.

Uslov dozvole. Produženje dozvole.

Član 9

(¹) Dozvole će se davati pod uslovom, da gde god je to moguće poslodavac pored stranih državljana zaposli najmanje isti toliki broj naših državljana, odgovarajuće struke, radi specijaliziranja i osposobljenja u istoj vrsti posla, odnosno da im omogući osposobljenje u toj vrsti posla za određeno vreme na drugi koji pogodan način, koji bude odredila nadležna vlast po ovoj Uredbi.

(²) Produženje dozvole zavisi od opštih uslova za davanje dozvole, od ispunjenja uslova pod kojima je ista data, od ispunjenja propisa ove Uredbe, od važnosti privrednog rada stranog državljanina za unapređenje domaće privrede i stručno usavršavanje domaćih radnika, kao i od stanja na domaćem tržištu rada.

(³) U molbi za produženje dozvole mora se jasno obrazložiti potreba za daljim zaposlenjem stranog državljanina i navesti svi dokazi kojima se utvrđuje takva potreba. Ova se molba mora podneti nadležnoj prvostepenoj vlasti po ovoj

Uredbi najdocnije mesec dana pre isteka roka važeće dozvole, inače zatraženo produženje može se odbiti bez obzira da li postoji potreba za takvim zaposlenjem.

Objašnjenja: 1. — Ako nema mogućnosti da se domaća lica osposobljavaju pored stranih državljana (n.pr. steno-daktilografkinja, muzičar, modelist itd.), poslodavcu se može postaviti uslov, odnosno poslodavac može uzeti obavezu da na drugi koji način osposobi domaća lica za istu svrhu posla (n.pr. školovanjem, slanjem u inostranstvo u cilju specijaliziranja itd.). — Videti rubrike 9 i 10 obrasca br. 2 „Spisak podataka o poslodavcu“ u vezi sa rubrikama 22 do 24 obrasca br. 1 — „Spisak podataka o stranom državljaninu“.

2. — Kao dokaz da je broj domaćih radnika uvećan usled zaposlenja stranog državljanina može da posluži uverenje Okružnog ureda za osiguranje radnika ili nadležne Bratinske blagajne o broju prijavljenih zaposlenih lica u vremenu pre zaposlenja stranog državljanina, odnosno posle njegovog zaposlenja.

3. — Ako molba za produženje dozvole bude upućena neposredno drugostepenoj vlasti po Uredbi, pa zbog toga bude primljena od strane prvostepene vlasti docnije nego što je označeno u st. 3 ovoga člana, ista se ima smatrati kao neblagovremena, te će se primeniti st. 2 čl. 18 Ur.

4. — S obzirom na tač. 1 pod a) st. 3 i st. 1 čl. 12 Ur., zainteresovano lice (koje traži produženje dozvole) dužno je najkasnije na 45 dana pre isteka roka važeće dozvole da zatraži od nadležne javne berze rada izveštaj i mišljenje o stanju domaće pijace rada u pogledu stručnjaka za poslove koje obavlja strani državljanin. U protivnom, čekajući na izveštaj j. b. r., može zakašniti sa molbom i zbog toga snositi posledice st. 2 čl. 18 Pr.; odnosno može podneti molbu blagovremeno ali bez izveštaja j. b. r., u kom slučaju nadležna vlast može odbiti molbu od traženja produženja dozvole zbog nedostatka potrebnih dokaza o stanju domaće pijace rada. U tom slučaju, a po dobijenom izveštaju nadležne j. b. r., zainteresovano lice može tražiti obnovu postupka u smislu §§ 128–132 Zakona o opšte upravnom postupku.

5. — Videti objašnjenje pod 2) uz čl. 10 Uredbe i čl. 3 Pravilnika.

Član 10

(¹) Molba za dozvolu zaposlenja stranog državljanina po čl. 3 ovo Uredbe upućuje se sa potrebnim prilogima nadležnoj prvostepenoj vlasti, bez obzira da li je u pitanju prvo zaposlenje ili produženje roka ranije dozvole.

(²) Poslodavac je dužan u svojoj molbi naznačiti: lične podatke stranog državljanina (dan, mesec, godinu i mesto rođenja, državljanstvo, narodnost, zanimanje, stručnu spremu, praksu i dr.); u kome ga svojstvu i za koje vreme želi zaposliti; ko je dotle obavljao taj posao; od kada ga zaposlava; brojno stanje domaćih i stranih radnika u njegovom preduzeću, kao i druge podatke koje Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja bude propisalo za sve ili pojedine vrste zanimanja. Ukoliko poslodavac ne bi bio u stanju da naznači sve potrebne lične podatke o stranom državljaninu, koga želi dovesti iz inostranstva, dužan je odmah u molbi navesti državljanstvo i narodnost stranog državljanina. U tom slučaju može se dati samo privremena dozvola koja prestaje da važi po isteku 10 dana po zaposlenju iz inostranstva dovedenog stranog državljanina ako u tom roku poslodavac pismeno ne saopšti sve ostale podatke nadležnoj prvostepenoj vlasti i ne dostavi potrebne priloge.

(³) Poslodavac je dužan uz molbu priložiti:

a) za zaposlenje stranog državljanina po tač. 1 čl. 4 ove Uredbe:

1) izveštaj i mišljenje nadležne javne berze rada da li na teritoriji njenog područja ima do-

maćih radnika iste vrste bez posla i treba li dozvoliti dovođenje odnosno zaposlenje stranog državljanina;

2) u dva primerka popunjen spisak podataka o stranom državljaninu i o njegovom poslodavcu i spisak stranih državljana zaposlenih kod istog poslodavca, prema obrascima koje propiše Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja, i to pošto ih prethodno overe kod nadležne mesne državne policijske vlasti, a gde ove nema kod opšte upravne vlasti prvog stepena, koja će prilikom overe zadržati za sebe treći primerak;

3) dokaze o stručnoj spremi i praksi stranog državljanina;

4) dve najnovije fotografije stranog državljanina, koje se mogu i naknadno podneti ako se strani državljanin ne nalazi u našoj državi u vremenu podnošenja molbe;

5) uverenje zainteresovanih vlasti o potrebi zaposlenja stranog državljanina ukoliko je to propisano ili bude propisano.

b) za zaposlenje stranog državljanina po tač. 2 čl. 4 ove Uredbe:

1) verodostojne dokaze o izvršenoj nabavci specijalnih mašina u inostranstvu, odnosno o neophodnoj potrebi opravke takvih mašina;

2) u roku od 10 dana po dolasku i zaposlenju stranog državljanina sve priloge označene u tač. 2 i 4 pod a) st. 3 ovoga člana. U protivnom slučaju privremena dozvola prestaje da važi.

c) za poverenika stranog kapitala u smislu tač. 7 čl. 4 ova Uredbe, pored priloga označenih u tač. 2, 3, 4 i 5 pod a) st. 3 ovoga člana, još i dokaze o vrsti i veličini stranog i domaćeg kapi-

tala uloženog kod zainteresovanog preduzeća u našoj državi, kao i druge dokaze o potrebi naime-
novanja stranog državljanina za poverenika uko-
liko je to propisano ili bude propisano.

(4) Strani državljanin koji želi da radi za račun više poslodavaca u smislu tač. 3 čl. 4 ove Uredbe dužan je priložiti molbi sve priloge ozna-
čene pod a) st. 3 ovoga člana.

(5) Strani državljanin koji se želi zaposliti po tač. 4, 5 i 6 čl. 4 ove Uredbe dužan je priložiti molbi sve priloge označene u tač. 2, 4 i 5 pod a) st. 3 ovog člana kao i dokaze da ispunjava uslove za dobijanje dozvole u smislu pravilnika za pri-
menu ove Uredbe, uputstva i naređenja Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja.

Objašnjenja: 1. — Molbe se uvek podnose prvostepenoj vlasti po Uredbi bilo da je ona nadležna za donošenje odluke, bilo da je za to nadležna drugostepena vlast.

2. — Obrasce za pojedine molbe u smislu ovog člana u vezi sa st. 3 čl. 9, 25, 27 i 28 Ur. i čl. 1 do 12 Prav. donosimo na kraju ovog Zbornika.

3. — U st. 2 ovog člana predviđaju se najvažniji podaci koji se moraju navesti u molbi, bez obzira i nezavisno od toga da li izvesne od tih podataka sadrži i „Spisak podataka o stra-
nom državljaninu“.

4. — U drugoj i trećoj rečenici st. 2 ovog člana predviđa se slučaj kada se može dati *privremena dozvola*.

5. — Za tačnost podataka u „spisku podataka o stranom državljaninu i njegovom poslodavcu po obrascu br. 1 i 2 odgo-
varaju zainteresovana lica koja su ih potpisala, a nadležna mesna državna policijska vlast, odnosno opšte upravna vlast prvog ste-
pena overava samo potpise potpisnika, a ne tačnost podataka. Za takvu overu plaća se taksa po Tar. br. 43 a ne po Tar. br. 3 i 4 Taksene tarife. Po ovom pitanju Ministarstvo finansija — Odeljenje poreza pod III br. 66424 od 23-IX-935 g. dalo je sle-
deće tumačenje: „Pošto traženje dozvole za zaposlenje stranih državljana potpada pod naplatu takse, to se u principu imaju taksom opteretiti kako same molbe tako i svi potrebni dokazi i

spisi, koji se uz iste podnose. Prema tome pod naplatu takse potpadaju i registrovanja koja državne policijske vlasti u vidu overe stavljaju na spiskovima podataka. Iako se na ovim pri-
mercima spiskova podataka prilikom registrovanja ne utvrđuje nikakav podatak iz samog spiska, ipak se u smislu šeste Napo-
mene iz Tar. br. 43 taksene tarife za stavljanje potpisa i pečata ima naplatiti taksa iz Tar. br. 43 taksene tarife“. (Videti u ovom Zborniku Tar. br. 43 Taksene tarife).

6. — Dokazi o stručnoj spremi treba da odgovaraju pro-
pisu čl. 16 Prav.

7. — Osim 2 fotografije, koje se podnose uz molbu, treću fotografiju treba podneti prilikom podnošenja „Karte zanimanja“ nadležnoj vlasti po Ur. na popunjavanje u smislu st. 1 čl. 23 Pravilnika.

8. — O uverenjima zainteresovanih vlasti videti čl. 9 i 10 Pravilnika.

9. — O zaposlenju stranih montera, pored propisa pod b) st. 3 ovog člana govori i čl. 11 Prav.

10. — Zaposlenje poverenika stranog kapitala reguliše se osim po c) st. 3 ovog člana još i članom 8 u vezi sa čl. 16 Pravilnika.

11. — O zaposlenju stranih državljana koji treba samo-
stalno da obavljaju svoje zanimanje iz st. 4 ovoga člana govori još čl. 11 Prav.

12. — Postupak u pogledu traženja dozvole za zaposlenje stranih državljana jugoslovenske narodnosti, osim u st. 5 ovog člana, detaljno je izložen u čl. 1 do 4 Prav. Svi potrebni podatci o ovim licima daju se po „Spisku podataka o stranom državlja-
ninu“ — plave boje (Obrazac br. 1-a), koji im popunjavaju u smislu Up./l. organizacije koje o njima vode evidenciju. Ovi obrasci ne podnose se nadležnoj mesnoj državnoj policijskoj vlasti, odnosno opšte upravnoj vlasti prvog stepena radi overe potpisa zaintere-
sovanih lica.

Prikupljanje podataka i obavešta-
vanje poslodavaca o nezaposlenim
domaćim radnicima.

Član 11

Ako ima nezaposlenih naših državljana odgo-
varajuće vrste zanimanja, nadležna radnička ko-

mora odnosno zainteresovana profesionalna komora (inženjerska, apotekarske i sl.) ili druga stručna radnička (nameštenička) ustanova ili organizacija, koja vodi evidenciju o svojim nezaposlenim članovima, dužna je o tome izvestiti nadležnu javnu berzu rada, i u svojim izveštajima naznačiti pored njihovih ličnih podataka još i njihovu stručnu spremu i praksu, mesto stanovanja i bližu adresu. Javna berza rada dužna je uputiti poslodavca tamo gde može dobiti odgovarajuću radnu snagu odnosno to naznačiti u svojim izveštajima i mišljenjima koje daje u smislu propisa čl. 12 ove Uredbe.

Objašnjenja: 1. — Po propisima koji su važili pre stupanja na snagu ove Uredbe, organizacije i ustanove o kojima je reč u ovom članu, davale su svoje izveštaje zainteresovanim licima nezavisno jedna od druge. Zato se vrlo često događalo da su ti izveštaji bili u punoj kontradikciji sa izveštajima javnih berza rada o stanju na domaćem tržištu rada u pogledu stručnjaka tražene vrste, spreme i sposobnosti. Nadležna vlast prilikom donošenja svojih odluka o zaposlenju stranih državljana često puta nije mogla imati jasnu sliku o stanju na domaćem tržištu rada, jer je o tome imala sasvim suprotne izveštaje i mišljenje označenih ustanova i organizacija s jedne strane, i javne berze rada s druge strane. Da se to više ne bi događalo, evidencija nezaposlenih prema ovom propisu usredsređena je kod javnih berza rada. Zainteresovane ustanove i organizacije, koje vode evidenciju o svojim nezaposlenim članovima, dužne su saopštavati javnim berzama rada sve potrebne podatke o njima. Na taj način javnim berzama rada pruža se veća mogućnost da izvrše uspešnije posredovanje rada, odnosno da u svojim izveštajima pokažu tačnije stanje na tržištu rada u pogledu stručnjaka tražene vrste, spreme i sposobnosti.

2. — Ukoliko nadležna javna berza rada ne bi raspolagala potrebnim podacima, može u pojedinim konkretnim slučajevima zatražiti mišljenje zainteresovane profesionalne komore ili druge koje stručne radničke ustanove i organizacije, odnosno od nadležne privredne komore (čl. 17 Pravilnika).

Rok za davanje izveštaja i mišljenje
javne berze rada zainteresovanim
licima.

Član 12

(¹) Na molbu zainteresovanog lica javna berza rada dužna je na osnovu izveštaja ustanova i organizacija označenih u prednjem članu, kao i na osnovu podataka kojima raspolaže, dati svoj izveštaj i mišljenje moliocu najdalje u roku od petnaest dana od dana prijema molbe. U protivnom slučaju zainteresovano lice može uz svoju molbu priložiti potvrdu nadležne javne berze rada ili poštansku potvrdu o tome, kada se obratilo molbom za izveštaj i mišljenje i u molbi naznačiti da ih nije dobilo u predviđenom roku. U tom slučaju nadležna vlast može i bez toga doneti odluku pošto predhodno prednje proveriti.

(²) Javna berza rada daje svoj izveštaj i mišljenje po naplati takse po Tar. br. 3 i 4 Zak. o taksama.

Objašnjenja: 1. — U pogledu roka u kome je javna berza rada dužna dati traženo mišljenje — videti objašnjenje pod tač. 4 uz čl. 9 Uredbe.

2. — Prema propisima st. 1 ovog člana zainteresovano lice može samo taksiranom molbom tražiti izveštaj o stanju domaćeg tržišta rada, ako takav izveštaj želi da koristi radi traženja dozvole za zaposlenje stranog državljanina. Na molbi mora biti zalepljena taksena marka po Tar. br. 1. Nadležna javna berza rada dužna je da po službenoj dužnosti i bez naplate takse izda moliocu potvrdu — revers o prijemu takve molbe.

3. — U VI delu ovog Zbornika donosimo obrazac za izveštaje javnih berza rada.

4. — Javne berze rada da bi mogle sa svoje strane raditi da poslodavci ispune uslov koji bi im bio postavljen u dozvoli za zaposlenje u smislu st. 1 čl. 9 Uredbe, mišljenja smo da bi trebalo da nadležne prvostepene vlasti po Uredbi izveštavaju

nadležne javne berze rada o svima dozvolama koje su date pod uslovom da poslodavac pored stranih državljanina zaposli najmanje isti broj naših državljanina odgovarajuće struke u cilju specijaliziranja, odnosno da ih osposobi na drugi koji način za istu vrstu posla koji obavljaju strani državljani.

Videti objašnjenje pod tač. 1 uz čl. 4 Uredbe.

Proveravanje potrebe za zaposlenje stranih državljanina putem neposrednog uviđaja.

Član 13

(¹) Na traženje zainteresovanog poslodavca i na predlog odbora za strane radnike, ban odnosno upravnik grada Beograda može narediti da inspektor rada ili komisija na licu mesta izvrše uviđaj i proveru potrebu zaposlenja stranog osoblja kod zainteresovanog poslodavca.

(²) Naknada putnih troškova inspektora rada odnosno članova komisije pada na teret poslodavca i ona će se naplaćivati po Uredbi o naknadi putnih troškova za službena putovanja sudskih službenika, koja su izvršena u interesu i o trošku privatne stranke a na njen zahtev, broj 25190 od 29 marta 1929 god., i njenim izmenama i dopunama.

Objašnjenja: 1. — Samo u izuzetno važnim i spornim slučajevima treba na molbu poslodavca, određivati da inspektor rada ili komisija izvrši potrebno proveravanje. Inspektoru rada ili komisiji treba staviti u zadatak da ispituju ne samo potrebu zaposlenja stranog državljanina koji je eventualno u pitanju, već i potrebu zaposlenja ostalog, celokupnog stranog osoblja kod zainteresovanog poslodavca. Tom prilikom treba ispitati pre svega: 1) kakvom stručnom spremom i praksom raspolažu strani državljani; 2) od kada su zaposleni kod zainteresovanog poslodavca; 3) da li je poslodavac preduzeo i koje mere za osposobljavanje domaćih lica odgovarajuće struke u istoj vrsti posla koji obavljaju strani državljani; 4) da li je posle zaposlenja stranog državljanina

povećan ili smanjen broj domaćih lica zaposlenih kod istog poslodavca; 5) da li je ispunjen uslov za koji je vezana važnost ranije dozvole; 6) kakav je brojni odnos stranih državljanina prema domaćim i u kome su svojstvu zaposleni strani državljani, odnosno na kojim poslovima, na kojim položajima i sa kojim prinaležnostima (u novcu ili naturi); 7) da li navodi u „Spisku podataka o poslodavcu“ odgovaraju pravom stanju stvari; 8) sve druge okolnosti na osnovu kojih se može doneti zaključak o važnosti privrednog rada stranog državljanina za unapređenje domaće privrede i za stručno usavršavanje domaćih radnika. (Videti obj. pod tač. 1 uz čl. 4 kao i tačku 1 čl. 6 Uredbe).

2. — Ovakvo izuzetno određivanje inspektora rada ili komisije radi proveravanja na licu mesta trebalo bi da vrši samo Ban (Upravnik grada Beograda) a ne njegovi podređeni organi.

Ugovor o radu između poslodavca i stranog državljanina koji dolazi iz inostranstva.

Član 14

(¹) Poslodavac je dužan pre zaposlenja stranog državljanina, koji na osnovu uredne dozvole dolazi neposredno iz inostranstva, zaključiti s njim ugovor, kojim će mu obezbediti najmanje iste uslove rada kao i našim državljanima iste struke i sposobnosti i tačno naznačiti njegove prinaležnosti, kao i koliko mu pripada na ime putnih troškova za njegov povratak, u slučaju da se po isteku zaposlenja vraća natrag.

(²) Poslodavac je dužan ovakve ugovore najdalje u roku od 15 dana po stupanju na posao stranog državljanina potvrditi u tri primerka kod nadležne državne policijske vlasti, od kojih će jedan predati stranom državljaninu, a jedan dostaviti nadležnoj vlasti po ovoj Uredbi.

Objašnjenja: 1. — Poslodavac koji ne postupi po propisu ovog člana kazniće se od 100 do 5.000 dinara u smislu st. 2 čl. 21

Uredbe, bez obzira da li je poništena ili odbijena dozvola za zaposlenje stranog državljanina.

2. — O ispunjenju ovog propisa staraće se, osim prvostepene vlasti po Uredbi, još i organi vlasti označenih u čl. 19 Uredbe.

3. — Poslodavac nije dužan zaključiti predviđeni ugovor sa stranim državljanima jugoslovenske narodnosti i sa ruskim izbeglicama. (Videti st. 1 čl. 3 Pravilnika), odnosno sa licima koja dobijaju „Kartu zanimanja“ (plave boje po obrascu br. 3-a). — (Videti st. 1 čl. 23 Pravilnika).

Registar stranih državljana. Prijavlivanje i odjavljivanje njihovog zaposlenja

Član 15

Poslodavac koji zaposlava strane državljane dužan je:

1) da vodi registar po propisanom obrascu, u koji će upisivati sve potrebne podatke za strane državljane koje zaposlava, osim za one koji imaju dozvolu po tač. 3 čl. 4 ove uredbe;

2) da u roku od 10 dana po zaposlenju stranog državljanina koji ima ličnu dozvolu po tač. 5 i 6 čl. 4 ove Uredbe, prijavi istog prvostepenoj vlasti koja je dozvolu dala;

3) da u roku od 10 dana po prestanku zaposlenja stranog državljanina pismeno o tome obavesti nadležnu mesnu državnu policijsku a ako ove nema opšte upravnu vlast prvog stepena i nadležnu prvostepenu vlast po ovoj Uredbi.

Objašnjenja: 1. — Poslodavac koji se ogreši o ovaj propis biće kažnjen od 100 do 5.000 dinara. Od ovoga se izuzimaju slučajevi zaposlenja stranih državljana jugoslovenske narodnosti i ruskih izbeglica (st. 1 čl. 3 Pravilnika) tj. lica koja imaju „Kartu zanimanja“ — plave boje po obrascu br. 3-a. Isto tako ne uvode se u *registar stranih državljana* ni oni strani državljani koji su zaposleni kao kućna posluga (čl. 15 Pravilnika).

2. — Registar stranih državljana ima se voditi po obrascu br. 4 a u smislu st. 2 čl. 19 Pravilnika.

3. — Obrasce za prijavu zaposlenja odnosno za izveštaj o prestanku zaposlenja po tač. 2 odnosno po tač. 3 ovog člana objavljujemo u VI delu ovog Zbornika. Ako poslodavac u roku od 10 dana po prestanku važenja dozvole za zaposlenje stranog državljanina ne podnese o tome izveštaj, a strani državljanin ne napusti mesto u kome je bio zaposlen na temelju dozvole čiji je rok istekao, po našem mišljenju u takvom slučaju postoji produženje zaposlenja bez dozvole. (st. 1 čl. 2 i st. 1 čl. 21 Uredbe).

Odbor za strane radnike

Član 16

(³) Kod svake prvostepene vlasti po ovoj Uredbi obrazuje se naročiti odbor za strane radnike, koji će davati mišljenje banu odnosno upravniku grada Beograda po svima molbama i žalbama podnetim u cilju dobijanja dozvole sa zaposlenje stranih državljana, kao i po ostalim pitanjima koja se odnose na zaposlenje stranih državljana na njihovom području. Ovaj odbor sačinjavaju: šef otseka socijalne politike, referent inspekcije rada i po jedan predstavnik upravnog odeljenja i odeljenja za industriju, obrt i trgovinu pri svakoj banskoj upravi odnosno odgovarajućih odeljenja Uprave grada Beograda.

(²) Mišljenje odbora nije obavezno za bana odnosno upravnika grada Beograda.

Objašnjenja: 1. — Kad je u pitanju zaposlenje pojedinih stranih državljana odbor za strane radnike daje svoje mišljenje na kraju referata (st. 4 čl. 8 Uredbe).

2. — Po naređenju Bana odnosno Upravnika grada Beograda, ili po sopstvenoj inicijativi ovaj odbor daje svoje mišljenje u vidu posebnih referata i po ostalim pitanjima koja se tiču zaposlenja stranih državljana na području dotične prvostepene vlasti po Uredbi.

Kada prestaje važnost dozvole date poslodavcu, odnosno stranom državljaninu?

Član 17

(¹) Dozvola data poslodavcu prestaje da važi:

- 1) po isteku određenog roka;
- 2) prestankom rada od strane poslodavca; i
- 3) prestankom radnog odnosa.

(²) Dozvola data stranom državljaninu prestaje da važi:

1) kad ne postupi po propisima st. 2 čl. 5 ove Uredbe;

2) po isteku određenog roka;

3) 30 dana od dana saopštenja odluke kojom je opozvana dozvola na neodređeno vreme; i

4) kad strani državljanin napusti teritoriju naše države duže od tri meseca u toku jedne kalendarske godine, a taj odlazak i razloge za isto pismeno ne prijavi pre odlaska iz zemlje nadležnoj vlasti koja mu je dozvolu dala, niti svoj povratak u našu državu prijavi istoj vlasti u roku od 10 dana po svom povratku.

Objašnjenja: 1. — Ovaj član predviđa slučajeve automatskog gašenja dozvole, koje nastupa čim se dogodi koji od navedenih slučajeva.

2. — U tač. 4 st. 2 ovog člana predviđa se gašenje lične dozvole, bilo na određeno bilo na neodređeno vreme, ako imalac takve dozvole napusti našu državu za vreme duže od tri meseca (ukupno) u toku jedne kalendarske godine. (Videti objašnjenje pod tač. 8 uz čl. 4 Uredbe). Ali ako bi strani državljanin pismeno prijavio svoj odlazak vlasti koja mu je dala dozvolu, odnosno vlasti koja mu je dala „Kartu zanimanja“, i to pre napuštanja teritorije naše države, pomenuta vlast, ako uvaži te razloge i ako strani državljanin u roku od deset dana po dolasku prijavi svoj povratak u našu državu, može odlučiti da ostane i dalje na snazi dozvola za zaposlenje koja mu je data pre odlaska iz naše države.

1. — Osim slučajeva automatskog gašenja dozvole predviđenih u ovom članu, predviđa se gašenje dozvole i u slučaju da strani državljanin ne bude snabdeven „Kartom zanimanja“ (st. 2 čl. 27 Uredbe).

Ništavost, odnosno poništavanje dozvole.

Član 18

(¹) Dozvola se poništava:

1) ako je strani državljanin zaposlen protivno čl. 6 ove Uredbe;

2) ako je prestao razlog zbog koga je dozvola data;

3) ako poslodavac odnosno strani državljanin koji dobije ličnu dozvolu, ne uplati određenu taksu po čl. 23 ove Uredbe.

(²) Dozvola se može poništiti:

1) ako se u određenom roku ne ispune uslovi za koje je vezana važnost date dozvole;

2) ako se u molbi ili spisku podataka o stranom državljaninu, odnosno o poslodavcu, dati netačni podaci;

3) ako u propisnom roku poslodavac ne zaključi ugovor sa stranim državljaninom koji dolazi neposredno iz inostranstva;

4) u slučaju da strani državljanin zloupotrebi gostoprimstvo naše države;

5) u ostalim slučajevima povrede propisa ove Uredbe, pravilnika i upustava izdatih na osnovu ove Uredbe, i to bez obzira da li je izrečena novčana kazna ili ne.

Objašnjenje: U st. 1 ovoga člana predviđaju se slučajevi kada se dozvola mora poništiti, a u st. 2 kada se može poništiti.

štiti. Ali u oba ova slučaja nadležna vlast dužna je doneti odluku o poništenju dozvole.

Kontrollisanje zaposlenja stranih državljana.

Član 19

(¹) Inspektori rada ili organi policijske vlasti, odnosno organi opšte upravne vlasti prvog stepena, dužni su zapisnički utvrditi i odmah o tome izvestiti nadležnu prvostepenu vlast po ovoj Uredbi, radi daljeg postupka, u slučajevima kad nađu:

1) da su strani državljani zaposleni bez dozvole, odnosno po prestanku važnosti dozvole ili protivno propisu čl. 6 ove Uredbe;

2) da nisu ispunjeni uslovi pod kojima je dozvola data; i

3) da poslodavac koji zaposlava strane državljane ne vodi registar o njima; da nije ispunio svoje dužnosti i obaveze po ovoj Uredbi u vezi sa zaposlenjem stranih državljana; ili da nije zaključio ugovor o radu sa stranim državljanima u smislu čl. 14 ove Uredbe.

(²) Nadležne mesne državne policijske a gde ove nema opšte upravne vlasti prvoga stepena dužne su da se staraju da se strani državljani ne zapošlavaju bez dozvole po ovoj Uredbi.

Objašnjenje: Ovaj član nalaže dužnost inspektorima rada i organima policijske, odnosno organima opšte upravne vlasti prvog stepena da sprečavaju bespravno zaposlenje, i nabraja prekršaje koje inspektori rada odnosno pomenuti organi treba zapisnički da utvrde i da prijave nadležnoj prvostepenoj vlasti po Uredbi.

Žalbe.

Član 20

(¹) Protivu svih odluka ili presuda prvostepenih vlasti zainteresovana strana može u roku od petnaest dana po saopštenju izjaviti žalbu Ministru socijalne politike i narodnog zdravlja, preko vlasti koja je donela ožalbenu odluku odnosno presudu s tim, da se žalba protivu određene visine takse može izjaviti samo onda, ako je cela taksa već uplaćena.

(²) Žalba ne obustavlja odluku odnosno presudu od izvršenja, ako prvostepena vlast po ovoj Uredbi drukčije ne odredi.

Objašnjenja: 1) — Ako zainteresovano lice ne uputi žalbu preko vlasti koja je donela ožalbenu odluku, nego istu uputi neposredno drugostepenoj vlasti, izlaže se opasnosti da mu žalba bude odbijena kao neblagovremena. Blagovremenost žalbe računa se prema vremenu kad je žalba stigla vlasti koja je donela prvostepenu odluku, pošto se žalbe u smislu ovog člana i § 118 Zakona o opštem upravnom postupku moraju predati onoj vlasti koja je donela prvostepenu odluku.

2. — Ako zainteresovano lice u vremenu izjavljivanja žalbe ne raspolaze potrebnim dokazima kojima bi opravdao potrebu zaposlenja stranog državljanina, pa mu usled nedovoljnih dokaza žalba bude odbijena, moći će zatražiti reviziju odluke ako su ispunjeni uslovi iz § 128—135 Zakona o opštem upravnom postupku. (Videti ove propise u III delu ovoga Zbornika).

Kazne.

Član 21

(¹) Poslodavac koji zaposli stranog državljanina protivno propisima st. 1 čl. 2 i st. 1 čl. 6 ove Uredbe kazniće se od 100 do 10.000 dinara.

(2) Poslodavac koji povredi propise čl. 14 i 15 i tač. 2 i 3 st. 2 čl. 18 ove Uredbe, kazniće se od 100 do 5000 dinara bez obzira da li je poništena ili odbijena dozvola za zaposlenje stranog državljanina.

(3) Poslodavac će se kazniti posebnom presudom za svakog stranog državljanina koga bude zaposlio protivno propisima ove Uredbe.

(4) Strani državljanin koji se zaposli protivno propisima st. 1 čl. 2, st. 1 čl. 6, tač. 2 i 3 st. 2 čl. 17 i tač. 2 i 5 st. 2 čl. 18 ove Uredbe kazniće se od 100 do 3000 dinara. Osim toga može mu se zabraniti svako dalje zaposlenje na teritoriji Kraljevine Jugoslavije.

(5) Lice, koje povredi ostale propise ove Uredbe, pravilnika i uputstava izdatih na osnovu ove Uredbe, kazniće se od 100 do 3000 dinara.

(6) Sve novčane kazne izriču nadležne prvo-stepene vlasti po ovoj Uredbi.

(7) Sve novčane kazne izrečene po ovoj Uredbi ulaze u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“, koji se nalazi pri Državnoj hipotekarnoj banci.

(8) Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja propisaće način na koji će se dostavljati u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“ novac naplaćen od izrečenih kazni po ovoj Uredbi.

Objašnjenja: 1. — Najvećom novčanom kaznom (od 100 do 10.000 din.) koja je predviđena u zakonskom ovlašćenju za propisivanje Uredbe tj. u tač. 1 § 57 Fin. zak. 1934/935, kažnjava se poslodavac koji bespravno zaposlava stranog državljanina (st. 1 čl. 2 Uredbe), ili koji ga zaposlava po isteku roka dozvole, ili u drugom svojstvu, na drugom poslu, u drugom preduzeću, ili na drugom području od onoga koje je označeno u dozvoli (st. 1 čl. 6 Uredbe).

2. — Manjom novčanom kaznom (od 100 do 5.000 din.) kažnjava se poslodavac: 1) koji ne zaključi ugovor sa stranim državljaninom koga dovodi neposredno iz inostranstva; 2) koji ne vodi registar o stranim državljanima; 3) koji ne prijavi zaposlenje stranog državljanina koji ima ličnu dozvolu za zaposlenje (ukoliko isti nije jugoslovenske narodnosti ili ruska izbeglica); 4) koji ne ispuni postavljene mu naslov u dozvoli; ili 5) koji bude dao neistinite podatke u „Spisku podataka o stranom državljaninu“ ili u „Spisku podataka o poslodavcu“.

3. — Novčanom kaznom od 100 do 3.000 din. kažnjava se strani državljanin zbog bespravnog zaposlenja, ili zbog zaposlenja u drugom svojstvu i na drugim poslovima, ili zbog zaposlenja po prestanku važnosti dozvole, zbog netačno datih podataka o sebi, kao i zbog ostalih povreda Uredbe, Pravilnika i uputstava. Istim kaznama kažnjavaju se i ostala lica (poslodavci, strani državljanin, lica koja neovlašćeno prodaju propisane obrasce i dr.) koja povrede propise Uredbe, Pravilnika ili uputstava.

4. — Način na koji se vrši ubiranje kazna i taksa predviđen je u čl. 24 Pravilnika i u uputstvima o naplati kazna i taksa St. Br. 58.900 od 29 oktobra 1935 god.

Ograničenja i zabrane zaposlenja stranih državljana.

Član 22

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja može prema ukazanoj potrebi, a po saslušanju zainteresovanih ministara:

1) propisati u kome brojnom odnosu prema zaposlenim domaćim radnicima i nameštenicima mogu biti zaposleni strani državljanin kod jednog poslodavca;

2) ograničiti ili potpuno zabraniti zaposlenje, odnosno rad stranih državljana za pojedina mesta ili krajeve naše države odnosno za pojedine struke u slučaju privredne krize ili veće nezaposlenosti radnika i nameštenika naših državljana odgovarajuće struke, kao i zbog drugih po državu važnih razloga;

3) ograničiti ili potpuno zabraniti zaposlenje, odnosno rad stranih državljana onih država koje sprečavaju ili sasvim onemogućavaju zaposlenje naših državljana.

Objašnjenja: 1. — Po tač. 1 ovoga člana ovlašćen je Ministar s. p. i n. z. da može propisati da svi ili pojedini poslodavci mogu zapošlavati strane državljane samo do jednog određenog broja (ukoliko ta lica nisu jugoslovenske narodnosti ili ruske izbeglice odnosno lica koja imaju „Kartu zanimanja“ plave boje), bez obzira da li strani državljani već imaju ličnu dozvolu za zaposlenje ili je zainteresovani poslodavac dužan da traži dozvolu za njihovo zaposlenje (v. objašnjenje pod 2) uz čl. 24 Uredbe).

2. — Ograničenje ili zabrana zaposlenja stranih državljana može se odnositi na pojedina mesta ili krajeve naše države, ili samo na pojedine struke, ili i na jedno i na drugo, ako za to postoje važni državni razlozi (privredna kriza, nezaposlenost domaćih radnika i nameštenika i dr.).

3. — Ovo ograničenje ili zabrana zaposlenja stranih državljana mogu poslužiti i kao protivmere prema državljanima onih država koje sprečavaju ili onemogućavaju zaposlenje naših državljana.

4. — Ograničenje iz ovog člana ne odnosi se na strane državljane jugoslovenske narodnosti ili ruske izbeglice (v. st. 1 čl. 3 Pravilnika).

Takse.

Član 23

(¹) Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja može, po saslušanju zainteresovanih ministara, propisati da se naplaćuje taksa za zaposlenje državljana onih država koje naplaćuju taksu za zaposlenje naših državljana, ili koje sprečavaju ili potpuno onemogućavaju njihovo zaposlenje. Ova taksa ubiraće se od poslodavca koji zapošlava stranu radnu snagu, odnosno od onog

stranog državljanina koji radi samostalno ili koji po propisima ove Uredbe dobije ličnu dozvolu. Ove takse ulaze u „Fond za neposredno pomaćanje nezaposlenih radnika“. Na ime ove takse za dozvolu zaposlenja naplaćivaće se godišnje:

1) 200 dinara za radnike i niže pomoćno osoblje;

2) 500 dinara za razne specijaliste i kvalifikovano osoblje;

3) 2.000 dinara za poverenike stranog kapitala koji vrše samo nadzor kod preduzeća u kome je uložen strani kapital;

4) 3.000 dinara za više administrativno i tehničko osoblje: administrativne i tehničke direktore, šefove, prokuriste, knjigovođe, blagajnike i t. sl.;

5) 5.000 dinara za poverenike stranog kapitala koji vrše i poslove označene u prednjoj tački.

(²) Godišnja taksa naplaćuje se za sve dozvole sa rokom preko šest meseci do jedne godine dana a polovina toga iznosa za dozvole do šest meseci.

(³) Određena taksa ima se uplatiti u roku od deset dana po uručenju dozvole odnosno u roku od mesec dana od dana propisivanja te takse, ako je dozvola bila uručena pre propisivanja takse, u protivnom slučaju dozvola ne važi.

(⁴) Taksa pod st. 2 ovoga člana za dozvolu sa važnošću na neodređeno vreme ima se platiti za celu kalendarsku godinu u kojoj je dozvola data, a za narednu kalendarsku godinu najdalje do 31 decembra svake godine koja ovoj predhodi u protivnom slučaju dozvola prestaje da važi.

(⁵) Taksu plaća ono fizičko ili pravno lice na osnovu čije je molbe dozvola data.

(6) Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja propisaće način na koji će se novac ubran od taksa po ovoj Uredbi dostavljati u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“.

(7) Ministarski savet može, na predlog Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, prema potrebi povećavati ili smanjivati visinu taksa određenih u st. 1 ovoga člana.

Objašnjenja: 1. — Po ovom članu Ministar soc. pol i nar. zdravlja može po saslušanju zainteresovanih ministara narediti da se naplaćuje taksa propisana u ovom članu kada je u pitanju zaposlenje državljana onih država koje naplaćuju taksu za zaposlenje naših državljana, ili koje sprečavaju ili potpuno onemogućavaju njihovo zaposlenje — Ministarski savet na predlog Ministra s. p. i n. z. može povećati ili smanjiti u ovom članu propisanu visinu takse.

2. — Propisi ovoga člana neće se primenjivati na strane državljanke jugoslovenske narodnosti ili ruske izbeglice (st. 1 čl. 3 Pravilnika).

3. — U pogledu ubiranja ovih taksa u smislu st. 3 ovog člana videti objašnjenje pod 4 uz čl. 21 Uredbe.

Kada se mogu uneti odredbe o zaposlenju stranaca u ugovore o isporukama ili radovima, odnosno u rešenja o koncesijama.

Član 24

(1) Bez prethodne saglasnosti Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja ne mogu se unositi nikakve odredbe o zaposlenju stranih državljana u ugovore, koje bi država ili javna samoupravna tela zaključila sa domaćim ili stranim preduzećima ili pojedincima o raznim isporukama ili radovima, koje bi ta preduzeća odnosno lica za njihov račun, ili za račun njihovog zavoda odnosno ustanova imala da izvrše; niti se ovakve odredbe

mogu unositi u rešenja o raznim povlasticama (koncesijama), koje se daju domaćem ili stranom preduzeću ili pojedincu.

(2) Poslodavac po tako zaključenom ugovoru odnosno po datoj mu povlastici može zaposliti stranog državljanina samo one profesije i državljanstva koji su naznačeni u ugovoru ili koncesiji, i to pošto za njegovo zaposlenje dobije dozvolu od nadležne vlasti po ovoj Uredbi.

(3) Poslodavac, kome je po takvom ugovoru odnosno povlastici (koncesiji) data mogućnost da zaposlava strane državljanke do jednog određenog broja, dužan je u granicama toga broja tražiti posebnom molbom dozvolu za zaposlenje svakog stranog državljanina, s pozivom na odgovarajuću odredbu ugovora odnosno koncesije. Uz molbu će priložiti dokaze da ispunjava sve uslove, predviđene odredbom o zaposlenju stranih državljana iz takvog ugovora odnosno koncesije.

Objašnjenja: 1. — Odredbe o zaposlenju stranih državljana o kojima je reč u st. 1 ovoga člana ne isključuju primenu propisa ove Uredbe ako su iste tinete u ugovore o raznim isporukama ili u rešenja o raznim povlasticama (koncesijama), bez prethodne saglasnosti Ministra s. p. i n. z., a posle 30 aprila 1935 godine.

2. — Poslodavac ne sme zapošlavati strane državljanke samo na osnovu date mu povlastice za zaposlenje stranih državljana, već ima u svemu postupiti u smislu st. 3 ovog člana.

Primena odredaba o zaposlenju stranih državljana iz ugovora ili sporazuma sa trećim državama.

Član 25

Ukoliko bi propisi ove Uredbe bili u suprotnosti sa odredbama ugovora odnosno sporazuma

zaključenih sa trećim državama, važiće odredbe ovih sporazuma.

Objašnjenja: 1. — Kod primene ovog člana treba imati u vidu odredbe o zaposlenju stranih državljana iz pojedinih ugovora i koncesija zaključenih između naše države i trećih država, zatim propis poslednje rečenice čl. 1 Uredbe, kao i propis čl. 14 Pravilnika, odnosno odgovarajuće propise ostalih uputstava koja su izdata ili koja budu izdata u smislu čl. 29 Uredbe.

2. — Strani državljanin može se koristiti povlasticama iz ugovora i koncesija samo na osnovu odluke nadležne vlasti po Uredbi, koja će u svome rešenju naznačiti da li zainteresovano lice zaista ispunjava sve uslove predviđene u odnosnim ugovorima ili konvencijama. Zainteresovani strani državljani dužni su molbom tražiti da im nadležna vlast po Uredbi prizna odgovarajuće povlastice za zaposlenje. Uz molbu će priložiti dokaze da ispunjavaju uslove za korišćenje takve povlastice.

Oznake na pasošu ili dozvoli boravka
o mogućnosti zaposlenja stranog
državljanina.

Član 26

(1) Vlast koja vizira pasoš (putnicu) za ulazak stranog državljanina u našu državu, odnosno vlast koja mu izdaje dozvolu za boravak, dužna je na njegovom pasošu (putnici) odnosno na dozvoli boravka staviti broj, datum i rok dozvole za njegovo zaposlenje i naziv vlasti koja je istu dala.

(2) U slučaju da za stranog državljanina nije data dozvola zaposlenja od strane nadležne vlasti, vlast koja vizira pasoš (putnicu), odnosno vlast koja izdaje dozvolu doravka staviće iznad vize, odnosno u dozvoli boravka, klauzulu: „bez prava na zaposlenje“.

Objašnjenje: Ovaj član predviđa mere za tačnu primenu propisa st. 1 čl. 2 Uredbe.

Statistika i evidencija zaposlenih
stranih državljana. „Karta
zanimanja“.

Član 27

(1) O zaposlenim stranim državljanima i o njihovim poslodavcima vodiće se statistika pri Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja, kao i pri svakoj prvostepenoj vlasti.

(2) Radi evidencije zaposlenih stranih državljana po vrsti njihovog zanimanja i nadzora koji se ima voditi u smislu tač. 1 st. 1 čl. 19 ove Uredbe, svaki strani državljanin za čije je zaposlenje data dozvola po ovoj Uredbi mora imati kartu zanimanja, bez koje takva dozvola ne važi.

Objašnjenja: 1. — Primena st. 1 ovog člana je u tesnoj vezi sa primenom st. 4 čl. 8 i st. 1 čl. 29 Uredbe.

2. — Primena st. 2 ovog člana stoji u tesnoj vezi sa primenom čl. 4 i 5, st. 3 čl. 9, st. 2 čl. 17 i st. 2 čl. 28 Uredbe, kao i sa čl. 1—7, 11—13, 19, st. 3 čl. 20, i st. 1 čl. 23 Pravilnika (videti objašnjenje po tač. 3 uz čl. 17 Uredbe).

3. — „Karta zanimanja“ obrazac br. 3 ima karakter zvanične svedodžbe o izdatom rešenju i odobrenju zaposlenja. Po ovom pitanju Ministarstvo finansija — Odeljenje poreza — pod III br. 69045 od 23 septembra 1935 god. dalo je sledeće tumačenje:

„Karta po obrascu br. 3 koja se izdaje na osnovu već donetog rešenja o odobrenju zaposlenja, sadrži pored podataka o ličnim osobinama i odnosima još i zvaničnu svedodžbu o izdatom rešenju i obobrenju zaposlenja. Prema tome „Karta zanimanja“ po obrascu br. 3 potpada pod naplatu takse iz Tar. br. 3 i 4 Taksene tarife pošto ovaj tarifni stav obuhvata taksu na sve svedodžbe i uverenja.“ Videti u III delu ovog Zbornika Tar. br. 3 i 4 Taksene tarife.

4. — „Karta zanimanja“ — plave boje — po obrascu br. 3-a ima karakter rešenja kojim se odobrava zaposlenje stranim državljanima jugoslovenske narodnosti ili ruskim izbeglicama. Po ovom pitanju Ministarstvo finansija — Odeljenje poreza — pod III br. 69045 od 23 sempembra 1935 god. dalo je sledeće tumačenje:

„Karta po obrascu br. 3-a, koja se izdaje stranim državljanima jugoslovenske narodnosti umesto dozvole, sadrži pored podataka o ličnim osobinama i odnosima još i rešenje kojim se odobrava zaposlenje. Prema tome „Karta zanimanja“ po obrascu br. 3-a, koja je u samoj stvari rešenje o odobravanju zaposlenja, potpada pod naplatu takse iz Tar. br. 5 taksene tarife, koja propisuje taksu za pismena rešenja.“

Prvostepena vlast po Uredbi, s obzirom na ovo objašnjenje Ministarstva finansija, neće naplaćivati od stranih državljana jugoslovenske narodnosti, odnosno od ruskih izbeglica posebnu taksu za „Kartu zanimanja“ — obrazac br. 3-a, jer se na određeno mesto ima zalepiti i propisno poništiti taksena marka koju je molilac priložio svojoj molbi na ime takse za rešenje (Videti Tar. br. 5 Taksene tarife u III delu ovog Zbornika).

Revizija dozvola datih po ranijim propisima.

Član 28

(¹) Sa molbama za ishodenje dozvola za zaposlenje stranih državljana, koje se budu zatekle kao nerešene na dan stupanja na snagu ove Uredbe, ima se u svemu postupiti po ovoj Uredbi.

(²) Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja u saglasnosti sa Ministarskim savetom može, prema ukazanoj potrebi, narediti da se izvrši revizija svih dozvola odnosno uverenja datih na neodređeno vreme pre stupanja na snagu ove Uredbe, i da se te dozvole odnosno uverenja zamene novim, ukoliko budu ispunjeni uslovi predviđeni propisima ove Uredbe.

Objašnjenje: S obzirom na propis st. 2 ovog člana ostaju i nadalje na snazi sve dozvole, odnosno uverenja data pre stupanja na snagu ove Uredbe, a naročito dozvole na neodređeno vreme i uverenja za nesmetan rad koji su dati po § 7 Pravilnika

iz 1925 godine, kao i sva uverenja po čl. 21 navedenog Pravilnika (koji je u smislu čl. 30 ove Uredbe prestao da važi 30 aprila 1935 godine), i to sve dotle dok se ne naredi i izvrši revizija dozvola u smislu ovog člana, odnosno dok ne nastupi prekršaj propisa st. 2 čl. 5, ili koji slučaj iz tač. 4 st. 2 čl. 17, tač. 4 st. 2 čl. 18 i st. 2 čl. 27 Uredbe, ili iz st. 2 čl. 18 Pravilnika.

Propisivanje pravilnika, uputstava i obrazaca.

Član 29

(¹) Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja propisaće pravilnicima bliže odredbe za primenu ove Uredbe, potrebne obrasce i uputstva za njeno tačno i pravilno primenjivanje, kao i obrazac za kartu zanimanja.

(²) Prihod od prodatih obrazaca ide u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“, o čijem se trošku štampaju svi obrasci.

(³) Obrasci se prodaju po ceni, na način i uz popust ovlašćenim prodavcima koje bude odredio ministar socijalne politike i narodnog zdravlja.

Objašnjenja: 1. — Na osnovu ovlašćenja iz ovoga člana Ministar s. p. i n. z. propisao je:

2. — Pravilnik za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana od 21-IX-1935 god., St. Br. 52.000, sve potrebne obrasce, kao i izmene i dopune ovog Pravilnika („Službene novine“ od 4 oktobra 1935 godine, broj 230-LVI i „Službene novine“ od 7-XII-1935 god. br. 285-LXIX); 2) Uputstva od 15 novembra 1935 god. St. Br. 62.500 („Službene novine“ od 30 novembra 1935 god. br. 278-LXVIII); 3) Uputstva o naplati novčanih kazna i taksa od 29 oktobra 1935 god. St. Br. 58.900, i 4) Uputstva o upotrebi i popunjavanju propisanih obrazaca od 15 novembra 1935 god. St. Br. 60.350

3. — Opširnije o obrascima videti u čl. 19 do 23 Pravilnika.

Član 30

Ova Uredba stupa na snagu trideset dana od dana njenog obnarodovanja u „Službenim novinama“, od koga dana prestaje da važi Pravilnik o uposlenju stranih radnika O.br. 376/IV od 24 novembra 1925 god. („Službene novine“ br. 274 od 28 novembra 1925 godine), kao i svi propisi protivni ovoj Uredbi.

Objašnjenje: Uredba je stupila na snagu 30 aprila 1935 godine u smislu ovoga člana.

St. br. 18.000
29 marta 1935 god.
Beograd

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,
Dr. D. Marušić, s. r.

Ministarski savet na sednici svojoj od 29 marta 1935 godine saglasio se u svemu sa ovom Uredbom.

Pretsednik Ministarskog saveta
i ministar inostranih poslova.

B. D. Jevtić, s. r.

Ministar vojske i mornarice,
počasni adutnant Nj. V. Kralja,
armiski đeneral,

Pet. R. Živković, s. r.

Ministar finansija,

Dr. M. M. Stojadinović, s. r.

Ministar pravde,

Dr. Drag. S. Kojić, s. r.

Ministar šuma i rudnika,

Dr. Svetislav Popović, s. r.

Ministar unutrašnjih poslova,
Vel. M. Popović, s. r.

Ministar bez portfelja,
Dr. A. Hasanbegović, s. r.

Ministar socijalne politike
i narodnog zdravlja,
Dr. D. Marušić, s. r.

Ministar trgovine i industrije,
Dr. M. Vrbanić, s. r.

Ministar saobraćaja,
Ing. Dim. Vujić, s. r.

Ministar prosvete,
Stevan Ćirić, s. r.

Ministar građevina,
Dr. M. Kožulj, s. r.

Ministar fizičkog vaspitanja naroda,
Dr. Ljudevit Auer, s. r.

Ministar poljoprivrede,
Dr. D. Janković, s. r.

PRAVILNIK
za primenu Uredbe o zaposlenju stranih
državljana

od 21 septembra 1935 god. St. br. 52000, sa izmenama i dopunama*) od 29 novembra 1935 god. St. br. 65.200

Pravilnik je otštampan prvi put u „Službenim novinama“ od 4-X-1935 br. 230-LVI. a ispravke u „Službenim novinama“ od 14 oktobra 1935 god. br. 237-LVIII.

Izmene i dopune navedenog Pravilnika otštampane su prvi put u „Službenim novinama“ od 30 novembra 1935 god. br. 275, a drugi put u dodatku „Službenih novina“ od 7 decembra 1935 g. br. 285-LXIX.

Na osnovu tač. 6 čl. 4 i čl. 29 Uredbe o zaposlenju stranih državljana, a po saslušanju zainteresovanih Ministara propisujem ovaj

PRAVILNIK
za primenu Uredbe o zaposlenju stranih
državljana

Strani državljeni jugoslovenske narodnosti.

Član 1

(¹) Strani državljeni jugoslovenske narodnosti (tač. 4 čl. 4 Uredbe) mogu dobiti dozvolu za

*) *Izmene i dopune* Pravilnika ne donosimo posebno, već ih odmah unosimo na mesto izmenjenih tekstova ili kao dopune pored prvobitnog i neizmenjenog teksta Pravilnika. Sve ove izmene i dopune otštampane su kurzivom radi lakšeg razlikovanja od prvobitnog neizmenjenog teksta. Ovako smo postupili rukovođeni uvek praktičnim potrebama onih, kojima je ova knjiga i namenjena.

zaposlenje, ako podnesu verodostojne dokaze da su jugoslovenske narodnosti. Kao takav dokaz smatraće se izveštaj ustanova ili organizacija, koje za to bude odredio Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja.

(²) Ova se lica za prvih šest meseci po dolasku u našu državu mogu zaposliti na osnovu dozvole boravka, koju im bude dala nadležna državna mesna policijska vlast, a gde ove nema, opšte upravna vlast prvog stepena. To se ima naznačiti na samoj dozvoli boravka. Ova su lica dužna najdalje na mesec dana pre isteka roka od šest meseci molbom zatražiti dozvolu za zaposlenje od nadležne prvostepene vlasti po Uredbi. Molbu će uputiti neposredno nadležnoj prvostepenoj vlasti po Uredbi ili preko nadležne državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, preko opšte upravne vlasti prvog stepena. Uz molbu će priložiti: 1) dokaz da su jugoslovenske narodnosti; 2) „Spisak podataka o stranom državljaninu“ (plave boje) u dva primerka; i 3) dve svoje najnovije fotografije. „Spisak podataka o stranom državljaninu“ popuniće im ustanova ili organizacija predviđena u prvom stavu ovoga člana, koja će za svoju evidenciju zadržati treći primerak.

(³) Nadležna prvostepena vlast po Uredbi može zainteresovanom licu, u smislu posebnih uputstava, odobriti zaposlenje na teritoriji naše države na određeno ili neodređeno vreme prema st. 3 čl. 8 Uredbe, i dati mu „Kartu zanimanja“ (plave boje). Zatim će ova vlast u svemu postupiti po odredbama st. 4 čl. 8 Uredbe.

Objašnjenja: 1. — Ovim propisom (u smislu tač. 6 čl. 4 i 29 Uredbe) bliže se određuju odnosno dopunjuju propisi tač. 2 st. 2 čl. 3, tač. 4 čl. 4, st. 2 i 3 čl. 8 i st. 5 čl. 10 Uredbe.

2. — Izveštaj o kome je reč u ovom članu daje Savez jugoslovenskih emigrantskih udruženja i njegove organizacije, i to u rubrici br. 34 „Spiska podataka o stranom državljaninu“ (plave boje) — obrazac br. 1-a. (Videti tač. 1 st. 1 i st. 2 Uputstva/I). Prema tome, nije potrebno da se molbi prilaže pored označenog spiska još i dokaz o jugoslovenskoj narodnosti.

3. — Propis ovog člana odnosi se kako na lica koja su došla pre 30 aprila 1935 god. tj. pre stupanja na snagu Uredbe, tako i na ona lica koja su došla ili budu došla posle označenog roka.

4. — U pogledu prijema stranih državljana jugoslovenske narodnosti u državnu službu videti objašnjenje pod 4 uz čl. 1 Uredbe, jer u tom pogledu ni Uredba ni Pravilnik ne čine nikakav izuzetak. Ukoliko su ova lica već zatečena u državnoj službi kao kontraktualni činovnici, dnevničari, honorarni službenici i nadničari u smislu postojećih zakonskih propisa, mišljenja smo, da im ne treba tražiti posebnu dozvolu po propisima o zaposlenju stranih državljana sve dotle, dok dudu u državnoj službi. U slučaju prestanka te službe, svako njihovo novo zaposlenje imalo bi se svakako regulisati u smislu propisa ovog člana Pravilnika. Ali ako se ova lica nalaze u samoupravnoj ili privatnoj službi, njihovo dalje zaposlenje treba regulisati po ovom članu, odnosno po čl. 2 Pravilnika i to najdalje do kraja februara 1936 god., u protivnom imalo bi mesta primeni propise st. 2 čl. 18 Pravilnika, po kome se zainteresovano lice zbog neblagovremene molbe ima kazniti od 100—3000 din.

5. — Ovaj propis odnosi se kako na lica koja se nalaze u najamnom odnosu prema trećim licima, tako i na ona koja samostalno vrše svoja zanimanja, i o kojima je reč u čl. 7 Pravilnika. (Videti objašnjenje pod tač. 4 čl. 27 Ur.)

6. — Obrazac molbe videti u VI delu Zbornika.

Izdavanje novih i zamenjivanje
starih dozvola.

Član 2

(¹) Strani državljanin jugoslovenske narodnosti koji su se zatekli na teritoriji naše države pre 30 aprila 1935 god. i nemaju dozvolu za zaposlenje mogu se *do kraja februara 1936 god.* zaposliti u smislu st. 2 čl. 1 ovog Pravilnika.

(²) Strani državljani jugoslovenske narodnosti koji su se zatekli na teritoriji naše države pre 30 aprila 1935 god. i imaju urednu dozvolu za zaposlenje dužni su *do kraja februara 1936 god.* zameniti svoju dozvolu „Kartom zanimanja“ (plave boje). Prvostepena vlast po Uredbi izdaće im „Kartu zanimanja“ čim joj podnesu priloge označene pod 2) i 3) st. 2 čl. 1 ovog Pravilnika i raniju dozvolu u originalu, odnosno pošto proveri tačnost prepisa, ako joj raniju dozvolu podnesu u prepisu.

Objašnjenja: 1. — Prema licima označenim u ovom članu, koja su se zatekla u našoj državi na dan stupanja na snagu ovog Pravilnika i koja do kraja februara 1936 god. ne budu zatražili „Kartu zanimanja“, može se primeniti propis st. 2 čl. 18 Uredbe. Nalazimo da se od ovoga imaju izuzeti maloletnici iznad 14 god. odnosno koji se školuju, pod uslovom da ne zarađuju sredstva za svoje izdržavanje (tač. 6 st. 2 čl. 2 Uredbe).

2. — Dozvola za zaposlenje maloletnika do njihovog punoletstva, po našem mišljenju, može se dati na njihovu molbu ili na molbu njihovih roditelja ili staratelja, ili na molbu zainteresovanog poslodavca. Ovo pitanje nije regulisano samom Uredbom ili Pravilnikom, pošto će se urediti uputstvima, ukoliko u samoj praksi nije ovako već postupano s obzirom na odgovarajuće propise Grad. zak. o zastupanju maloletnika.

3. — Iz st. 2 ovoga člana jasno se vidi da „Karta zanimanja“ ima karakter dozvole, pošto se njome zamenjuje uredna dozvola. Prilikom takve zamene, vlast koja vrši ovu zamenu dužna je naznačiti na IV strani „Karte zanimanja“ naziv vlasti koja je donela rešenje kojim se odobrava zaposlenje licu čija se dozvola zamenjuje, i ujedno naznačiti broj i datum odluke i rok dozvole. U tom slučaju „Karta zanimanja“ ima i karakter uverenja, kojim se potvrđuje: da je zainteresovanom licu odobreno zaposlenje na temelju izvesne ranije dozvole. U svakom slučaju plaća se isti iznos takse, bilo da se ova karta smatra kao nova dozvola (Tar. br. 5 Taks. tar.) bilo da se smatra kao uverenje (Tar. br. 3 i 4 Taks. tar.).

4. — Ako se dogodi, da se zamena dozvole za zaposlenje vrši kod one nadležne vlasti po Uredbi koja tu dozvolu nije izdala, potrebno je da vlast koja vrši zamenu izvesti o izvršenoj

zameni onu vlast, čijom je odlukom odobreno zaposlenje zainteresovanom licu, radi potrebne evidencije.

Izuzeci od opštih propisa — specijalne povlastice.

Član 3

(¹) Na strane državljane jugoslovenske narodnosti neće se primenjivati ograničenja iz st. 2 čl. 5, st. 1 čl. 6, čl. 9, 22 i 23 Uredbe kao ni propis čl. 14 i st. 2 i 3 čl. 15 Uredbe. Ali oni su dužni svake godine u toku meseca maja prijaviti se nadležnoj državnoj mesnoj policijskoj vlasti, a gde ove nema, opšte upravnoj vlasti prvog stepena radi evidencije njihovih dozvola.

(²) Poslodavac nije dužan ova lica upisivati u registar stranih radnika po tač. 1 čl. 15 Uredbe, već samo u registar radnika po čl. 21 Zakona o zaštiti radnika. Pored njihovih imena naznačiće njihovo državljanstvo i da li imaju dozvolu po čl. 1 odnosno po čl. 2 ovog Pravilnika.

Objašnjenje: S obzirom na propis tač. 6 čl. 4 Uredbe ovaj član predviđa:

1) da će lica navedena u čl. 1 i 2 Pravilnika biti dužna svake godine u maju mesecu prijavljivati se vlastima osnaženim u st. 1 ovog člana i to samo radi evidencije svojih dozvola („Karte zanimanja“), a ne radi overe istih po st. 2 čl. 5 Uredbe;

2) da mogu biti nesmetano zaposleni nezavisno od propisa st. 1 čl. 6 Uredbe;

3) da će im se dozvole produžavati nezavisno od propisa čl. 9 Uredbe;

4) da poslodavci nisu dužni zaključivati ugovor sa njima u slučaju kad ova lica dolaze neposredno iz inostranstva;

5) da ih poslodavci ne uvode u registar stranih državljana već samo u opšti registar po čl. 21 Zak. o zaštiti radnika. (Videti taj propis u III delu ovog Zbornika);

6) da se na njih neće odnositi ograničenja iz čl. 22 Uredbe ni u slučaju ako bi ova lica bila državljani one države, čiji bi državljani bili pogođeni navedenim ograničenjima;

7) da se neće naplaćivati nikakva taksa koju bi Ministar s. p. i n. z. propisao za zaposlenje državljanina onih država, čiji su državljani i lica označena u st. 1 ovoga člana;

8) Središnja Uprava za posredovanje rada, u smislu tač. 5 st. III Uput./III od 15-XI-1935 g. St. Br. 60.350 i propratnog akta Ministarstva s. p. i n. z. kojim su nadležnim prvostepenim vlastima po Uredbi dostavljena Uputstva St. Br. 62500/1935 god. dostavljajući neposredno pomenutim vlastima potrebne količine obrazaca br. 3-a („Karte zanimanja“-plave boje) za lica označena u čl. 1 do 4 ovog Pravilnika. Ovaj izuzetak od propisa st. 3 čl. 20 Pravilnika učinjen je radi ubrzanja postupka oko izdavanja „Karte zanimanja“.

Ruski ratni invalidi i ruske izbeglice.

Član 4

(¹) Ruski ratni invalidi koji su za takve priznati u smislu rešenja Ministarskog saveta br. 37431 od 24 decembra 1925 god. imaju pravo na slobodno i nesmetano zaposlenje na osnovu rešenja kojima su priznati za invalide (§§ 26, 72 i 111 Invalidskog zakona od 1929 god. sa docnijim izmenama i dopunama).

(²) Ruske izbeglice koje su se zatekle u našoj državi na dan 30 aprila 1935 god. i nemaju dozvolu za zaposlenje mogu se *do kraja februara 1936 god.* zaposliti na osnovu dozvole boravka, koju im bude dala nadležna državna mesna policijska vlast, a gde ove nema, opšte upravna vlast prvog stepena. To se ima naznačiti na samoj dozvoli boravka. Ova su lica dužna najdale *do kraja februara 1936 god.* molbom zatražiti dozvolu za zaposlenje od nadležne prvostepene vlasti po Uredbi neposredno ili preko nadležne državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, preko

opšte upravne vlasti prvog stepena. Uz molbu će priložiti: 1) dokaz da su ruske izbeglice; 2) „Spisak podataka o stranom državljaninu“ (plave boje) u dva primerka; i 3) dve svoje najnovije fotografije. Kao dokaz da su ruske izbeglice smatraće se izveštaj ustanova i organizacija koje za to bude odredio Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja i koja će im popuniti „Spisak podataka o stranom državljaninu“ i za svoju evidenciju zadržati treći primerak. Nadležna prvostepena vlast po Uredbi postupiće dalje u smislu odredbe st. 3 čl. 1 ovog Pravilnika.

(³) Sa molbama ruskih izbeglica koje su se zatekle u našoj državi na dan 30 aprila 1935 godine i imaju urednu dozvolu za zaposlenje ima se u svemu postupiti po st. 2 čl. 2 ovog Pravilnika.

(⁴) Propis čl. 3 ovog Pravilnika primenjivaće se i na ruske izbeglice. Njihovi poslodavci naznačiće u registru radnika (čl. 21 Zakona o zaštiti radnika) da imaju dozvolu po ovom članu.

Objašnjenja: 1. — Propisom ovog člana reguliše se zaposlenje ruskih izbeglica i to samo onih koji su se zatekli u našoj državi do 30-IV-1935 g.

2. — S obzirom da je u § 26 Zakona o invalidima od 1929 god. propisano da će ratni invalidi uživati ne samo prava na besplatno posredovanje rada, već i prvenstvo u pogledu zaposlenja u državnoj, samoupravnoj i privatnoj službi, i da je § 72 istog zakona propisano da se ratni invalidi oslobađaju taksa prilikom podnošenja predstavi koje se tiču pribavljanja zaštite i pomoći po istom zakonu; kao i da § 111 označenog zakona propisuje da i ruski ratni invalidi uživaju napred navedene povlastice — to je u st. 1 ovog člana priznato pravo na slobodan i nesmetan rad u našoj Kraljevini onim ruskim ratnim invalidima, koji su na temelju rešenja Ministarskog Saveta Br. 37431/1925 god. dobili rešenje Min. s. p. i n. z. o dodeljivanju državne novčane pomoći. Ostali ruski ratni invalidi kao i bivši ruski vojnici, koji su kao ratni zarobljenici ostali u Jugoslaviji, u svemu su izjednačeni sa ostalim ruskim izbeglicama.

3. — Uputstava/I propisuju da će izveštaje o tome da li su zainteresovana lica zaista ruske izbeglice davati: *Udruženje ruskih ratnih invalida, Delegacija za zaštitu interesa ruske emigracije* u Kraljevini Jugoslaviji u Beogradu za područje Uprave grada Beograda, i njena predstavništva, odnosno *pretsednici ruskih kolonija, Državna komisija za ruske izbeglice* ili „Zemgor“ Ujedinjenje odbornika ruskih oblasnih gradskih samouprava.

4. — Zainteresovana lica dužna su molbom tražiti od nadležne prvostepene vlasti po Uredbi da im izda dozvole za zaposlenja — „Karte zanimanja“, odnosno da im ranije dozvole zameni novim dozvolama — po obrascu br. 3-a. I u jednom i u drugom slučaju na molbi se ima zalepiti taksena marka od 5 din. po T. br. 1, i molbi priložiti taks. marke od 20 din. za „Kartu zanimanja“ po T. br. 5, odnosno po Tar. br. 3 i 4 kad je u pitanju izdavanje „Karte zanimanja“ na temelju ranije dozvole. Uz molbu će priložiti „Spisak podataka o stranom državljaninu“ — plave boje po obrascu 1-a, koju će mu popuniti jedna od organizacija označenih u prethodnoj tački.

5. — U pogledu specijalnih olakšica za zaposlenje ruskih izbeglica važe ista objašnjenja koja smo dali uz čl. 3 ovog Pravilnika, izuzev objašnjenja pod tač. 4, jer ova povlastica važi samo za ruske izbeglice koje su u našu državu došle do 30 aprila 1935 god;

6. — U pogledu dostavljanja obrazaca br. 3-a videti objašnjenje po tač. 8 uz čl. 3.

7. — Obrazac molbe videti u VI delu Zbornika.

8. — Dozvole za zaposlenje — „Karte zanimanja“ (plave boje) daju prvostepene vlasti po Uredbi (Ban, odnosno Upravnik grada Beograda).

9. — Za ruske izbeglice koje se nalaze u državnoj, samoupravnoj ili privatnoj službi videti objašnjenje pod 4 uz čl. 1. ovog Pravilnika.

10. — Objašnjenje pod tač. 4 čl. 27 Ur. i pod tač. 2 i 5 uz čl. 1 ovog Pravilnika važi i za ruske izbeglice tj. nije potrebno da se pored spiska podataka prilaže i poseban dokaz da je ruska izbeglica).

Ostali strani državljani koji uživaju
pravo azila.

Član 5

(¹) Strani državljani drugih narodnosti (tač. 6. čl. 4 Uredbe) kojima pored prava azila bude u načelu priznato i pravo na zaposlenje mogu se prvih šest meseci po dolasku u našu državu zaposliti na osnovu dozvole boravka, koju im bude dala nadležna državna mesna policijska vlast, a gde ove nema, opšta upravna vlast prvog stepena. To se ima naznačiti u samoj dozvoli boravka.

(²) Najdalje na mesec dana pre isteka označenog roka od šest meseci zainteresovano lice dužno je molbom zatražiti dozvolu za zaposlenje od nadležne prvostepene vlasti po Uredbi i ovu joj molbu uputiti preko državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, preko opšte upravne vlasti prvog stepena. Uz molbu će priložiti: 1) „Spisak podataka o stranom državljaninu“ u dva primerka koji će registrovati kod nadležne državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena; i 2) dve svoje najnovije fotografije.

(³) Nadležna prvostepena vlast po Uredbi, s obzirom na podnete priloge kao i na izveštaj o njihovom vladanju, koji će izveštaj pribaviti od nadležne državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, od opšte upravne vlasti prvog stepena, može zainteresovanim licu odobriti zaposlenje na određeno ili neodređeno vreme u smislu st. 3 čl. 8 Uredbe i posebnih uputstava.

(⁴) Lica koja su na dan 30 aprila 1935 god. imala dozvolu za zaposlenje dužna su do kraja februara 1936 godine zameniti istu novom dozvo-

lom i dobiti „Kartu zanimanja“ u smislu st. 1 čl. 6 ovog Pravilnika. Ako na dan 30 aprila 1935 godine nisu imali dozvolu za zaposlenje mogu se do kraja februara 1936 god. zaposliti u smislu st. 1 ovog člana.

Objašnjenja: 1. — Odredbom ovoga člana reguliše se zaposlenje stranih državljana koji nisu jugoslovenske narodnosti, a koji su izbegli u našu državu, pod uslovom da im je u načelu priznato pravo na zaposlenje pored prava azila. Nadležna policijska vlast, odnosno opšte upravna vlast prvog stepena dužna je, po našem mišljenju, pribaviti izveštaj od prvostepene vlasti po Uredbi (v. st. 1 čl. 8 Uredbe) o tome, da li postoji načelna odluka o pravu na zaposlenje jedne određene vrste izbeglica stranih državljana (npr. vojnih begunaca, političkih krivaca itd.). I samo onda ako dobije potvrđan izveštaj moći će na dozvoli boravka naznačiti: da zainteresovano lice ima pravo na zaposlenje za vreme prvih šest meseci po dolasku u našu državu. Jedino će takvo lice moći lično tražiti dozvolu za zaposlenje. Ostale izbeglice mogu se eventualno zaposliti samo na osnovu dozvola za njihovo zaposlenje koje budu date na molbu njihovih poslodavaca, i to pod uslovom da ne postoji koje od ograničenja iz čl. 22 Uredbe, odnosno pod uslovom da budu ispunjeni uslovi iz čl. 23 Uredbe, ukoliko bude propisano da se naplaćuje taksa za zaposlenje od državljanina one države čiji je državljanin zainteresovano lice.

2. — Nadležna vlast po Uredbi dužna je prethodno od nadležnih državnih policijskih, odnosno opšte upravnih vlasti prvog stepena da pribavi izveštaj o vladanju lica o kojima je reč u ovom članu.

3. — Ako su ovakva lica već dobila dozvolu, ove će im dozvole prestati da važe počev od 1 marta 1936 god., ako tu dozvolu do kraja februara 1936 god. ne zamene novom dozvolom i ne dobije „Kartu zanimanja“ (čl. 27 Uredbe).

Snabdevanje kartom zanimanja
ostalih stranih državljana.

Član 6

(¹) Ostali strani državljani drugih narodnosti za čije je zaposlenje data dozvola pre stupanja

na snagu ovog Pravilnika bilo na određeno, bilo na neodređeno vreme, moraju biti snabdeveni „Kartom zanimanja“ do kraja februara 1936 god. u smislu čl. 23 ovog Pravilnika, u protivnom slučaju dozvola prestaje da važi. Ovu će kartu tražiti zainteresovano lice od prvostepene vlasti po Uredbi molbom uz koju će priložiti:

a) „Spisak podataka o stranom državljaninu“, popunjen u dva primerka i registrovan kod nadležne državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena, i dve svoje najnovije fotografije — ako je dozvola data na molbu stranog državljanina;

b) pored navedenih priloga pod a) još i „Spisak podataka o poslodavcu“ — ako je dozvola data na molbu poslodavca.

(²) Strani državljani drugih narodnosti koji su dobili uverenje za nesmetan rad bilo po propisima koji su važili pre stupanja na snagu ovog Pravilnika, bilo po odredbama o radnicima iz ugovora i sporazuma zaključenih između naše države i trećih država, dužni su do kraja februara 1936 snabdeti se „Kartom zanimanja“ na način izložen pod a) u st. 1 ovog člana.

Objašnjenje: Pošto je „Karta zanimanja“ propisana u cilju vođenja tačne evidencije o kretanju zaposlenja stranih državljana, to se ovim članom predviđa, da će prestati da važe ranije izdate dozvole (na određeno ili neodređeno vreme), odnosno uverenja za slobodan i nesmetan rad — ako se zainteresovani strani državljanin ne snabde „Kartom zanimanja“ najdalje do kraja februara 1936 god. Ako ovakva lica, čije dozvole i uverenja iz navedenih razloga izgube svoju važnost, budu želela da se i nadalje zaposlavaju u našoj državi, biće dužna ponovo da traže dozvolu za zaposlenje ukoliko budu ispunjavala Uredbom predviđene uslove (st. 1 čl. 28 Uredbe).

Član 7

(¹) Strani državljani koji samostalno vrše svoje zanimanje (tač. 3 čl. 4 Uredbe) kao: nastavnici stranih jezika i tome slično, vaspitači i čuvari dece, učitelji veština (sviranja, pevanja, crtanja i dr.), radnici koji rade kod svojih kuća za račun više poslodavaca „na parče“, „u akord“ itd., maseri, babice, nudilje, bolničarke, lica koja su zaposlena u kućnoj industriji i tome slično, dužni su molbom zatražiti od nadležne prvostepene vlasti po Uredbi dozvolu za zaposlenje, ako žele obavljati svoje zanimanje u našoj državi. Molbi će priložiti: 1) „Spisak podataka o stranom državljaninu“, registrovan kod državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena; 2) dve svoje najnovije fotografije; 3) dokaz o svojoj stručnoj spremi i praksi; i 4) izveštaj nadležne javne berze rada o tome, da li domaćih radnika iste vrste ima bez posla.

(²) Prvostepena vlast po Uredbi može dati ili odbiti dozvolu za zaposlenje stranog državljanina pošto pribavi potreban izveštaj od nadležne državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, od opšte upravne vlasti prvog stepena, i oceni sve potrebne dokaze.

Objašnjenje: U st. 1 ovog člana su taksativno pobrojana zanimanja koja strani državljani mogu samostalno da vrše, ako ispunjavaju opšte uslove za dobijanje dozvola za zaposlenje. Samo u tim slučajevima strani državljanin može lično podneti molbu nadležnoj prvostepenoj vlasti po Uredbi. Ministar s. p. i n. z. može, u smislu odredaba poslednje rečenice čl. 1 Uredbe, odlučiti, da li mogu i druga slična zanimanja da podpadnu pod

propise ove Uredbe. Nalazimo da se po ovom propisu ima da reguliše i rad onih poljoprivrednika koji u našoj državi zakupljuju „baštovane“ tj. zemljišta za proizvodnju povrća, cveća itd.

Poverenici stranog kapitala.

Član 8

(¹) Pod stranim kapitalom u smislu ovog Pravilnika podrazumeva se:

1) gotov novac stvarno uloženi u neko domaće privredno preduzeće, ili obligaciju nekog domaćeg privrednog preduzeća, ili gotov novac uloženi u neko domaće privredno preduzeće u vidu dugoročnog zajma;

2) mašine i oruđa koje je u Kraljevini Jugoslaviju uneo strani državljanin, ili pravna ličnost čije je glavno sedište izvan Kraljevine Jugoslavije, ili organizovana grupa takvih ličnosti, u cilju vršenja neke određene proizvodne delatnosti.

(²) Dozvolu za zaposlenje stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala može tražiti samo ono fizičko ili pravno lice koje dokaže:

1) da je u njegovo preduzeće u Kraljevini Jugoslaviji uloženo najmanje 5,000.000 (pet miliona) dinara stranog kapitala, ako je u to preduzeće uloženi samo strani kapital; ili

2) da iznos stranog kapitala uloženi u njegovo preduzeće prelazi polovinu ukupnog iznosa domaćeg i stranog kapitala uloženi u to preduzeće pod uslovom da taj iznos stranog kapitala nije manji od 1,000.000 (jedan milion) dinara.

(³) Jedan sopstvenik (ili jedna organizovana grupa sopstvenika) stranog kapitala može u Kraljevini Jugoslaviji imati samo jedno lice, stranog

državljanina, u svojstvu poverenika stranog kapitala.

(⁴) Ako ima više sopstvenika, odnosno više grupa sopstvenika stranog kapitala koji je uložen u domaće preduzeće, dozvola se može dati, ukoliko su ispunjeni svi uslovi iz ovoga člana, samo za jednog stranog državljanina koji je poverenik sopstvenika najvećeg iznosa uloženog stranog kapitala, odnosno za onog stranog državljanina za koga se odluči sam molilac u čije je preduzeće uložen strani kapital. Izuzetno može se odobriti zaposlenje u svojstvu poverenika stranog kapitala najviše za dva strana državljanina, ako to zahtevaju naročiti interesi narodne privrede, što će ceniti Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja po saslušanju Ministarstva trgovine i industrije.

(⁵) Rudarskim i topioničkim preduzećima može se, izuzetno od tač. 1 i 2 st. 3 i 4 ovog člana, odobriti zaposlenje više od jednog stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala na osnovu mišljenja Ministarstva šuma i rudnika, koje će podrobno ispitati opravdanost razloga zbog kojih se traži zaposlenje više od jednog stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala. Dozvola se može dati samo pod uslovom da zainteresovano preduzeće zaposli pored tih lica najmanje isti broj jugoslovenskih rudarskih i topioničkih stručnjaka sa fakultetskom spremom. Od ispunjenja tog uslova zavisi važenje dozvole, odnosno njeno produženje.

(⁶) U svojstvu poverenika stranog kapitala može biti zaposlen samo državljanin one države u kojoj se nalazi glavno sedište jednog ili više sopstvenika stranog kapitala, izuzev slučajeva kada

je u tom svojstvu zaposlen strani državljanin jugoslovenske narodnosti.

(⁷) Molbu za dozvolu zaposlenja u smislu propisa čl. 10 Uredbe podnosi ono fizičko ili pravno lice u čije je preduzeće uložen strani kapital, i to centrala domaćeg preduzeća ili zastupstvo (filijala) stranog preduzeća u našoj zemlji. U molbi se imaju navesti svi poslovi koje poverenik stranog kapitala ima da vrši.

(⁸) O potrebi zaposlenja stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala molilac je dužan, pored priloga navedenih pod c) st. 3 čl. 10 Uredbe o zaposlenju stranih državljana, podneti:

1) izjavu sopstvenika stranog kapitala ili od njega ovlašćenog lica: a) o naimenovanju stranog državljanina za poverenika nad svojim kapitalom b) o vrsti i iznosu svog kapitala uloženog u molioćevo preduzeće, i c) ime i državljanstvo lica koje je, eventualno, ranije bilo zaposleno u svojstvu poverenika njegovog kapitala. Ova izjava mora biti overena od naše konzularne vlasti na strani, ukoliko to nije na drugi način uređeno sporazumom između naše države i države u kojoj je glavno sedište ili čiji je podanik sopstvenik stranog kapitala;

2) potvrđena pravila ili overen prepis potvrđenih pravila akcionarskog društva, ukoliko nisu ranije podneta, odnosno ako ranije podneta pravila nisu izmenjena;

3) dozvolu ili ovlašćenje, odnosno overen prepis dozvole ili ovlašćenja za obavljanje radnje koji su izdati prema trećoj glavi prvog dela Zakona o radnjama;

4) ako je molilac akcionarsko društvo, overen prepis zapisnika poslednjeg zbora akcionara, a

ostala trgovačka društva i inokosne firme, izvod iz trgovačkog registra;

5) druge dokaze koje mu zatraži nadležna prvostepena vlast po Uredbi, kao i ostale dokaze kojima se po njegovom nahodjenju može dovoljno opravdati potreba zaposlenja stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala.

⁽⁹⁾ Prvostepena vlast po Uredbi, u smislu st. 3 čl. 8 Uredbe dostaviće ceo predmet na konačnu odluku Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja sa mišljenjem odbora za strane radnike i sa svojim predlogom. Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja donosiće svoja rešenja po pitanju zaposlenja stranih državljana u svojstvu poverenika stranog kapitala po saslušanju mišljenja Ministarstva trgovine i industrije, odnosno Ministarstva šuma i rudnika.

⁽¹⁰⁾ U slučajevima kada po propisima pomenute Uredbe i ovog Pravilnika nisu ispunjeni uslovi za davanje dozvole za zaposlenje stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala, nadležna vlast po Uredbi može izuzetno i u takvim slučajevima odobriti zaposlenje na kraće vreme, a najduže za šest meseci, za likvidiranje poslova, ako je strani državljanin dotle već bio zaposlen na osnovu uredne dozvole, date po propisima koji su važili pre stupanja na snagu označene Uredbe.

Objašnjenja: 1 — Jedno od vrlo važnih pitanja koja se regulišu Uredbom, a naročito Pravilnikom jeste pitanje zaposlenja stranih državljana u svojstvu poverenika stranog kapitala. U vezi sa tač. 7 čl. 4 Uredbe ovaj član detaljno reguliše istaknuto pitanje. Naročito pažnja poklonjena je stranom kapitalu koji je uložen u produktivne svrhe u našoj državi. Veće povlastice se daju onim preduzećima kod kojih je pored domaćeg kapitala uložen i strani kapital. Pored ispunjenja ostalih uslova predviđenih u ovom članu traži se naročito da iznos stranog

kapitala bude najmanje 5,000.000 din., ako je strani kapital uložen u preduzeće koje je osnovano isključivo stranim kapitalom. Međutim, ako je u preduzeću uložen i domaći i strani kapital, traži se da iznos stranog kapitala bude najmanje ravan iznosu domaćeg kapitala pod uslovom da taj kapital nije manji od 1,000.000 din. Povodom ovoga postavlja se pitanje: kako se ima postupiti ako je kod takvog preduzeća uložen strani kapital preko 5,000.000 din., u slučaju da taj iznos ne bude ravan iznosu domaćeg kapitala. Nalazimo da bi u tom slučaju bio ispunjen uslov koji je postavljen u tač. 2 st. 2 ovog člana, jer se toliki iznos predviđa kao najmanji iznos stranog kapitala koji treba da bude uložen u preduzeće osnovano isključivo stranim kapitalom, i s obzirom da se za preduzeća u kojima je uložen i domaći i strani kapital predviđa povoljniji položaj, jer se traži manji uložak stranog kapitala.

2. — U pogledu broja stranih državljana koji mogu biti zaposleni kao poverenici govori 3, 4 i 5 stav ovog člana. U tom pogledu predviđene su specijalne povlastice za poverenike stranog kapitala uloženog kod rudarskih i topioničkih preduzeća u našoj državi, kojima se dopušta zaposlenje više od jednog stranog državljanina u svojstvu poverenika stranog kapitala, ali pod uslovom da pored tih lica bude zaposlen najmanje isti toliki broj domaćih rudarskih i topioničkih stručnjaka sa fakultetskom spremom.

3. — Obrazac molbe kojom se traži dozvola za poverenike stranog kapitala videti u VI delu ovog Zbornika.

Rudarski, topionički i šumarski
inženjeri.

Član 9

⁽¹⁾ Poslodavac koji želi zaposliti strane šumarske ili rudarske topioničke inženjere, ili tehničare sa nižom stručnom školom, stručnjake u šumarskoj i rudarsko-topioničarskoj struci dužan je, u smislu tač. 5 pod a) st. 3 čl. 10 Uredbe, priložiti molbi još i uverenje Ministarstva šuma i rudnika: 1) da li svaki takav strani državljanin ima potrebne kvalifikacije i stručnu praksu za odgovarajući posao; 2) da li ima domaćih inženjera bez posla; 3) da li treba odobriti zaposlenje stranog

državljanina; i 4) za koje se vreme može osposobiti jugoslovenski državljanin odgovarajućih kvalifikacija, ako bi zaposlenje stranog državljanina imalo trajati duže od šest meseci.

(²) Ako zaposlenje stranog državljanina treba da traje duže od šest meseci poslodavac je dužan u određenom roku zaposliti jugoslovenskog državljanina odgovarajućih kvalifikacija radi specijaliziranja u istoj vrsti posla koji obavlja strani državljanin.

Objašnjenja: 1. — Ako je u pitanju produženje dozvole, zainteresovani poslodavac treba najdocnije na 40 dana pre isteka roka važeće dozvole da zatraži od Ministarstva šuma i rudnika potrebno uverenje u smislu st. 1 ovog člana. Ako takvo uverenje ne bi dobio najdalje u roku od 10 dana, on će i bez tog uverenja uputiti molbu za traženje dozvole nadležnoj prvostepenoj vlasti najdocnije na mesec dana pre isteka roka važeće dozvole, da ga označena vlast ne bi odbila od tog traženja kao od traženja neblagovremenog (st. 3 čl. 9 Uredbe), odnosno da ga ne bi kaznila ako bi mu dozvolu ipak dala (st. 2 čl. 18 Pravilnika u vezi sa st. 4 čl. 21 Uredbe).

2. — Nadležna vlast treba u samoj dozvoli za zaposlenje stranog državljanina da odredi rok u kome je poslodavac dužan postupiti po st. 2 ovog člana. Ministarstvo šuma i rudnika treba i po tom pitanju da da svoje mišljenje u uverenju o kome je reč u st. 1 ovog člana.

Ostali strani specijalisti i stručnjaci sa srednjom ili višom školom.

Član 10

Za zaposlenje ostalih stranih specijalista i drugih tehničkih stručnjaka, sa srednjom ili višom stručnom školom, zainteresovani poslodavac dužan je priložiti molbi, pored priloga označenih u čl. 10 Uredbe, još i uverenje ministarstva u čiju nadležnost spada nadzor nad obavljanjem odgovara-

jućeg zanimanja, odnosno njegovog odeljenja pri banskoj upravi: 1) da li strani državljanin ima potrebne kvalifikacije i stručnu praksu za odgovarajući posao; 2) da li ima domaćih stručnjaka iste vrste bez posla; 3) da li treba odobriti zaposlenje stranog državljanina; i 4) za koje se vreme može osposobiti jugoslovenski državljanin odgovarajućih kvalifikacija, ako bi zaposlenje stranog državljanina imalo trajati duže od 6 meseci.

Objašnjenje: — Videti objašnjenje pod tač. 1 i drugu rečenicu objašnjenja pod tač. 2 čl. 9 Pravilnika, jer na isti način treba da postupi i poslodavci i Ministarstvo u čiju nadležnost spada nadzor nad obavljanjem odgovarajućeg zanimanja, odnosno njegovo odeljenje pri banskoj upravi.

Strani monterl.

Član 11

(¹) Dozvola za zaposlenje stranog državljanina po tač. 2 čl. 4 Uredbe može se dati za vreme do 3 meseca, i to na molbu poslodavca odnosno nabavljača specijalnih mašina, izrađenih u inostranstvu, a na osnovu verodostojnih dokaza o nabave i montiranju tih mašina, odnosno dokaza o neophodnoj potrebi njihove opravke. Molilac je dužan u roku od deset dana po dolasku stranog stručnjaka podneti „Spisak podataka o stranom državljaninu“ u dva primerka popunjen i registrovan kod nadležne državne mesne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena, i dalje postupiti prema odredbama tač. 4 pod a) i tač. 1 pod b) st. 3 čl. 10 Uredbe.

(²) Ako bi priroda posla iziskivala da ovakav strani stručnjak bude zaposlen i ostane na teritoriji naše države duže od roka određenog u do-

zvoli prema prethodnom stavu ovoga člana, zainteresovani nabavljač mašina dužan je da na mesec dana pre isteka roka dozvole traži produženje dozvole za njeno zaposlenje po propisima st. 3 čl. 10 Uredbe.

Objašnjenja: 1. — Nabavljač mašina izrađenih u inostranstvu dužan je pribaviti od prvostepene vlasti po Uredbi potrebnu dozvolu za zaposlenje stranog montera, bez koje ga ne sme zaposliti, jer će inače biti kažnjen od 100 do 10.000 dinara po st. 1 čl. 21 Uredbe u vezi sa st. 1 čl. 2 Uredbe.

2. — Ovde mogu biti dva slučaja: 1) kad stranog montera upućuje isporučilac (liferant) mašine izrađene u inostranstvu, i 2) kada nabavljač mašine izrađene u inostranstvu traži stranog montera nezavisno od isporučioca. Prvi slučaj obično se događa kod nabavke označenih mašina, a drugi slučaj — kod opravke takvih mašina. Ako je u pitanju nabavka, zainteresovani nabavljač ima podneti dokaze o kupovini, odnosno o nabavci označene mašine; a kada je u pitanju opravka, dužan je o tome podneti dokaze (n.pr. izveštaj odgovornog tehničkog organa). I u jednom i u drugom slučaju treba naznačiti približan rok trajanja montiranja, odnosno opravke.

3. — Poslodavac je dužan prilikom podnošenja molbe priložiti istoj „Spisak podataka o poslodavcu“ overen kod nadležne mesne državne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena. (Zato treba da imaju ove obrasce u rezervi).

4. — Obrazac molbe za dovođenje stranog montera, odnosno za produženje njegove dozvole videti na kraju ovog Zbornika.

Strani glumci, umetnici i veštaci
(artisti).

Član 12

⁽¹⁾ *Dozvole za zaposlenje stranih glumaca, umetnika i veštaka (kabaretskih, varijetskih i drugih artista) u smislu tač. 6 čl. 4 Uredbe davaće Ministarstvo unutrašnjih poslova na molbu*

zainteresovanog poslodavca, a po saslušanju Ministarstva prosvete i Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja, i na osnovu izveštaja i mišljenja Središnje uprave za posredovanje rada, odnosno berze rada koju Središnja uprava za to ovlasti posebnom odlukom. Molbe se upućuju preko Središnje uprave za posredovanje rada, odnosno preko od nje za to ovlašćene berze rada, koja će istu u roku od dva dana po prijemu sa svojim izveštajem dostaviti zainteresovanim ministarstvima na mišljenje, odnosno na odluku.

⁽²⁾ *Kad je u pitanju zaposlenje jedne grupe stranih artista, poslodavac je dužan posebnom molbom tražiti dozvolu za zaposlenje svakog lica koje sačinjava tu grupu, osim ako nije u pitanju zaposlenje muža i žene, odnosno roditelja sa decom ispod 16 godina starosti i to kod istog poslodavca. U tom slučaju zainteresovani poslodavac može jednom molbom tražiti dozvolu za oba supruge, odnosno za roditelje i decu koji sačinjavaju jednu artistsku grupu, ali se za svakog člana takve grupe mora podneti poseban „Spisak podataka o stranom državljaninu“.*

⁽³⁾ *Središnja uprava za posredovanje rada, odnosno od nje ovlašćena berza rada dužna je voditi celokupnu evidenciju o kretanju stranih državljana označenih u st. 1 ovoga člana i o njihovim poslodavcima u našoj državi, sa svima podacima koje joj budu propisala označena zainteresovana ministarstva. O kretanju njihovog zaposlenja podnosiće zainteresovanim ministarstvima tromesečne izveštaje.*

⁽⁴⁾ *Molbe za produženje dozvola za zaposlenje lica označenih u st. 1 ovoga člana mogu se podnositi za vreme i po isteku ranije dozvole. Ova se lica mogu zaposliti najduže 7 dana od*

dana kada je molba podneta i to samo ako je Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja izdalo potvrdu da je primilo takvu molbu radi davanja potrebnog mišljenja. Ova se potvrda može izdati samo na molbu poslodavaca a po naplati takse iz Tar. br. 3 i 4 taksene tarife.

(⁵) Poslodavac je dužan odmah priložiti molbi u dva primerka popunjen „Spisak podataka o poslodavcu“ — obrazac br. 2, a najdalje u roku od deset dana po dolasku stranog državljanina iz inostranstva, dužan je dostaviti Središnjoj upravi za posredovanje rada, odnosno ovlašćenoj berzi rada u dva primerka popunjen „Spisak podataka o stranom državljaninu“ — obrazac br. 1. U protivnom slučaju dozvola prestaje da važi. Ako poslodavac želi zaposliti strane državljane pomenute u st. 1 ovoga člana, a koji se već nalaze u našoj državi i koji su bili zaposleni na osnovu uredne dozvole za zaposlenje, podneće samo „Spisak podataka o poslodavcu“. Potpisi na obrascu br. 1 odnosno na obrascu br. 2 moraju biti overeni kod nadležne mesne državne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena.

(⁶) Protivu poslodavca, odnosno stranog državljanina koji se ogreše o ovaj propis, Ministarstvo unutrašnjih poslova primeniće čl. 17, 18 i 21 Uredbe o zaposlenju stranih državljana.

Objašnjenja: 1. — Specijalan položaj stranih glumaca, umetnika i veštaka (n. pr. njihovo zaposlenje na kraće vreme kod jednog poslodavca, obično od 15 do 30 dana; njihovo zaposlenje kod više poslodavaca u toku boravka od 2 do 3 meseca u našoj državi itd.) kao i drugi razlozi, zahtevali su da se propiše specijalan postupak u pogledu traženja, odnosno davanja dozvola za njihovo zaposlenje. Prilikom zaposlenja stranih glumaca, umetnika i artista trebalo je dati mogućnost da se vrši izvesno odabiranje,

s jedne strane, i da se spreče eventualne zloupotrebe, odnosno rdavo postupanje sa tim licima od strane njihovih poslodavaca, s druge strane, kao i da budu zaštićeni interesi javne bezbednosti, odnosno državni interesi. Radi svega toga ovaj član detaljno propisuje specijalan postupak u pogledu davanja dozvola za zaposlenje stranih glumaca, umetnika i veštaka (artista).

2. — Središnja uprava za posredovanje rada svojim rešenjem od 3 decembra 1935 god. br. 861, ovlastila je Centralnu upravu Udruženja glumaca Kraljevine Jugoslavije da kao neobrtna berza rada vrši poslove koji su ovim članom stavljeni njoj u dužnost, odnosno u dužnost od nje ovlašćenoj berzi rada. Ovaj posao Udruženje glumaca Kraljevine Jugoslavije vrši preko svoje ustanove „Jugoslovenske povlašćene pozorišne agencije“ koja se skraćeno zove „Jugokonzert“.

3. — Zaposlenje stranih muzičara reguliše se bilo po st. 1 čl. 4 Uredbe, bilo po čl. 7 ovog Pravilnika, ukoliko ne stoji koji slučaj iz tač. 1 st. 2 čl. 2 Uredbe. Ali po ovom članu mora se regulisati zaposlenje artista (veštaka) koji svoje veštine izvode muzičkim instrumentima, ukoliko je to izvođenje samo jedan deo zabavnog programa u varijetetima, kabarejima i t. sl.

4. — Pomenuto ovlašćenje Središnje uprave, pravila označene Agencije i druga ovlašćenja koja su data pomenutoj Agenciji videti u I delu ovog Zbornika.

5. — Obrasce za molbe (po st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana) odnosno za potvrde (st. 4 ovog člana) videti u VI delu ovog Zbornika.

Delokrug rada stranog državljanina.

Član 13

(¹) Strani državljanin može se zaposliti samo na području one prvostepene vlasti, koja je dala dozvolu za njegovo zaposlenje. Od ovoga se mogu izuzeti samo lica koja dobiju dozvolu na neodređeno vreme po čl. 1, 2, 4 i 14 ovog Pravilnika i tač. 2 st. 1 čl. 5 i čl. 25 Uredbe.

(²) Ako se delokrug rada jednog stranog državljanina, koji nije izuzet po prethodnom stavu, prostire na područje više od jedne prvostepene vlasti, molba kojom se traži dozvola za njegovo

zaposlenje upućuje se onoj prvostepenoj vlasti po Uredbi na čijem se području nalazi centrala preduzeća, odnosno na čijem se području nalazi preduzeće gde je strani državljanin najduže zaposlen, a ceo predmet sa mišljenjem odbora za strane radnike i sa svojim predlogom prvostepena vlast po Uredbi dostaviće Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja na konačnu odluku.

(³) Na lica iz čl. 8 i 11 ovog Pravilnika neće se primenjivati propis čl. 14 Uredbe.

Objašnjenja: 1. — Ograničenja iz st. 1 ovoga člana ne odnose se na strane državljane jugoslovenske narodnosti i ruske izbeglice (čl. 1, 2 i 4 Pravilnika), niti na strane državljane koji dobijaju dozvole za zaposlenje ili uverenja na osnovu odredaba iz ugovora ili sporazuma zaključenih sa trećim državama (čl. 25 Uredbe i čl. 14 Pravilnika).

2. — Poslodavci nisu dužni zaključivati ugovor o radu sa poverenicima stranog kapitala ili sa stranim monterima.

3. — U pogledu delokruga rada stranih državljana — članova upravnog ili nadzornog odbora akcionarskih društava ili preduzeća, odnosno stranih državljanina akcionara takvih društava ili preduzeća, Ministarstvo trgovine i industrije — Trgovinsko odeljenje — u svom aktu od 9 maja 1934 god. II Br. 16.192 dalo je sledeće objašnjenje:

Jedan stranac, član ravnateljstva (upravnog odbora) u jednom akcionarskom društvu u našoj državi kao takav ne dolazi pod udar propisa o zaposlenju stranih državljana sve dotle, dok je samo član upravnog odbora tj. dok ne obavlja u društvu kakvu funkciju koja bi mu davala karakter nameštenika (kao direktor, prokurista itd.) S druge strane pak, član upravnog odbora (kao i akcionar) bez obzira na broj akcija, ne može se smatrati vlasnikom društva kao pravno lice, jer član upravnog odbora je jedan funkcioni organ koji je ovlašćen da pretstavlja društvo kao vlasnika radnje.

4. — Povodom jednog konkretnog slučaja zaposlenja stranih državljana na osnovu ugovora o ortakluku sa imaoćima radnje ili preduzeća Ministarstvo trgovine i industrije — Industrijsko-zanatsko odeljenje — u svom aktu od 21 maja 1935 god. III Br. 18036 dalo je sledeće objašnjenje:

Prema prednjim podacima firma „N“ je inokosna firma i samo kao takva može obavljati radnju prema dobivenom ovlašćenju Uprave grada Beograda. U toj firmi sada postoji samo jedno lice koje obavlja samostalan rad, a to je gđa X. Samo ona ima potrebno ovlašćenje za obavljanje samostalnog rada. Njeno ovlašćenje se ne prenosi na ortakke prostim ugovorom ortakluka. Ortakluk se u smislu § 10 Zakona o radnjama smatra kao nov pravni subjekat; kao ortakluk mora dobiti ovlašćenje i kao takav mora se protokolirati u smislu § 5 Trgovačkog zakona i § 130 Zakona o radnjama“.

Strani državljani koji uživaju povlastice po ugovorima i sporazumima sa trećim državama

Član 14

Strani državljani koji mogu lično tražiti dozvolu za zaposlenje na osnovu ugovora ili sporazuma zaključenih između naše države i trećih država, dužni su molbi priložiti, pored priloga iz st. 5 čl. 10 Uredbe, još i potrebne dokaze da ispunjavaju uslove predviđene odredbama tih ugovora, odnosno sporazuma.

Objašnjenje: Uporediti ovaj propis sa čl. 25 Uredbe i sa odgovarajućim propisima odredaba o zaposlenju državljana jedne na teritoriji druge ugovorenice iz pojedinih ugovora i konvencija.

Registar stranih radnika.

Član 15

Registar stranih državljana iz čl. 15 Uredbe neće se voditi za strane državljane koji su zaposleni kao kućna posluga u ličnoj službi privatnih lica.

Objašnjenje: Uporediti ovaj propis sa čl. 15 Uredbe i sa st. 1 čl. 3 Pravilnika.

Član 16

Svi dokazi koji se prilažu molbi kojom se traži dozvola za zaposlenje stranih državljana imaju biti u originalu ili u overenom prepisu ako su na državnom jeziku, odnosno u overenom prevodu ako su na stranom jeziku.

Objašnjenja: 1. — Ako zainteresovano lice želi da mu se vrate originali, dužno je pored originala priložiti i proste prepise, koje će taksirati kao priloge.

2. — Po pitanju da li se *strani državljani* koji su *siromašnog stanja* mogu osloboditi plaćanja takse na molbe, Ministarstvo finansija — Odeljenje poreza — u svom aktu Br. 37848 od 22-V-1935 god., dalo je sledeće objašnjenje:

„Prema propisu tač. 6 čl. 5 Zakona o taksama i tač. 24 čl. 1 taks. i pristoj. Pravilnika uverenja o siromaštvu može se upotrebiti samo da se ne plati taksa određena za građanske sporove, za krivična dela po tužbi privatnika, po bračnim parnicama i za dobijanje školske svedodžbe. Za molbe, pretstavke i za sve ostalo za koje je u tarifi propisana taksa, uverenje o siromaštvu ne može se upotrebiti, već se propisana taksa bez obzira na siromašno stanje mora položiti.“

3. — Strani državljani koji žele dobiti dozvolu na osnovu tač. 5 čl. 4 Uredbe, dužni su uz svoju molbu priložiti dokaze da su rođeni i odgajeni u našoj državi (izvod iz knjige rođenih, školsko svedočanstvo itd.), ili dokaze da su došli u našu državu pre 14 juna 1922 god. i da istu do 30 aprila 1935 god. nisu napuštali duže od tri meseca *neprekidno* u toku jedne kalendarske godine, a posle 30 aprila 1935 god. duže od tri meseca *ukupno* u toku jedne kalendarske godine. Kao takav dokaz može poslužiti: uverenje o boravku stranog državljanina izdato od strane nadležne mesne državne policijske, a gde ove nema, od strane opšte upravne vlasti prvog stepena i to na osnovu službenih podataka, ili na osnovu ranijih i sadanje putne isprave sa pregledom boravka zainteresovanog stranog državljanina izvan teritorije naše države (a koji bi bio sastavljen na osnovu viza o ulasku, odnosno o izlasku iz naše zemlje naznačenih na putnim ispravama,

i to počev od 14 juna 1922 god. pa do podnošenja molbe za dozvolu) kao i dr. sl. javne isprave, kojima se može dokazati od kada je i koliko boravio na teritoriji naše države. Nadležna prvostepena vlast po Uredbi može ovim licima — ako ispunjavaju potrebne uslove (tač. 5 čl. 4 i tač. 4 st. 2 čl. 17 Uredbe) i ako se nisu ogrešila o gostoprimstvo naše države — dati, odnosno produžiti dozvolu na određeno vreme do godine dana, i to za zaposlenje na njenom području. Ako se traži dozvola za zaposlenje na teritoriji cele države ili za vreme duže od godinu dana — nadležna prvostepena vlast po Uredbi dostaviće ceo predmet, zajedno sa mišljenjem odbora za strane radnike i sa svojim mišljenjem i predlogom, Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja na konačnu odluku.

Prilikom rešavanja molbe uzeće se u obzir samo oni navodi, koji su potkrepljeni nesumljivim dokazima.

Traženje izveštaja i mišljenja od radničke komore i od drugih radničkih i poslodavačkih organizacija.

Član 17

Ako nadležna javna berza rada nađe za potrebno i ukoliko ne bi raspolagala podacima u pogledu nezaposlenih domaćih stručnjaka za onu vrstu posla koji treba da obavlja strani državljanin, može u pojedinim konkretnim slučajevima zatražiti od radničke komore, odnosno od zainteresovane profesionalne komore ili druge stručne radničke ustanove i organizacije, izveštaj i mišljenje u smislu čl. 11 Uredbe. Ako je u pitanju zaposlenje stranih državljana u jednom privrednom preduzeću koje radi na temelju Zakona o radnjama, nadležna javna berza rada može zatražiti i mišljenje nadležne privredne komore. Komora, odnosno ustanova ili organizacija, dužna je dati javnoj berzi rada izveštaj i mišljenja u roku od sedam dana.

Objašnjenje: — Uporediti ovaj propis sa čl. 11 i 12 Uredbe i sa objašnjenjima uz navedene propise.

Član 18

(¹) Dozvola se ne može dati ako je po propisima specijalnih zakona ili po odredbama datih koncesija zabranjeno, odnosno isključeno zaposlenje stranih državljana. Dozvola se isto tako ne može dati ni u slučaju ako su poslodavac, odnosno lice u čijem je preduzeću uloženi strani kapital, dali pismenu izjavu prilikom traženja ili dobijanja dozvole za obavljanje radnje, da će u radnji zapošlavati samo naše državljane. Dozvola se izuzetno može odobriti samo onda ako su nastupile takve okolnosti, zbog kojih se dovodi u pitanje opstanak samog preduzeća, a time i zarada domaćih radnika i nameštenika u tom preduzeću.

(²) Ako zainteresovano lice ne podnese molbu za produženje dozvole na mesec dana pre isteka roka ranije dozvole (čl. 9 Uredbe), nadležna vlast po Uredbi može odbiti molbu od traženja produženja dozvole kao od traženja neblagovremenog. Dozvola se izuzetno može dati samo onda ako postoje razlozi označeni u prethodnom stavu, ali se molilac ima kazniti od 100 do 3.000 dinara zbog neblagovremenosti molbe (st. 5 čl. 21 Uredbe). Takva dozvola važi tek od dana kad se uplati određenja kazna i ispune uslovi iz čl. 23 ovog Pravilnika.

Objašnjenja: 1. — Po našem mišljenju odredba ovoga člana može se primeniti i na strane državljane jugoslovenske narodnosti i ruske izbeglice kao i na strane državljane koji po tač. 5 i 6 čl. 8, čl. 25 i 28 Uredbe poseduju dozvolu za zaposlenje na *određeno* vreme na slučaj da molbu za produženje svoje dozvole ne podnesu na mesec dana pre isteka roka ranije dozvole.

Prema tome treba im odobriti produženje dozvole bez obzira da li od njihovog produženja zavisi opstanak preduzeća u kome rade. U isto vreme na ova lica trebalo bi primiti st. 5 čl. 21 Uredbe. Ako ova lica ne bi platila novčanu kaznu, koja im je izrečena zbog neblagovremenosti molbe, dozvola im se može poništiti u smislu tač. 5 st. 2 čl. 18 Uredbe. Ako bi označena lica imala dozvolu na *neodređeno* vreme, ili *uverenje za slobodno zaposlenje* u našoj državi, pa ih u maju mesecu svake godine ne bi podnela nadležnoj mesnoj državnoj policijskoj vlasti, odnosno opšte upravnoj vlasti prvog stepena radi evidencije (čl. 1 do 4 Pravilnika), odnosno radi overe (st. 2 čl. 5 Uredbe) dozvola, odnosno uverenja može im se poništiti i zameniti dozvolama na određeno vreme.

U oba navedena slučaja mesna državna policijska vlast, odnosno opšte upravna vlast prvog stepena treba u svakom takvom slučaju da obavesti nadležnu prvostepenu vlast po Uredbi radi daljeg postupka.

2. — Ako nadležna javna berza rada ne bi bila u stanju da stavi na raspoloženje zainteresovanom licu potrebne obrasce, to ne može biti razlog da zainteresovano lice docnije podnese molbu za produženje dozvole za zaposlenje, protivno propisu čl. 9 Uredbe. Međutim, u svojoj molbi može naznačiti da obrasce ne može priložiti iz razloga što ih nije mogao dobiti kod nadležne javne berze rada, odnosno kod njene ekspoziture ili podružnice.

Vrste obrazaca i njihovo izdavanje.

Član 19

(¹) U smislu čl. 10, 15 i 27 Uredbe mogu se upotrebljavati samo obrasci koji su izgrađeni prema tekstu i nacrtima, priloženim ovom Pravilniku i to:

Obrazac br. 1 i 1a „Spisak podataka o stranom državljaninu“;

Obrazac br. 2 „Spisak podataka o poslodavcu“;

Obrazac br. 3 i 3a „Karta zanimanja“; i

Obrazac br. 4 „Registar stranih državljana“.

(²) Obrazac br. 1, 1a, 2, 3 i 3a izdaje i štampa, po odobrenju Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, isključivo Središnja uprava za posredovanje rada na teret prihoda od obrazaca i kazni.

(³) Registar stranih državljana po čl. 15 Uredbe izradiće sam zainteresovani poslodavac u vidu sve-ske, prema obrascu br. 4. Obim toga registra određuje zainteresovani poslodavac po svom nahodenju.

Objašnjenje: Od propisanih obrazaca donosimo samo obrazac br. 4 („Registar stranih državljana“). Ostale obrasce (br. 1, 1-a, 2, 3 i 3-a) ne donosimo, jer nam to ne dopušta veličina formata ovog Zbornika. Najzad to nije ni potrebno, jer se ovi obrasci mogu nabaviti kod javnih berza rada, njihovih podružnica i ekspozitura, odnosno kod organizacija označenih u Uputstvima I, St. Br. 62.500/935 g. Bliža obaveštenja o popunjavanju ovih obrazaca dajemo na kraju Zbornika.

Štampanje, cena i snabdevanje
obrascima. Duplikat „Karte za-
nimanja“.

Član 20

(¹) Obrazac br. 1 i 2 štampa se na hartiji i razlikuje se po boji hartije, a obrazac br. 3 štampa se na kartonu. Ovi će se obrasci prodavati po sledećim cenama:

Obrazac br. 1. — po ceni od pet dinara;

Obrazac br. 2. — po ceni od deset dinara;

Obrazac br. 3. — po ceni od pedeset dinara.

(²) Prihod od ovih obrazaca ulazi u „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“ (čl. 23 i 29 Uredbe).

(³) Za lica označena u čl. 1, 2 i 4 ovog Pravilnika, Središnja uprava za posredovanje rada štampaće obrasce br. 1a i 3a na hartiji, odnosno

kartonu plave boje. Ove će im obrasce ustupati besplatno preko ustanova ili organizacija koje bude odredio Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja. *U slučaju da zainteresovano lice iz bilo kojih razloga zatraži duplikat, triplikat itd. „Karte zanimanja“, dužno je određenoj ustanovi ili organizaciji pokazati a prvostepenoj vlasti po Uredbi položiti priznanicu čekovne uplatnice iz koje će se videti da je u korist čekovnog računa Središnje uprave za posredovanje rada u Beogradu doznačen iznos od pedeset dinara na ime protivvrednosti administrativnih i štamparskih troškova za obrasce. Prvostepena vlast po Uredbi dužna je na novo izdanoj „Karti zanimanja“ na vidnom mestu naznačiti da je ta karta duplikat, triplikat itd. a može je izdati tek pošto ranija „Karta zanimanja“ bude uredno poništena.*

Objašnjenje: Izuzetno od st. 3 ovoga člana, a radi bržeg postupka oko izdavanja „Karte zanimanja“ licima označenim u čl. 1, 2 i 4 Pravilnika, — Ministar s. p. i n. z. na osnovu čl. 29 Uredbe je propisao: da Središnja uprava za posredovanje rada dostavlja „Karte zanimanja“ za označena lica neposredno nadležnim prvostepenim vlastima po Uredbi (videti tač. 5 stava III Uputstva o obrascima St. Br. 60.350/935). Isto je naznačeno i u propratnom aktu kojim su dostavljena prvostepenim vlastima Uputstva — I od 15 novembra 1935 god. St. Br. 62.500.

Snabdevanje obrascima. Saradnja
sa Min. s. p. i n. z.

Član 21

(¹) Zainteresovana lica mogu nabaviti obrasce predviđene u čl. 19 ovog Pravilnika kod javnih berzi rada, njihovih prodružnica i ekspozitura, i kod prodavaca koje Središnja uprava za posredovanje

rada, prema ukazanoj potrebi, bude ovlastila da vrše prodaju ovih obrazaca.

(²) Središnja uprava za posredovanje rada propisuje uputstva za rukovanje ovim obrascima i visinu eventualne novčane povlastice za prodaju tih obrazaca.

(³) *Središnja uprava za posredovanje rada uspostaviće užu saradnju sa Odeljenjem za socijalno staranje Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja u pogledu nabavljanja i prodaje obrazaca, prikupljanja statističkih podataka, obaveštenja o izdatim dozvolama i evidencije o naplaćenim kaznama, odnosno taksama.*

(⁴) Središnja uprava za posredovanje rada dužna je sve obrasce iz čl. 19 ovog Pravilnika staviti na raspoloženje zainteresovanim licima, u smislu st. 1 ovog člana najdalje u roku od mesec dana po stupanju na snagu ovog Pravilnika.

Objašnjenja: 1. — Zainteresovana lica mogu nabaviti potrebne obrasce kod javnih berza rada, njihovih podružnica i ekspozitura bilo neposredno, bilo putem pošte — na povuku.

2. — Spisak javnih berza rada, njihovih podružnica i ekspozitura donosimo u V delu Zbornika.

3. — Pošto je Pravilnik stupio na snagu 4 oktobra 1935 god. (videti objašnjenje uz čl. 25 Pravilnika) — Središnja uprava za posredovanje rada počev od 4 novembra 1935 god. stavila je na raspoloženje zainteresovanim licima sve potrebne obrasce.

Kazna za neovlašćeno štampanje i prodaju obrazaca

Član 22

(¹) Svaki onaj koji neovlašćeno štampa obrasce br. 1, 1a, 2, 3 i 3a kao i onaj koji ih prodaje skuplje od cene označene na samim obrascima, kazniće se pored kazne po Krivičnom zakoniku, još i nov-

čanom kaznom od 100 do 3.000 dinara, po st. 5 čl. 21 Uredbe, a ovlašćenom prodavcu koji se ogreši o ovaj propis oduzeće se još i ovlašćenje za prodaju obrazaca.

(²) Svaki onaj koji neovlašćeno prodaje obrasce br. 1, 2 i 3 kazniće se novčanom kaznom od 100 do 3.000 dinara, po st. 5 čl. 21 Uredbe.

Objašnjenje: Prvostepene vlasti po Uredbi nadležne su za izricanje svih kazni za povrede propisa Uredbe, Pravilnika i Uputstava (st. 2 čl. 8 i čl. 21 Uredbe). Prema tome ove su vlasti nadležne i za izricanje novčanih kazni za prekršaj propisa ovoga člana. Međutim, Središnja uprava za posredovanje rada je nadležna za donošenje odluka o oduzimanju ovlašćenja od ovlašćenih prodavaca, koji prodaju obrasce skuplje od cena označenih u st. 1 čl. 20 Pravilnika.

Rok za snabdevanje Kartom zanimanja. Uplaćivanje takse.

Član 23

(¹) Zainteresovano lice dužno je u roku od petnaest dana po saopštenju da je nadležna vlast po Uredbi odobrila zaposlenje stranog državljanina nabaviti „Kartu zanimanja“ i istu podneti vlasti koja vrši uručenje dozvole da mu u karti naznači broj, datum i rok dozvole, i naziv vlasti koja je istu dala.

(²) Ako je u dozvoli određena taksa po čl. 23 Uredbe vlast koja vrši uručenje dozvole dostaviće zainteresovanom licu popunjenu čekovnu uplatnicu, u kojoj će biti naznačena suma koju ima da plati na ime takse. Zainteresovano lice je dužno uplatiti određenu taksu u roku od 15 dana po uručanju čekovne uplatnice.

(³) Ako zainteresovano lice ne postupi u smislu st. 1 i 2 ovoga člana, dozvola prestaje da važi, od-

nosno poništava se (tač. 3 st. 1 čl. 18 i st. 2 čl. 27 Uredbe).

Objašnjenja: 1 — Bližu primenu ovoga propisa videti u Uputstvima — III od 29 oktobra 1935 god. St. Br. 58.900.

2. — Ako zainteresovano lice (poslodavac ili strani državljanin) u određenom roku ne podnese „Kartu zanimanja“ radi upisivanja potrebnih podataka dozvola mu prestaje da važi (videti st. 2 čl. 27 Uredbe i objašnjenja uz čl. 17 Uredbe). U takvom slučaju zainteresovano lice može ponova tražiti dozvolu molbom i istoj priložiti sve dokaze koji se traže po Uredbi, Pravilniku i Uputstvima, ali strani državljanin ne sme biti zaposlen sve dok se ne donese odluka po takvoj molbi. (Videti objašnjenje pod tač. 2 uz čl. 18 Pravilnika).

Naplaćivanje i dostavljanje novčane kazne i takse.

Član 24 (ranije 25)

(¹) Vlast koja je izrekla kaznu, odnosno vlast koja je odredila taksu dužna je na izveštaju i na priznanici čekovne uplatnice naznačiti: na ime čega se uplaćuje iznos označen u priznanici i izveštaju čekovne uplatnice, kao i broj i datum odluke. Tako popunjenu čekovnu uplatnicu, zajedno sa svojim rešenjem, dostaviće onoj vlasti koja vrši naplatu kazne, odnosno vlasti koja vrši uručenje dozvole, ukoliko sama to ne vrši.

(²) Vlast koja vrši naplatu novčanih kazni izrečenih po Uredbi *odnosno vlast koja vrši naplatu određenih taksa* dostaviće naplaćene sume Središnjoj upravi za posredovanje rada za „Fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika“, što se ima naznačiti na samom čeku.

Objašnjenja: 1. — Raniji čl. 24 ukinut je navedenim izmenama i dopunama, a raniji član 25 sa dopunom postao je sadanji čl. 24.

2. — Videti objašnjenje pod tač. 1 uz čl. 23 Pravilnika.

Član 25 (ranije 26)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom obnarodovanja u „Službenim novinama“.

St. br. 52000
21 septembra 1935 god.
Beograd

Zastupnik Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja,
Ministar fizičkog vaspitanja
naroda,

M. Komnenović, s. r.

Objašnjenja: 1. — Ovaj Pravilnik stupio je na snagu 4 oktobra 1935 god., koga je dana obnarodovan u „Službenim novinama“.

2. — Pošto je usled navedenih izmena i dopuna raniji član 25 postao čl. 24, to je i raniji čl. 26 postao čl. 25 ovog Pravilnika.

I — UPUTSTVO

za sprovođenje Uredbe o zaposlenju stranih državljana i Pravilnika za primenu iste Uredbe

Od 15 novembra 1935 god. br. 62500

(Ova su Uputstva otšampana prvi put u „Službenim novinama“ od 18 novembra 1935 god. br. 276, a drugi put u dodatku „Službenih novina“ od 30. novembra 1935 godine br. 278—LXVIII)

Prema ukazanoj potrebi a na osnovu čl. 29 Uredbe o zaposlenju stranih državljana („Službene novine“ br. 76/A od 30-III-1935 g.) propisujem ova

U P U T S T V A

(¹) Izveštaje po čl. 1, 2 i 4 Pravilnika za primenu označene Uredbe („Službene novine“ od 4-X-1935 god. br. 230) davaće:

1) *Savez jugoslovenskih emigrantskih udruženja* i njegove organizacije — za strane državljane jugoslovenske narodnosti. Ovaj Savez dostaviće područnom mi Ministarstvu spisak svojih organizacija, koji će se saopštiti prvostepenim vlastima po Uredbi radi znanja;

2) *Udruženje ruskih ratnih invalida* u Kraljevini Jugoslaviji — za ruske ratne invalide koji su rešenjem Ministarskog saveta br. 37431 od 24 decembra 1925 god. priznati za ratne invalide a nemaju rešenje za uživanje državne pomoći, od-

nosno za članove njihovih porodica (roditelje, bračnu ženu i decu); i

3) *Delegacija za zaštitu interesa ruske emigracije* u Kraljevini Jugoslaviji i njena povereništva (kolonije) čiji će spisak dostaviti područnom mi Ministarstvu radi saopštenja prvostepenim vlastima po Uredbi, *Državna komisija za ruske izbeglice* u Beogradu i „*Zemgor*“ Ujedinjenje odbornika ruskih oblasnih i gradskih samouprava u Kraljevini Jugoslaviji — za ruske izbeglice koji nisu ratni invalidi.

(²) Organizacije i ustanove označene u prednjem stavu ovih Uputstava davaće izveštaje na obrascu br. 1-a u rubrici br. 34 („Službene novine“ od 4-X-1935 god. br. 230 i „Službene novine“ od 14-X-1935 god. br. 237).

(³) Uputstva St. Br. 54.600 od 8-X-1935 god. („Službene novine“ od 16-X-1935 god. br. 239 ovim stavljam van snage.

Zastupnik Ministra socijalne politike
i narodnog zdravlja,

Ministar fizičkog vaspitanja naroda,

M. Komnenović, s. r.

Objašnjenja: 1. — Ova su Uputstva dostavljena: 1) Upravi grada Beograda (Odeljenju za socijalnu politiku i narodno zdravlje) i 2) Svima Kraljevskim banskim upravama (Odeljenju VI) sa prpratnim aktom sledeće sadržine:

„Dostavljaju se prednja Uputstva toj upravi radi znanja i daljeg postupka sa izveštajem da je pod gornjim brojem i datumom ovlašćena Središnja uprava za posredovanje rada u Beogradu da napred označenim organizacijama i ustanovama (u st. 1 prednjih Uputstava) dostavi potrebne količine obrazaca br. 1-a i to besplatno, *s tim da toj Upravi dostavi**) ..... komada obrazaca br. 3-a. Nove količine potrebnih obrazaca br. 3-a ta će Uprava ubuduće

*) Ovde je naznačena količina obrazaca koja se dostavlja.

tražiti neposredno od Središnje uprave za posredovanje rada u Beogradu. Pošto su obrasci štampani u ograničenim količinama, Uprava će trebovati samo najpotrebnije količine obrazaca imajući u vidu brojno stanje stranih državljana jugoslovenske narodnosti i ruskih izbeglica koji su zaposleni na njenom području, a prema statističkim podacima kojima sama raspolaže, odnosno prema podacima koje bude dobila od nadležnih policijskih vlasti.“

2. — Ova Uputstva označili smo kao I, jer su ista došla na mesto Uputstava St. br. 45600 od 8-X-1935 god. („Službene novine“ od 16-X-1935 god. br. 239) koja ne unosimo u ovaj Zbornik pošto su stavljena van snage ovim Uputstvima.

II — UPUTSTVA za naplaćivanje i dostavljanje novčanih kazna i taksa

od 29 avgusta 1935 god. St. br. 58900

U čl. 23 i 25 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana („Službene novine“ od 4-X-1935 god. Br. 230) propisano je, da je vlast koja je izrekla novčanu kaznu, odnosno vlast koja je odredila taksu dužna da na poledini čekovne uplatnice, i to kako na priznanici tako i na izveštaju naznači na ime čega uplaćuje se iznos označen u priznanici i izveštaju čekovne uplatnice, kao i broj i datum presude odnosno odluke. Označena vlast je dužna ovako popunjenu čekovnu uplatnicu sa jednim primerkom presude ili rešenja dostaviti nadležnoj vlasti koja vrši naplatu novčane kazne i takse po Uredbi, odnosno vlasti koje vrše uručenje dozvole. Vlasti koje vrše naplatu kazne odnosno uručenje dozvola dužne su da naplaćene sume dostave Središnjoj upravi za posredovanje rada u Beogradu za „Fond za neposredno pomaćanje nezaposlenih radnika“, putem čekovnih uplatnica.

Središnja uprava za posredovanje rada u smislu navedenih propisa nabavila je od Poštanske

štedionice specijalne čekovne uplatnice koje će služiti za dostavljanje naplaćenih novčanih kazna i taksa, i iste će uplatnice u potrebnoj količini dostaviti toj Upravi na dalju upotrebu.

Na osnovu napred izloženog i čl. 29 Uredbe propisujem sledeća

UPUTSTVA

za naplaćivanje i dostavljanje novčanih kazna i taksa

1) Na poledini izveštaja i priznanice napred označene specijalne čekovne uplatnice dužna je ta Uprava naznačiti: a) ispred reči „iz“ — tačno ime i prezime lica koje je dužno na osnovu presude ili rešenja da plati novčanu kaznu odnosno taksu; i b) posle reči „zaposlenja“ — čitko ispisano ime i prezime stranog državljanina povodom čijeg je zaposlenja presudom izrečena novčana kazna odnosno rešenjem određena taksa. (Videti prilog br. 1)

2) Na poledini priznanice i izveštaja označene specijalne uplatnice imaju se precrtati reči: „taksa“, „rešenju“ i „takse“ kada je u pitanju naplata kazne, odnosno precrtati reči: „kazna“, „presudi“ i „kazne“ kad je u pitanju naplata takse. Osim toga sve banske uprave imaju precrtati reč „Uprava grada Beograda“, a Uprava grada Beograda precrtati reči „Kr. banska uprava u.....“

3) Odmah po izvršnosti presude o novčanoj kazni, odnosno rešenja o naplati takse (ukoliko se ista bude naplaćivala u smislu čl. 23 pomenute Uredbe), dužna je ta vlast izvestiti o tome Središnju upravu za posredovanje rada u Beogradu (Miloša Pocerca ul. br. 8) pismom prema prilo-

ženom obrascu. (Videti prilog br. 2). Ovakve izveštaje dužna je dostaviti Središnjoj upravi povodom svih izvršnih presuda koje je do sada izrekla na osnovu propisa navedene Uredbe. — Na sličan način dostaviće čekovnu uplatnicu i rešenje nadležnoj vlasti koja vrši naplatu izrečene novčane kazne ili određene takse za zaposlenje, ukoliko se takva taksa bude naplaćivala u smislu čl. 23 navedene Uredbe i ukoliko njen iznos bude naznačen u samoj dozvoli za zaposlenje, odnosno dostaviće čekovnu uplatnicu i rešenje o davanju dozvole za zaposlenje onoj vlasti koja vrši uručenje takve dozvole radi naplate takse za zaposlenje.

4) Ta vlast kao i Središnja uprava za posredovanje rada vodiće posebnu evidenciju sa potrebnim statističkim podacima o svakoj naplaćenoj, izrečenoj novčanoj kazni, odnosno o naplaćenoj, određenoj taksi (ukoliko se ova taksa bude naplaćivala), i to prema posebnom Kontrolniku o naplati novčanih kazna, i posebnom Kontrolniku o naplati taksa za zaposlenje stranih državljana.

Kontrolnik o naplati novčanih kazna mora imati sledeće rubrike:

1	2	3	4	5	6	7	8
Tek. Br.	Prezime, ime i mesto stanovanja	Državljanstvo	Prezime, ime i mesto boravka lica, odnosno naziv i sedište preduzeća koje je kažnjeno	Iznos novčane kazne	Datum naplate po čekovnoj uplatnici	Naziv vlasti koja je izrekla presudu i broj i datum presude	Primedbe
	stranog državljanina povodom čijeg je zaposlenja izrečena novčana kazna			Din.			

Kontrolnik o naplati taksa za zaposlenje stranih državljana mora imati sledeće rubrike:

1	2	3	4	5	6	7	8
Tek. Br.	Prezime, ime i mesto stanovanje	Državljanstvo	Prezime, ime i mesto boravka lica, odnosno naziv i sedište preduzeća koje je dužno platiti taksu	Iznos takse	Datum naplate po čekovnoj uplatnici	Naziv vlasti koja je donela rešenje (broj i datum rešenja)	Primerbe
	stranog državljanina povodom čijeg je zaposlenja određena taksa			Din.			

Prema ukazanoj potrebi mogu se voditi i posebni azbučni registri za oba kontrolnika.

5) Središnja uprava za posredovanje rada dostaviće će Kr. banskim upravama potrebne količine označenih čekovnih uplatnica. Ukoliko ove količine ne bi bile dovoljne zainteresovane Kr. banske uprave i Uprava grada Beograda zatražiće potrebne količine čekovnih uplatnica neposredno od Središnje uprave za posredovanje rada.

*

Poziva se Uprava da prednje primi k znanju i postupi po prednjim Uputstvima. Ujedno se poziva Uprava da u smislu ovih Uputstava izda sa svoje strane potrebna uputstva vlastima koje vrše naplatu izrečenih novčanih kazna, odnosno vlastima koje vrše uručenje dozvole, ukoliko to ne vrši sama ta Uprava.

Dostavljeno: svima Kr. banskim upravama, Upravi grada Beograda i Središnjoj upravi za posredovanje rada.

Zastupnik Ministra
socijalne politike i nar. zdravlja,
Ministar
fizičkog vaspitanja naroda,
M. Komnenović, s. r.

III — UPUTSTVA o upotrebi i popunjavanju propisanih obrazaca

od 15 novembra 1935 god. St. br. 60350

4 t.m. Središnja uprava za posredovanje rada u Beogradu, u smislu st. 4 čl. 21 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana („Službene novine“ br. 230 od 4-X-1935 god.), stavila je na raspoloženje zainteresovanim licima sve potrebne obrasce iz čl. 19 pomenutog Pravilnika putem javnih berza rada, njihovih ekspozitura i podružnica. Sa izloženog i čl. 29 Uredbe o zaposlenju stranih državljana izdajem sledeća

UPUTSTVA

I — Počev od 4 novembra 1935 god. zainteresovana lica mogu upotrebljavati samo obrasce koje je izdala pomenuta Središnja uprava. U prilogu pod dostavljaju se po dva primerka pomenutih obrazaca i to: br. 1, 1-a 2, 3 i 3-a (koji su žigom obeleženi kao „rashodovani“ jer služe samo za službenu upotrebu). Zainteresovana lica moći će upotrebljavati samo označene obrasce, na kojima, razume se, nije utisnut žig „rashodovano“.

II — Prilaže se spisak javnih berza rada, njihovih ekspozitura i podružnica, kojima je Središnja uprava uputila pomenute obrasce.

III — Povodom prednjeg skreće se pažnja toj Upravi na sledeće:

1) Obrazac br. 1 i 2 moraju biti registrovani kod nadležne mesne državne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena u smislu uputstva br. 8 na obrascu br. 1, odnosno uputstva br. 5 na obrascu br. 2. Označene vlasti overavaju samo potpise zainteresovanih lica i to po naplati propisane takse po Tar. br. 43 Zakona o taksama. Obrasce bez ove takse ta Uprava ne sme primati.

2) Za obrazac br. 1-a, koji popunjavaju organizacije i ustanove označene u st. 1 Uputstava St. Br. 62.500 od 15 novembra 1935 god., ne naplaćuje se nikakva taksa.

3) Obrazac br. 3 „Kartu zanimanja“ nabavlja sam molilac kome je data dozvola za zaposlenje stranog državljanina (čl. 27 pom. Uredbe u vezi sa čl. 23 pom. Pravilnika) i to najdalje u roku od petnaest dana po uručanju dozvole. Ovu kartu popunjava vlast koja vrši uručenje dozvole. Pošto ova karta ima karakter uverenja o tome da je dozvola data, to je označena vlast dužna prethodno da naplati taksu po Tar. br. 3 i 4 Zakona o taksama da istu zalepi na određeno mesto na strani 4 pom. karte i propisno poništi, a potom u svemu da postupi po čl. 23 pom. Pravilnika, vodeći pri tom računa da li je dozvola data na molbu poslodavca ili na molbu stranog državljanina.

4) Obrazac br. 3-a „Karta zanimanja“ (plave boje) daje se besplatno stranom državljaninu jugoslovenske, odnosno ruske narodnosti. Ona ima karakter rešenja tj. same dozvole, te se na određeno mesto ima prilepiti i poništiti taksena marka od 20 dinara po Tar. br. 5 i to:

a) ako zainteresovano lice ranije nije imalo dozvolu za zaposlenje, neće se naplaćivati posebna taksa za „Kartu zanimanja“, već se na karti ima zalepiti i propisno poništiti taksena marka po Tar. br. 5 koja bude priložena molbi;

b) ako se zainteresovanom licu izdaje označena karta na temelju ranije dozvole za zaposlenje, ima se naplatiti nova taksa po tar. br. 3 i 4 i na određeno mesto u karti zalepiti i propisno poništiti. Za ova lica (koja već imaju dozvolu za zaposlenje po st. 2 čl. 2 i st. 3 čl. 4 pom. Pravilnika) neposredno ispod taksene marke naznačiće se naziv vlasti i broj rešenja na temelju koga se izdaje „karta-rešenje“ (vidi prilog).

5) Središnja uprava za posredovanje rada dostaviće toj Upravi potrebnu količinu obrazaca br. 3-a. Ukoliko se ulaže potreba za novom količinom, ta će Uprava zatražiti potrebne količine neposredno od pomenute Središnje uprave.

6) Za tačnost podataka odgovaraju zainteresovana lica tj. poslodavac i strani državljanin ako dozvolu traži poslodavac, odnosno samo strani državljanin ako po važećim propisima može tražiti ličnu dozvolu (tač. 2 st. 2 čl. 18 Uredbe o zaposlenju stranih državljana).

IV — Vlast kojoj se upućuje molba za dozvolu za zaposlenje, odnosno ta Uprava dužna je po službenoj dužnosti paziti da li su sve rubrike pravilno popunjene i da li sadrže istinite podatke, naročito rubrike br. 11, 19, 21, 22-24, 28, 29 i 32 pod a) obrasca br. 1 odnosno obrasca br. 1-a, kao i rubrike br. 3, 7, 12, 13 i 14 obrasca br. 2. Ako se konstatuje neistinitost datih podataka, ta Uprava po-

stupiće po tač. 2 st. 2 čl. 18 odnosno po st. 4 čl. 21 Uredbe.

Poziva se ta Uprava da u svemu postupi po prednjim Uputstvima.

Prilog: 9 komada obrazaca.

Dostavljeno:

- 1) Upravi grada Beograda
- 2) Svima Kralj. banskim upravama

Zastupnik
Ministra socijalne politike i narodnog
zdravlja,
Ministar fizičkog vaspitanja naroda,
M. Komnenović, s. r.

Objašnjenja: 1. — Spisak javnih berza rada, o kome je reč u II odeljku ovih uputstava, donosimo u V delu Zbornika.

2. — Povodom st. 5 u II odeljku ovih Uputstava videti pratni akt za Uputstva st. br. 62500/935 i st. 3 čl. 20 Pravilnika.

3. — IV odeljak ovih Uputstava uporediti sa čl. 19 Uredbe i sa objašnjenjima uz taj član.

U smislu čl. 24 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana, i njegovih izmena i dopuna nadležna vlast po Uredbi dužna je na poledini *priznanice* i *izveštaja* čekovne uplatnice naznačiti iznos sume koja se ima uplatiti, ime lica od koga se ista naplaćuje i br. i datum odluke. Prema tome, na poledini čekovne uplatnice Središnje uprave za posredovanje rada (br. 53.248) naštampan je sledeći tekst:

Kazna*) Taksa*)	Fond za neposredno pomaganje nezapo- slenih radnika	Ko izgubi ovu ček. uplatnicu dužan je na- baviti novu, koju će mu na pismenu molbu popuniti vlast koja vrši uručenje presude-rešenja*)
Prema presudi-rešenju*).....		Prema presudi-rešenju*).....
u ..... od		u ..... od .....
193... g. .... br.		193... g. .... br. ....
iz ..... dužan-na je platiti na ime kazne-takse*) Din. ..... (.....) u korist „Fonda za neposredno po- maganje nezaposlenih radnika“, a po pitanju zaposlenja		iz ..... dužan-na je platiti na ime kazne-takse*) Din. ..... (.....) u korist „Fonda za neposredno po- maganje nezaposlenih radnika“, a po pitanju zaposlenja .....
podanika ..... br.		podanika ..... br. ....
..... 193... g. Kr. ban. uprava u ..... u .... Uprava grada Beograda*)		..... 193... g. Kr. ban. uprava u ..... u .... Uprava grada Beograda
(Potpis službenika)		(Potpis službenika)
*) Nepotrebno precrtati.		*) Nepotrebno precrtati.

Mesto za naslovni
žig prvostepene vla-
sti po Uredbi

Predmet: naplata kazne-takse*) od .....

..... iz .....
u korist „Fonda za neposredno po-
maganje nezaposlenih radnika“.

SREDIŠNJOJ UPRAVI ZA POSREDOVANJE RADA

BEOGRAD

Izveštava se Središnja uprava za posredovanje rada da je .....
..... iz ..... po izvršnoj presudi-rešenju*) ove
vlasti od ..... 193... g. .... br. .... dužan platiti na ime
kazne-takse*)

Din. .... (.....)

po pitanju zaposlenja ..... državljanina .....
..... u korist „Fonda za neposredno pomaganje nezaposlenih
radnika“.

Moli se Središnja uprava za posredovanje rada da o primitku gornje
sume izvesti ovu vlast priloženim pismom.

Predmet: naplata kazne-takse*) od .....

..... iz .....
u korist „Fonda za neposredno po-
maganje nezaposlenih radnika“.

Mesto za naslovni
žig Središnje uprave
za posredovanje
rada

Kraljevskoj Banskoj Upravi*)
VI Odeljenje

Upravi Grada Beograda*)
Odeljenje za soc. pol. i nar. zdr.

BEOGRAD

U vezi sa aktom te vlasti od ..... 193... g. .... br. ....
izveštava se ista da je naplaćena suma od Dinara ..... na
me kazne-takse*) u korist „Fonda za neposredno pomaganje nezaposlenih
radnika“ po pitanju zaposlenja ..... državljanina
..... — s molbom na znanje.

193... g.

u .....

*) Nepotrebno precrtati.

Mesto za naslovni
žig prvostepene vla-
sti po Uredbi

PREDMET: Naplata kazne-takse*) od .....

..... iz .....
u korist „Fonda za neposredno po-
maganje nezaposlenih radnika“.

(Naziv nadležne vlasti koja vrši
naplatu izrečene, kazne odnosno
određene takse, odnosno vlasti
koja vrši uručenje dozvole)

Izveštava se ta vlast da je ..... iz .....
prema prilože... izvršno... presudi — rešenju*) od ..... 193... g.
..... br. .... dužan platiti

Dinara (.....)

po pitanju zaposlenja ..... državljanin .....
..... u korist „Fonda za neposredno pomaganje nezaposlenih
radnika“.

Moli se ta vlast da izvoli gornju sumu naplatiti i naplaćenu sumu pri-
loženom čekovnom uplatnicom dostaviti Središnjoj upravi za posredovanje
rada u Beogradu, a ovu vlast izvestiti o tome priloženim pismom.

(potpis službenika)

Mesto za žig vlasti
koja vrši naplatu
novčane kazne, od-
nosno takse

PREDMET: Naplata kazne-takse*) od .....

..... iz .....
u korist „Fonda za neposredno po-
maganje nezaposlenih radnika“.

Kraljevskoj Banskoj Upravi*)
VI odeljenje

Upravi Grada Beograda*)
Odeljenje za soc. pol. i nar. zdr.

BEOGRAD

U vezi sa aktom te vlasti od ..... 193... g. .... br. ....
izveštava se ista da je naplaćena suma od Dinara .....
..... na ime kazne-takse*) po pitanju zaposlenja .....
..... državljanina ..... i čekovnom uplat-
nicom dostavljena Središnjoj upravi za posredovanje rada za „Fond za nepo-
sredno pomaganje nezaposlenih radnika“.

(potpis službenika)

*) Nepotrebno precrtati.

Pravilnik

Povlašćene jugoslovenske umetničke agencije
Udruženja glumaca

Čl. 1.

Udruženje glumaca Kraljevine Jugoslavije osniva agencije u cilju posredovanja za gostovanja domaćih i stranih pozorišnih umetnika, pojedinačna i u grupama, na teritoriji Kraljevine Jugoslavije, kao i za posredovanje pri uposlenju stranih i naših artista.

Čl. 2.

Agencija se osniva u cilju :

a) da se spreče sve zloupotrebe koje su se dosada, često pojavljivale pri gostovanjima stranih umetnika u našoj zemlji;

b) da se, u saradnji sa sličnim profesionalnim organizacijama u inostranstvu, onemogući dolazak u našu zemlju nekvalifikovanim i sumnjivim elementima pod umetničkim ili artistskim nazivom;

v) da se stručnim odabiranjem dovode našoj publici stvarno prvoklasne sile, i spreče moguće obmane u tom smislu;

g) da se onemoguće sve obmane od strane poslodavaca ili nesavesnih posrednika, koje štete našem ugledu na strani;

d) da se nezaposlenim pozorišnim radnicima što povoljnije i brže stvore angažmani;

đ) da se ubiranjem taksa ojača kapital Udruženja koji, po njegovim pravilima, služi za potpomaganje i obezbeđivanje siromašnih i ostarelih glumaca, i podizanje naše pozorišne umetnosti.

Čl. 3.

Agencija Udruženja glumaca naziva se „Povlašćena jugoslovenska umetnička agencija Udruženja glumaca“, sa sedištem centrale u Beogradu.

U mestima gde postoje mesni odbori Udruženja, osnovaće se filijale agencije.

Čl. 4.

Agencija se izdržava:

- a) sredstvima Udruženja;
- b) sopstvenim sredstvima koja će, u vidu taksa, uzimati za učinjena posredovanja;
- v) eventualnom subvencijom državnom.

Čl. 5.

Agencija ima za zadatak:

- a) regulisanje domaće radne pijace;
- b) regulisanje posredovanja rada u inostranstvu;
- v) da vodi statistiku o zaposlenosti, visini plata, itd.;
- g) da vodi prepisku sa međunarodnim ustanovama za posredovanje rada, i da preko stručnih organizacija u inostranstvu (Unije) vrši posredovanja.

Čl. 6.

Agencijom upravlja Udruženje glumaca, a stoji pod nadzorom nadležnih vlasti.

Čl. 7.

Upravu agencije sačinjavaju četiri člana Centralne uprave Udruženja glumaca koje ona delegira, Predsednik Centralne uprave i Direktor agencije kao stručno lice.

Čl. 8.

Svaki od delegiranih članova Centralne uprave dežura po mesec dana naizmenično, u svojstvu pomoćnika Direktora, i za to vreme dežurstva je i nadzorni organ Udruženja.

Čl. 9.

Direktor je stručno lice, koga postavlja Centralna uprava Udruženja glumaca. Prema vlastima i u svakoj drugoj prilici agenciju zastupa lice, kome Centralna uprava udruženja glumaca bude izdala ispravno punomoćstvo. Akta, sa kojima agencija prima na sebe obaveze ili ističe svoja prava, moraju potpisivati Direktor i jedan član Uprave — dežurni član.

Čl. 10.

Direktor je dužan da se stara za napredno poslovanje agencije, u duhu ovog Pravilnika i Pravila Udruženja.

Čl. 11.

Direktor vrši samostalne naloge za izdatke do 5.000.— dinara. Preko te sume potreban je pristanak dežurnoga člana. Mesečni bilans potpisuje Direktor, dažurni član i Pretsednik Centralne uprave Udruženja. Sve izdatke za poslove agencije Direktor pismenim putem dostavlja blagajni agencije, koja ih izvršuje.

Čl. 12.

Za pravilno funkcionisanje agencije i kontrolu, Direktor će ustanoviti: Dnevnik kase, Knjigu tekućih računa, Glavnu knjigu, i Delovodni protokol, pored ostalih potrebnih knjiga.

Čl. 13.

Za učinjene izdatke oko posredovanja agencija će, po zaključenom poslu, uzimati:

a) za pojedinačne umetničke angažmane procenat po sporazumu, koji ne može biti veći od 10% plate;

b) za posredovanje pri skupnim gostovanjima domaćih i stranih trupa agencija će naplaćivati procenat po sporazumu, koji neće biti veći od 10% bruto prihoda;

v) za priredbe domaćih i stranih trupa ili samostalne pojedinačne umetničke priredbe koje agencija bude vršila u svojoj režiji procenat će se određivati po sporazumu, a nije ograničen na visinu od 10%. Pri ovakvim poslovima agencija garantuje trupi ili pojedincima minimum;

g) za posredovanje pri sklapanju angažmana domaćih i stranih artista (varijetskih, kabaretskih

itd.) agencija će isplaćivati 10% od plate. Od toga 5% plaća poslodavac a 5% artista;

d) za sva ostala posredovanja umetničkog karaktera određivaće se po sporazumu.

Čl. 14.

Iz prihoda ove agencije plaća se kancelarijsko osoblje, čine se rashodi za održavanje agencije, a sav čist prihod upotrebiće Centralna uprava Udruženja glumaca u humane svrhe, prema svojim pravilima (pomaganje obolelih i ostarelih članova, pomaganje siromašnih članova da bi im se stvorio što povoljniji stepen za penziju iz budućeg pozorišnog penzionog fonda, itd.)

Čl. 15.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu kad ga odobre nadležne vlasti.

Sekretar,
A. R. Boglić, s. r.

M. P.

Za Centralnu upravu
Udruženja glumaca
Pretsednik,
Bož. Nikolić, s. r.

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA
MINISTARSTVO PROSVETE
OPŠTE ODELJENJE

P.Br. 1401.

14 januara 1931 god,
u Beogradu.

Odobravam Pravilnik Povlašćene jugoslovenske umetničke agencije Udruženja glumaca, s tim da je Uprava udruženja dužna, na kraju svakog meseca, podnositi mi izveštaj o radu, prihodima i rashodima agencije.

januara 1931 god.
u Beogradu.

Ministar prosvete,
B. Maksimović s. r.

JAVNA BERZA RADA

Br. 1881

4-IX-1931 g.
Beograd

*Centralnoj upravi udruženja glumaca
Kraljevine Jugoslavije*)*

Beograd

Upravni Odbor berze rada u Beogradu na svojoj sednici od 24 juna o. g. uzeo je na osnovu § 10 Naredbe o sprovođenju Uredbe o organizaciji posredovanja rada od 26 novembra 1927 god. (Službene Novine od 10-VIII-1928 god. Br. 183-LXI), u pretres i ocenu priloženi Pravilnik povlašćene Jugoslovenske umetničke agencije udruženja glumaca, odobrena od strane Ministarstva prosvete od 14-I-931 god. P. Br. 1404 te našao:

1. da ova agencija nema karakter radnje i obrta.
2. da služi socijalnim i dobrotvornim ciljevima,
3. da ima mogućnost da svoj zadatak korisno vrši.

S toga, u ovom slučaju, postoje uslovi § 6 i 7 gore spomenute Naredbe te „Povlašćena jugo-

*) Centralna uprava udruženja glumaca Kraljevine Jugoslavije dobila je slične izjave od Javne berze rada u Splitu pod br. 450 od 26-VI-931 g. — u Zagrebu pod br. 1179 od 24-VIII-931 g. — u Ljubljani pod br. 1399 od 2-VII-931 g. — u Novom Sadu pod br. 669 od 21-IX-931 g. idr.

slovenska umetnička agencija udruženja glumaca“ može da postoji pored državnih ili javnih berza rada.

Prednja odluka dostavlja se Centralnoj upravi udruženja glumaca Kraljevine Jugoslavije, radi znanja i daljeg upravljanja.

(M. P.)

Šef
Javne Berze Rada,
Đorđe Janković, s. r.

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA
MINISTARSTVO PROSVETE
OPŠTE ODELJENJE

P.Br. 29183

30 juna 1931 god.
u Beogradu

Po ukazanoj potrebi,

Odlučujem:

Da se Pravilnik Povlašćene jugoslovenske umetničke agencije udruženja glumaca, odobren mojom odlukom P.Br. 1401 od 14 januara 1931 godine, dopuni članom koji će glasiti: „Sva se posredovanja kao i sklapanja angažmana kabaretskih artista moraju vršiti samo preko povlašćenih umetničkih agencija, odobrenih od strane nadležnih vlasti.“

Ministar prosvete,
B. Maksimović, s. r.

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA
MINISTARSTVO PROSVETE
OPŠTE ODELJENJE

P.Br. 47846

12 oktobra 1931 god.
u Beogradu

U vezi sa mojom odlukom P.Br. 29183 od 16 juna ove godine i P.Br. 31453 od 30 juna ove godine,

Naređujem:

Da pozorišne Uprave sve angažmane stranih umetnika vrše isključivo preko posredničkih umetničkih agencija, koje su odobrene od strane Ministarstva prosvete.

Skrećem pažnju upravama da se najstrožije pridržavaju ovog naređenja.

Ministar prosvete,
B. Maksimović, s. r.

ODLUKA

Središnje uprave za posredovanje rada u Beogradu

kojom ovlašćuje Udruženje glumaca Kraljevine Jugoslavije
da vrši poslove po čl. 12 Pravilnika za primenu Uredbe
o zaposlenju stranih državljana

(„Službene novine“ od 14 decembra 1935 god. br. 291-LXX)

Na osnovu odredaba čl. 12 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana (Sl. nov., od 4. X. 1935. god.) sa izmenama i dopunama od 29. XI. 1935. god. (Sl. nov., od 30. XI. 1935. god., br. 278), Središnja uprava za posredovanje rada

ODLUČUJE:

1. Da se molbe za dozvole za zaposlenje stranih glumaca, umetnika i veštaka (kabaretskih, varijetskih i drugih artista) upućuju nadležnoj vlasti (Ministarstvu unutrašnjih poslova) preko „Udruženja glumaca Kraljevine Jugoslavije — Centralne uprave u Beogradu“, kao neobrtne berze rada, nadležno priznate od strane Javne berze rada u Beogradu, odlukom broj 1881 od 4. septembra 1931. godine.

2. Da je „Udruženje glumaca Kraljevine Jugoslavije — Centralna uprava u Beogradu“, kao ovlašćena berza rada, dužno obavljati sve po-

slove i preduzimati sve radnje, koje predviđa Pravilnik ili koje bi bile stavljene u dužnost i po posebnim uputstvima i naređenjima.

3. Da „Udruženje glumaca Kraljevine Jugoslavije — Centralna uprava u Beogradu“, kao ovlašćena berza rada u smislu ove odluke, ima otpočeti sa radom dne 10 (desetog) decembra 1935. godine.

4. Da se ovo rešenje objavi u „Službenim novinama Kraljevine Jugoslavije“.

S. u. za p. r. br. 861

3. decembra 1935. god.
Beograd.

(M. P.)

Zamenik upravnika,
A. Vizjak, s. r.

II DEO

Nekoliko važnijih propisa o regulisanju pitanja zaposlenja stranih državljana počev od 1925 godine do 30 aprila 1935 godine tj. do stupanja na snagu nove Uredbe o zaposlenju stranih državljana.

PRAVILNIK

o uposlenju stranih radnika od 24 novembra 1925 g. O.br. 376/IV (Služ. Novine od 28 novembra 1925 g. br. 274)

Ovaj je Pravilnik prestao da važi 30 aprila 1935 god. na osnovu čl. 30 Uredbe o zaposlenju stranih državljana. Međutim, dozvole na neodređeno vreme i uverenja data po § 7 i 21 ovog Pravilnika, važe i nadalje u smislu čl. 28 pom. Uredbe, ako je ispunjen uslov iz st. 2 čl. 27 Ur., tj. ako se zainteresovano lice snabde „Kartom zanimanja“ najdalje do kraja februara 1936 godine.

§ 2.

Pod radnikom (nameštenikom) u smislu ovog Pravilnika podrazumevaju se sve vrste fizičkih i intelektualnih radnika bez obzira na pol, vrstu njihovog zanimanja, i veličinu njihove nagrade, koji dolaze u Kraljevinu Srba Hrvata i Slovenaca u cilju, da svoju telesnu ili umnu snagu stave u službu trećih lica radi zarade ili obuke, a u koliko ta služba nije javno — pravnog karaktera.

Objašnjenje: — Ova definicija nije uzeta iz §§ 3 i 103 Zakona o zaštiti radnika već iz § 36 pom. Zakona, koji se propis odnosi na radničke komore. (Uporediti navedeni § 36 sa tekstom § 2 ovog Pravilnika.)

§ 4.

Poslodavci, koji žele uposliti strane radnike, dužni su, u cilju pribavljanja dozvole za rad

predviđene u prednjem paragrafu podneti nadležnoj inspekciji rada naročitu molbu, u kojoj će naznačiti: *broj stranih radnika*, koje žele uposliti, vrstu *njihovog* poslovanja, vreme za koje *ih* žele uposliti, ko je obavljao do sada poslove, za koje žele uposliti *strane radnike*, *njihovu* starost, nacionalnost i državljanstvo, a po mogućnosti i *njihovo* tačno ime — u protivnom biće to dužni (naknadno) učiniti, odmah po zaposlenju *dovedenih* radnika.

Molbi su dužni priložiti i mišljenje nadležne radničke komore, odnosno zainteresovanih komora, na slučaj da oni nisu u sastavu radničke komore, a za rudarska preduzeća nadležnih rudarskih vlasti, državne berze rada, kao i nadležne zainteresovane poslodavačke organizacije — komore (ili saveza) da li na teritoriji njihovog područja ima domaćih radnika dotične vrste nezaposlenih i treba li dozvoliti dovođenje takvih radnika sa strane.

Objašnjenje: — 1. Ovakvom stilizacijom § 4-og data je mogućnost da se jednom molbom traži dozvola za više radnika. (Uporediti sa st. 1 čl. 3. i 8, 11 i 12 Uredbe i čl. 17 Pravilnika za primenu označene Uredbe).

2) U § 103 Zakona o zaštiti radnika ne govori se i o poslodavačkim organizacijama (Uporediti § 4 ovog Pravilnika sa čl. 17. Pravilnika za primenu ozn. Uredbe).

3) Ministar Socijalne politike pod Z.R.Br. 7343 od 2-XII-1927 god. doneo je sledeće rešenje:

„Dozvole uposlenja izdate stranim radnicima na osnovu propisa Pravilnika o uposlenju stranih radnika važe jednovremeno i za njihovu decu, koja su uposlena kod nas kao šegrti; ali za takvu decu nije potrebna posebna dozvola uposlenja, jer im je ona prećutno izdata sa dozvolom njihovih roditelja, a traje dok i njihova dozvola;

Deca stranih državljana osposobljena za kalfe ravnaju se u pogledu dozvole uposlenja sa ostalim stranim radnicima s tim, da se za njih mesec dana pre osposobljenja za kalfe mora pod-

neti obligatna molba za uposlenje u smislu Pravilnika za uposlenje stranih radnika.“

Po st. 2. čl. 6. Uredbe o zaposlenju stranih državljana ovo nije dopušteno.

§ 7.

Strani radnici koji su zaposleni na teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca pre 14 juna 1922 godine, biće dužni da se obrate potrebnim molbama nadležnoj inspekciji rada, kako bi im ove *izdale uverenja* da se na njih ne odnosi § 103. Zakona o zaštiti radnika, i da mogu *slobodno i nesmetano raditi* na teritoriji naše države.

Uz molbu su dužni podneti i nesumnjive dokaze da su došli ili zaposlili se u našoj dražvi pre napred navedenog datuma. Zatim dokaze o svojim kvalifikacijama, te *naznaku poduzeća* u kojem su zaposlena i vrstu zaposlenja.

Nadležna inspekcija rada proveriće autentičnost podnetih dokaza i izdati im potrebna uverenja.

Potom će se sastaviti *po preduzećima* tačan iskaz tih radnika sa naznakom kvalifikacija, zanimanja i godina njihovog boravka na teritoriji naše države te odaslati ga hitno Ministarstvu socijalne politike radi eventualnog daljeg postupka.

U ovom cilju inspekcije rada pozvaće preko nadležnih upravnih (policijskih) vlasti, i poslodavačkih i radničkih organizacija sve takve radnike da im se obrate molbama i napred spomenutim dokumentima u roku *najdalje za tri meseca* od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

U slučajevima kada ovakva lica napuste teritoriju naše države za vreme duže od mesec dana a ovo nebi bilo izazvano potrebama samoga preduzeća, što će ceniti nadležna Inspekcija rada,

sva takva lica gube prava na rad u našoj zemlji. Za njihovo ponovno zaposlenje poslodavci su dužni postupiti u smislu § 4. i 6. ovoga Pravilnika.

Objašnjenja: 1. — Sva uverenja odnosno dozvole na neodređeno vreme koje su date po ovom paragrafu pre 30-IV-1935 g. t. j. pre stupanja na snagu Uredbe o zaposlenju stranih državljanja, ostaju na snazi sve dok se ne izvrši revizija istih, ali pod uslovom da se imaoci ovakvih uverenja odnosno dozvola najdalje do kraja februara 1936 god. snabdu „Kartom zanimanja“ (st. 2 čl. 27 i st. 2 čl. 28 Uredbe, čl. 1-6 Pravilnika), u protivnom prestaju da važe.

2. — Prema rešenju g. Ministra socijalne politike Z.R.br. 11514/927 g., za stranog radnika koji ispunjava ostale uslove iz § 7 Pravilnika nije potrebno da je pre 14 juna 1922 g. bio zaposlen; dovoljno je da se *nalazio* na teritoriji naše Kraljevine.

3. — Krajni rok za traženje uverenja koji je označen u prethodnjem st. § 7 bio je 28-III-1926 god., jer je ovaj Pravilnik objavljen 28-XI-1925 god. kada je i stupio na snagu. Međutim, Ministar socijalne politike svojim rešenjem od 7 decembra 1927 godine pod Z.R.Br. 11297/IV stavio je do daljeg van snage taj stav § 7 Pravilnika. (Ovo je rešenje objavljeno u „Službenim novinama“ br. 283 od 13-XII-1927 god.).

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja svojim rešenjem od 11 aprila 1932 god. pod St. Br. 23170 stavio je van snage navedeno rešenje svog prethodnika Z.R.Br. 11297/927 s tim, da se na osnovu § 7 označenog Pravilnika ne mogu izdavati uverenja onim stranim radnicima, koji se za takvo uverenje nisu obratili nadležnoj vlasti najdalje u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu pomenutog Pravilnika, odnosno koji nisu imali uredno zaposlenje po obnarodovanju navedenog rešenja Z.R.Br. 11297/27, a pre podnošenja molbe za uverenje po § 7 navedenog Pravilnika. (Ovo je rešenje objavljeno u „Službenim novinama“ od 19 aprila 1932 god. Br. 90).

Uporediti poslednji stav ovog §-a sa tač. 5 čl. 4 pom. Uredbe.

§ 9.

Poslodavcima svih onih stranih radnika, koji su došli i zaposlili se u našoj državi posle stupanja na snagu Zakona o zaštiti radnika, odnosno posle 14. juna 1922 godine, a za koje nije u opšte

tražena dozvola za rad ili je ista za njih bila data na određeno vreme po čijem isteku nije traženo ili nije odobreno potrebno produženje u smislu ranije postojećeg Pravilnika od 23 jula 1924 god. neće se davati nove dozvole za rad za dotične radnike, odnosno ranije date dozvole neće se produživati.

Objašnjenje: Uporediti ovaj propis sa tač. 5 čl. 4, čl. 17 i 20 pom. Uredbe i sa čl. 17 Pravilnika za njenu primenu.

§ 20.

Na slučaj da inspektori rada, vršeći svoju dužnost, nađu u preduzećima na zaposlene strane radnike, na koje se odnosi § 103 Zakona o zaštiti radnika, a kojima su izdate dozvole istekle ili ih nisu ni dobili, biće dužni da takvim stranim radnicima zabrane dalji rad na teritoriji naše države, dotične poslodavce kazne po tč. 10. § 123 Zakona o zaštiti radnika, i o svakom takvom slučaju izveste nadležnu upravnu (policijsku) vlast, koja će pitanje daljeg boravka i opstanka dotičnih stranih radnika na našoj teritoriji rešiti u svojoj nadležnosti.

Objašnjenje: Uporediti ovaj propis sa čl. 18, 19 i 20 pom. Uredbe i sa čl. 24 Pravilnika za njenu primenu.

§ 21.

U koliko bi propisi ovoga Pravilnika bili u suprotnosti sa odredbama zaključenih međunarodnih konvencija između naše države i druge koje države, neće se primenjivati.

Objašnjenje: Uporediti ovaj propis sa čl. 25 pom. Uredbe i čl. 14 Pravilnika za njenu primenu.

Uputstva

za sprovođenje Pravilnika o zaposlenju stranih radnika
od konca novembra 1925 godine.

Ova su Uputstva prestale da važe 30 aprila 1935 g. na osnovu
čl. 30 Uredbe o zaposlenju stranih državljana.

VIII

Poverenicima stranog kapitala, u preduzećima čije se centrale nalaze u inostranstvu, dozvoljavaće se zaposlenje bez obzira na to da li takve vrste radnika ima nezaposlenih u našoj zemlji, no s tim, da broj takvih lica ima biti sveden na minimum, neophodno potreban za održavanje veze između centrale i direkcije u samoj našoj zemlji. (Ovakva lica mogu biti samo direktori dotičnih preduzeća i blagajnici).

Ovakvim licima inspekcije rada izdavaće privremene dozvole, do konačne odluke Ministarstva socijalne politike po njihovim molbama a ove će sa potrebnim dokazima odmah dostaviti Ministarstvu na definitivnu odluku. Kao dokaz, da su dotična lica poverenici stranog kapitala, smatraće se u prvom redu pismeni dokumenat naših vlasti u zemlji i na strani, a tek u drugom overini dokumenat stranih vlasti.

Objašnjenje: Uporediti ovaj propis sa tač. 7 čl. 4 i pod c) st. 3 čl. 10 Uredbe i sa čl. 8 Prav. za primenu Uredbe.

IX

Kao dokaz da je strani radnik bio zaposlen na teritoriji Kraljevine S.H.S. pre 14 juna 1922 god., a u smislu § 7 novoga Pravilnika, smatraće se: pre svega pasoš kojim je dotični došao u našu zemlju, a zatim i radničke legitimacije, uverenje naše opštinske vlasti gde je živio i radio, isprave ostalih vlasti iz kojih se vidi, da je pre ovoga roka bio zaposlen u našoj zemlji.

Objašnjenje: Uporediti ovaj prepis sa st. 5 čl. 10 Uredbe i sa čl. 16 Prav. za primenu Uredbe i njegovim objašnjenjima.

III DEO

Važnije odredbe pojedinih zakona koje su u vezi sa pitanjem boravka ili obavljanja profesija stranih državljana

Smatrao sam za korisno da navedem i ove propise, koje treba da imaju u vidu kako zainteresovana lica, tako i vlasti koje su nadležne za rešavanje pitanja zaposlenja stranih državljana.

V. D. P.

Zakon o zaštiti radenika („Službene novine“ br. 128 od 14 juna 1922 god.)

§ 1

Pod ovaj zakon potpadaju sva zanatska, industrijska, trgovačka, saobraćajna, rudarska i njima slična preduzeća (radnje) na teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, u kojima je zaposleno pomoćno osoblje, bez obzira na to, kome pripadaju, privatnim licima ili javnim telima, da li se obavljaju stalno ili privremeno, da li postoje u vidu glavnih ili sporednih preduzeća koja se obavljaju uzgredno uz druga preduzeća kao i da li funkcionišu u vidu potpuno samostalnih preduzeća ili kao sastavni deo poljoprivrednih i šumskih gazdinstava.

Od toga se izuzimaju preduzeća u kojima rade samo članovi njihove porodice, na koje se ne odnose propisi ovoga zakona.

U spornim slučajevima, da li koje preduzeće potpada pod ovaj zakon ili ne, odlučuje Ministar socijalne politike po saslušanju nadležnih komora.

§ 3

Pod pomoćnim osobljem u smislu ovoga zakona smatraju se sva ona lica, bez razlike pola, koja, bilo stalno ili privremeno rade u preduzećima navedenim u § 1 ovoga Zakona, i to bilo u cilju izučavanja koje vrste rada, ili za nagradu.

Od ovoga se izuzimaju lica, kojima se poveravaju poslovi više vrste (poslovođe, knjigovođe, blagajnici, inženjeri itd.), koja se ne smatraju kao pomoćno osoblje u smislu ovoga zakona.

U spornim slučajevima, da li se koje lice smatra kao pomoćno osoblje u smislu ovoga zakona, odlučuje Ministar socijalne politike.

§ 21

U cilju kontrole nad primenom odredaba §§ 17 do 20 ovog zakona, svi vlasnici preduzeća, predviđenih u § 1 ovoga

zakona, dužni su voditi registar sviju lica uposlenih u njihovim preduzećima, grupisana po starosti: do navršenih 16 godina, do navršenih 18 godina i preko 18 godina starosti, sa naznakom godine rođenja uz tačnu naznaku časova od kada i dokle traje njihov rad, od kada i dokle traju njihove pauze, uz tačno naznačenje, kada su prekovremeno bili zaposleni. Ove registre vlasnici preduzeća dužni su držati javno izložene na jednom lako pristupačnom i vidnom mestu u prostorijama svoga preduzeća, a ako se ovo obavlja na slobodnom prostoru, onda pred kancelarijom dotičnog preduzeća.

§ 36

(2) Kao radnik ili nameštenik (mesečar) u smislu ovoga zakona smatra se svako ono lice, bez razlike pola, koje svoju telesnu ili umnu radnu snagu stavlja u službu trećih lica, bilo za nagradu ili u cilju sopstvene obuke, ukoliko ta služba nije javnopravnog karaktera.

§ 103

Nijedan poslodavac ne može dovoditi *radenike sa strane*, dok za to ne dobije dozvolu od Ministarstva socijalne politike, koje će te dozvole izdavati tek po saslušanju mišljenja odnosne mesne berze rada i nadležnih radničkih komora.

Isto tako niko ne sme vrbovati domaće radenike za njihovo uposlenje u stranim zemljama bez prethodne dozvole Ministarstva socijalne politike, koje utvrđuje uslove, pod kojima se radenici, bilo individualno ili kolektivno, mogu angažovati za račun stranih poslodavaca.

§ 123

Novčanom kaznom od 100 do 3.000 dinara, srazmerno veličini preduzeća kazniće se:

10) Vlasnik preduzeća, koji dovodi strano pomoćno osoblje bez dozvole nadležne vlasti, protivno propisima § 103 ovoga zakona.

U slučaju ponovnog prekršaja vlasnici preduzeća, kazniće se pored novčane kazne i zatvorom od 15 dana pa do dva meseca.

Taksena tarifa

A) Opšte takse

Tar. br. 1

Na sve pismene ili protokolarne pretstavke, podneske ili molbe u opšte, osem onih koje su opterećene naročitom većom taksom, bez obzira na broj i veličinu tabaka, plaća se na ime takse, Din. 5.—

1. *Napomena.* Ako se na osnovu molbe ima da izda kakvo uverenje, svedodžba, odobrenje, dopuštenje, itd, mora se za ovo položiti posebna propisna taksa. Ako takva taksa za uverenje ili svedodžbe ovim zakonom nije predviđena ili za odobrenja, dopuštenja, dozvole itd. nije predviđena veća taksa naplatiće se taksa iz T. Br. 5, sem slučaja ako su takove isprave naročito oslobođene takse.

2. *Napomena.* Taksa ma za koju vrstu molbe, i po zakonu o taksama i po pristojbinskim zakonima, u administrativnim i sudskim poslovima ne može biti manja od 5 dinara,

3. *Napomena.* Sve dopune žalbe i nezadovoljstva smatraju se kao pretstavke i podleže taksu iz ovoga tarifnog broja.

Tar. br. 2

Na sve priloge, koji se uz molbe, podneske, žalbe, tužbe i u opšte pismene ili protokolarne pretstavke podnose, a nisu drugim zakonskim propisima naročitom većom taksom opterećeni, niti od plaćanja takse oslobođeni, plaća se na ime takse, bez obzira na broj i veličinu tabaka, Din. 2.—

1. *Napomena.* Ako se na jednom ili više listova ili tabaka prepisu više pismena i u nepotvredenom prepisu podnesu kao jedan prilog naplatiće se taksa od 2 dinara za svaki od tih prepisa.

2. *Napomena.* Ako su originalne isprave koje se kao prilozi podnose platili manju taksu, mora se prilikom podnošenja platiti razlika do 2 dinara.

Tar. br. 3 i 4

Na sve svedodžbe i uverenja, koja, bilo privatna lica, bilo vlasti, isdaju privatnim o njihovim ličnim osobinama, odnosima, sposobnostima, radu i o svemu što se njih ticati može, osim ovim zakonom naročitom taksom opterećenih, plaća se na ime takse Din. 20.—

1. *Napomena.* Ovoj taksi podleže i uverenja, lekara i drugih stručnih lica. Ali lekarska uverenja, koja se izdaju učenicima i državnim službenicima radi opravdanja izostanka ili radi odsustvovanja od škole ili službe i svedodžbe o službi i vladanju koje se upisuju u putne i služiteljske isprave ne podleže taksi. Tako isto ne podleže taksi ovake svedodžbe i uverenja, kad se službeno izdaju na zahtev kojoj vlasti ili koja su od takse oslobođena, ali se u tom slučaju mora u svedodžbi i uverenju označiti u kome su cilju isdate bez takse i da se za drugi cilj ne mogu upotrebiti.

2. *Napomena.* Kao uverenja smatraju se i sve izjave ili zabeleške na pojedinim pismenima, kojima se od strane nadležnog lica u njegovoj službenoj dužnosti, tvrdi izvestan fakt te time izjava ili zabeleška dobija obeležje službenog uverenja ili službene izjave.

Tar. br. 5

Za sva pismena rešenja, odluke i obaveštenja administrativnih vlasti, kao i za rešenja ili osude, koje se donose po krivicama privatnih lica ili javnih službenika, koje se izviđaju i kazne na osnovu specijalnih zakona, u koliko za ova rešenja ili osude nije predviđena naročita i veća taksa, dinara 20.—

1. *Napomena.* Kao rešenja smatraju se u pokrajinama sem Srbije i Crne Gore, sva ona rešenja, ma kako se ona nazivala (odluke, obaveštenja, zaključci itd.), koje izdaju administrativne državne i autonomne vlasti, a koja sadrže navod da dotično lice ima pravo žalbe na višu vlast.

Za rešenja koja se od viših vlasti izdaju po žalbama na koje je taksa naplaćena, neće se prilikom izdavanja naplatiti nikakva taksa.

U slučajevima gde se pojedinim licima daju obaveštenja ili ma kakva rešenja, na koja nemaju pravo žalbe ne plaća se

ova taksa, ali ako se ipak žale, naplatiće im se naknadno taksa po ovom tarifnom broju za već izdato rešenje.

2. *Napomena.* Ako se traži izdavanje kakvog odobrenja, dopuštenja ili potvrđenja, pa se dotičnom licu ova ne izdaju, naplatiće se za rešenje, kojima se potražiocu izveštavaju o odbijanju, taksa predviđena ovim tarifnim brojem.

3. *Napomena.* Ako za kakvo odobrenje, dopuštenje, i t. sl. nije predviđena naročito veća taksa, naplatiće se taksa iz ovog tarifnog broja sem slučaja ako su takve isprave od taksa oslobođene.

4. *Napomena.* U Srbiji i Crnoj Gori ostaju i dalje u važnosti propisi šta se ima smatrati rešenjem.

Tar. br. 6

Za žalbe protiv rešenja niže administrativne državne ili autonomne vlasti upućene višoj vlasti, u koliko postojećim zakonima nije određena koja naročita veća taksa, Din. 20.—

1. *Napomena.* Ni za kakvu žalbu, izjavljenu na formalne odluke, taksa ne može biti manja od 20.— dinara.

2. *Napomena.* Ova taksa plaća se i za žalbe na presude opštinskih sudova u Srbiji i Crnoj Gori po sudskim (sem krivičnih) i ostalim administrativnim delima.

Tar. br. 43

Za potvrdu ili overenje sviju isprava pored takse od pravnog posla ili isprave, kao i sa potvrdu — overu sviju ostalih pismena i akata i overenja prepisa, bez obzira da li ih vlast ili drugo službeno lice overava:

a) ako ta akta nisu veća od jednog tabaka plaća se taksa, dinara 10.—

b) na svaki dalji tabak, što preko jednog tabaka prede, još dinara 5.—

Kad se potvrđuje više primeraka originalnih privatnih isprava jedne sadržine, onda jedan podleži plaćanju ove propisne takse, a ostali bez obzira na broj tabaka po dinara 10.—

1. *Napomena.* Kad se potvrđuje više primeraka prepisa plaća se za potvrdu svakog primerka ista taksa.

2. *Napomena.* Za overu svakog potpisa ili pečata bilo od strane vlasti bilo od strane službenih lica plaća se za potpis ili pečat taksa iz tač. a) ovoga tarifnog broja.

3. *Napomena.* Taksa za overavanje prepisanih akata naplaćuje se prema broju tabaka u originalu.

4. *Napomena.* Za prepise koji su po 3. napomeni T. Br. 42 oslobođeni od takse, ne plaća se taksa za overu.

5. *Napomena.* Propis 6 napomene uz T. Br. 42 važi i za potvrde.

6. *Napomena.* Ako je prepis izvršen bilo od vlasti bilo od privatnog lica, pa vlast na taj prepis stavlja samo svoj pečat i potpis, naplatiće se ipak taksa iz T. Br. 43.

Tar. br. 44

Za prevod akata i isprava, kad to vrši i overava državna vlast i zaklet tumač plaća se taksa i to:

a) za prevod sa evropskih jezika na službeni jezik naše Kraljevine do 100 reči originala, dinara 20,— a za svaku dalju reč još po 0.20.—

b) za prevod sa ostalih stranih jezika na službeni jezik naše Kraljevine ili sa ovog na stran jezik ili sa stranog na strani jezik, do 100 reči originala 40.— a za svaku dalju reč još po 0.40.

Zakon o državnom savetu i upravnim sudovima

od 17 maja 1922 god. („Službene Novine“ od 22-V-1922 god. br. 111.)

Član 18

Pojedinac, kome je pravo ili neposredni lični interes zasnovan na zakonu povređen nezakonitim aktom upravne vlasti, ima pravo žalbe samo na jednu višu upravnu vlast. Protiv odluke te upravne vlasti može podneti tužbu samo upravnom sudu. Ako je ta upravna vlast Ministar, tužba se podnosi Državnom Savetu.

Objašnjenje: Po tač. 1 § 57 Finansijskog zakona za 1934/35 god. i st. 5 čl. 8 Ur. — odluke Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja u pogledu zaposlenja stranih državljana izvršne su.

Zakon o unutrašnjoj upravi

od 19 juna 1929 godine („Službene Novine“ od 21 juna 1929 god. br. 143-LXI) sa izmenama i dopunama od 29 jula 1929 g. („Službene novine“ od 20 jula 1929 g. br. 167-LXIX) i od 9-X-1929 god. („Službene novine“ od 14-X-1929 god. br. 240-XCIX)

Član 28

(3) Kao nosilac vlasti stručni referent može se pojaviti samo, kad je od svog starešine zato ovlašćen, a bez ovlašćenja samo, ako treba da se otkloni neposredna opasnost, ali s tim da o tome odmah izvesti svog starešinu.

Glava treća

Mesne policijske ustanove

I. OPŠTE ODREDBE

Član 55

(1) Državne mesne policijske vlasti su ustanove unutrašnje uprave. Ministar Unutrašnjih Poslova određuje uredbom delokrug njihovog rada i područje.

(4) Državne mesne policijske vlasti vrše i poslove opšte uprave, u koliko su im zakonskim propisima dodeljeni.

II. VRSTE DRŽAVNIH MESNIH POLICIJSKIH VLASTI

1. Upravnik grada Beograda

Član 58

(1) Upravnik grada Beograda je državna mesna policijska vlast koja obuhvata područje prestonice Beograda sa nepo-

srednom okolinom. Potčinjen je Ministru Unutrašnjih poslova. Njegovo se nadležstvo zove Uprava grada Beograda.

(²) Područje Uprave grada Beograda deli se na kvartove. Njima upravljaju starešine kvartova, koji vrše nadležne poslove pod nadzorom i po uputstvima Upravnika grada. Starešine kvartova vrše i kaznenu vlast u prvom stepenu, u koliko tu vlast Upravnik grada ne zadrži za sebe opštom naredbom.

(³) Područje Uprave grada Beograda, broj kvartova kao i granice i sedišta kvartova propisuje Ministar unutrašnjih poslova svojom uredbom.

(⁴) Upravnik grada Beograda vrši na teritoriji opštine grada Beograda poslove opšte uprave, u koliko po zakonima ne spadaju u delokrug drugih vlasti.

(⁵) Žalbe protivu odluka Uprave grada Beograda, kad ih donosi kao prvostepena vlast, izjavljuju se nadležnom Ministru.

2. Upravnik policije

Član 60

(¹) Upravnik policije je državna mesna policijska vlast u sedištu oblasti. Potčinjen je Banu. Njegovo se nadležstvo zove uprava policije.

(²) Područje uprave policije može Ministar deliti prema potrebi na izvestan broj kvartova, kojim upravljaju starešine kvartova po uputstvima i pod nadzorom upravnika policije kao njegovi ovlašteni organi.

(³) Upravnik policije ujedno je referent Bana za policijske stvari opšteg značaja i vrši po pravilu za područje banovine iste poslove, koje po čl. 59. za područje cele zemlje vrši Upravnik grada Beograda.

3. Predstojnik gradske policije

Član 61

(¹) Predstojnik gradske policije je državna mesna policijska vlast u gradu van sedišta banovine na koga Ministar Unutrašnjih poslova prenosi vršenje policijskih poslova. Nadležstvo zove se predstojništvo gradske policije. Predstojnik gradske policije obavlja nadležne poslove kao ovlašćeni organ sreskog načelnika, po čijim uputstvima i pod čijim nadzorom vrši poverene mu poslove.

(²) U gradu, koji vrši opštu upravnu vlast prvog stepena, predstojnik gradske policije kao prvostepena policijska vlast podređen je neposredno Banu kao drugostepenoj vlasti.

4) Policijski komesarijat

Član 62

(¹) Gde se pokaže potreba, Ministar Unutrašnjih poslova može obrazovati policijske komesarijate i poveriti im vršenje određenih policijskih poslova (n. pr. željeznički, pristanišni, banjski ili pogranični policijski komesarijat). Na čelu komesarijata stoji policijski komesar. Područje policijskog komesarijata određuje se prema prirodi poslova, koji su mu naloženi. U pogledu službenog odnosa za komesarijate važe shodno odredbe čl. 53.

(²) Policijski komesarijati na policijskom području Uprave grada Beograda podpadaju pod Upravnika grada Beograda.

III. OPŠTINA

Član 63

(¹) Ministar Unutrašnjih poslova ovlašćen je, da uredbom propiše, kako se vrši policijska služba u opštinama, u kojima nema državnih mesnih policijskih vlasti.

(²) Po ovlašćenju Ministra Ban može postaviti po ukazanoj potrebi u važnijim opštinama za vršenje policijskih poslova po jednog kvalifikovanog referenta-opštinskog odnosno gradskog kapetana. Njemu su potčinjeni svi opštinski policijski organi, sa kojima će vršiti policijsku službu pod nadzorom i po uputstvu sreskog načelnika. Pomenuti policijski organ činovnik je opštinske uprave a kao organ unutrašnje uprave stoji pod disciplinskom vlašću sreskoga načelnika.

Član 80

Glava četvrta

OSNOVNE ODREDBE

10. Upravni troškovi

(¹) Pored taksa, propisanih Zakonom o taksama, za službene poslove po opštim upravnim stvarima, koji se preduzimaju povodom ostvarenja ili u cilju zaštite privatnih interesa građana (n. pr. za pregledanje motornih vozila, parnih kotlova, polaganje ispita; za službu u lokalima za uveseljavanje) mogu državne vlasti opšte uprave ubirati naročite upravne takse.

(²) Ove takse odmeravaju se prema troškovima za poslovanje i prema obimu i teškoći službenog posla.

Zakon o opštem upravnom postupku od 9 novembra 1930 g.

(„Službene novine“ od 25 novembra 1930-II god.
br. 271-XCII)

Otsek drugi

Glava druga — obnavljanje postupka

§ 128 — (1) Postupak okončan odlukom upravne vlasti protiv koje nema pravnog leka (otsek IV i § 111), obnoviće se po predlogu stranke :

- 1) ako je isprava na kojoj se osniva odluka lažna;
- 2) ako je svedok ili veštak dao lažan iskaz, a odluka se osniva na tom iskazu ili je uopšte odluka izdejstvovana nekim delom, kažnjivim po krivičnom zakonu;
- 3) ako stranka sazna za kakve nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrebi kakva dokazna sredstva koja bi verovatno mogla izazvati drugačiju odluku po glavnom predmetu, a koje stranka, bez svoje krivice nije bila kadra pre da iznese;
- 4) ako je vlast rešila kao prethodno neko pitanje iz nadležnosti koje druge upravne ili sudske vlasti (stav 1 § 72), pa docnije isto pitanje reši, u bitnim tačkama, drugačije nadležna upravna ili sudska vlast.

(2) Ako je u pitanju javni interes, može sa istih razloga i sama vlast po službenoj dužnosti obnoviti postupak.

§ 129 — (1) Stranka mora tražiti obnavljanje u roku od 15 dana računajući od dana, kada je saznala za razlog obnavljanja; u slučaju pak, ako je za to saznala pre okončanja postupka a po isteku roka za žalbu, od dana, kada je postupak okončan. No sve ovo najkasnije 5 godina po okončanju postupka upravne vlasti.

(2) Vlast može po službenoj dužnosti obnoviti postupak u roku od 5 godina po izdanju odluke.

(3) Po zahtevu stranke ili po službenoj dužnosti može se postupak obnoviti i posle 5 godina sa rasloga iz tač. 1 ili 2 stava 1 § 128.

§ 130 — (1) Predlog o obnovljenju podnosi se vlasti koja koja je izdala prvostepenu odluku. Stranka je dužna, da u svom predlogu učini verovatnim okolnosti na kojima zasniva predlog kao i okolnost, da je predlog stavljen u zakonskom roku.

§ 131 — (1) U odluci o obnovljenju postupka isreći će se, u kom će se obimu i pred kojom vlašću obnoviti postupak.

(2) Raniji izvidaji i izvođenje dokaza, na koje ne utiču razlozi obnove, neće se ponavljati.

§ 132 — (1) Protivu odluke o obnovljenju postupka može se izjaviti žalba jedino u slučaju, kad tu odluku donosi prvostepena vlast.

(2) Odluka o odobrenju obnove postupka zadržava izvršenje postojeće odluke.

Glava treća — Posebni slučajevi ukidanja i menjanja odluke.

§ 134 — (1) Najviša vlast nadležna za odlučivanje po dotičnom predmetu (instancija), ovlašćena je, da u cilju zaštite javnog interesa, u potrebnom obimu, ukine ili izmeni pravosnažnu odluku, ukoliko je neophodno potrebno, da bi se otklonila teška opasnost za život i zdravlje ljudi, državnu sigurnost, javni mir i poredak, javnu bezbednost i moral ili narodnu privredu.

§ 135 — (1) Nadzorna vlast, u vršenju prava nadzora, oglašice ništavom odluku protivu koje nema pravnog leka:

1) kad je izdana od vlasti koja nije stvarno nadležna za dotični predmet, ili od organa koji ni u kom slučaju nije mogao biti ovlašćen na izdavanje takvog akta;

2) kad može da svojim izvršenjem prouzrokuje neko zločino ili prestupno delo; ili

3) kad sadrži grešku, koja prouzrokuje ništavost po nekoj izričnoj zakonskoj odredbi.

(2) Pojedina ministarstva mogu, uz prednje uslove, oglasiti ništavim i vlastite pravosnažne odluke.

(3) Odluka izdana po ovom paragrafu kao i po § 133 i 134 smatra se u pogledu pravnih lekova kao nov predmet.

Zakon o banskoj upravi („Službene novine“ br. 261 od 7-XI-1929)

§ 41

U delokrug Odeljenja socijalne politike i narodnog zdravlja spada:

(1) .....

(2) Odobravanje uposlenja stranim radnicima i nameštanicima u smislu § 103 Zakona o zaštiti radnika, a po odredbama Pravilnika za uposlenje stranih radnika.*)

§ 76

Inspektori rada i inspektori parnih kotlova vrše kao stručni referenti bana na teritoriji banovine poslove po postojećim propisima i odredbama u skladu sa Zakonom o unutrašnjoj upravi.

---

*) Sada se to vrši na osnovu tač. 1 § 57 finansijskog Zakona za 1934/935 g. i Uredbe o zaposlenju stranih državljana (videti čl. 1, 2, 25, 27, 28 i 30 Uredbe u vezi sa §§ 7 i 21 Pravilnika o uposlenju stranih državljana O. br. 376 od 24-XI-925 g. i čl. 1—6 Pravilnika za primenu Uredbe St. br. 52.000.

Uredba o ustrojstvu i delokrugu Uprave Grada Beograda

III Br. 1715 od 14 januara 1930 god. („Službene novine“
br. 12-IV od 17-I-1930 god.)

§ 2

Upravnik grada Beograda je predstavnik državne policijske vlasti i predstavnik opšte uprave na području Uprave grada Beograda i stoji pod neposrednim nadzorom Ministra unutrašnjih poslova.

U delokrug Upravnika grada Beograda spadaju, pored poslova iz resora Ministarstva unutrašnjih poslova, i ovi poslovi opšte uprave:

2) Nadzor nad socijalnim, dečijim, invalidskim i ostalim humanitarnim ustanovama; staranje za invalide, ukoliko nisu invalidskim zakonom takvi poslovi preneti u nadležnost drugih vlasti; saradnja oko staranja za siromašne i stare; sprečavanje širenja zaraza i staranje o narodnom zdravlju i higijeni; nadzor nad lekarskom i apotekarskom komorom; nadzor nad babicama i drugim nižim sanitetskim radnicima.

§ 3

Za obavljanje ovih poslova opšte uprave kod Upravnika grada Beograda se ustanovljavaju odeljenja:

2) Odeljenje za socijalnu politiku i narodno zdravlje — za poslove označene u tački 2 § 2.

Ove poslove Upravnik grada Beograda vrši na području opštine grada Beograda u prvom stepenu.

Poslove opšte uprave u drugom stepenu na području Uprave grada Beograda vrše resorni Ministri, kao i poslove opšte uprave

u prvom stepenu na području opštine grada Beograda, koji nisu dani u nadležnost Upravnika grada Beograda.

Opštine grada Zemuna i Pančeva kao takove podređene su neposredno Ministru unutrašnjih poslova isto kao i Opština grada Beograda

Z a k o n

o 6¹/₄% Monopolskom zajmu Kraljevine Jugoslavije od 22,000.000 dinara i o ustupanju prava prodaje žižica („Službene novine“ od 23 novembra 1928 g. br. 273) sa ispravkom („Službene novine“ od 27 novembra 1928 g. br. 276)

Cl. 4

(5) *Stab**) će u industriji i trgovini žižica upotrebiti domaće radnike i nameštenike, i obavezuje se da neće zaposliti, pored stranaca već uposlenih, više od 15 (petnaest) stranih državljana.

*) U smislu čl. 2 ovoga Zakona „*Stab*“ je naziv za firmu *Svenska Tändstiks Aktienbolaget* iz Štokholma.

Zakon o radnjama

„Službene novine“ br. 262 — LXXXI od 9 novembra 1931 g.

Kad strani državljanin može
obavljati radnju

§ 7

(1) *Strani državljanin* uživaju ista prava po ovom Zakonu kao domorodci ako je ugovorom između Kraljevine Jugoslavije i države kojoj pripadaju, predviđeno da će se obostranim državljanima uzajamno priznavati ista prava na obavljanje radnje. Ako takvog ugovora nema, *strani državljanin* mogu u zemlji obavljati neku radnju samo izuzetno ako im dozvolu za obavljanje radnje izda nadležni ban, odnosno Ministar trgovine i industrije ako je u smislu Zakona on nadležan za izdavanje dozvole za odnosnu radnju.

(2) *Inostrana akcionarska društva, zadruga i društva sa ograničenom odgovornošću* mogu u Kraljevini Jugoslaviji obavljati neku radnju samo ako po propisima koji za to važe izdaju dozvolu Ministra trgovine i industrije. Ortačenje ovakvih društava i zadruga sa domaćim preduzećima podleži dozvoli bana.

Obavljanje radnje putem
poslovođe

§ 9

(1) Pravna lica imaju istu pravnu sposobnost za obavljanje radnje kao i fizička. Pravna lica koja imaju pravila (statut) mogu obavljati radnju samo u okviru svojih pravila (statuta). Ova pravila moraju biti u skladu sa ovim Zakonom. Za obavljanje radnje pravna lica moraju imati poslovođu. Društva sa ograničenom odgovornošću i privredne zadruga mogu postaviti za poslovođu i svoga člana.

§ 10

(1) Javno trgovačko i komanditno društvo može obavljati zanatske radnje i radnje za koje je potrebna dozvola samo ako najmanje jedan od članova društva, koji je u smislu sklopljenog ortačkog ugovora odnosno trgovačkog zakona ovlašćen da zastupa i vodi društvo, ispuni uslove koje Zakon propisuje za samostalno obavljanje ovih radnja. Ako takva društva ostanu usled nastalih promena u njihovom sastavu bez ijednog takvog člana, onda moraju prijaviti nadležnoj opštoj upravnoj vlasti u roku od mesec dana novog člana koji ispunjava sve uslove Zakona za dotičnu radnju. U protivnom slučaju ne može se nastaviti radnja.

(2) Javno trgovačko i komanditno društvo može da ostale radnje koje nisu pomenute u stavu 1 obavlja ili po članu koji je ovlašćen da zastupa i vodi društvo i ispunjava uslove propisane Zakonom za obavljanje dotične radnje ili *posredstvom poslovođe*.

Protokolacija firme i dozvola za obavljanje radnje

§ 130

(1) Dužnost protokolacije firme kod suda normirana je trgovačkim zakonom, i ovim se zakonom ni ukoliko ne menja.

(2) Protokolacijom firme kod suda ne stiče se još pravo na obavljanje radnje. Lica koja su obavezna da u smislu trgovačkog zakona protokolišu svoju firmu dužna su da za obavljanje radnje ispune sve što ovaj Zakon određuje.

Vođenje podružnica

§ 133

(2) Za vođenje podružnice potrebno je da imalac radnje postavi u smislu Zakona poslovođu ako je sam ne vodi. Kod podružnica javnih, trgovačkih i komanditnih društava, poslovođa može biti jedan od drugara društva, koji je u smislu trgovačkog zakona ovlašćen da vodi i zastupa društvo.

Trgovački putnici

§ 143

(1) Imaoci radnja imaju pravo da izvan mesta stalnog poslovnog sedišta sami ili preko lica koja su u njihovoj službi (trgovačkih putnika) obilaze i traže porudžbine kod trgovaca, fabrikanta i zanatlija koji ponuđenom robom u svom preduzeću rade. Za ovaj rad oni moraju imati zvaničnu legitimaciju. Kod obavljanja ovog posla mogu sobom nositi samo mustre, a nikako robu za prodaju.

(2) Imaoci radnje mogu da sami ili preko svojih trgovačkih putnika, u stalnom poslovnom sedištu ili izvan njega traže porudžbine za kolonijalnu i špecerajsku robu, za hemijske i mineralne proizvode kao i za manufakturnu, konfekcionu i galanterijsku robu i rublje samo kod preduzeća koja rade ovom robom. Kod drugih lica mogu se ovakvom robom tražiti porudžbine sami ili preko svojih trgovačkih putnika samo na poziv.

(3) Za robu koja nije navedena u stavu 2 mogu imaoi radnja u mestu svog poslovnog sedišta sami ili preko trgovačkih putnika tražiti porudžbine bez ograničenja; izvan poslovnog sedišta radnje mogu oni tražiti porudžbine samo kod preduzeća koja ovom robom rade, a kod ostalih lica koja ovom robom ne rade samo na poziv.

(4) Trgovački putnici ne smeju prilikom ovog putovanja u svom radu obavljati ni oglašavati da primaju porudžbine na mestu stanovanja, niti u svom stanu primati porudžbine niti pokazivati svoje uzorke.

(5) Ministar trgovine i industrije može po saslušanju komora uredbom dozvoliti za pojedine vrste radnja, robu i područja izuzetak od zabrane pomenute u prednjim stavovima i može odrediti da porudžbine mogu tražiti i bez poziva.

Trgovački putnici stranih preduzeća

§ 144

(1) Strana preduzeća i njihovi trgovački putnici mogu da u zemlji skupljaju porudžbine samo ako svoj rad saobrazе odredbama trgovinskog ugovora sa državom u kojoj je sedište njihove radnje. Ovi putnici ne mogu da traže porudžbine za radove koje bi njihova preduzeća izvršivala u zemlji.

(2) Priređivanje posebnih izložbi stranih preduzeća i njihovih putnika zabranjeno je.

Legitimacija za trgovačke
putnike

§ 147

(¹) Ministar trgovine i industrije propisuje po saslušanju komora odredbe o legitimacijama za trgovačke putnike. Legitimacije izdaju komore na osnovi molbe koju podnosi imalac radnje. Ako trgovački putnik radi za više imalaca radnja mora da ima legitimaciju od svakog pojedinog. Legitimacija izdaće se sa važnošću za godinu dana.

Trgovački agenti

§ 188

(¹) Lica koja nisu u službi kakvog službodavca (trgovački agenti) smatraju se samostalnim imalcima radnje i moraju prijaviti svoju radnju nadležnoj opštoj upravnoj vlasti. Oni su ovlašćeni raditi samo u struci koju su prijavili i za njihov rad važe odgovarajuća naređenja §§ 143, 145, 146 i 147.

(²) Trgovački agenti ne smeju nositi sobom robu za prodaju niti za svoj račun prodavati bilo robu, bilo mustre.

(³) Trgovački agenti ne smeju imati svoja stovarišta ili magazine niti ih imati kod drugih radnja.

Pogodnost za unapređenje
radinosti u zemlji

§ 196

(¹) Država i javna samoupravna tela, kao i njihovi zavodi i ustanove dužni su da sve potrebne im zanatske i industrijske proizvode koji se izrađuju u zemlji redovno nabavljaju od domaćih zanatskih i industrijskih radnja (preduzeća) koja ih u zemlji proizvode. Isto tako dužne su država i javna samoupravna tela, kao i njihovi zavodi i ustanove da radove čije uslove uređuje ovaj Zakon a koji se imaju za njihov račun obavljati, redovno izvršuju samo po domaćim radnjama (preduzećima) i licima koja su ovlašćena da u zemlji vode radnju. Ovakve radnje odnosno lica moraju za ove radove upotrebiti materijal proizveden u zemlji. U inostranstvu mogu se nabavljati samo oni proizvodi koji se ne mogu u zemlji nabaviti a strana preduzeća mogu izvršiti samo one radove koje ne mogu u zemlji izvršiti domaća preduzeća.

(²) Zanatski i industrijski proizvodi smatraće se da su proizvedeni u zemlji:

1. ako je proizvod potpuno ili pretežnim delom proizveden u radnji (preduzeću) koje ima svoju radionicu ili postrojenje na području Kraljevine Jugoslavije;

2. ako radnja (preduzeće) prerađuje sirovine i polufabrike proizvedene u zemlji i ako u svojoj proizvodnji upotrebljava pogonsku snagu i sirovine za pogon isključivo domaćeg porekla;

3. ako radnja (preduzeće) uposluje stručno i pomoćno osoblje i radnike jugoslovenskog državljanstva a radnjom (preduzećem) upravlja jugoslovenski državljanin; kod pravnih lica ako je poslovođa jugoslovenski državljanin; i ako je većina članova u upravnom odboru jugoslovenskog državljanstva.

(³) Ukoliko se sirovine, materijal za pogonsku snagu, polufabrikati, njihovi delovi ili materijal ne proizvodi u zemlji u dovoljnoj količini i kakvoći, pomenute radnje (preduzeća) mogu za svoju proizvodnju upotrebiti delimično materijal proizveden u zemlji i odgovarajući deo materijala stranog porekla. Ako se sirovine, materijal za pogonsku snagu, polufabrikati, njihovi delovi ili materijal uopšte ne proizvodi u zemlji, pomenute radnje (preduzeća) mogu upotrebiti i materijal stranog porekla.

(⁴) Ista naređenja važiće i za zadruge zanatlija, koje su osnovane u cilju zajedničke proizvodnje i zajedničkog vršenja radova.

(⁵) Izuzetno od naređenja stava 1 moći će se u pojedinim opravdanim slučajevima postupiti samo po prethodnom pristanku Ministra trgovine i industrije. Isto tako odrediće Ministar trgovine i industrije u sporazumu sa Ministrom socijalne politike i narodnog zdravlja, da li se u domaćim radnjama (preduzećima) kada izvršuju nabavke ili radove za račun države i javnih samoupravnih tela, kao i za račun njihovih zavoda ili ustanova, mogu izuzetno uposliti strani državljani kao stručno (tehničko) pomoćno osoblje ili kao stručni radnici. Odobrenje za ovako uposlenje stranih državljana moći će se dati samo i isključivo za stručna (tehnička) lica i stručne radnike dok se ne mogu zameniti domaćim stručnim licima.

Važni razlozi za otpuštanje
iz službe bez otkaza

§ 239

(¹) Važnim razlogom sa koga može službodavac pre isteka vremena za koje je službeni odnos ugovoren odnosno bez otkaza otpustiti služboprimca smatra se naročito:

1) ako je služboprimac kod primanja u rad podmetuo lažne svedožbe, uverenja, isprave itd. ili ako je zatajio postojanje istovremenog drugog službenog odnosa i obmanuo imaoca radnje;

2) ako je služboprimac neveran u službi; ako u svome radu za sebe bez pristanka službodavca od trećih lica zatraži ili primi neopravdano koristi, naročito ako primi proviziju ili obećanje kakve provizije ili drugu kakvu nagradu bez znanja službodavca, ili ako nešto učini čime postaje nedostojan službodavčevog poverenja;

3) ako bez odobrenja ili ovim Zakonom priznate smetnje napusti rad ili ne vrši odnosno upravo neće da vrši svoju dužnost i dovoljno ne opravda takav svoj postupak, ili ako se posle izričite opomene ne pokori naređenjima službodavca koja su opravdana predmetom službe;

4) ako i posle opomene nepažljivo rukuje vatrom ili zapaljivom svetlom i uopšte opasnim stvarima u lokalu i u radionici;

5) ako je izdao poslovnu tajnu preduzeća u kome ja zaposlen;

6) ako je službodavac, njegovog zastupnika ili kojeg člana njihovih porodica fizički napao, ili ako se prema njima ogreši znatnom povredom časti ili ako je fizički napao ili teže povredio ostala lica uposlana u preduzeću;

7) ako postiže ukućane i ostalo službeno osoblje na neposlušnost, na nemoralna i protivzakona dela;

8) ako namerno oštetiti predmete službodavca;

9) ako bolešću ili nesrećnim slučajem bude sprečen vršiti svoju službu duže od četiri nedelje;

10) ako postane po svojoj krivici zarazno bolestan, a bolest je dokazana lekarskom svedodžbom;

11) ako se pored ponovne opomene za vreme rada odaje pijanstvu;

12) ako bude duže od 14 dana lišen slobode presudom suda ili rešenjem opšte upravne vlasti.

(²) U slučajevima t. 1 do 8, 10 i 12 službodavac gubi pravo otpusta prema naređenju ovog §, ako je za pomenute razloge znao duže od nedelju dana.

**Polaganje majstorskih ispita
(stranih državljana)**

§ 313

(¹) Za polaganje majstorskih ispita nadležna je komisija kod komore, okružnog odbora zanatskih udruženja odnosno stručne škole na čijem je području pomoćnik proveo u radu poslednjih šest meseci pred ispitom ili ako nije bio zaposlen da je isto vreme boravio na području komore odnosno okružnog odbora. Polaganje ispita pred nenadležnom komisijom nije dozvoljeno. Izuzetno može se pred teritorijalno nenadležnom komisijom polagati ispit ako je ban po molbi kandidata odredio drugo mesto za polaganje ispita, ili se komisija mora iz zakonskih razloga izuzeti. *Stranim državljanima* određivaće mesto polaganja ispita ban

**Otkazni rokovi za trgovačko i
ostalo više pomoćno osoblje**

§ 332

(¹) Ako je služboprimac stupio u službeni odnos ili je ovaj odnos nastavio a da nije ugovorio rok trajanja, ovaj se odnos može otkazati prema naređenjima ovog paragrafa.

(²) Ako nije drukčije ugovoreno ili nema mesnog običaja povoljnijeg za služboprimca, službodavac i služboprimac mogu ovakav odnos raskinuti istekom svakog kalendarskog četvrtogodišta uz prethodni šestonedeljni otkaz. Otkazni rok posle navršenih pet godina službe je tri meseca, posle navršenih petnaest godina službe četiri meseca, a posle navršenih dvadesetpet godina službe pet meseci.

(³) Otkazni rok ne može se ugovorom odrediti ispod jednog ili iznad šest meseci, a svršiti se mora poslednjeg dana kalendarskog meseca.

(⁴) Ako je službeni odnos ugovoren samo za vreme prolazne potrebe mogu ga u toku prvog meseca obe strane raskinuti u svako doba držeći se otkaznog roka od jedne nedelje (sedmice).

Visina otpravnine

§ 333

(¹) Ako je službeni odnos trajao neprekidno najmanje deset godina, onda služboprimcima, kojima je povereno obavljanje viših trgovačkih ili viših tehničkih poslova pripada u slučaju pre-

stanka ovog odnosa otpravnina. Otpravnina iznosi posle deset godina četverostruku mesečnu platu, posle petnaest šestostruku i posle dvadeset godina devetostruku, a posle dvadeset pet godina dvanaestostruku platu, koju je služboprimalac primio u poslednjem mesecu.

(2) Ova otpravnina ne pripada služboprimalcu koji ima pravo na pensiju prema postojećim zakonskim propisima.

(3) Prokuristi i punomoćniku pripada dvostruka otpravnina označena u stavu 1 ovog paragrafa ako kod istog preduzeća služi najmanje deset godina.

(4) Kod prenosa preduzeća na treća lica pravo na otpravinu prestaje ako služboprimalac odbije da nastavi službu koja mu se nudi uz iste uslove i uz priznanje vremena ranije provedenog u radu.

(5) Ako je službeni odnos prestao važiti radi slučaja smrti služboprimalca, otpravnina se snizuje na polovinu sume označene u stavu 1 odnosno stavu 3 ovog paragrafa i ona pripada samo zakonskim naslednicima na čije izdržavanje je službodavac po zakonu bio obavezan.

(6) Služboprimalcu koji je sam otkazao službu ili koji bez važnog razloga prevremeno napusti ili ako po njegovoj krivici bude prevremeno otpušten ne pripada otpravnina.

(7) U slučaju likvidacije preduzeća, obaveza plaćanja otpravnine otpada u celini ili delimično ako se ekonomski položaj službodavca toliko pogoršao da mu je stvarno nemoguće izvršiti svoju obavezu u celini ili delimično.

(8) Iznosi otpravnine označene u ovom paragrafu snizuju se na polovinu u slučaju kada preduzeće usled opšte privredne krize ili depresije u zemlji smanji privrednu delatnost i bude prinudeno da zbog ovih razloga izvrši redukciju znatnog dela svog pomoćnog osoblja i ako mu je bez štete za dalji opstanak preduzeća nemoguće da zadovolji ovim obavezama.

Olakšice za ratne invalide za obavljanje radnje

§ 431

(1) Sve olakšice u pogledu obavljanja radnja, koje predviđaju raniji specijalni zakoni za ratne invalide ostaju na snazi.

(2) Ministar trgovine i industrije ovlašćuje se da u sporazumu sa Ministrom socijalne politike i narodnog zdravlja i Ministrom vojske i mornarice uredbom propiše jedinstvene odredbe o olakšicama koje se imaju priznati ratnim invalidima u pogledu obavljanja radnja.

Invalidski zakon od 4 jula 1929 god.

„Službene novine“ od 13 jula 1929 god. br. 161-LXVI — Komentar g. Ljubomira Hofmanovića, Načelnika Opšteg odeljenja Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja

§ 26

Državne i samoupravne ustanove za posredovanje rada dužne su da besplatno i prvenstveno nađu posao ratnim invalidima. U tome ih imaju potpomagati sve državne vlasti, a naročito organi i ustanove Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja.

Pojedine opštine i sva druga samoupravna tela, biće dužni da prime u svoju službu od ratnih invalida, pripadnika svoje opštine, odnosno samoupravnog tela, onoliko invalida, koliko to, prema sposobnostima za takvu službu bude, po njihovom saslušanju, odredila nadležna državna vlast. Određeni broj ne može nikad biti veći od 10% broja službenih mesta u dotičnoj opštini, odnosno samoupravnom telu.

Invalide VI do IX grupe koji traže zaposlenje, a nisu mogli biti namešteni u državnu ili samoupravnu službu, dužna su zaposliti veća preduzeća (sa više od 50 radnika) i poljoprivredna dobra preko 100 hektara, srazmerno ekonomskoj snazi preduzeća, ili dobra i broju stalno zaposlenih radnika, ali stim, da broj radnika — invalida ne mora biti veći od 5% ukupnog broja stalno zaposlenih radnika.

Bliže odredbe o tome propisaće Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja u sporazumu sa Ministrom trgovine i industrije i Poljoprivrede.

Za neizvršenje propisa ovoga paragrafa, kazniće se predsednici opština, „prestavnici“ samoupravnih tela, preduzeća, odnosno poljoprivredna dobra, novčanom kaznom od 5.000 — dinara. Ove kazne idu u korist „Narodnog invalidskog fonda“.

Ustanove za posredovanje rada su javne berze rada.

„Nadležna državna vlast“ (sreski poglavar ili veliki župan*) ima da odredi koliko koja opština ili druga sa-

moupravna tela, moraju da prime u svoju službu ratnih invalida, od onih koji pripadaju baš tim istim opštinama samoupravnim telima, ali s tim, da prethodno saslušaju ova tela, sigurno o tome: koliki im je broj službenih mesta budžetom predviđen; koliko već na tim mestima imaju zaposlenih invalida; a u konkretnom slučaju, da li imaju da učine kakav prigovor na postavljenje reflektanta, protiv lica koje traži da bude postavljeno na izvesno mesto. U jednoj opštini, odnosno samoupravnom telu, može da bude zaposleno invalida najviše 10% od svih službenih mesta predviđenih njihovim budžetima.

Invalidi od 30, 40, 50 i 60% nesposobnosti od sada će moći da budu zaposleni i kod većih preduzeća i poljoprivrednih dobara, prema odredbama koje propiše Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja.

Novac od kazni se šalje Državnoj hipotekarnoj banci u Beogradu, kao prihod Narodnog invalidskog fonda, a o učinjenom izveštava Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja.

§ 72

Sve prijave, zapisnici, saslušanja, molbe, izvodi venčanih, umrlih i rođenih, lekarska i druga razna uverenja, žalbe i ostala dokazna sredstva i njihovi prevodi sa stranih na državni jezik, koja pojedina lica imaju pribaviti i podneti radi zadobijanja zaštite i pomoći po ovome Zakonu, oslobađavaju se sviju taksa i izdaju se besplatno.

Vlasti su dužne, da na ispravama, izdanim prema ovome Zakonu, označe, s pozivom na ovaj član, da ih izdaju bez naplate takse.

§ 111

Priznati ruski ratni invalidi, nastanjeni na teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, imaju pravo na besplatno snabdevanje protezama i drugim pomoćnim ortopedskim sredstvima, besplatno lečenje, posredovanje radi i na vožnju u smislu odredaba ovoga Zakona.

Bliže odredbe po tome propisuju Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja.

*) Sada Ban

Zakon o činovnicima

od 31 marta 1931 god. („Službene novine“ od 1 aprila 1931 godine br. 73-XXII).

§ 1

(4) Za kontraktualne činovnike i dnevničare važe samo obredbe Glave X.

§ 2

(3) Strani državljani se mogu primiti na rad u službu države kao kontraktualni činovnici ili kao dnevničari.

§ 158

(1) Na rad u službi države mogu se uzimati kontraktualni činovnici i dnevničari.

(2) Kontraktualni činovnici se uzimaju na rad koji vrše činovnici. Dnevničari se uzimaju na rad koji vrše zvaničnici i služitelji

§ 160

(2) Za kontraktualne činovnike strane državljane važe uslovi iz tač. 5, 8 i 11 § 3.

Objašnjenje: Nije potrebno da potpuno zna službeni jezik (tač. 5); da je regulisao vojnu obavezu (tač. 8); i da mu aktivna služba nije prestala po tač. 1, 2, 7, 9 ili 12 § 104 (tač. 11).

§ 162

Za dnevničare važe isti uslovi koji važe i za kontraktualne činovnike, s tim da mogu biti primljeni po navršetku osamnaeste godine života.

- (¹) Nagrada kontraktualnih činovnika određuje se ugovorom.
 (²) Nagrada dnevničara određuje se odlukom o prijemu.

Odredbe ove Glave ne važe za *honorarne* službenike odnosno nadničare. Takva lica se imaju plaćati prema honorarima i nadnicama koje se za takve radove obično plaćaju u mestu nadležstva koje ih uzme na rad. Uputstva za postupak pri tom izdavaće svaki ministar za svoj resor.

Zakon o državnom saobraćajnom osoblju („Službene novine“ od 1 jula 1931 g. br. 146-XI VIII)

§ 1

(²) Za kontraktualne činovnike, dnevničare i radnike važe samo odredbe Glave X.

§ 2

(³) *Strani državljani* mogu se primiti na rad u službi Države kao kontraktualni činovnici ili kao dnevničari.

§ 164

Na rad u službi državnih saobraćajnih ustanova mogu se uzimati kontraktualni činovnici i dnevničari.

Kontraktualni činovnici se uzimaju na rad koji vrše činovnici. Dnevničari se uzimaju na rad koji vrše zvaničnici i služitelji.

§ 166

(²) Za kontraktualne činovnike *strane državljane* ne važe uslovi iz tač. 6, 9 i 12 § 3.)

Objašnjenje: Nije potrebno da ima zakonom određenu spremu za struku u koju ulazi (tač. 6); da nije pod starateljstvom i stečajem ili pod očinskom vlašću (tač. 9); da mu nije oduzeto pravo na penziju (tač. 12).

§ 169

(¹) Kontraktualni činovnici primaju se na rad u službi državnih saobraćajnih ustanova rešenjem Ministra saobraćaja, a na osnovu propisa ove Glave.

(²) Dužnosti i prava kontraktualnih činovnika prema državi određuje se ugovorom. Ugovor važi kad ga odobri Pretsednik Ministarskog saveta.

(⁴) Dnevničari se primaju na rad u službi državnih saobraćajnih ustanova odlukom Ministra saobraćaja na osnovu odredaba ove Glave. Ministar saobraćaja može ovo pravo preneti na svoje područne organe.

§ 188

(¹) Na rad u službi državnih saobraćajnih ustanova mogu se uzimati i radnici.

(²) Radnici se uzimaju za vršenje fizičkih radova.

(³) Ovlašćuje se Ministar saobraćaja da propiše Pravilnik o radnicima, kojim će se regulisati plate, penzioni fond i ostali službeni odnosi radenika.

(⁴) Odredbe ove Glave ne važe za *honorarne* službenike odnosno nadničare. Takva lica imaju se plaćati prema honorarima i nadnicama koje se za takve radove obično plaćaju u mestu nadležstva koje ih uzme na rad. Upustva za postupak pri tom izdavaće Ministar saobraćaja.

Zakoni o verskim zajednicama i crkvama

I

Zakon o verskoj zajednici Jevreja u Kraljevini Jugoslaviji
(„Službene novine“ od 24 decembra 1929 g. br. 301-CXXVII)

§ 18

Službeno versko zvanje, bilo u veroispovednoj opštini bilo u državnoj službi, mogu dobiti lica koja imaju za to kvalifikacije koje propisuje i ceni Vrhovni rabin sa dotičnim Rabinskim sinodom.

Strani državljani mogu biti samo privremeno postavljeni za činovnike i službenike veroispovednih opština i to samo sa odobrenjem Ministra pravde.

II

Zakon o evangeličko-hrišćanskim crkvama i o reformovanoj hrišćanskoj crkvi Kraljevine Jugoslavije
(„Službene novine“ od 28 aprila 1930 god. br. 95-XXXVII)

§ 18

Službeno versko zvanje u crkveno-autonomnoj službi mogu, po dokazanoj potrebi, dobiti i lica *stranog državljanstva*, i to samo privremeno, po prethodno dobivenom odobrenju Ministra pravde.

Ustav Nemačke evangelističko-hrišćanske crkve augsburškog veroispovedanja u Kraljevini Jugoslaviji

(„Službene novine“ od 22-XII-1930 god. Br. 293-CI)

§ 44

Za župnika ili pomoćnog duhovnika jedne opštine može biti postavljen samo onaj evangelički hrišćanin augsburškog veroispovedanja, a državljanin Kraljevine Jugoslavije, koji je propisno svršio jednu evangeličku teološku visoku školu, položio stručne ispite predviđene statutom o izboru i ispitu župnika, i kog je ordinirao biskup Nemačke evangelističko-hrišćanske crkve augsburškog veroispovedanja u Kraljevini Jugoslaviji, i kod ordinacije zakleo ga na evangeličko-luteransko veroispovedanje. Izuzetno, u slučaju potrebe, Ministar pravde može odobriti da se za župnika postavi i duhovnik kog je ordinirao i koji biskup druge evangeličko-hrišćanske crkve augsburškog veroispovedanja.

Župnik mora da je navršio 24 godine života, i da je delovao najmanje godinu dana kao pomoćni duhovnik.

Za župnika u senioratima sa mešovitim veroispovedanjima važe propisi posebnih senioratskih statuta predviđenih u § 7.

Duhovnici (župnici) crkvenih opština ne mogu biti lica koja nisu potpuno vešta jeziku kojim govore članovi crkvene opštine ili barem većina članova opštine, osim ako ga oni sami kao takvog izaberu i Ministar pravde to odobri.

Službeno versko (duhovno) zvanje u crkveno-samoupravnoj službi mogu, po dokazanoj potrebi, dobiti i lica *stranog državljanstva*, i to samo *privremeno*, po prethodnom odobrenju Ministra pravde.

IV DEO

Važnije odredbe o zaposlenju nastanjivanju, boravku, i obavljanju profesija iz konvencija (sporazuma) i ugovora zaključenih između naše države i trećih država.

Ove odredbe će korisno poslužiti ne samo državnim vlastima koje odlučuju o boravku, obavljanju profesija ili zaposlenju stranih državljana, već i našim državljanima koji se žele zaposliti ili obavljati kakvu radnju u državama sa kojima je naša država zaključila o tome konvencije (sporazume) i ugovore.

Ove odredbe donosimo ovde još i zato, što je u tač. 7 st. 2 čl. 2 Uredbe o zaposlenju stranih državljana naznačeno, da se njeni propisi ne odnose na one strane državljane, koji u našu državu dolaze kao trgovački putnici stranih preduzeća i to ukoliko svoje poslove budu vršili po odredbama trgovinskih ugovora.

V. D. P.

Konvencija o nastanjivanju i konsulstvu između Srbije i Švajcarske*)

koji je zaključen 4/16 februara 1888 god. — (Zbornik Zakona i Uredaba u Kraljevini Srbiji — Sv. 43, Str. 197—201).

Čl. 1

Srbi će biti primljeni i sa njima će se postupati u svakom kantonu Saveza, odnosno njihove ličnosti i njihovog imanja, onako isto i na isti način, kao što je to sada, ili kao što u buduće može biti sa podanicima ostalih kantona. Oni će, prema tome, moći prolaziti, dolaziti i baviti se privremeno u Švajcarskoj, upravljajući se po zakonima i policijskoj uredbi.

Svaka vrsta industrije i trgovine, dozvoljena podanicima ostalih kantona, biće isto tako dozvoljena i Srbima, a da se ne može od njih iziskivati nikakav novčani uslov, ili drugo što teretnije.

Čl. 2

Švajcarci će uživati u Srbiji ista prava i koristi, koje gornji prvi član osigurava Srbima u Švajcarskoj.

*) U smislu čl. 7 ova je konvencija i danas na snazi.

Čl. 5

Svaka korist, koju bi jedna od strana ugovornica ustupila, ili bi još mogla u buduće ustupiti, ma na koji način, drugoj kojoj državi, u ovome što se odnosi na nastanjivanje građana i vršenje industrijskih zanimanja, primeniće se na isti način i u isto doba na drugu stranu, a da za to ne bude nužno praviti naročitu konvenciju.

Čl. 7

Ova je konvencija zaključena za pet godina i važiće jedan mesec posle razmene ratifikacija.

U slučaju, da ni jedna od obeju visokih strana ugovornica ne bi izjavila, dvanaest meseci pre isteka pomenute periode, svoju nameru, da se odriče ove konvencije, ona će ostati obavezna do isteka jedne godine, računajući od dana kad to jedna od dveju visokih strana ugovornica izjavi.

Ugovor o trgovini između Srbije i Švajcarske*)
koji je zaključen 18 februara 1907 god. — „Srpske Novine“,
od 8 aprila 1907 god., br. 83.

Čl. 1

Biće puna i potpuna sloboda trgovine između Kraljevine Srbije i Konfederacije Švajcarske.

Čl. 2

Državljanai jedni od ugovornica, nastanjeni u oblast druge stalno ili privremeno, uživaće u po-

*) U smislu čl. 15 ovaj ugovor je i danas na snazi.

gledu obavljanja trgovine i industrije ista prava kao domoroci i neće biti potčinjeni nikakvim dažbinama većim ili drugim nego oni — domoroci. Oni će se u svakom pogledu koristiti u oblasti druge ugovornice istim pravima, povlasticama, preimućstvima, olakšicama i oslobođenjima, kao i državljani najvećma povlašćene zemlje.

Razume se, međutim, da prethodne odredbe ne menjaju ni u koliko zakone, i specijalne naredbe i propise u pogledu trgovine, industrije i nadzora, koji postoje ili će postojati u svakoj od obeju zemalja, a primenjuju se na sve strance.

Čl. 15

Ovaj ugovor zameniće pogodbu o trgovini od 29 maja (10 juna) 1880 god.

On će stupiti u život po razmeni ratifikacija i ostaće u snazi do 18 (31) decembra 1917 godine.

U slučaju da ni jedna od ugovornica ne saopšti dvanaest meseca pre isteka rečenog roka svoju nameru da ugovor prestane da važi, on će ostati u snazi godinu dana od dana, kad ga jedna ili druga ugovornica bude otkazala.

Trgovinski ugovor između naše države i Poljske Republike

koji je sklopljen u Varšavi 23-X-1922 god.
(„Službene novine“ od 18 jula 1924 godine br. 162)

Čl. 1

Podanici jedne ugovorene strane nastanjeni na teritoriji druge ugovornice, ili zadržavajući se ovde privremeno, uživace ovde u pogledu na vršenje trgovine i industrije ista prava kao i državljani najviše povlašćene Države i neće ovde biti podvrgnuti nikakvom nametu ni većem, ni drugom no državljani najviše povlašćene Države. Oni će se koristiti u svakom pogledu u oblasti druge ugovorene strane svima pravima, privilegijama, imunitetom, povlasticama i oslobođenjima kao i podanici najviše povlašćene Države.

Čl. 4

Razume se po sebi, da odredbe utvrđene prethodnim članovima, ukoliko garantuju postupak po najvišem povlašćenju, ne derogiraju ni ukoliko specijalne zakone, uredbe i naredbe, koje se odnose na trgovinu, industriju, policiju, javnu bezbednost, i na obavljanje izvesnih zanata i profesija, — koji su (zakoni itd.) ili koji budu uvedeni u život u

svakoj ugovornoj strani i koji se primenjuju na sve strance.

Čl. 13

Trgovci, industrijalci i drugi proizvođači jedne ugovorne strane, a tako isto i njihovi trgovački putnici, podanici jedne ugovorne strane, koji dokažu, — sa (industrijskom) legitimacionom kartom, koja je izdata po priloženom modelu od kompetentnih vlasti njihove Države, — da su ovde ovlašćeni da vode svoju trgovinu ili svoju industriju i da ovde plaćaju takse i poreze predviđene zakonima, imaju prava ne plaćajući nikakvu taksu za rad, da vrše nabavku u drugoj državi za njihovu trgovinu ili fabrikaciju i da ovde traže porudžbine kod lica ili kod trgovačkih kuća, koje se bave preprodajom njihovih artikala ili koji ih upotrebljavaju za njihove profesionalne potrebe. Oni će moći nositi sa sobom mustre i modele, ali im je zabranjeno da torbare robu, sem ako dobiju dozvolu za to saobrazno zakonima zemlje u koju putuju.

Gornje odredbe neće se primenjivati na pokretno zanatstvo kao ni na kolportažu i primanja porudžbine od lica, koja se ne bave industrijom ili trgovinom, budući da svaka ugovorna strana zadržava u ovom pogledu sebi potpunu slobodu za donošenje zakona.

Aneks

Trgovinskom ugovoru između naše države i Poljske

LEGITIMACIONA KARTA ZA TRGOVAČKE PUTNIKE

Za godinu .....
Važi za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca*) i za Poljsku
Nosilac (ime i prezime) .....
Izdana u ..... datum .....
(Pečat) ..... (Nadležna vlast)

Potpis

Utvrdjuje se da nosilac ove karte ima jednu (označenje fabrike ili trgovačke radnje) u ..... koja je protokolirana pod firmom ..... i da je angažovan kao trgovački putnik kod firme ..... u ..... koja ovde ima jednu (označenje fabrike ili trgovačke radnje) .....

Nosilac ove karte, želeći da traži porudžbine ili da vrši kupovine za račun svoje firme, kao i za račun ^{sledeće firme} ~~sledećih firmi~~ (označenje fabrike ili trgovačke radnje) ..... u ..... utvrđuje

se da je rečena firma opterećena da ^{plati} ~~plate~~ u ovoj državi zakonom propisane poreze za obavljanje svoje trgovine (industrije).

Potpis nosioca

Naročiti znaci ..... starost .....
uzrast ..... kosa .....

Potpis

Napomena: Nosilac ove karte neće moći primiti porudžbine niti vršiti kupovine drukčije no putujući i samo za račun ^{pomenute firme} ~~pomenutih firmi~~. On može nositi sa sobom mustre ali ne i robu. U ostalom ima se pokoravati zakonskim propisima koji važe u dotičnoj državi.

*) Sada: za „Kraljevinu Jugoslaviju“

Trgovinski ugovor između naše države i Austrijske Republike

od 3 septembra 1925 god.

(„Službene novine“ od 21 avgusta 1929 br. 188)

Čl. 16

Trgovci, industrijalci i ostali privrednici jedne ugovorne strane, koji dokažu na osnovu legitimacione karte (prilog C),*) izdate im od nadležne vlasti njihove države, da imaju prava da obavljaju obrt u državi gde im je domicil, i da ovde plaćaju zakonom propisane poreze i dažbine, ovlašćeni su: da mogu i u oblasti druge ugovornice zaključivati trgovačke poslove, lično ili preko svojih trgovačkih putnika; da mogu vršiti nabavke robe kod trgovaca i kod lica, koja dotičnu robu proizvode; da mogu primati porudžbine za robu od trgovaca i od lica u čijem se preduzeću ponudena roba upotrebljuje. Sopstvenici legitimacione karte smeju sobom nositi ugled, ali ne i robu. Oni mogu da posreduju i da prave zaključke samo za firme, koje su u legitimacionoj karti označene.

Za ugled, koji podleže plaćanju carine, i koje trgovački putnici nose sobom ili su im poslani napred ili naknadno, priznaće se uzajamno

*) Ovaj prilog ne donosimo s obzirom da smo doneli obrazac legitimacione karte uz trgovinski ugovor sa Poljskom.

oslobođenje od uvoznih i izvoznih carina pod uslovom, da se pri ponovnom izvozu utvrdi njihova identičnost, i da se, u jednom unapred utvrđenom roku, ponovo izvezu preko iste ili preko neke druge carinarnice. Znaci za utvrđenje identiteta, stavljeni u zemlji porekla, biće priznati i u oblasti one druge ugovorne strane; ali carinske vlasti mogu, ako obezbeđenje identiteta to iziskuje, stavljati i svoje znake (za utvrđenje identiteta). Ponovan izvoz ugleda biće pri uvozu obezbeđen ili polaganjem carine u gotovu ili drugom garantijom.

Trgovački putnici ne moraju lično prisustvovati carinjenju, već mogu svoje legitimacione karte pokazati i preko drugih lica.

Zaključni protokol uz čl. 16. — Legitimacione karte izdavaće se prema priloženom formularu. (Vidi prilog C).*)

Ugovorne strane saopštiće jedna drugoj, koje su vlasti nadležne za izdavanje legitimacionih karata.**)

U pogledu na formalnosti ma koje vrste, kojima su trgovci ili ma koji drugi privrednici (trgovački putnici) podvrgnuti u oblasti ugovornih strana, ugovorne strane obezbeđuju jedna drugoj postupak, koji neće biti nepovoljniji od onoga koji se primenjuje prema državljanima ma koje treće države. Trgovački putnici, koji su snabdeveni legitimacionom kartom, neće biti, pri obavljanju svojih poslova u oblasti druge ugovornice, opterećeni ni drugim ni većim porezima i dažbinama, nego domorodci odnosno podanici najvećma povlašćene države. Postoji pak saglasnost u tome,

*) Videti napomenu na str. 181.

**) Videti § 147 Zak. o radnjama (str. 158).

da povlastice, koje bi jedna ugovorna strana, u pogledu poreskog opterećenja trgovačkih putnika, dala nekoj trećoj državi, mogu biti reklamirane od druge ugovornice samo pod uslovom reciprociteta.

Odredbe člana 16 ne odnose se na lica, koja se bave torbarenjem idući od mesta do mesta; i svaka ugovorna strana zadržava pravo, da ovu vrstu trgovine veže za specijalne dozvole. Pri svem tom biće dozvoljeno torbarima, državljanima Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca,*) iz okružja Kočevje i Logateca, da mogu, kao torbari, prodavati proizvode svoje kućevne drvene industrije i u oblastima Republike Austrije. Oni će moći i popravljati oštećene predmete, i u tu svrhu mogu nositi sobom polufabrikate i materijal, koji su im za to potrebni. Zakonski propisi, koji važe za domorodce u pogledu na vršenje torbarenja i torbarskog obrta, primenjivaće se i na njih. Pomenuta lica biće snabdevena običnim legitimacionim kartama izdatim od policijskih vlasti, koje će karte važiti godinu dana. Pri prelazu iz jednog sreza u drugi, oni su dužni da viziraju legitimacione karte kod policijskih vlasti. Ova se viza daje besplatno.

Ugovorne strane zadržavaju punu slobodu u pogledu na izdavanje i viziranje pasoša, ali obe strane izjavljuju gotovost, da će izdavanje i viziranje pasoša vršiti bez odlaganja ukoliko ne bi postojali specijalni razlozi protiv izvesnih lica.

*) Sada: Kraljevine Jugoslavije.

Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Irske

od 12 maja 1927 god.

(„Službene novine“ od 28. februara 1928, br. 46-XII)

Član 3.

Državljanima svake Ugovorne Strane uživati će na teritoriji druge u pogledu svoje ličnosti i svojine, svojih prava i interesa, kao i u pogledu svoje trgovine, industrije, svoga poziva i zanimanja i u svakom drugom pogledu u svakom pravcu isto postupanje istu zakonsku zaštitu kao i vlastiti državljani ili državljani odnosno građani najvećma povlašćene zemlje, u koliko se tiče, poreza, carine, taksa, pristojbina, koji su u suštini poreze, i drugih sličnih dažbina.

Član 4.

Obe Ugovorne Strane sporazumele su se da će, u svima pitanjima, koja se odnose na trgovinu, plovidbu i industriju kao i na vođenje svih vrsta poslova i vršenje poziva i zanimanja, svaku povlasticu, pogodnost ili oslobođenje, koje je jedna od Ugovornih Strana već priznala ili će u buduće priznati, brodovima i državljanima odnosno građanima koje treće države, proširiti odmah i bez-

uslovno i bez traženja i naknade, na brodove i državljane druge Strane, pošto im je namera da svoje odnose postave u svakom pogledu na načelo najvećeg povlašćenja.

Član 14.

Odredbe ovog ugovora u pogledu na uzajamni sporazum o postupanju prema načelu najvećeg povlašćenja primenjuju se bezuslovno i na postupanje sa trgovačkim putnicima i njihovim uzorcima. Trgovačke Komore kao i druga priznata trgovačka udruženja na teritoriji Ugovornih Strana, koja se mogu na to ovlastiti, priznaće se uzajamno kao nadležne vlasti za izdavanje svake vrste uverenja, koja bi se mogla tražiti za trgovačke putnike.

Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Grčke Republike*)

od 27 septembra 1927 god.

(„Službene novine“ od 1. novembra 1928, br. 254-LXXXIV-A)

Član 1.

(1) Državljanima svake od Visokih Strana Ugovornica imaće prava, u granicama zakona i propisa koji su sada ili koji će biti na snazi u odnosnim zemljama i pod istim uslovima kao i državljani najpovlašćenijeg naroda, da mogu slobodno odlaziti na teritorije druge Strane Ugovornice, tamo se nastanjivati, odavati se trgovini, industriji i svakoj drugoj profesiji.

(3) Obe se Visoke Strane Ugovornice obavezuju da od državljanina druge Strane neće zahtevati plaćanje drugih ili većih poreza, taksa ili dažbina svake vrste, nego što su one koje sada zahtevaju, ili koje bi se u buduće mogle zahtevati od domorodaca ili državljanina najpovlašćenijeg naroda.

(4) Što se naročito tiče puštanja radnika i zemljoradnika, državljanina jedne od Visokih Strana Ugovornica, na teritoriju druge Strane, dopuštenje za ulazak i za bavljenje izdavaće odnosne nadležne vlasti, vodeći računa o stvarnim mesnim potrebama.

*) Sada čitati: Kraljevine Grčke

U dopuštenjima odrediće se i trajanje bavljenja, koje se odobrava napred označenim licima.

Zaključni protokol

1. Odnosno ugovora o trgovini i plovidbi.

Ka članu 1

Visoke Strane Ugovornice obvezuju se da će se odredbama o primanju, bavljenju, nastanjivanju i obavljanju profesija njihovih respektivnih državljana, davati najliberalnije tumačenje. One će se naročito starati da izvršenje administrativnih formalnosti propisanih zakonima obeju Zemalja ne bude komplikovano postupcima koji odugovlače, ili primenjivanjem mera koje predstavljaju ometanja za vrševje napred pomenutih prava njihovih državljana. Prema tome, one se obvezuju, da će usvojiti sva uprošćenja koja bi ocenile kao korisna, tako, da im osiguraju, koliko je moguće, jednakost u uzajamnom postupanju.

Konvencija o nastanjivanju i konsularnoj službi između naše države i Kraljevine Italije

od 6-XII-1926 god.

(„Službene novine“, od 14-IX-1928 god. br. 266-LXXXVII-A.)

Član 1

Između Kraljevine Italije i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca*) vladaće večito prijateljstvo i uzajamna sloboda nastanjivanja i trgovine.

Italijanski državljani biće, bez razlike, primani u Kraljeviniu Srba, Hrvata i Slovenaca*) i sa njima će se postupiti, odnosno njihovih ličnosti i njihove sopstvenosti, isto onako i na isti način kao što se postupa ili kao što će se u buduće postupa sa domorodcima.

Isto tako, državljani Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca*) biće primani u Kraljeviniu Italiju i sa njima će se postupati, odnosno njihovih ličnosti i njihove sopstvenosti, isto onako i na isti način kao što se postupa ili kao što će se u buduće postupati sa domorodcima.

Prema tome, državljani jedne od dveju Visokih Strana Ugovornica, a tako isto i njihove porodice, moći će, ako se saobraze zakonima Zemlje, slobodno ulaziti, putovati, baviti se i nastanjivati se na teritoriji druge Visoke Strane, i neće biti, u koliko se to tiče dozvola za boravak i ovlašćenja

*) Sada čitati: Kraljevine-u Jugoslavije-u.

za obavljanje njihovog zanimanja, podvrgavani nikakvoj drugoj taksi, nametu ili uslovu sem onih kojima podležu domorodci. Oni će moći trgovati i na veliko i na sitno, baviti se svakom profesijom ili industrijom, zakupljivati i zauzimati kuće, magacine, dućane, postrojenja koji im budu potrebni, vršiti prenos robe i novaca i primati depozite iz unutrašnjosti a tako isto i iz inostranstva, i ti pomenuti građani, neće biti, za sve ili neke od tih poslova podvrgavani obavezama ili nametima ni jačim ni težim no što su oni kojima podležu ili bi mogli podleći domorodci sem policijskim predostrožnostima predviđenim zemaljskim zakonima za državljane najviše povlašćenih naroda. I jedni i drugi biće potpuno ravnopravni u svim svojim kupovinama i prodajama i slobodno će određivati i utvrđivati cene stvari, robe i ma kojih drugih predmeta uvezenih a tako isto i domaćih, bilo da ih prodaju u unutrašnjosti, bilo da ih namenjuju izvozu, no s tim, da se imaju tačno pridržavati zemaljskih zakona i uredaba. Pri kupovini i prodaji svojih imanja, stvari i robe, oni će uživati tu istu slobodu bilo da lično svršavaju svoje poslove i podnose carinarnicama deklaracije, ili, da zato upotrebe izvesna lica koja budu našli za podesna, kao punomoćnike, poslovođe, posrednike, agente i depozitare ili tumače. Isto tako, oni će imati pravo da u svojstvu punomoćnika, poslovođa, posrednika, agenata i depozitara ili tumača obavljaju sve poslove, koje im budu poverili njihovi sunarodnici, domorodci ili stranci.

U opšte uzevši, sloboda trgovine, industrije ili ma kog drugog zanimanja obezbeđena je državljanima jedne od Visokih Strana Ugovornica na teritoriji druge u granicama utvrđenim zemaljskim zakonima, pri svem tom u ovom pogledu

podrazumeva se, da jedna od dveju Država ne može činiti nikakvu razliku između državljana druge i domorodaca zbog njihovog državljanstva, u koliko svojstvo pripadnika Države ne bi bilo, po zemaljskim zakonima, apsolutan uslov za obavljanje izvesne profesije.

U koliko se tiče putnih isprava, državljani svake Visoke Strane Ugovornice uživaće na teritoriji druge iste privilegije, imunitete, povlastice ili uslove, koje uživaju ili će uživati u buduće državljani najviše povlašćenog naroda.

Najzad oni neće plaćati, u gradovima ili mestima obeju Država bilo da su tu nastanjeni bilo da tu privremeno borave, na svoje trgovačke radnje ili industrijska preduzeća ni drugojačije ni veće carine, takse ili poreze — pod ma kakvim nazivom to bilo — od onih, koje će biti razrezane na domorodce ili na državljane najviše povlašćenog naroda; i privilegije, imuniteti ili ma koje druge povlastice, koje uživaju ili će uživati u buduće građani jedne od dveju Država u pogledu trgovine i industrije, važeće i za građane druge.

Sporazum o radnicima između naše države i Kraljevine Italije koji je zaključen 20 jula 1925 godine u Neptunu.¹⁾

Prilog E — strana 1827 iz zakona o dopunskom sporazumu između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Italije od 8-X-1928 god. („Službene Novine“ od 14-XI-1928 god. br. 266-LXXXVII-D).

Član 1

Na teritoriji Kraljevine Italije i na teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca*) radnici i

*) Sada čitati: Kraljevine Jugoslavije.

činoavnici, državljani jedne od Visokih Strana Ugovornica mogu biti zaposleni u fabrikama, preduzećima, industriji, zavodima ili kod pojedinaca, koji imaju svoje sedište ili filijalu na teritoriji druge Visoke Strane Ugovornice prema odredbama zakona, koji su u važnosti na njenoj teritoriji.

Ograničenja, koja važe u pogledu stranaca na teritoriji jedne od Visokih Strana Ugovornica u pogledu slobode zapošljavanja radnika i činovnika²⁾, ili da se obavezuju za svoj sopstveni rad za određeno vreme ili za jedno određeno preduzeće, neće se primenjivati na ovim teritorijama prema radnicima ili činovnicima ma koje vrste bili, državljanima druge Visoke Strane Ugovornice, koji su u vremenu od 1 januara 1920 godine pa do 1 januara 1925 god. već bili *efektivno uposleni*³⁾ kod pojedinaca, preduzeća ili drugih ustanova ma koje vrste.

Ovaj će izuzetak prestati da važi prema onom radniku ili činovniku, državljaninu jedne od Visokih Strana Ugovornica, koji bude napustio, posle stupanja na snagu ovog Sporazuma, teritoriju druge Države *u očiglednoj nameri da se tamo više ne vrati*⁴⁾.

On se neće primenjivati ni na radnike, ni na činovnike državnih ustanova.

Ovaj Sporazum, ukoliko se tiče najamnjivanja rada, ne nanosi uštrba pravima koja su važećim ugovorima priznata državljanima jedne od Visokih Strana Ugovornica, koji na osnovu *prava opcije*⁵⁾ uživaju pravo boravljenja na teritoriji druge.

Član 3

Ovaj sporazum imaće da se izvršuje za sve ono vreme, za koje će važiti Ugovor o trgovini i

plovidbi, potpisan od Visokih Strana Ugovornica u Beogradu, 14 jula 1924 ali najmanje za pet godina od dana njegovog stupanja na snagu.

Izmena pisama u vezi sa zaključenim sporazumom o radnicima

(Sporazum o zameni radnika i nameštenika)

Neptun, 20-VII-1925 g.

Gospodine Ministre,

Obzirom na to, što je Sporazumom o zaposlenju radnika potpisanim na današnji dan od strane Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i Kraljevine Italije regulisano, na osnovu uzajamnosti, zaposlenje samo onih službenika i radnika, koji su bili zaposleni u obema Zemljama, u periodu naznačenom u pomenutom Sporazumu, Vlada Njegovog Veličanstva Kralja Italije preko svoje delegacije, izjavila je u toku pregovora želju, da se naknadne olakšice priznaju i u pogledu zamenjivanja italijanskih radnika, o kojima je reč u drugom stavu prvoga člana napred označenog Sporazuma, to je neophodno za pravilno funkcionisanje italijanskih industrijskih ustanova u Dalmaciji.

Nadahnuta željom da se stvore što srdačniji ekonomski odnosi sa Italijom, Vlada Njegovog Veličanstva Kralja Srba, Hrvata i Slovenaca, ovlašćuje me da mogu saopštiti Vašoj Ekselenciji, da će ona u svima slučajevima, kad bi u predašnjoj Kraljevini Dalmaciji napred pomenuti radnici i službenici italijanski državljani, a kvalifikovani na osnovu svedodžaba stručnih škola ili svedočanstva

o kalfenom ispitu, napustili svoju službu ma iz kog razloga, dopustiti, da se oni zamene drugim radnicima, stim, *da se ne mora dati prethodni pristanak*⁶⁾.

Kako sam to ovlašćenje dobio pod pretpostavkom uzajamnosti vodeći međutim računa o razlici u potrebama obeju Zemalja, ja se nadam, da će Vaša Ekselencija mene uveriti, da će Vlada Njegovog Veličanstva Kralja Italije dopuštati bez potrebe prethodnog pristanka s njene strane, za menu u svojim *servisima*⁷⁾ u Fijumi svih srpsko-hrvatsko-slovenačkih službenika zaposlenih u Fijumi na *današnji dan*⁸⁾ drugim *službenicima*²⁾ državljanima srpsko-hrvatsko-slovenačkim, koji stanuju u Fijumi ili u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca a tako isto zaposlenih u Fijumi na pograničnoj teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, drugim radnicima državljanima srpsko-hrvatsko-slovenačkim koji stanuju na istoj teritoriji; pri čemu se razume da se u slučaju takve zamene zamenjeni radnici *neće moći pozivati na izuzetke od opštih odredaba*.⁶⁾

Razume se, da će prednji angažman važiti dotle, dok se bude vršio Sporazum o radnicima potpisan na *današnji dan*⁸⁾ na koji se on odnosi.

Izvolite primiti, Gospodine Ministre, uverenje o mome najodličnijem poštovanju.

V. Antonijević, s. r.⁹⁾

Njegovoj Ekselenciji

Gospodinu Benit-u Mussolini-u

Pretsedniku Ministarskog saveta i
Ministru inostranih dela Njegovog
Veličanstva Kralja Italije.

RIM

OBJAŠNJENJA

¹⁾ Sporazum o radnicima, zaključen u Neptunu 20 jula 1925 god. zajedno sa izmenjenim pismima istog datuma o zameni radnika u Dalmaciji i Rijeci stupili su na snagu 14 decembra 1928 god. tj. mesec dana po izmeni ratifikacije („Službene novine“ br. 266 od 14 novembra 1928 godine st. 1804).

²⁾ Izraz „činovnik“ koji se pominje u Sporazumu i „službenik“ u pismima jesu prevod jednog istog izraza „employé“ što znači „činovnik“ u širem smislu, dakle privatni nameštenik. U protivnom bio bi upotrebljen izraz „fonctionnaire“, da su pregovarači hteli upotrebiti izraz „službenik“ da bi označili lice zaposleno u kakvoj državnoj ili javnoj ustanovi. Međutim ovakva lica su izuzeta iz Sporazuma (st. 4 čl. 1).

³⁾ Izraz „efektivno uposleni“ iz st. 2 čl. 1 pomenutog Sporazuma ima se tumačiti tako, da se označenom povlasticom mogu koristiti samo radnici i nameštenici koji su bili zaposleni ma u koje vreme u periodu od 1-I-1920 do 1-I-1925 god. Ovako tumačenje proizlazi iz francuskog teksta koji glasi: *Qui dans une époque entre le 1-er janvier 1920 et le 1-er janvier 1925 y ont été déjà effectivement occupés*. Ovom povlasticom ne mogu se koristiti lica koja su bila zaposlena posle 1 januara 1925 god., te se njihovo zaposlenje ima regulisati po opštim propisima o zaposlenju stranih državljana u našoj državi, što se jasno vidi iz st. 1 čl. 1 navedenog Sporazuma. Ovom povlasticom mogu se koristiti i radnici i nameštenici državnih ustanova, koji su pre ili posle takvog svog zaposlenja bili zaposleni u kom privatnom preduzeću u vremenu od 1-I-1920 do 1-I-1925 god. Zainteresovana lica koja se žele koristiti gornjim povlasticama, dužna su verodostojnim dokazima dokazati da su ma u koje vreme u periodu od 1-I-1920 do 1-I-1925 god. bila efektivno zaposlena, a ne da su u to vreme bili samo nastanjena u našoj državi. Kao verodostojni dokaz može poslužiti potvrđen ugovor o radu, izveštaj-uverenje Ureda za osiguranje radnika, overen prepis registra zaposlenih radnika po čl. 20 Zakona o zaštiti radnika, uverenja izdata o tome od strane državnih i samoupravnih vlasti i t. sl.

⁴⁾ Izraz „u očividnoj nameri da se tamo više ne vrate“ iz st. 3 čl. 1 pom. Sporazuma ne pretstavlja jasan kriterijum o tome kada će prestati da važe povlastice prema radniku ili činovniku državljaninu jedne od Visokih Strana Ugovornica „koji bude napustio, posle stupanja na snagu

pom. Sporazuma, teritoriju druge ugovornice". Prema tome na ove slučajeve ima se primeniti odredbe st. 5 čl. 4 Uredbe o zaposlenju stranih državljana („Službene novine“ br. 76/A od 30-III-1935 god.), po kojoj strani državljani, koji uživaju naročitu povlasticu u pogledu svog zaposlenja, gube ovu povlasticu ako su do stupanja na snagu pomenute Uredbe napuštali teritoriju naše države *duže od tri meseca neprekidno*. Ovu će povlasticu izgubiti ako posle 30-IV-1935 god. (kao dana stupanja na snagu pom. Uredbe) budu napustili našu državu *duže od tri meseca ukupno* u toku jedne kalendarske godine u smislu tač. 4 st. 2 čl. 17 navedene Uredbe.

5) Na osnovu Rapalskog Ugovora (čl. VII tač. 2) u vezi sa odredbama Sv. Margaritskih konvencija (Konvencije sa opšte sporazume čl. 49 i čl. 53) lica koja su nastanjena na teritoriji Dalmacije, a koja su optirala za italijansko državljanstvo, ne mogu biti lišena prava da vrše svoje zanimanje. Ali, ukoliko ista nisu samostalni obrtnici, dužna su da se evidentiraju kod nadležnih prvostepenih vlasti po Uredbi o zaposlenju stranih državljana (čl. 27 Uredbe). Označenim povlasticama u pogledu zaposlenja u našoj državi mogu se koristiti samo ona lica koja ispunjavaju uslove iz pomenute Konvencije, odnosno iz Sporazuma o radnicima i iz Sporazuma o zameni radnika i nameštenika. Prema tome zainteresovana lica ne mogu sama i nezavisno od nadležne državne vlasti odlučivati o tome da li se mogu slobodno zaposliti ili ne. Lica koja smatraju da ispunjavaju uslove za slobodno zaposlenje u našoj državi, dužna su molbom zatražiti da im to prizna i nadležna državna vlast, koja treba da im izda uverenje o tome da se mogu nesmetano zaposlavati na osnovu odredaba o zaposlenju iz pomenute Konvencije, odnosno Sporazuma. Ova lica su dužna priložiti svojoj molbi u dva primerka popunjen i kod nadležne vlasti overen „Spisak podataka o stranom državljaninu“ (čl. 14 Pravilnika za primenu označene Uredbe). Što se tiče ugovora o radu italijanski optanti izjednačeni su u pogledu prava sa našim državljanima.

6) Da se ne bi označeni kontigent prekoračio, svaka zamena mora se vršiti sa znanjem nadležne vlasti po Uredbi. Svaki drugi postupak označavao bi samovolju poslodavca ili samih zainteresovanih lica, jer bi se takve zamene mogle vršiti mimo i protiv sporazuma izraženog u izmenjenim pismima o zameni radnika i nameštenika.

7) Izraz „italijanski servisi“ u st. 3 pisma o zameni radnika, pogrešan je prevod izraza „*leurs services*“, koji se

odnosi na službu radnika a ne na nekakve „italijanske servise“. Francuski tekst, koji je merodavan, glasi: *Le Gouvernement — — d'Italie permettra, — — le remplacement dans leurs services à Fiume de tous les employés serbes-croates-slovenes occupés à Fiume à la date d'aujourd'hui —*. Da su se hteli naznačiti italijanski servisi, odredba bi glasila: „*dans ses services à Fiume*“ ili „*dans les services (italiens) à Fiume*“. Prema tome st. 3 pisma predviđa pravo da se našim radnicima i nameštenicima, koji su bili zaposleni ma kod koga na Rijeci na dan 20 jula 1925 god. mogu zameniti drugim našim radnicima i nameštenicima. Od ovog se jedino izuzimaju italijanske državne ustanove na Rijeci (vidi st. 4 čl. 1 Sporazuma).

8) Na osnovu izmenjenih pisama o zameni radnika i nameštenika može se vršiti zamena samo onih naših radnika i službenika na Rijeci koji su bili zaposleni na dan 20 jula 1925 god. (tj. dan koji je u pismima naznačen sa „*današnji dan*“). Isto to važi i u pogledu zamene italijanskih kvalifikovanih radnika i nameštenika zaposlenih u Dalmaciji, jer je namera ugovorača bila da se obezbedi kontingent italijanskih kvalifikovanih radnika u Dalmaciji u jednom danom trenutku tj. kontigent na dan 20 jula 1925 god. Ovu zamenu mogu izvršiti i poslodavci izvan Dalmacije ukoliko se tiče zamene lica koja su na dan 20 jula 1925 god. bila efektivno zaposlena u Dalmaciji. Kao verodostojni dokazi o tome mogu poslužiti isti dokazi koji su napred označeni u primedbi pod 3.)

9) Ovde ne donosimo i pismo g. B. Mussolini-a upućeno g. V. Antonijeviću po istom pitanju, jer ono sadrži iste odredbe koje sadrži i navedeno pismo g. V. Antonijevića.

Konvencija o trgovini i o plovidbi između naše države i Francuske Republike

koja je zaključena 30 januara 1929 godine u Parizu. Ova
Konvencija je obnarodovana u „Službenim Novinama“ god.
XI br. 112 od 15 maja 1929 god.

Član 13

Što se tiče režima trgovačkih putnika i njihovih ugleda, Visoke Strane Ugovornice primenivaće u svojim uzajamnim odnosima, čim ova Konvencija stupi na snagu, pod rezervom modifikacija ili dopuna niže označenih, odredbe člana 10 *međunarodne Konvencije za uprošćenje carinskih i sličnih formalnosti, potpisane u Ženevi 3 novembra 1923 god.*

- 1) Legitimaciona karta biće obavezna;
- 2) Rok za ponovni izvoz utvrdiće se na dvanaest meseci;
- 3) Trgovci, fabrikanti, industrijalci i drugi proizvođači jedne od obeju zemalja koji dokažu podnošenjem legitimacione karte napred predviđene, da tu plaćaju takse i poreze ustanovljene zakonom, imaće pravo, da lično ili preko putnika koji su u njihovoj službi, vrše kupovine u onoj drugoj zemlji, kod trgovaca ili u lokalima za javnu prodaju ili kod lica koja proizvode robu. Oni će takođe moći prikupljati porudžbine, pa i po ugledima ili modelima, kod trgovaca, u njihovim trgo-

vačkim biroima, ili kod lica u čijoj se industrijskoj eksploataciji upotrebljava roba ponudene vrste. Oni će moći nositi sobom ugleda ili modele ali ne i robu;

4) Francuski trgovački putnici biće u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, u svakom pogledu, stavljeni u najpovoljniji položaj koji se priznaje trgovačkim putnicima svake druge strane narodnosti. Porez ekvivalentan porezu na radnje i zanimanja koji se na njih primenjuje u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca zahtevaće se u Francuskoj od trgovačkih putnika rečene Kraljevine;

5) Odredbe ovoga člana ne mogu se primeniti na ambulantne industrije, kao ni na kolportažu i prikupljanje porudžbina kod lica koja ne obavljaju ni trgovinu, ni industriju, pošto svaka od Visokih Strana Ugovornica zadržava za sebe u tome pogledu potpunu slobodu svoga zakonodavstva.

Konvencija konsularna i o nastanjivanju između naše države i Francuske Republike

koja je zaključena 30 januara 1929 god. u Parizu. Ova Konvencija je obnarodovana u „Službenim novinama“ od 15 maja 1929 god. Br. 112-XI

Član 1

Pod rezervom zakona i pravila koja se odnose na policiju i režim putnih isprava (pasoša), državljani svake od Visokih Strana Ugovornica, na teritoriji druge Strane uživaće, što se tiče ulaska, bavljenja, nastanjivanja, obavljanja trgovine, industrije, plovidbe, zanata i profesija, podrazumevajući tu prava i interese, skopčane s njima,

režim odobren državljanima najpovlašćenijeg naroda.

Član 2

Društva trgovačka, industrijska, finansijska i druga privrednog karaktera, koja imaju svoje društveno sedište na teritoriji jedne od Strana Ugovornica i koja su pravilno osnovana prema zakonima i pravilima koja su tu na snazi, moćiće se, poštujući zakonodavstvo druge Strane Ugovornice, nastaniti na teritoriji ove i tu vršiti svoj posao kao i društva najpovlašćenijeg naroda.

Protokol potpisivanja

uz Konvenciju konsularnu i o nastanjivanju sa Francuskom Republikom.

Uz čl. 3

Utvrđeno je da molbe za odobrenje radi obavljanja profesija, zanata, trgovine i industrije koje nisu zadržane za domorotce, podnesene od državljana jedne od Strana Ugovornica neće biti odbijene od druge Strane Ugovornice, kad zainteresovani ispunjavaju uslove propisane zakonodavstvom zemlje za njezine vlastite državljane.

Ugovor o radu i o pomoći između Jugoslavije i Francuske Republike

od 9 jula 1932 godine

(„Službene novine“ od 8 decembra 1933 g. br. 282-LXXXIII)

(Ovaj ugovor je zaključen u želji da se podjednako reguliše u najširem duhu prijateljskog sporazuma položaj jugoslovenskih radnika koji

rade u Francuskoj i francuskih radnika koji rade u Jugoslaviji, i da se ustanovi u najširoj mogućoj meri jednakost postupanja sa državljanima druge ugovornice kao sa sopstvenim državljanima. Vlada Francuske Republike ni do kraja 1935 — nije ratifikovala ovaj ugovor. Stoga donosimo samo čl. 1, 3—6, 8—12 označenog ugovora, a kada ga Vlada Francuske Republike bude ratifikovala, donećemo ga u celosti kao dodatak ovome Zborniku).

Član 1.

Visoke Strane Ugovornice obvezuju se, pod rezervom otpuštanja predviđenih ovom Konvencijom, da neće činiti smetnje odlasku svojih odnosnih državljana koji žele da iz jedne od obeju zemalja odu u onu drugu da bi tamo radili. One će im ukazivati, u tu svrhu, sve administrativne olakšice kao i njihovim supružnicima ili njihovoj deci koji bi ih pratili ili koji bi im hteli docnije doći.

One će im izdavati naročito potrebne isprave o identitetu i putne isprave.

Uzajamno, nikakva specijalna dozvola neće se zahtevati prilikom izlaska iz zemlje boravka, za strane radnike ni za njihovu porodicu, u trenutku njihovog povratka u njihovu zemlju porekla.

Visoke Strane Ugovornice neće naplaćivati nikakvu taksu prilikom izdavanja vize na potrebne isprave o identitetu i putne isprave pri odlasku njihovih državljana koji žele da iz jedne zemlje odu u onu drugu da bi tamo radili, kao ni za njihovog supružnika i maloletnu decu.

Diplomatske i konsularne vlasti one druge zemlje viziraće ili legalizovaće besplatno napred pomenute isprave.

Član 3.

Moći će se rekrutovati samo iseljenici za rad u metropolama Visokih Strana Ugovornica.

Rekrutovanje iseljenika za rad na drugim teritorijama zavisnim od Visokih Strana Ugovornica, moći će se vršiti samo na osnovu specijalnog sporazuma između nadležnih administracija obeju zemalja.

Član 4.

Vlada one zemlje gde se vrši rekrutovanje zadržava pravo da određuje oblasti gde će rekrutovanje biti dopušteno, a Vlada one zemlje gde se nalaze poslodavci zadržava sebi pravo da određuje oblasti u koje će se radnici moći upućivati.

Vlade obeju zemalja utvrdi će sporazumno broj i kategorije radnika koji će moći biti predmet rekrutovanja, tako da se ne nanese šteta ni ekonomskom razvitku jedne od obeju zemalja, ni nacionalnim radnicima one druge. One će obrazovati, u tu svrhu, jednu komisiju koja će se sastajati u Parizu ili u Beogradu najmanje jedared godišnje.

Član 5.

Brojna traženja, to jest traženja radnika koji nisu poimence označeni, biće snabdevena vizom vlasti određenih od strane nadležnih Ministarstava zemlje useljenja i biće zatim upućena nadležnim vlastima one druge zemlje. Ova traženja biće saobrazna obrascima traženja sporazumno utvrđenim između nadležnih administracija Francuske i Jugoslavije.

Poimenična traženja radnika biće vizirana pod istim uslovima i poslatā bilo neposredno, bilo preko poslodavca, traženim radnicima.

Ugovori o radu predloženi od strane poslodavaca i traženja radnika podnesena od njihove strane neće smeti sadržavati nikakvu ugovornu odredbu protivu odredbama ove Konvencije.

Član 6.

Brojno rekrutovanje vršiće, u granicama naznačenim u članu 4 i pod kontrolom ovlašćene administracije zemlje u kojoj se isto vrši, službeni organizmi te zemlje.

Radnici rekrutovani na taj način biće, pre njihovog polaska, primljeni i klasifikovani ili odbijeni, bilo od strane jedne službene misije Vlade one zemlje na čijoj teritoriji treba da budu zaposleni, bilo od strane predstavnika poslodavca koji radi za račun ovoga, bilo od strane predstavnika neke profesionalne organizacije, za koje će, u jednom ili drugom od ova poslednja dva slučaja, biti potreban prethodni pristanak obeju Vlada.

Član 8.

Radnici iseljenici, bilo da su pogodoeni rekrutovanjem ili na osnovu individualnog poimeničnog ugovora, moraju, pri po-

lasku iz svoje zemlje porekla i pri dolasku, na granici, pokazati ugovor o zaposlenju viziran kao što je rečeno u članu 5.

Oni moraju, sem toga, biti snabdeveni uverenjem o zdravlju izdatim od strane lekara na službi kod zvanične misije ili akreditovanog u tu svrhu od strane Konzula one zemlje na čijoj teritoriji imaju biti zaposleni, i ovo uverenje radnik ima pokazati pri svom ulasku u dotičnu zemlju.

Putne isprave radnika koji imaju svoje isprave o identitetu izdaće, o trošku njihovom, nadležne vlasti obeju zemalja, u roku od četiri dana računajući od podnošenja ovim vlastima pomenutih isprava o identitetu.

Član 9.

Radnici useljenici primaće, pri jednakom radu, nadnicu ravnu nadnici radnika iste kategorije zaposlenih u istom preduzeću, ili, u nedostatku radnika iste kategorije zaposlenih u istom preduzeću, normalnu i uobičajenu nadnicu radnika iste kategorije u tom kraju.

Vlada useljeničke zemlje obvezuje se da će se starati da se, na njenoj teritoriji, održava jednakost nadnice useljenih radnika sa nadnicom domaćih radnika.

Član 10.

Državljeni svake od Visokih Strana Ugovornica uživaće na teritoriji one druge Strane istu zaštitu koju uživaju i domaći radnici i jednakost u postupanju sa ovim poslednjima u svemu što se tiče primene zakona kojima se uređuju uslovi rada i obezbeđuje higijena i sigurnost radnika. Ova jednakost u postupanju proširiće se takođe na sve odredbe koje bi se, po ovim pitanjima, u buduću mogle doneti u obe zemlje.

Član 11.

U slučaju ako bi se radnici jedne od obeju Država, propisno primljeni da mogu boraviti u onoj drugoj Državi, našli u stanju nezaposlenosti, oni će se morati obratiti Javnom servisu za nameštenje koji je najbliži njihovom mestu boravljenja. Ovi radnici uživaće koristi na koje imaju prava državljani Države u kojoj borave od strane ustanova za osiguranje nezaposlenosti u pravom smislu reči ili ustanova za pomoć u slučaju nezaposlenosti.

Koristi o kojima je reč u ovome članu jesu, u Francuskoj, pomoći koje daju sindikalne blagajne i blagajne za uzajamno potpomaganje u nezaposlenosti i opštinski i okružni fondovi za

nezaposlenost subvencionisani od strane Države, u Jugoslaviji, pomoći koje daju javne berze rada, pod uslovima predviđenim u Uredbi o organizaciji posredovanja rada od 10 decembra 1927.

Član 12

Ukidaju se, za jugoslavenske radnike, ograničenja u pogledu stranih radnika kao i njihovih pravno-ovlašćenih lica koji ne borave ili koji su prestali boraviti na francuskoj teritoriji, predviđena francuskim zakonodavstvom o davanju naknade za nesrećne slučajeve radnicima povređenim na radu.

Po načelu uzajamnosti ukidaju se za francuske radnike i za njihova pravno-ovlašćena lica ograničenja predviđena jugoslovenskim zakonodavstvom u pogledu radnika povređenih na radu usled nesrećnih slučajeva u Jugoslaviji kao i za pravno-ovlašćena lica koja ne borave ili koja su prestala boraviti na jugoslovenskoj teritoriji.

Mere za primenu ove odredbe biće regulisane specijalnim sporazumom.

Sporazum između Kraljevine Jugoslavije i nadležnih vlasti Francuske Republike u cilju da se olakša primanje stažijera u obema zemljama

od 22 jula 1933 god.

(„Službene novine“ od 11 novembra 1933 g. br. 259-LXXV — Ovaj Sporazum kao Uredba sa zakonskom snagom objavljen je u „Službenim novinama“ Francuske Republike od 19 novembra 1932 god. br. 270)

U cilju da se pomogne profesionalno obrazovanje jugoslovenskih i francuskih stažijera, potpisani predstavnici Socijalne politike Kraljevine Jugoslavije i francuskog Ministarstva rada zaključili su pod rezervom odobrenja njihovih respektivnih Vlada, sledeći sporazum:

Čl. 1

Ovaj sporazum primenjuje se na „stažijere“ to jest na državljane jedne od obeju zemalja koji

odlaze u onu drugu zemlju za ograničen period vremena, da se tamo usavrše u trgovačkoj ili profesionalnoj praksi te zemlje, zaključujući pri tom zaposlenje u odgovarajućem industriskom ili trgovačkom preduzeću.

Stažijerima će biti dopušteno da se uposle pod uslovima utvrđenim u sledećim članovima, pri čemu se neće moći uzimati u obzir stanje radne pijace dotične profesije.

Čl. 2

Stažijeri mogu biti muškarci ili ženske. U načelu, oni ne treba da su stari preko trideset godina.

Čl. 3

Dopuštenje se daje u načelu za godinu dana. Izusetno, ono će se moći produžiti za šest meseci.

Čl. 4

Broj dopuštenja koja će se dati stažijerima svake od obeju Država na osnovu ovog sporazuma ne može preći 150 godišnje.

Ovo ograničenje biće nezavisno od broja strażijera svake od obeju Država koji već borave na teritoriji one druge Države na osnovu ovog sporazuma. Ono će se primenjivati, pa ma koliko bilo trajanje za koje dopuštenja izdata u toku jedne godine bude bila odobrena i za koje vreme budu bila iskorišćena.

Ako ovaj kontigenat od 150 dopuštenja ne bi bio dostignut u toku jedne godine od strane stažijera jedne od obeju Država, ona ne može smanjiti broj dopuštenja izdatih stažijerima one

druge Države, ni preneti u iduću godinu neiskorišćeni ostatak tog kontigenta.

Taj maksimum od 150 važi do 31 decembra 1932 a za svaku iduću godinu od 1 januara do 31 decembra.

Medutim, isti će se naknadno moći menjati na osnovu sporazuma do kog bi došlo na predlog jedne od obeju Država najkasnije do 1 decembra za narednu godinu.

Čl. 5

Nadležne vlasti moći će dozvoljavati prijem stažijera samo onda ako se poslodavci koji ih uposle obvežu prema ovim vlastima, da će ove stažijere čim budu obavljali normalne poslove nagrađivati, tamo gde postoje kolektivne konvencije po tarifi utvrđenoj ovim konvencijama, a tamo gde ovih konvencija nema, po normalnoj i uobičajenoj visini nagrade u dotičnoj profesiji i dotičnom kraju. U ostalim slučajevima, poslodavci će morati da se obvežu da će im davati nagradu koja odgovara vrednosti njihovih usluga.

Čl. 6

Stažijeri koji budu želeli da se koriste odredbama ovog sporazuma, moraće svoj zahtev uputiti vlasti kojoj je, u njihovoj Državi, stavljeno u dužnosti da centrališe molbe stažijera za njihovom profesiju. Oni će morati dati u svojoj molbi sve potrebne podatke i naročito naznačiti industrisko ili trgovačko preduzeće u kome imaju biti zaposleni. Ovoj vlasti pripada pravo ispitivanja da li ima mesta dostavljanju pomenute molbe odgovarajućoj vlasti one druge Države, vodeći računa o godišnjem kontigentu na koji ona ima

pravo i o rasporedu tog kontigenta koji ona bude sama utvrdila između raznih profesija i da je, prema slučaju, dostavi nadležnim vlastima one druge Države.

Nadležne vlasti obeju Država učiniće sve što mogu da obezbede upućivanje molbi u najkraćem roku.

Čl. 7

Nadležne vlasti postaraće se svima silama da bi se odluke administrativnih vlasti o ulasku i boravku stažijera hitno donosile. One će se, tako isto, truditi da najbrže izravnavaju teškoće koje bi se mogle pojaviti odnosno ulaska ili boravka stažijera.

Čl. 8

Svaka od obeju Vlada dostaviće do znanja onoj drugoj Vladi, u prvom mesecu po stupanju na snagu ovog sporazuma, vlast ili vlasti kojima bude stavila u dužnost centralisanje molbi državljana svoje države i postupanje po molbama državljana one druge države.

Čl. 9

Ovaj sporazum ostaje na snazi do 31. decembra 1932. Posle toga, on će se prećutno produživati i to svaki put opet na godinu dana, sem ako ne bude otkazan od jedne od obeju strana pre 1. oktobra za kraj dotične godine.

Međutim, u slučaju otkaza, dopuštenja data na osnovu ovog sporazuma ostaće na snazi za ono vreme za koje budu bila data.

Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Arbarske Republike

od 22-VI-1926 god.

(Službene novine od 21. maja 1929. god., br. 117—L)

Član 2.

(²) Isto tako, državljani jedne od strana Ugovornica, koji su stalno nastanjeni ili će se nastaniti u varošima ili lukama, ili koji tu privremeno borave, neće moći biti podvrgnuti, zbog obavljanja svoje trgovine, industrije, zanata ili ostalih zanimanja, porezima, taksama ili drugim fiskalnim nametima, ma kakav naziv nosili i ma koja vlast to bila, u čiju se korist naplaćuju, a koji bi bili drugojačiji ili viši od onih kojima podleže domoroci ili državljani najpovlašćenije zemlje.

(³) Svaka od Strana Ugovornica obvezuje se da će činiti da državljani druge Strane iskorišćuju sva prava, privilegije, izuzeća, koristi, oslobođenja i ostale olakšice, kojima se koriste, ili kojima će se u buduće koristiti državljani najpovlašćenije zemlje.

Član 4

(¹) Što se tiče njihovih ličnosti, njihovih dobara, njihovih prava i interesa, a tako isto i njihove trgovine, industrije, zanata i ostalih zani-

nja uopšte, državljani jedne od Strana Ugovornica koristiće se na teritoriji druge Strane, pravnom zaštitom, isto kao i domorotci ili državljani najpovlašćenije zemlje.

Član 5.

(3) Sa trgovačkim putnicima i ugledima postupaće se na najpovoljniji način. Sve olakšice ili povlastice koje jedna od Strana Ugovornica prizna u tom pogledu kojoj drugoj zemlji priznaće se bezuslovno drugoj Strani Ugovornici.

Konvencija o nastanjivanju i konsularnoj službi između naše države i Arbanske Republike od 22-VI-1926 god.

(Službene novine od 21. maja 1929. god., br. 117—L)

Član 1

(3) Prema tome, državljani svake od dveju Strana Ugovornica, kao i njihove porodice, moći će, samo ako se saobraze zemaljskim zakonima, slobodno ulaziti, putovati, baviti se i nastanjivati se na teritoriji druge Ugovorne Strane, i neće biti, ukoliko se to tiče dopuštenja za boravak i ovlašćenja za obavljanje njihovog zanimanja, podvržavani nikakvoj drugoj taksi, nametu ili uslovu sem onih kojima podležu domorotci. Oni će moći trgovati i na veliko i na sitno, i baviti se svakom profesijom ili industrijom, no s tim da se tačno pridržavaju zemaljskih zakona i uredaba.

(4) Uopšte uzevši, sloboda obavljanja trgovine, industrije ili ma kakvog drugog zanimanja obez-

beđena je državljanima jedne od Strana Ugovornica na teritoriji druge, podrazumevajući da, u tom pogledu, jedna od Ugovornih Strana ne može činiti nikakvu razliku između državljana druge Strane i domorodca zbog njihovog državljanstva, ukoliko svojstvo državljanina Države ne bi bilo, po zemaljskim zakonima, apsolutni uslov za obavljanje profesije.

(6) Najzad, oni neće plaćati, u gradovima ili mestima obeju država, bilo da su tu nastanjeni, bilo da tu, privremeno borave, na svoje trgovačke radnje ili industrijska preduzeća, ni drugojačije ni veće carine, takse ili poreze, — ma pod kakvim nazivom to bilo, — od onih, koje će biti prirezane na domorotce ili na državljane najpovlašćenijeg naroda; i privilegije, imuniteti ili ma koje druge povlastice, koje uživaju ili koje će u buduće uživati građani jedne od obeju država u pogledu trgovine i industrije, važiće i za građane druge Države.

Odredbe o pograničnom prometu kao prilog V (ve) uz ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Arbanske Republike od 22-VI-1926 god.

Član 7.

(1) Državljani jedne od obeju Strana Ugovornica, koji poseduju u pograničnoj zoni druge Strane, ne prelazeći dubinu od 15 kilometara, nepokretna imanja, koja seče granična linija ili koja potpuno leže u rečenoj zoni, imaju pravo, pored onih koristi predviđenih članovima 2, 3 i 4 da slobodno obrađuju svoje zemlje i da prenose sa napred pomenutih nepokretnih imanja u svoje stanove i majure,

ili obrnuto, slobodno od svih carina, drugih carinskih dažbina, od kaldrmine i takse za prelaz i od taksa na carinskim priznanicama i neće biti potčinjeni nikakvoj carinskoj formalnosti sem da učine usmenu prijavu:.....

5) Hranu potrebnu radnicima, koji obrađuju nepokretna imanja. *Ovi radnici mogu biti dovedeni sa teritorije druge Strane Ugovornice.*

Član 12.

(1) *Lekarima, akušerima, babicama i veterinarima, koji stanuju u pograničnoj zoni jedne od obeju Strana Ugovornica, biće dopušteno da vrše svoju profesiju u pograničnoj zoni one druge Strane.* U tu svrhu, imenovana lica će moći da prelaze granicu kolima kao i na konju, na bisikletu kao i na automobilu ili motosikletu, praćeni svojim kočijašem ili svojim šoferom, bez obaveze da se prijave pograničnim vlastima. Prelaz ovih lica moći će se obavljati u slučaju potrebe i noću. Ono će, sem toga, moći da nose sa sobom, ne imajući da plate ma kakvu carinsku dažbinu ili druge slične takse, pri odlasku kao i pri povratku, predmete svoje profesije (instrumente, zavoje, lekove).

(2) Tako će isto biti dopušteno da obavljaju svoje zanate u pograničnoj zoni jedne od Strane Ugovornica *zanatlije ili radnici* koji stanuju u pograničnoj zoni one druge Strane. Oni mogu u ovom cilju nositi sa sobom sve potrebne instrumente i alate, slobodno od svake carine ili drugih sličnih dažbina.

(3) Pod tim pogodbama lekari ili veterinari, kaogod i zanatlije i radnici biće pušteni u pograničnu zonu druge Strane Ugovornice, da obavljaju

svoju profesiju ili svoj zanat, slobodno od svakog poreza.

(4) Lekari, veterinari, zanatlije i radnici biće snaddeveni sem „pograničnom kartom“ jednom propusnicom, koju će im izdati nadležna vlast mesta njihovog stanovanja, a kojom će se potvrđivati njihovo svojstvo, kao i pravo na obavljanje njihove profesije na teritoriji njihove sopstvene zemlje.

Ugovor o trgovini i o plovidbi između naše države i Letonije

od 18-X-1923 god.

(„Službene novine“ od 15-XI-1929 god., br. 268-CVIII.)

Član 1

Biće puna i potpuna sloboda trgovine i plovidbe između Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i Republike Letonije.

Saobrazno tom načelu, državljani svake od Visokih Strana Ugovornica moći će uzajamno, pridržavajući se zemaljskih zakona, ulaziti, putovati ili boraviti potpuno slobodno u celome prostoru teritorije one druge Strane i uživati tu ista prava, koristi, povlastice, pogodnosti i izuzeća kao i državljani najpovlašćenijeg naroda.

Privremeni trgovinski sporazum između naše države i Republike Finske

od 29 januara 1929 god.

(„Službene novine“ od 16. IX. 1929. god., br. 216-LXXXVI)

Član 3.

U pogledu postupanja sa trgovačkim putnicima, Strane Ugovornice primenjivaće u potpunosti načelo najvećega povlašćenja.

---

*) Sada čitati: Kraljevine Jugoslavije.

Ugovor o trgovini i plovidbi između naše Kraljevine i Čehoslovačke Republike

koji je zaključen 18 oktobra 1928 god. i objavljen u „Službenim novinama“ od 15 novembra 1929 god. XI br. 268
Ugovor je stupio na snagu 26 novembra 1929 god. u smislu člana 30 istog Ugovora

Član 1

Sa državljanima jedne ugovorne strane postupaće se, na teritoriji druge ugovornice, u svakom pogledu, a naročito u pogledu nastupanja i obavljanja trgovine, obrta i plovidbe, potpuno isto kao i sa državljanima najvećma povlašćenje države.

Državljanima jedne ugovorne strane mogu, isto tako kao i državljanima najvećma povlašćene države, a upravljajući se po važećim zakonima i propisima, slobodno dolaziti na teritoriju druge ugovornice, tamo boraviti i nastaniti se, kao i u svako doba ovu teritoriju slobodno ostaviti. Pri tome neće biti podvrgnuti nikakvim drugim ni težim, opštim ili mesnim, ograničenjima ili taksama ma koje vrste no onima, kojima su podvrgnuti ili će biti podvrgnuti državljanima najvećma povlašćenje države. Oni neće biti podvrgnuti, po osnovu boravljenja na teritoriji druge strane, nikakvoj javnoj taksi.

Državljanima jedne ugovorne strane uživaće, na teritoriji druge ugovornice, pravnu zaštitu kao i vlastiti državljanima, i imaće slobodan pristup pred

sudovima i administrativnim vlastima. Oni će imati na teritoriji druge ugovorne strane potpunu slobodu da poseduju, uzimaju pod zakup i ulaze u posed pokretnog i nepokretnog imanja, da stiču svojinu putem kupovine, poklona, nasleđa, testa-menta ili na koji drugi način, i da raspolažu njome, sve to pod uslovima koji su u zakonima i propisima one ugovornice, u kojoj se imanje na-lazi, određeni za državljane ma koje treće države.

Član 3

Trgovci, industrijalci i ostali privrednici jedne ugovorne strane, koji dokažu, na osnovu legiti-macione karte izdate im od nadležne vlasti njihove države, da imaju tamo pravo obavljanja trgovine ili obrta, i da tamo plaćaju zakonom određene poreze i dažbine ovlašćeni su da mogu na teri-toriji druge ugovorne strane, poštujući tamo va-žeće zakone i propise, da vrše lično ili preko trgovačkih putnika, koji su u njihovoj službi, nabavke robe kod trgovaca ili kod lica, koja robu proizvode; oni isto tako imaju prava da primaju porudžbine, pa i po ugledima, od trgovaca u nji-hovim trgovačkim lokalima ili od lica, u čijem se preduzeću ponuđena roba upotrebljuje.

Ova lica imaju pravo nositi sobom ugleda ili modele, ali ne robu.

Legitimacione karte biće saobrazne obrascu utvrđenom u međunarodnom sporazumu o uproš-ćavanju carinskih formalnosti, zaključenih u Že-nevi, 3 novembra 1923 god. Ove se legitimacione karte oslobodavaju kako od konsularne tako i od svake druge vize.

Odredbe ovoga člana ne važe za ambulantni obrt i kućarenje, kao ni za traženje porudžbina

kod lica koja se ne bave ni trgovinom ni zanatom ni industrijom. Ugovorne strane zadržavaju u ovom pogledu punu slobodu svoga zakonodavstva.

Član 4

Državljeni jedne ugovorne strane neće biti, u oblasti druge ugovornice, podvrgnuti snošenju tereta niti plaćanju poreza, dažbina ili taksa, ma koje vrste, ni drugčijih ni većih, no što su oni koji se nameću ili će biti nametnuti vlastitim držav-ljanima.

Isto važi i za društva o kojima je reč u čl. 2 ovog ugovora.

Član 6

Ugovorne strane izjavljuju svoju gotovost, da će jednim posebnim sporazumom regulisati pitanje zaposlenja radnika i nameštenika, držav-ljana jedne ugovorne strane na teritoriji druge ugovornice, i urediti pitanje njihovog socijalnog osiguranja.

Završni protokol uz Ugovor o trgovini i plovidbe između naše Kraljevine i Čehoslovačke Republike od 18 oktobra 1928 god.

Ovaj protokol je zaključen 10-XI-1928 godine i objavljen u Službenim novinama od 15 novembra 1929 godine XI br. 268 na strani 1996—2002.

Uz Član 1

1) Ovim ugovorom nisu tangirane odredbe ugovora o uređenju uzajamnih pravnih odnošaja, zaključenog u Beogradu, 17 marta 1923 god.

2) Odredba ovoga člana ne ograničava ni ukoliko pravo svake ugovorne strane, da državljanima druge ugovornice odrekne dozvolu za boravak u zemlji, odnosno da ih u slučajevima predviđenim važećim zakonima i propisima, protera sa svoje teritorije.

3) U pogledu na nastanjivanje i sticanje prava obavljanja trgovine, obrta i plovidbe svaka ugovorna strana postupaće sa državljanima druge ugovornice sa najvećim blagovoljenjem.

4) Sa državljanima jedne ugovorne strane, koji su na dan stupanja ovog ugovora u život, uživali na teritoriji druge ugovornice pravo nastanjivanja, odnosno obavljali trgovinu, obrt ili plovidbu, ili su tamo bili zaposleni kao radnici ili nameštenici, postupaće se, u pogledu vršenja dotične delatnosti, kao i sa vlastitim državljanima.

Uz Član 1 i 2

Ugovorne strane izjavljuju svoju gotovost, da će, sa najvećim blagovoljenjem, rešavati molbe pojedinih preduzeća, pojedinačnih ili društvenih, koja već imaju prava rada na njihovoj teritoriji, u pogledu na zaposlenje radnika i nameštenika, koji su državljani druge ugovorne strane.

Uz Član 3

1) Ako jedna ugovorna strana opterećuje trgovačke putnike druge ugovornice porezima ili dažbinama, druga strana može preduzeti odgovarajuće mere, da bi se uspostavio reciprocitet.

2) Sa ugledima i modelima koji podleže carini, a čiji uvoz nije zabranjen, postupaće se prema odredbama čl. 10 međunarodnog spora-

zuma o uprošćenju carinskih formalnosti, zaključenog u Ženevi, 3 novembra 1923 godine.

3) Za ugleda koje sa sobom donose lica, snabdevena jednom legitimacionom kartom, važiće i nadalje fitopatološki propisi o uvozu.

Uz Član 4

Državljanima jedne ugovorne strane, zaposleni kao radnici ili nameštenici na teritoriji druge strane, biće u pogledu porezivanja naprosto izjednačeni sa vlastitim državljanima.

Poslodavci koji bi takve radnike ili nameštenike zaposlili, neće po tom osnovu biti jače porezani no što bi bili da su zaposlili vlastite državljane.

Konvencija o trgovini i plovidbi između
naše države i Kraljevine Španije

od 27 septembra 1927 god.

(„Službene novine“ od 31-XII-1929 god., br. 307-CXXXI.)

Član 14.

(1) Trgovci, fabrikanti i drugi industrijalci koji dokažu legitimacionom kartom, izdatom od nadležnih vlasti njihove zemlje, da su ovlašćeni za obavljanje neke industrije u Državi u kojoj imaju svoj domicil, moći će, bilo lično, bilo preko trgovačkih putnika koji su u njihovoj službi, a pod rezervom da se pridržavaju zakona, pravilnika i carinskih formalnosti koji u toj stvari važe, vršiti kupovine i, noseće sobom čak i ugled, prikupljati porudžbine u teritoriji one druge Strane Ugovornice

---

Trgovinski ugovor između naše države i Kraljevine Mađarske

ob 24 jula 1926 god.

(Službene novine od 25. VII. 1929. god., br. 302-CXXVIII)

Član 1.

(2) Saobrazno ovom načelu, državljani jedne od Strana Ugovornica moći će slobodno dolaziti na teritorije druge Strane i tu zaključivati trgovačke poslove, kao i uređivati i likvidovati odnose stvorene ovim poslovima. U obavljanju ovih poslova uživaće ista prava kao i domorotci ili državljani naroda najvećma povlašćenog u ovom pogledu i neće biti potčinjeni porezima ili drugim teretima većim ili kakvim drugim, no što su oni, kojima su potčinjeni domorotci ili državljani najpovlašćenijeg naroda.

Član 15.

(1) Trgovci, fabrikanti i drugi industrijalci jedne od Strana Ugovornica, koji dokažu, podnoseći legitimacionu kartu (prilog V-ve) koju su im izdale nadležne vlasti njihove zemlje, da su u Državi, u kojoj imaju svoj domicil, ovlašćeni da obavljaju svoju trgovinu ili svoju industriju, i da tamo plaćaju takse i poreze predviđene zakonima, imaće

prava, bilo lično bilo preko putnika, koji su u njihovoj službi, da vrše kupovinu robe na teritorijama druge Strane Ugovornice kod trgovaca ili kod lica, koja proizvode tu robu ili na mestima gde se vrše javne prodaje. Oni će takođe moći da primaju i porudžbine, čak i po ugledima, kod trgovaca ili drugih lica koja, za svoju trgovinu ili za svoju industriju, upotrebljavaju poručenu robu.

(3) Što se tiče formalnosti propisanih za trgovce, fabrikante, trgovačke putnike itd., Strane Ugovornice uzajamno ujemčavaju jedna drugoj postupak po načelu najvećeg povlašćenja, tako, da se sa državljanima jedne od Strane Ugovornica na teritorijama one druge neće postupiti manje povoljno nego sa državljanima ma koje treće Države.

Završni protokol

Ka članu 13.

Državljeni jedne od Strana Ugovornica koji imaju trgovinu ili vrše profesije i industrijske zanate na teritorijama druge Strane, neće plaćati poreze, takse ili dažbine ni druge ni veće od onih, koje se naplaćuju od domorodaca ili od državljana najpovlašćenijeg naroda.

Ka članu 15.

1. — Po sebi se razume da će pogodnosti, koje bi jedna Strana Ugovornica dala kakvoj trećoj državi u pitanju oporezovanja trgovačkih putnika, ona druga Strana Ugovornica moći zahtevati samo na osnovu uzajamnosti.

Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Kraljevine Holandije

od 28 maja 1930 god.

„(Službene novine“ od 13. aprila 1932., br. 85-XXXVII)

Član 7

(1) Poslovni ljudi jedne od Visokih Strana Ugovornica kao i njihovi trgovački putnici, snabdeveni legitimacionom kartom izdatom od strane nadležnih vlasti njihove zemlje, saobrazno obrascu utvrđenom Međunarodnom konvencijom o uprošćavanju carinskih formalnosti zaključenom 3-eg novembra 1923 u Ženevi, uživace na teritoriji one druge Strane postupanje isto tako povoljno kao što je ono koje se priznaje domaćim trgovačkim putnicima ili trgovačkim putnicima najpovlašćenijeg naroda u svemu što se tiče plasiranja njihovih artikala.

ZAVRŠNI PROTOKOL GORNJEG UGOVORA

Uz članove 2, 7, 8 i 9.

(1) Razume se da će svuda gde je u ovom ugovoru predviđeno da će jedna od Visokih Strana Ugovornica priznavati onoj drugoj Strani isto postupanje kao i domorotcima ili državljanima naj-

povlašćenijeg naroda, biti priznavano ono od ova dva postupanja koje je povoljnije.

Uz član 7.

Ako jedna od Visokih Strana Ugovornica optereti porezima trgovačke putnike državljane one druge Strane, ova može preduzeti potrebne mere radi vaspostavljanja uzajamnosti.

Konvencija između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Rumunije o obavljanju profesija „Službene novine“ od 19 septembra 1933 god. XV br. 213

Član 1

Državljanima obeju Zemalja Ugovornica mogu se slobodno nastaniti na teritoriji one druge Zemlje Ugovornice radi vršenja svojih profesija, pod uslovom da se pridržavaju zakona te zemlje i da ispune administrativne formalnosti propisane u tom pogledu.

U tom smislu, Strane ugovornice obavezuju se da uzajamno priznaju svojim državljanima postupanje po načelu najvećeg povlašćenja.

Član 2

Doseljeni radnici dobijaće, za jednak rad, jednaku nadnicu kao i domaći radnici iste kategorije, zaposleni kod istog preduzeća, ili, u slučaju da uopšte nema domaćih radnika iste kategorije zaposlenih kod istog preduzeća, prosečnu i pijačnu nadnicu koja se daje u tom kraju radnicima iste kategorije.

Vlada Zemlje useljeničke obavezuje se da se brine o tome, da na njenoj teritoriji bude poštovana jednakost nadnice između doseljenih i domaćih radnika, kao i da se u potpunosti izvršuju ugovori

o zaposlenju zaključeni između poslodavaca i radnika.

Član 3

Radnici svake od obeju Strana Ugovornica uživace istu zaštitu koja se ukazuje i domaćim radnicima, prema zakonodavstvu i običajima zemaljskim, u pogledu uslova rada i života, higijene i bezbednosti radnika.

Ova jednakost u postupanju protegnuće se i na sve druge odredbe koje budu po ovom pitanju obnarodovane u obema zemljama.

Sve reklamacije radnika doseljenih iz one druge zemlje, u pogledu uslova rada ili njihove ekzistencije, nametnutih njima od strane poslodavaca, ili u pogledu raznih teškoća ma koje bilo vrste, kada one povlače intervenciju javnih vlasti biće upućene ili dostavljene, bilo neposredno, bilo preko diplomatskih ili konsularnih vlasti, nadležnim zemaljskim vlastima. Nadležna vlast te zemlje pristupiće potrebnom izviđanju i biće jedina nadležna da po tom pitanju interveniše.

Član 4

U slučaju da stanje poslova ne dozvoljava u izvesno vreme, u izvesnim predelima ili za izvesne profesije, da se nađe zaposlenja doseljenicima iz one druge Strane Ugovornice, zainteresovana vrhovna vlast obavestiće o tome odmah, diplomatskim putem, nadležnu vrhovnu vlast one druge Strane, da bi ova mogla o tome obavestiti svoje domorodce.

Zainteresovana Vlada moći će ograničiti, pa čak i zabraniti useljavanje radnika one druge Strane Ugovornice.

Obe vlade obavezuju se da jedna drugoj saopštavaju uzajamno restriktivne mere koje bi one smatrale za potrebno da primene na radnike o kojima je reč, a na mesec dana pre njihovog stupanja na snagu.

Član 6

Radnici jedne od obeju zemalja koji su zainteresovani u kolektivnim radnim konfliktima moći će, u onoj drugoj Zemlji, ulaziti u odbore za mirenje i arbitražu, određene za rešavanje tih sukoba.

Član 7

Nijedna od obeju Država ugovornica neće državljanu one druge Države, iz razloga što su zaposleni na njenoj teritoriji, podvrgavati specijalnim taksama ili porezima.

U slučaju da u jednoj od obeju Država Ugovornica postoje opšte takse na strance, a naročito u pogledu izdavanja dosvola za boravak, obe Strane Ugovornice proučiće mogućnost redukcije tih taksa na minimum.

Trgovinski ugovor između Kraljevine Jugoslavije i Nemačke

koji je zaključen u Beogradu 1 maja 1934 godine i uveden u život 1 juna 1934 god. po odluci Ministarskog Saveta na sednici od 23 maja 1934 god. Ovaj ugovor je objavljen u „Službenim novinama“ od 1 juna 1934 god. br. XVI-123.

Član 1

Između ugovornih zemalja biće uzajamna sloboda trgovine i plovidbe.

Državljeni jedne ugovorne zemlje uživaće u oblasti druge ugovornice u pogledu na trgovinu, industriju i plovidbu ista preimućstva, oslobođenja i pogodnosti svake vrste, koje pripadaju ili će pripadati državljanima najviše povlašćene zemlje.

Državljeni jedne ugovornice mogu, pod istim uslovima kao i državljani najviše povlašćene zemlje, *a pokoravajući se zemaljskim zakonima* slobodno dolaziti u oblast druge ugovorne zemlje, ovde putovati, boraviti i nastanjivati se, kao i u svako doba ovu oblast slobodno napustiti. Pri tome oni neće biti podvrgnuti nikakvim drugim ni težim opštim ili mesnim ograničenjima ili terecima ma koje vrste nego što su oni kojima su podvrgnuti državljani najviše povlašćene zemlje. Oni će nadalje, u pogledu obavljanja trgovine, zanata, industrije ili koga drugoga poziva uživati u oblasti druge ugovornice, pod uslovom uzajamnosti,

ista prava kao i državljani najviše povlašćene zemlje.

Postignut je, nadalje, sporazum u tome, da odredbama ovoga ugovora nije ni u koliko suženo pravo ni jedne od ugovornica, da u pojedinim slučajevima uskrate boravljenje državljanima druge ugovorne zemlje bilo na osnovu sudske presude, bilo iz razloga spoljašnje ili unutrašnje državne bezbednosti, bilo iz razloga sirotinjske i zdravstvene policije i policije za održavanje javnog morala. No i u takvom slučaju neće moći da se vrši proterivanje iz zemlje jedino iz razloga opšte oskudice u stanovima ili zbog besposlice.

Državljanima jedne ugovornice imaće u oblasti druge ugovorne zemlje isto pravo kao i državljani ma koje treće zemlje, da pribavljaju i poseduju pokretnu ili nepokretnu imovinu, da njome raspolažu putem prodaje, trampe, poklona, nasleđa ili ma na koji drugi način, kao i pravo sticanja nasleđa putem testamenta ili zakona.

Čl. 6

Ne umanjujući dalje olakšice koje proizlaze iz najvećeg povlašćenja, trgovci, industrijalci i drugi privrednici jedne ugovornice, koji dokažu na osnovu legitimacione karte izdate im od vlasti njihove države, da su ovlašćeni za vršenje trgovine, zanata ili industrije u državi svoga domicila i da tamo plaćaju zakonske poreze i dažbine, — imaće pravo da u oblasti druge ugovornice, sami ili preko svojih trgovačkih putnika, a poštujući propisane formalnosti vrše nabavku robe kod trgovaca ili u javnim lokalima za prodaju ili kod lica koja dotičnu robu proizvode. Oni će moći, nadalje, da traže porudžbine kod trgovaca ili kod

drugih lica u čijem se preduzeću upotrebljuje ponuđena roba. Oni mogu sobom nositi probe i ugleda, ali ne i robu.

Legitimacione karte biće saobražene obrascu koji se nalazi u međunarodnom sporazumu o uprošćavanju carinskih formalnosti, potpisanom 3 novembra 1923 god. u Ženevi. Ne traži se ni konsularna niti kakva druga viza.

Odredbe ovog člana ne važe za ambulantni obrt, za kućarenje, kao ni za traženje porudžbina kod lica, koja se ne bave ni trgovinom ni zanatom ni industrijom. Ugovorne zemlje zadržavaju u ovom pogledu punu slododu svoga zakonodavstva.

ZAKLJUČNI PROTOKOL

Uz član 1

Ostaju u punoj snazi propisi o pasošima, kao i opšti propisi koje su ugovorne zemlje izdale ili ih u buduće izdaju, a koji se odnose na uposlenje stranih radnika.

Ipak postoji saglasnost u tome, da će se sa državljanima svake od ugovornica, kojima je pre 1 aprila 1934 godine već bila izdata dozvola za rad (odobrenje uposlenja), postupati u pogledu obnavljanja te dozvole sa svakom mogućom preduzetljivošću i da oni svakako neće biti gore tretirani nego državljani najviše povlašćene zemlje.

Uz član 6

Trgovački putnici, koji su snabdeveni legitimacionom kartom, neće za obavljanje svojih poslova, označenih u članu 6 stavu 1, plaćati u odlasti

druge ugovornice ni druge ni veće poreze ni dašbine nego vlastiti državljani ili državljani najviše povlašćene zemlje. Pogodnosti, koje bi od strane jedne ugovorne zemlje bile priznate ma kojoj trećoj zemlji u pogledu porezivanja trgovačkih putnika, moći će pak da zahteva i druga ugovornica ali samo pod uslovom reciprociteta.

Sporazum o vrbovanju i angažovanju poljoprivrednih sezonskih radnika sa teritorije naše države za Nemačku državu

(„Službene novine“ od 20 marta 1928 god. br. 64-XIX) koji je zaključen 22 februara 1928 g. između Centralnog odbora za posredovanje rada u Beogradu s jedne strane Nemačke radničke centrale s druge strane.

Ovaj Sporazum tiče se jedino sezonskih putovanja poljoprivrednih sezonskih radnika iznad 14 godina iz naše države u Nemačku. Prema tome Sporazumu vrbovanje radnika na teritoriji naše Kraljevine ima se vršiti putem Centralnog odbora za posredovanje rada i njegovih organa t. j. javnih berza rada i njihovih podružnica, a angažovanje saradnjom Nemačke radničke centrale u Berlinu SW 11 Hafenplatz 4. Sva bliža obaveštenja o načinu kako se vrši vrbovanje označenih radnika u našoj državi mogu se dobiti kod Središnje uprave za posredovanje rada u Beogradu i kod Iseljeničkog komesarijata u Zagrebu.

Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Kraljevine Bugarske

od 24 maja 1934 god.

(„Službene novine“ od 27 juna 1934., br. 145-XXXVIII).

Član 1.

(1) Državljanima jedne od ugovornih Strana užiće na teritoriji druge, u pogledu obavljanja trgovine, industrije, plovidbe ili ma kakvog drugog zanimanja, ista prava, povlastice i olakšice svake vrste koje su ili će biti odobrene državljanima najpovlašćenijeg naroda.

(2) Državljanima jedne od Ugovornih Strana pod uslovom ispunjavanja propisa zakona i pravilnika druge Strane, imaće pravo slobodnog ulaska, putovanja, bavljenja i nastanjivanja na teritoriji druge Strane, kao i slobodnog napuštanja ove u svako doba, bez podvrgavanja ma kakvim ograničenjima kojima nisu isto tako podvrgnuti i državljani najpovlašćenijeg naroda. Ispunjavajući propise domaćih zakona i pravilnika, oni će imati potpunu slobodu da obavljaju svaki zanat i zanimanje čije vršenje nije ili ne bi bilo zakonom zadržato za domorotce.

(5) Svaka od Ugovornih Strana zadržava sebi pravo da pojedinačnom merom zabrani nastanjivanje ili boravak na svojoj teritoriji državljanima druge Ugovornice, bilo na osnovu sudske prosude, bilo na osnovu zakona i pravilnika sirotinjske,

zdravstvene i policije javnog morala kao i na osnovu policije unutrašnje ili spoljašnje državne bezbednosti.

(6) U takvom slučaju proterivanje se nemože pravdati oskudicom stanova ili besposlicom.

Član 3

Državljeni jedne od Ugovornih Strana uživaće na teritoriji druge, odnosno svoje ličnosti kao i svojih dobara, prava i interesa, u pogledu dažbina (poreza i nameta), taksa, ukoliko su ove slične porezima, ili svakog drugog sličnos nameta, u svima odnosima, isto postupanje i istu zaštitu kod fiskalnih vlasti i sudstva kao i domorocti ili državljani najpovlašćenijeg naroda.

Zaključni protokol iz ugovora o trgovini i plovidbi između naše države i Kraljevine Bugarske

od 24-V- 1934 god.

Uz član 1.

1. Ugovoreno je da odredbe ovog člana ne sputavaju niukoliko propise dveju ugovornih strana u pogladu pasoša, boravka i izgnanstva stranaca, niti zakone koji uređuju zaštitu domaćeg rada.

2. Pečalbari koji iz Jugoslavije odlaze u Bugarsku, a isto tako i gradinari, koji iz Bugarske dolaze u izvesne krajeve Jugoslavije, biće tretirani kao i dosada na bazi reciprociteta, pri čemu će se pridržavati uobičajenih, specijalnih naredbi, koje su poznate Ugovornim Stranama, a pod uslovom da njihov broj ne bude manji od dosada odobranjih kontingenata.

V DEO

Evidencija domaće nezaposlene radne snage i posredovanje rada.

Ustanove i organizacije koje se bave posredovanjem rada odnosno koje, pored ostaloga, vode i evidenciju o domaćoj nezaposlenoj radnoj snazi.

**Ustanove javne službe posredovanja rada:
javne berze rada, njihove podružnice
i ekspoziture:**

I. — Javna berza rada u Beogradu

Javna berza rada u Beogradu, Otsek u Zemunu;

Podružnica u Nišu;

„ u Skoplju;

Ekspozitura u Kotoru;

„ u Bitolju;

„ u Leskovcu;

„ u Zaječaru;

„ u Čačku;

„ u Kruševcu;

„ u Smederevu; i

„ u Paraćinu.

II. — Javna berza rada u Novom Sadu

Podružnica u Subotici;

Ekspozitura u Somboru;

„ u Petrovgradu.

III. — Javna berza rada u Zagrebu

Podružnica u Osijeku;

„ na Sušaku;

Ekspozitura u Slavonskom Brodu;

„ u Karlovcu.

IV. — Javna berza rada u Ljubljani

Podružnica u Mariboru;
" u Celju;
Ekspozitura u Murskoj Soboti.

V. — Javna Berza rada u Sarajevu

Podružnica u Banjoj Luci;
Ekspozitura u Tuzli;
— " u Mostaru.

VI. — Javna berza rada u Splitu

Ekspozitura u Dubrovniku;
" u Šibeniku.

(Preštampano iz Socijalnog arhiva Središnje uprave za posredovanje rada Br. 3 i 4 za mart-april 1935 god.).

Objašnjenja: 1. — U projektu je otvaranje ekspoziture javne berze rada u Kragujevcu i Podgorici u toku 1936 god.

2. — Ekspoziture javne berze rada u Beogradu sa sedištem u Leskovcu, Zaječaru, Čačku, Kruševcu, Smederevu i Paraćinu ovlašćene su samo za davanje karata za povlašćenu vožnju.

Inženjerske komore i organizacije

Beogradska inženjerska komora, Beograd.
Ljubljanska inženjerska komora, Ljubljana.
Novosadska inženjerska komora, Novi Sad.

Udruženje jugoslovenskih inženjera i arhitekta:

Beogradska sekcija, Beograd, Kralja Ferdinanda 7.
Ljubljanska sekcija, Ljubljana, Gledišna 8.
Sarajevska sekcija, Sarajevo.
Novosadska sekcija, Novi Sad, Bulevar Kraljice Marije 8.
Skopljanska sekcija, Skoplje, Pop Kočina 40.
Niška sekcija, Niš, Lešjaninova 37.
Zagrebačka sekcija, Zagreb.

Udruženje rudarskih i topioničkih inženjera

Beograd, Poenkareova 25.

**Centrala industrijskih korporacija
Kraljevine Jugoslavije**

(Beograd, Poenkareova ul. 25)

I Spisak učlanjenih korporacija

Industrijska komora, Beograd.
Trgovinsko-industrijska komora, Zagreb.
Trgovinsko-industrijska komora, Sarajevo.
Trgovinsko-industrijska komora, Skoplje.
Zveza industrijcev za Dravsko banovino, Ljubljana.
Udruženje industrijalaca za Savsku banovinu,
Zagreb.
Udruženje industrijalaca, Novi Sad.
Udruženje industrijalaca za Vrbasku banovinu,
Banja Luka.
Savez industrijalaca za preradu mesa, Petrinja.
Savez papir i karton proizvadjuće industrije,
Beograd, Katićeva ul. 14/I.
Zemaljski savez jugosloven. industrije za preradu
gvožđa i metala, Beograd, Dobračina ul. 2/II.
Savez jugoslovenske cement. industrije, Beograd,
Palata Riuniona.
Savez električnih preduzeća, Beograd, Poenkareova
ul. 25/II.
Savez industrije kamena, Beograd, Poenkareova
ul. 25.
Savez pivarske industrije, Beograd, Poenkareova
ul. 25.

Savez tekstilnih industrija, Beograd, Poenkareova
ul. 25.

Savez fabrika sapuna, Beograd, Poenkareova ul. 25.

II Komore koje nisu članovi C. I. K.

Zbornica za trgovinu, obrt i industriju, Ljubljana.
Trgovinska komora, Beograd.

Trgovinsko-industrijska komora, Petrovgrad.

Trgovinsko-industrijska komora, Banja Luka.

Trgovinsko-industrijska i zanatska komora,
Novi Sad.

Trgovinsko-industrijska komora, Split.

Trgovinsko-industrijska i zanatska komora,
Dubrovnik.

Trgovinsko-industrijska i zanatska komora,
Podgorica.

Zanatska komora, Beograd.

Zanatska komora, Zagreb.

Zanatska komora, Sarajevo.

Zanatska komora, Osijek.

Zanatska komora, Banja Luka.

Zanatska komora, Skoplje.

Zanatska komora, Split.

Spisak Radničkih komora i kod njih evidentiranih radničkih organizacija i to:

I. Radnička komora, Zagreb. Kod nje su evidentirane ove organizacije:

1. Opći radnički savez Jugoslavije, Zagreb, Gundulićeva 23. b/II;

2. Savez kršćanski socijaln. radnika, Palmotićeve 3;

3. Savez građevinarskih radnika, centrala Beograd, Nemanjina 28;

4. Savez metalnih radnika Jugoslavije, centrala Beograd, Nemanjina 28;

5. Savez tekstilnih radnika-ca Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

6. Savez radnika monopola duvana i ostalih monopolskih preradevina u Jugoslaviji, centrala Beograd, Nemanjina 28;

7. Ujedinjeni savez šivačko odećnih radnika-ca Jugoslavije, centrala Beograd, Nemanjina 28;

8. Savez tranvajskih, elektro-fabričkih i opštinskih radnika i službenika Jugoslavije, centrala Beograd, Nemanjina 28;

9. Savez kožarsko-prerađivačkih radnika-ca Jugoslavije, centrala Beograd Nemanjina 28;

10. Glavna uprava Međunarodnog ženevskog saveza hotelskih nameštenika Jugoslavije, Beograd, Jugovićeve ul. 13;

11. Opšti radničko-nameštениčki sindikat Jugoslavije, Beograd, Garašaninova 19;

12. Organizacija kućne posluge, centrala Beograd, Nemanjina 28;

13. Klub pomorskih kapetana trgovačke mornarice, centrala Sušak, Račkog ul. 22;

14. Savez pomorskih radnika trgovačke mornarice, centrala Sušak, Račkog ul. 22;

15. Klub pomorskih strojara, centrala Sušak, Račkog ul. 22;

16. Splošna Delavska strukovna zveza, centrala Ljubljana, Delavski dom;

17. Ujedinjeni savez kavanarskih, gostioničarskih i hotelskih nameštenika, Jugoslavije centrala Beograd, Skadarska 16;

18. Splošno delavsko pravovarstveno društvo, Ljubljana, Pošt. predal. 280;

19. Zveza rudarjev Jugoslavije, Zagorje ob/Savi.

II. Radnička komora, Beograd. Kod nje su evidentirane ove organizacije:

1. Savez tekstilnih radnika-ca Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

2. Savez tramvajskih elektrofabr. i opštinskih radnika i službenika Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

3. Savez građevinskih radnika Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

4. Savez rudarskih radnika Jugoslavije, Beograd, Garašaninova 19;

5. Savez radnika-ca monopol. preduzeća i preradu hartije Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

6. Savez metalnih radnika Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

7. Savez kožarsko-prerađivačkih radnika-ca Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

8. Savez pozorišno-tehničkog osoblja Beograd, Nemanjina 28;

9. Savez apotekarskih saradnika u Kraljevini Jugoslaviji, Cara Lazara 3. Centrala u Zagrebu;

10. Savez rudarskih radnika Jugoslavije, Nemanjina 28, Centrala u Zagorju;

11. Savez diplomiranih strojara (mašinista) Kraljevine Jugoslavije, Kralja Milana (Hotel „London“), Beograd;

12. Podružnica Saveza privatnih nameštenika Jugoslavije, Cara Lazara br. 3, Centrala u Zagrebu;

13. Podružnica saveza grafičkih radnika-ca, Jugoslavije, Cetinjska 3, Centrala u Zagrebu;

14. Podružnica saveza brijačkih i vlasuljarskih pomoćnika-ca, Nemanjina 28, centrala u Zagrebu;

15. Podružnica saveza živežarskih radnika Jugoslavije, Nemanjina 28, centrala u Zagrebu;

16. Ujedinjeni savez šivačko-odećnih radnika Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

17. Ujedinjeni savez hotelsko-kafanskih i gostioničarskih nameštenika, Beograd, Skadarska 26;

18. Podružnica saveza bankarskih, osiguravajućih, trgovačkih i industrijskih činovnika, Cara Lazara 3, centrala u Zagrebu;

19. Sindikat drvodeljskih radnika Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

20. Sindikat molersko-farbarskih radnika i srodnih struka, Beograd, Nemanjina 28;

21. Podsavez Savez građevinskih poslovođa i risara, Beograd Kraljice Marije br. 105;

22. Ženevski savez hotelsko kafanskih i restorantskih nameštenika, Beograd, Jugovićeve 13;

23. Organizacija osoblja kućne posluge, Nemanjina 28, Beograd;

24. Podsavez muzičara Kraljevine Jugoslavije, Beograd, Nemanjina 28;

25. Udruženje intelektualnih radnika, Beograd, Vuka Karadžića 4;

26. Udruženje zidarskih pomoćnika (kalfi), Beograd, Kr. Aleksandra 146;

27. Opšti radničko nameštениčki sindikat, Beograd, Garašaninova 19;

28. Udruženje profesionalnih trenera i džokeja Beograd, Paštrovićeve br. 31;

29. Nezavisni radnički sindikati „Jugoslovenska zemlja“, Beograd, (po saznanju sa privatne strane ova organizacija ne postoji).

III. Radnička komora, Sarajevo. Kod ove Komore registrovane su ove organizacije:

1. Savez građevinarskih radnika;
2. Savez gradskih radnika i nameštenika;
3. Organizacija nameštenika radničkog osiguranja;
4. Savez apotekarskih saradnika za Kraljevinu Jugoslaviju;
5. Savez bankovnih, osiguravajućih, trgovačkih i industrijskih činovnika Jugoslavije;

6. Savez šoferskih i šofersko-mehaničarskih nameštenika za Drinsku banovinu;

7. Savez soboslikarskih i ličilarskih radnika Jugoslavije;

8. Savez radnika-ca monopolskih preduzeća i prerade hartije Jugoslavije;

9. Savez hotelsko-gostioničarsko-kafanskih nameštenika Jugoslavije;

10. Ujedinjeni savez šivačko-odećnih radnika-ca Jugoslavije;

11. Udruženje nastojnika zgrada za Drinsku banovinu;

12. Savez opštinskih i štedioničkih radnika i nameštenika Jugoslavije;

13. Ujedinjeni radnički sindikalni savez Jugoslavije;

14. Savez rudarskih radnika Jugoslavije;

15. Savez drvodeljskih radnika Jugoslavije;

16. Savez kožarsko-prerađivačkih radnika Jugoslavije;

17. Savez radnika životnih namirnica;

18. Savez privatnih nameštenika Jugoslavije;

19. Savez metalskih radnika Jugoslavije;

20. Savez grafički radnika-ca Jugoslavije;

21. Opšti Radnički savez Jugoslavije;

22. Udruženje tramvajskih radnika;

23. Savez brijačko-frizerskih radnika.

IV. Radnička komora, Novi Sad. Kod ove Komore registrovane su sledeće organizacije:

1. Savez bankarskih, osiguravajućih, trgovačkih i industrijskih činovnika Jugoslavije;

2. Savez brijačkih i vlasuljarskih pomoćnika i pomoćnica Jugoslavije;
3. Savez građevinarskih radnika Jugoslavije;
4. Savez grafičkih radnika-ca Jugoslavije;
5. Savez drvodeljskih radnika Jugoslavije;
6. Savez živežarskih radnika-ca Jugoslavije;
7. Ženevski savez stručnih nameštenika ugostiteljskog obrta Jugoslavije;
8. Zemaljski savez poljoprivrednih radnika Jugoslavije;
9. Savez kožarsko-prerađivačkih radnika Jugoslavije;
10. Udruženje apatinskih korpara u Apatinu;
11. Savez radnika i radnica monopolskih preduzeća i prerade hartije u Jugoslaviji;
12. Savez metalških radnika Jugoslavije;
13. Opšti radničko nameštениčki sindikat Jugoslavije;
14. Opći Radničko nameštениčki sindikat Jugoslavije;
15. Savez privatnih nameštenika Jugoslavije;
16. Organizacija kućne posluge u Jugoslaviji;
17. Savez dimničarskih radnika Jugoslavije;
18. Savez tekstilnih radnika Jugoslavije;
19. Savez elektrotramvajskih radnika Jugoslavije;
20. Ujedinjeni savez hotelsko kafanskih nameštenika-ca, radnika-ca Jugoslavije;
21. Udruženje profesionalnih trenera i džokeja u Beogradu;
22. Ujedinjeni savez šivačko odećnih radnika i radnica Jugoslavije.

V) Radnička komora, Split. Kod ove Komore registrovane su sledeće organizacije:

1. Oblasni odbor Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije, Split, Sinjska ulica;
2. Opći radnički savez Jugoslavije, Split, Smodlakina 28;
3. Stručni savez pomoraca u Splitu Smodlakina 23;
4. Radnički strukovni savez, Rimska ulica 3;
5. Podružnica saveza bankovnih, osiguravajućih, trgovačkih i industrijskih činovnika Jugoslavije, Smodlakina 28;
6. Podružnica saveza grafičkih radnika-ca Jugoslavije, Matošićeva ulica 9/I;
7. Podružnica saveza privatnih nameštenika Jugoslavije, Sinjska ulica;
8. Savez zanatskih radnika, Split, Sinjska ul;
9. Savez šofera za Primorsku banovinu, Split, Kamenita ul. 3;
10. Udruženje šofera u Dubrovniku;
11. Mesna organizacija berbersko-vlasuljarskih radnika, Dubrovnik I;
12. Podružnica saveza građevinskih radnika Jugoslavije, Dubrovnik I;
13. Podružnica saveza radnika životnih namirnica, Dubrovnik I;
14. Povereništvo saveza apotekarskih saradnika u Kraljevini Jugoslaviji, Split, Karlovac Antun kod apotekara Andrajsa;
15. Udruženje građevnih tehničara u Splitu, Vid-Morpurgova poljana 1;
16. Klub pomorskih strojara, Sušak.

VI. Radnička komora, Ljubljana. (Delavske zbornice v Ljubljani) Kod ove Komore, Zbornice registrovane su sledeće radničke organizacije:

I. Ujedinjeni Radnički Sindikalni Savez Jugoslavije, Beograd. Strokovna komisija za Slovenijo v Ljubljani kot oblastni odbor URSJ.

1. Savez metalških radnika Jugoslavije, Beograd, oblastni odbor Ljubljana;

2. Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije, Ljubljana, Del. zbornica;

3. Zveza živilskih delavcev Jugoslavije, Ljubljana, Del. zbornica;

4. Zveza lesnih delavcev in sorodnih strok Jugoslavije, Ljubljana, D. zb.;

5. Zveza rudarjev Jugoslavije, Zagorje ob Savi;

6. Osrednje društvo oblačilnih delavcev na slovenskem ozemlju, Ljubljana, Delavska zbornica;

7. Savez monopolskih radnika Jugoslavije, Beograd, oblastni odbor Ljubljana;

8. Organizacija hotelskih, kavarniških in restavracijskih uslužbenecv, Ljubljana, Del. zbornica;

9. Savez građevinarskih radnika, Jugoslavije, Beograd, oblastni odbor Ljubljana, Del. zbornica;

10. Savez privatnih nameštenika Jugoslavije, Zagreb, oblastni odbor Maribor, Del. zbornica;

11. Zveza strojnikov Jugoslavije, Ljubljana, Delavska zbornica;

12. Savez brijačkih i vlasuljarskih pomoćnika Jugoslavije, Ljubljana, Delavska zbornica;

13. Organizacija hišnih poslova Jugoslavije, podružnica Ljubljana, Delavska zbornica.

II. Jugoslovenska stvokovna zveza v Ljubljani (Delavska zbornica).

1. Poselska zveza, Ljubljana, Del. zbornica;

2. Strokovno društvo tobačnih upokojencev in upokojenk, Ljubljana, Delavska zbornica;

3. Strokovna zveza viničarjev, Ljutomer;

4. Strokovna zveza privatnih in trgovskih namešćencev Jugoslavije, Ljubljana, Del. zbornica.

III. Narodno strokovna zveza v Ljubljani (Delavska zbornica).

IV. Zveza društva privatnih namešćencev v Ljubljani (Delavska zbornica).

1. Društvo namešćencev Združenih papirnic Vevče, Vevče;

2. Društvo namešćencev Kranjske industrijske družbe, Jesenice;

3. Zveza delovodij in industrijskih uradnikov, Ljubljana, VII. Medvedova ul. 17. (v roke g. Čargonja);

4. Podsavez građbenih delovodij, Ljubljana, Rožna dolina c. XI/3 (v roke g. Vinko Genussi);

5. Društvo odvetniških in notarskih uradnikov, Ljubljana;

6. Organizacija praktičnih elektro strojnih tehnikov, Ljubljana, Del. zb.;

7. Društvo zasebnih in avtonomnih namešćencev, Maribor, Dvorakova c. 1/III. (v roke g. Rado Leban, tajnika);

8. Društvo rudniških namešćencev, Trbovlje;

9. Društvo nameščencev nabavljalne zadruga uslužbencev državnih železnic, Ljubljana, Delavska zbornica;

10. Društvo zasebnih in avtonomnih nameščencev, Ljubljana;

11. Društvo avtonomnih in zasebnih nameščencev, za srez Kranj, Kranj;

12. Društvo slov. odvetniških in notarskih uradnikov, Celje;

13. Društvo zasebnih zemljedeljskih nameščencev v Dravski banovini, Ljubljana, (v roke g. Josipa Göderer, Namršelj p. Studenec pri Ljubljani);

14. Društvo zasebnih in avtonomnih nameščencev, Celje;

15. Društvo zasebnih in avtonomnih nameščencev, Jesenice.

V. Avtonomne organizacije, ki ne pripadajo nobeni matični organizaciji.

1. Savez bankovnih, osiguravajućih i industrijskih činovnika, Zagreb — podružnica Ljubljana;

2. Savez apotekarskih saradnika Jugoslavije, Zagreb;

3. Savez grafičnih radnika-ca Jugoslavije, Zagreb;

4. Udruženje stojevodij Kraljevine Jugoslavije, oblastna uprava, Ljubljana.

5. Zveza gospodinjskih pomočnic, Ljubljana, Šelenburgova ul. 7;

6. Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije, Ljubljana;

7. Društvo absolventov državnih trgovskih šol, Ljubljana;

8. Udruženje grafičnih faktorjev Jugoslavije, podružnica, Ljubljana;

9. Zveza absolventov rudarskih šol, Trbovlje;

10. Ženevski savez nameštenika ugostiteljskog obrta Jugoslavije, sekcija [Ljubljana, Tavčarjeva 6;

11. Organizacija nameščencev socijalnega zavarovanja, Ljubljana, Kralja Petra trg 1;

12. Strokovno društvo uslužbencev električne cestne železnice, Ljubljana.

VI. Kulturno prosvetne organizacije.

1. Cankarjeva družba, Ljubljana;

2. Delavsko glasbeno društvo „Zarja“, Ljubljana;

3. Delavsko esperantsko društvo za Dravsko banovino, Ljubljana.

Pregled stanja na radnom tržištu

koji se vodi kod ustanova javne službe posredovanja rada.
Upisivanje potrebnih podataka vrši se po ovom obrascu
u odgovarajuće rubrike

ZANIMANJE			Tražilo je rada		Izvršeno posre- dovanje		Otputo- valo i otpalo	
grupa	vrsta	NAZIV						
			m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.
I		Poljoprivreda i šumarstvo:						
	1	činovnici						
	2	radnici						
	3	ostali						

Na isti način vrši se to upisivanje i za sledeće grupe i vrste:

II — Rudarstvo: 1) činovnici, 2) rudari, 3) ostali.

III — Talioničarstvo: 1) činovnici, 2) radnici, 3) ostali.

IV — Vrtlarstvo: 1) stručno osoblje, 2) radnici (baštovani), 3) ostali.

V — Industrija kamena, zemlje, stakla: 1) činovnici, 2) radnici gipsom i cementom, 3) rad-

nici staklom i porculanom, 4) radnici kamenom i klesari, 5) ostali.

VI — Prerađivanje kovina: 1) činovnici, 2) kovači alata, lanaca, čavala itd., 3) potkivači i kolari, 4) građevinarski bravari, 5) svi ostali bravari, 6) tokari železa i kovina, 7) limari, 8) kovači zlata, srebra i draguljari, 9) rezbari i cizeleri, 10) galvanizatori, 11) radnici za niklovanje.

VII — Industrija strojeva, aparata itd.: 1) činovnici, 2) strojevi bravari, 3) monter, 4) radnici oružja, 5) sajčije, 6) optičari, 7) kantarski radnici, 8) radnici glazbala, 9) radnici za hiruške i ortopedske instrumente.

VIII — Industrija drvene i rezbarske robe: 1) činovnici, 2) građevinarski stolari, 3) stolari, 4) kolari i bačvari, 5) tokari drva, 6) kipari i rezbari drva, 7) pozlatari, 8) tokari za izradu koštane i rožnate industrije, 9) korpari.

IX — Industrija kaučuka, gume, celuloze: 1) činovnici, 2) radnici, 3) ostali.

X — Industrija sirove i izrađene kože, čerkinja, dlake i perja: 1) činovnici, 2) kožari, 3) sedlari, remenari, torbari, 4) četkari, 5) radnici za izradu galanterijske robe.

XI — Tekstilna industrija: 1) činovnici, 2) predioci i čipkari, 3) tkači, 4) bojadžije, 5) pletači čarapa, 6) vezioči, šivači, 7) užari, 8) radnici za apretiranje, 9) ostali.

XII — Tapetarski obrt: 1) poslovođe, 2) tapetari i dekorateri, 3) ostali.

XIII — Industrija odela, obuće i nakita: 1) činovnici, 2) radnici rublja, kravata i steznika, 3) krojači, 4) obućari, 5) šeširdžije, 6) krznari, 7) brijači i frizeri, 8) pralje rublja, 9) kitničari, 10) radnici za izradu umetničkog cveća, ukrasa, 11) radnici rublja i nameštenici u trgovinama, 12) ostali.

XIV — Industrija papira: 1) činovnici, 2) knjigoveže, 3) ostali.

XV — Industrija životnih namirnica: 1) činovnici, 2) mlinari, 3) pekari, 4) poslastičari, 5) mesari i kobasičari, 6) radnici u pivari, 7) ostali.

XVI — Gostioničarski i krčmarski obrt: 1) nadgledno osoblje, 2) sobarice, 3) vratari, 4) konobari, 5) kuvarice, 6) pipničari, 7) ostali.

XVII — Hemijska industrija: 1) činovnici, 2) radnici, 3) ostali.

XVIII — Građevinarski obrt: 1) činovnici, 2) zidari, štukateri, 3) soboslikari itd., 4) instalateri, 5) dimničari, 6) tesači, 7) pokrivači krova, 8) ostali.

XIX — Grafička industrija: 1) činovnici, 2) slagači, štampari, 3) litografi itd., 4) ostali.

XX — Obrtna zvanja: 1) činovnici, 2) mašinsti, 3) ložači, 4) ostali.

XXI — Trgovačka struka: 1) knjigovođe, 2) trgovački pomoćnici, 3) ostali.

XXII — Nadničari.

XXIII — Saobraćajna preduzeća: 1) činovnici, 2) strojovođe, 3) ložači, 4) kondukteri, 5) kočijaši, 6) jahači, 7) brodari, lađari, 8) ostali.

XXIV — Kućna posluga: 1) poslužitelji kuće, 2) kuvarice, sobarice, 3) vratari i sluge.

XXV — Slobodna zvanja: 1) činovnici, 2) učitelji, 3) lekari, 4) advokati, 5) mernici, 6) bolničari, 7) glazbenici, 8) glumci, 9) ostali.

VI DEO

Registar stranih državljana, Uputstva i obrasci za molbe i žalbe sa potrebnim objašnjenjima.

REGISTAR STRANIH DRŽAVLJANA

Zaposlenih kod .....

u .....

1	2	3	4	5	6	7	8			9
Tekući broj	Ime i prezime stranog državljanina	Godina rođenja	Državljanstvo	Narodnost	Zanimanje	Položaj u struci	Podaci o zaposlenju			Primedbe i promene
		Pol					Naziv vlasti, broj i datum rešenja, rok i uslov dozvole			
							Koja je dozvola po redu?			
							I	II	III	

Objašnjenja: 1. — Obrazac „Registar stranih državljana“ propisan je od strane Min. s. p. i n. z. i isti je objavljen zajedno sa Pravilnikom za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana u „Službenim novinama“ od 4-X-1935 god. br. 230-LVI. (Videti tač. 1 čl. 15 i st. 1 čl. 29 Uredbe).

2. — Registar prema gornjem obrascu ustanovljava sam poslodavac u vidu sveske i određuje mu obim prema svome nahodenju (St. 3 čl. 19 Prav.)

3. U ovaj registar ne upisuju se strani državljanjani jugoslovenske narodnosti i ruske izbeglice, niti kućna posluga (čl. 3 i 15 Pravilnika).

4. — Poslodavac koji ne vodi registar po ovom obrascu kažnjava se od 100 do 5.000 d. (st. 4 čl. 21 Uredbe) bez obzira da li je poništena ili odbijena dozvola za zaposlenje stranog državljanina (st. 4 čl. 21 u vezi sa čl. 4, 9 i 18 Uredbe).

Uputstva za popunjavanje obrazaca br. 1, 1-a, 2, 3 i 3-a

Obrasce br. 1, 1-a, 2, 3 i 3-a ovde ne donosimo iz razloga navedenih u objašnjenju uz čl. 19 Pravilnika.

U pogledu popunjavanja obrazaca br. 1, 1-a i 2 važno je to: da se na svako pitanje mora odgovoriti jasno i čitljivo. Ako se na izvesno pitanje nema ništa da odgovori, ne može se staviti samo crtica u odgovarajuću rubriku, već se ima naznačiti zašto se odgovor ne daje. Bliža uputstva o popunjavanju obrazaca sadrže sami obrasci i to obrazac br. 1 i 1-a u rubrici br. 36, a obrazac br. 2 u rubrici br. 19. Ta uputstva treba dobro proučiti pre no što se pristupi popunjavanju obrazaca. Neistinitost datih podataka povlači odbijanje odnosno poništenje dozvole za zaposlenje stranog državljanina (čl. 17, 18 i 21 Uredbe), novčanu kaznu od 100 do 3.000 din. (st. 5 čl. 21 Uredbe), kao i krivičnu odgovornost potpisnika zbog obmane vlasti.

U pogledu popunjavanja obrazaca br. 3 i 3-a treba ovako postupiti:

1) Na prvoj, naslovnoj strani, na mestu označenom linijama ..... treba ispisati naziv nadležne prvostepene vlasti po Uredbi.

2) Kao dan izdavanja „Karte zanimanja“ po obrascu br. 3 treba naznačiti dan kada je doneta odluka o izdavanju karte, ako je ovakva karta bila priložena uz molbu kojom se traži dozvola, odnosno dan kada je „Karta zanimanja“ priložena od zainteresovanog lica. Pri tom voditi računa da li je ispunjen propis čl. 23 Pravilnika, jer ako je karta podneta po isteku 15 dana od dana saopštenja da je odobreno zaposlenje zainteresovanog lica — dozvola se automatski gasi, te se za novu dozvolu ima podneti nova molba sa novim priložima. Do rešenja takve molbe strani državljanin ne sme biti zaposlen na osnovu ranije dozvole, pod pretnjom kazne iz čl. 21 Uredbe.

3) Ako je na molbu poslodavca dato produženje dozvole bilo rešenjem prvostepene, bilo drugostepene vlasti, to se **produženje** ubeležava na V strani „Karte zanimanja“ na ovaj način:

„Rešenjem ..... od 19 g.

br. .... odobreno je dalje zaposlenje .....

....., kod istog poslodavca, u istom svojstvu i na

istom području, do 19 g. Upisano kod
..... u ..... na dan 19 g.
..... potpis“

4) ako je na molbu zainteresovanog stranog državljanina data dozvola na neodređeno vreme, ili ako mu je dato uverenje za slobodno uposlenje (§§ 7 i 21 Prav./1925, ili čl. 5 i 25 Ur. i čl. 14 Prav.), **overavanje** takve dozvole odnosno uverenja u maju mesecu svake godine vrši nadležna mesna državna policijska vlast, a gde ove nema, opšte upravna vlast prvog stepena, stavljajući sledeću overu na V str. „Karte zanimanja“:

„Na osnovu st. 2 čl. 5 Uredbe o zaposlenju stranih državljana overava se prednja dozvola za narednu godinu, a po naplati takse po Tar. br. 3 i 4 Taksene tarife.

Overeno kod ..... n
..... 19 g. pod br. ....

..... potpis“

5) Ako je na molbu stranog državljanina data dozvola na određeno vreme, **produženje** takve dozvole ubeležava se na V strani „Karte zanimanja“ na ovaj način:

„Rešenjem ..... u ..... od
19 g. br. .... odobreno je dalje zapo-
slenje ..... u istom svojstvu i na istom
području do 19 g. Upisano kod
u ..... na dan 19 br. ....

..... potpis“

6) Ako je dozvola na neodređeno vreme data stranim državljanima jugoslovenske narodnosti ili ruskim izbeglicama po čl. 1 do 4 Prav., — **evidentiranje** ovakvih dozvola u maju mesecu svake godine vrši se kod nadležne mesne državne policijske vlasti, a gde ove nema, kod opšte upravne vlasti prvog stepena, koja na V strani „Karte zanimanja“ stavlja ovu oznaku:

„Evidentirano u smislu st. 1 čl. 3 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana, na dan
maja 19 g. br. .... kod .....

u ..... potpis“

Obrasci molba kojima se traži dozvola za zaposlenje stranih državljana i to:

I — Za strane državljane jugoslovenske narodnosti ili ruske izbeglice

Ispisati naziv prvostepene vlasti po Uredbi

.....

Mesto za takse-
nu marku po T.
br. 1 i 5 (odn. 3
i 4) Tak. tarife

Čast mi je umoliti .....
(Ispisati naziv prvostepene vlasti)
da mi kao stranom državljaninu jugoslovenske narodnosti u smislu čl. 1 — 3 Pravilnika*) za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana izda „Kartu zanimanja“ plave boje sa dozvolom za zaposlenje na neodređeno vreme u Kraljevini Jugoslaviji.

Prilažem:

- 1) u dva primerka popunjen spisak podataka po obrascu br. 1-a; i
- 2) tri svoje najnovije fotografije.

Raniju dozvolu za zaposlenje nemam — prilažem**) u originalu — u overenom prepisu.**)

U Kraljevini Jugoslaviju došao sam .....
19..... g. bez — sa**) put..... isprav..... koja mi je izdata od strane .....

Taksu polažem.

..... 19 .. g.
u ..... ul. .... br. ....

*) Na isti način sastavlja se i molba za ruske izbeglice, samo mesto reči: „kao stranom državljaninu jugoslovenske narodnosti u smislu čl. 1 — 3 Pravilnika“ treba staviti: „kao ruskom izbeglici u smislu čl. 4 Pravilnika“.

**) Nepotrebno precrtati.

II — Za strane državljane montere

Ispisati naziv nadlež. prv. vlasti po Uredbi

.....

Mesto za tak.
marku po Tar.
br. 1 i 5

Čast mi je umoliti Upravu da mi u smislu tač. 2 čl. 4, pod b) st. 3 čl. 10 Uredbe o zaposlenju stranih državljana, čl. 11 Pravilnika za njenu primenu odobri dovođenje jednog stranog montera za montiranje — opravku*) specijalne mašine ..... koja je izra-
(naziv mašine)
đena od preduzeća u inostranstvu i to od firme .....
(Ispisati naziv firme)
koja preuzima odgovornost za ispravan rad mašine, ako ista bude montirana i stavljena u pogon od strane njenih stručnjaka.

Kao dokaz o nabavci označene mašine prilažem .....
(ugovor o na-
bavci, fraht itd.)
(ili kao dokaz o potrebi opravke označene mašine prilažem izveštaj ing. ....)

Posao oko montiranja (opravke) pomenute mašine trajao bi oko .....

Prilažem popunjen i kod nadležne vlasti registrovan „Spisak podataka o poslodavcu“, — a „Spisak podataka o stranom državljaninu“ kao i dve njegove fotografije priložiću najdalje u roku od deset dana po dolasku stranog državljanina.

U smislu st. 2 čl. 10 Uredbe izjavljujem da će strani monter biti .....
državljanin ..... narodnosti.

..... 19..... g.
u .....

*) Nepotrebno precrtati.

III — Za strane državljane poverenike stranog kapitala:

Ispisati na-
ziv nadlež.
prv. vlasti
po Uredbi

Mesto za taks.
marku po Tar.
br. 1

za

Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja

— Odeljenje za socijalno staranje —

Čast nam je umoliti Ministarstvo da nam u smislu tač. 7 čl. 4 Uredbe o zaposlenju stranih državljana i čl. 8 Pravilnika za primenu označene Uredbe izvoli odobriti zaposlenje

(ispisati ime i prezime stranog državljanina)
u svojstvu poverenika stranog kapitala, čiji je sopstve-
nik (ispisati ime lica odnosno naziv firme) iz (naznačiti mesto i državu

gde se nalazi sedište sopstvenika stranog kapitala)

Kod naše firme je uloženo isključivo strani kapital u iznosu od (ispisati sumu) dinara,* ili: kod naše firme je uloženo domaći kapital u ukupnom iznosu od (ispisati sumu) i strani kapital u ukupnom iznosu od (ispisati sumu) dinara.

Strani kapital se sastoji iz¹⁾

Prilažemo: 1) u dva primerka popunjen i registrovan „Spisak podataka o poslodavcu“ i „Spisak podataka o stranom državljaninu“ kao i 2) fotografije stranog državljanina;

2) izjavu sopstvenika stranog kapitala o naimenovanju (ime i prezime str. drž.) za svog poverenika kod (naziv firme) i o iznosu svog kapitala uloženog kod iste firme, overenu kod jugosl. konsularnih vlasti na strani;

3) izvod iz potvrđenih knjiga o veličini domaćeg i stranog kapitala;
4) dozvolu (ovlašćenje) za obavljanje radnje;
5) potvrđena pravila akcionarskog društva;²⁾ i
6) zapisnik poslednjeg zbora akcionara.²⁾

Molimo da nam se dozvola izda s obzirom na napred navedeno, kao i s obzirom na sledeće razloge:

Taksu po T. br. 5 polažem [Ovde navesti sve što opravdava potrebu zaposlenja stranog drž. u svojstvu poverenika stranog kapitala]

19 g.

u

*) Nepotrebno precrtati

¹⁾ Ovde naznačiti iz čega se sastoji strani kapital, npr.: iz gotovog novca u iznosu od din., u robi u iznosu od din., u obligacijama u iznosu od din., u mašinama i oruđu u iznosu od din. itd

²⁾ Ako je u pitanju inokosna firma, tada mesto dokaza pod 5) i 6) priložiti izvod iz trgovačkog registra.

IV — Za strane državljane koji su rođeni u našoj državi ili koji su došli pre 14-V-1922 god.

Ispisati na-
ziv nadlež.
prv. vlasti
po Uredbi

Mesto za taks.
marku po Tar.
br. 1

Čast mi je umoliti Upravu da mi u smislu tač. 5 čl. 4 Uredbe o zaposlenju stranih državljana odobri zaposlenje na svom području¹⁾ za vreme od jedne godine dana, pošto sam rođen na teritoriji Kraljevine Jugoslavije — ili: pošto se na teritoriji Kraljevine Jugoslavije nalazim od pre 14-VI-1922 god.

Prilažem:

1) u dva primerka popunjen „Spisak podataka o stranom državljaninu“;
2) Krsni list (krštenicu) izdat od crkve

u , od 19 br.

ili

komada pasoša (putnica) zajedno sa izvodom²⁾ iz pasoša o mom boravku izvan Kraljevine Jugoslavije — ili Uverenje o mom boravku u Kraljevini Jugoslaviji izdato od itd.

Taksu po T. br. 5 prilažem.

19 g.

u

[potpis]

¹⁾ Ako se traži zaposlenje na celoj teritoriji Kraljevine Jugoslavije molba se upućuje Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja preko nadležne prvostepene vlasti po Uredbi.

²⁾ Ovaj izvod treba sačiniti po ovom obrascu:

Izvod iz pasoša (putnica) o mome boravku izvan teritorije Kraljevine Jugoslavije

I Pasoš br.	izdat	193 g. od strane	konsulata
na strani:	oznaka:	datum:	bio odsutan:
4	izišao	12-II-1922 g.	
5	ušao	24-II-1922 g.	12 dana
6	izišao	18-VII-1922 g.	
7	ušao	29-VII-1922 g.	11 dana
	itd.		

II Pasoš br.	izdat	193 g. od strane	konsulata
na strani:	oznaka:	datum:	bio odsutan:
4	izišao	4-IX-1923 g.	
5	ušao	27-IX-1923 g.	23 dana

III Pasoš br. izdat itd.

Za tačnost gornjeg izvoda jamčim, a pasoše pokazujem na uvidaj i sravnjenje.

193 g.

[potpis]

*) Ako se traži dozvola za celu Kraljevinu, molba se upućuje M. s. p. i n. z. preko prvost. vlasti.

V — Za strane državljane: stručnjake i specijaliste

Ispisati naziv
nadležne prvo-
stepene vlasti
po Uredbi

Mesto za taks.
marku po Tar.
br. 1

Čast nam je umoliti Upravu da nam odobri prvo zaposlenje — pro-
duži dozvolu za zaposlenje*)
državljanina ..... [ime i prezime stranca]
po narodnosti .....
u svojstvu ..... i to iz ovih razloga:

[navesti sve razloge kojima se opravdava njegovo zaposlenje]

Prilažemo:

1. — Izveštaj i mišljenje Javne berze rada u .....
br. .... / ..... g.
2. — Dokaz o stručnoj spremi i praksi .....
[ime i prezime stranca]
3. — Uverenje¹⁾ ..... br. .... / ..... g.
4. U dva primerka popunjen i kod nadležne vlasti registrovan „Spisak
podataka o poslodavcu“ i „Spisak podataka o stranom državljaninu“.
5. — Dve fotografije stranog državljanina.

Raniju dozvolu²⁾ izdao nam je ..... u
..... pod br. .... od ..... 19... g.
sa rokom do ..... 19... g. a pod uslovom da .....
..... Ovaj uslov izvršili smo na taj način što smo
..... (ili nismo ga izvršili jer .....)

Taksu po T. br. 5 prilažem.

..... 19... g.

u .....

[Potpis poslodavca]

*)

*) Nepotrebno precrtati.

Objašnjenja: ¹⁾ Ovde u smislu čl. 9 i 10 Pravilnika navesti uverenje
onog Ministarstva (odnosno područnih mu vlasti) u čiju nadležnost spada
nadzor nad obavljanjem odgovarajućeg zanimanja (n. pr. Min. prosvete — za
nastavnike, Min. pravde — za verske službenike itd.)

²⁾ Ovo se mora naznačiti kad god se traži produženje ranije dozvole,
radi ocene blagovremenosti molbe za produženje dozvole.

³⁾ Na sličan način mogu u svoje ime sastaviti molbu i oni strani
državljanini, koji po čl. 7 mogu sami da traže dozvolu za zaposlenje.

Obrazac molbe kojim se traži dozvola za zaposlenje stranog artista po čl. 12. Pravilnika
za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljanina.

Ministarstvu unutrašnjih poslova (Odeljenju za državnu zaštitu)

Mesto za tak-
senu marku po
Tar. br. 1

BEOGRAD

Čast mi je umoliti Ministarstvo da mi izvoli odobriti dovođenje*)
zaposlenje ..... državljanin ..... u
svojstvu ..... kao člana ..... grupe*)
....., a s obzirom na izveštaj Povlašćene jugoslovenske
umetničke agencije Udruženja glumaca kao i na mišljenje Ministarstva pro-
svete i Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja.

„Spisak podataka o poslodavcu“ prilažem*) priložicu u roku od 7 dana,
a „Spisak podataka o stranom državljaninu“ priložicu u roku od deset dana
po dolasku stranog državljanina*) — ne prilažem jer se isti već nalazi u našoj
državi i zaposlen je na osnovu uredne dozvole (čl. 12 Pravilnika za primenu
Uredbe o zaposlenju stranih državljanina).

Molim da mi se dozvola uruči preko označene Agencije, kojoj ću pre-
dati „Kartu zanimanja“ za pomenutog stranca-kinju*) radi upisivanja po-
trebnih podataka.

Taksu po T.br. 5 polažem.

..... 193... g.

(potpis poslodavca)

u .....

Povlašćenoj jugoslovenskoj umetničkoj agenciji udruženja glumaca Kr. Jugoslavije

Mesto za tak-
senu marku po
Tar. br. 3 i 4

BEOGRAD

Čast mi je umoliti Agenciju da izvoli prednju molbu dostaviti Mini-
starstvu prosvete i Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja na
mišljenje, a Ministarstvu unutrašnjih poslova na rešenje, kao i da to rešenje
izvoli primiti i meni uručiti.

Taksu po Tar. br. 5 polažem.

..... 193... g.

(potpis poslodavca)

u .....

*) Nepotrebno precrtati.

Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja
(Odeljenju za socijalno staranje)

Mesto za tak-
senu marku po
Tar. br. 1

BEOGRAD

Moli se Ministarstvo da nam u smislu st. 4 čl. 12 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljanina izvoli izdati potvrdu da je na dan ..... 193 .. g. podneta tome Ministarstvu molba za zaposlenje ..... državljanina ....., kod ..... u ..... Označena molba zavedena je kod tog Ministarstva pod St. br. .... /193 .. g. Taksu po T. br. 1, 3 i 4 tak. tarife polazem.

(Potpis molilaca)

Mesto za na-
slovni žig Min.
s. p. i n. z.

Mesto za tak-
senu marku po
T. br. 3 i 4

Na molbu .....

..... i na osnovu podataka kojima raspolaže kao i st. 4, čl. 12 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljanina, Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja izdaje sledeću

POTVRDU

Da je ..... iz ..... na dan ..... 193 .. god. podneo molbu za zaposlenje ..... državljanina ..... kod .....

Molilac može zaposliti imenovan ..... stran ..... na osnovu ove potvrde najduže 7 dana od dana kada je molba podneta tj. do ..... 193 .. g. zaključno.

Ova potvrda izdaje se po naplati takse do Tar. br. 3. i 4 Tak. tarife koja je na ovoj potvrdi zalepljena i propisno poništena.

.....
potpis

Obrazac za žalbu

Ispisati naziv nad-
ležne prvostepene
vlasti po Uredbi
koja je donela ožal-
benu odluku

Mesto za taks.
marku po Tar.
br. 6. Taks. tar.

za

Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja
— Odeljenje za socijalno staranje —

Rešenjem ..... (naziv prvostepene vlasti) .....
od ..... 193 .. g. br. .... odbijeni smo od traženja prve
dozvole — produženja dozvole*) za zaposlenje .....
državljanina ..... u svojstvu .....
iz razloga što .....

Protivu navedenog rešenja, u otvorenom roku**) izjavljujemo žalbu i molimo Ministarstvo da isto poništi, odnosno preinači i nama odobri zaposlenje ..... (naznačiti ime stranog državljanina), ... u navedenom svojstvu, i to kako s obzirom na naše razloge izložene u našoj molbi, tako i na sledeće razloge: ..... (ovde navesti razloge kojima se utvrđuje potreba zaposlenja stranog državljanina)

..... 19 .. g.

u .....

Molba za odlaganje izvršenja odluke do rešenja žalbe

U vezi sa našom žalbom protivu rešenja ..... kojim smo odbijeni od traženja dozvole za zaposlenje ..... čast nam je umoliti ..... da nam u smislu st. 2 čl. 20 Uredbe odobri zaposlenje imenovanog stranog državljanina do rešenja naše žalbe koju smo podneli toj Upravi ..... 193 .. g., a iz svedećih razloga:

ovde navesti razloge i verodostojne dokaze iz kojih se može jasno zaključiti da bi opstanak preduzeća bio doveden u pitanje usled momentalnog izvršenja ožalbenog rešenja

*) Nepotrebno precrtati.

**) Žalba se može izjaviti samo u roku od 15 dana po saopštenju odluke (rešenja, odnosno presude) prvostepene vlasti, i to putem iste vlasti. Ako zainteresovano lice nije u stanju u označenom roku da pribavi sve potrebne dokaze kojima bi opravdao svoju žalbu, treba u istoj da naznači u kome ih roku može pribaviti i dostaviti vlasti kojoj upućuje žalbu.

Molba zainteresovanog poslodavca, odnosno samog stranog državljanina kojom se traži izveštaj od nadležne javne berze rada o stanju na domaćem tržištu rada

Javnoj berzi rada

Mesto za taks.
marke po Tar.
br. 1

II .....

Molimo Berzu da nam izvoli dostaviti svoj izveštaj o tome, da li ima domaćih nezaposlenih ..... (ovde naznačiti tačno zanimanje i vrstu posla koji treba da obavlja traženo lice, a po mogućstvu naznačiti i kakvu stručnu spremu i praksu treba ono da ima), ... odnosno ako nema domaćih, da li ima nezaposlenih stranih državljana odgovarajuće struke, spremlje i prakse, a koji imaju dozvolu na neodređeno vreme ili uverenje za slobodno zaposlenje u Kraljevini Jugoslaviji.

Ako ima takvih nezaposlenih stručnjaka (specijalista), molimo da nam naznačite njihove lične podatke, stručnu spremu i praksu (gde su istu stekli i za koje vreme), i njihovu tačnu adresu, odnosno da im saopštite da nam se obrate u cilju zaposlenja.

Ovaj nam je izveštaj potreban radi eventualnog traženja dozvole za dovođenje i zaposlenje — produženje dozvole za zaposlenje*) stran ..... držav. .... ko želimo zaposliti u svojstvu .....

te molimo da nam Berza o tome saopšti svoje mišljenje s obzirom na stanje domaćeg tržišta rada u pogledu navedene radne snage.

Taksu po Tar. br. 1 lepim, a po Tar. br. 3 i 4 prilažem.

Molimo da nam Berza u smislu čl. 12 Uredbe izda potvrdu — revers o prijemu ove molbe.

..... 19 ..... g.

u .....

(Potpis — tačna adresa poslod.)

*) Nepotrebno precrtati

Objašnjenje: Na sličan način sastavlja se i molba kojom sam zainteresovani strani državljanin traži izveštaj o stanju domaćeg tržišta rada, ali na mesto II i III stava prednje molbe dolazi ovaj stav:

„Ovaj mi je izveštaj potreban radi traženja lične dozvole za zaposlenje u smislu čl. 7 Pravilnika za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana.“

Izveštaji javnih berza rada

Po našem mišljenju javne berze rada treba svoje izveštaje i mišljenja o stanju domaće pijace rada da daju po ovom obrascu:

Mesto za naslovni
žig nadležne javne
berze rada

Mesto za taks.
marku po Tar.
br. 3 i 4

Na molbu .....

(ovde naznačiti ime, prezime i zanimanje molioaca)

iz ..... (mesto, ul., br., srez i banovina) od ..... 193 ..... g.,

kojom traži izveštaj da li ima nezaposlenih domaćih ..... (ovde naznačiti specijalnost)

Javna berza rada u ....., na osnovu tač. 1 pod a) st. 3 čl. 10, čl. 11 i 12 Uredbe o zaposlenju stranih državljana i čl. 17 Pravilnika za njenu primenu, a po naplati takse po Tar. br. 3 i 4 Taksene tarife, izdaje sledeći

Izveštaj i mišljenje

1) U evidenciji ove Javne berze rada nema*) — ima prijavljenih nezaposlenih domaćih stručnjaka tražene vrste i to: a) N.N. iz ..... ul. .... br. .... koji ima sledeću stručnu spremu i praksu: ..... ; b) M. M. iz ..... ul. .... br. .... (itd. kao pod a).

2) Javna berza rada u ..... izveštava da nema*) — ima (itd. kao pod a) u tač. 1).

3) Radnička (inženjerska i dr.) komora u ..... izveštava da nema — ima*) (itd. kao pod a) u tač. 1).

Sa izloženog ova Berza rada je mišljenja da treba*) ne treba odobriti dovođenje i zaposlenje,*) — produženje dozvole za zaposlenje stranog državljanina .....

(potpis službenika)

(M. P.)

*) Nepotrebno precrtati.

Ostali važniji obrasci

I — Dostavljanje zaključnog ugovora o radu

Ovde ispisati
naziv prvoste-
pene vlasti
po Uredbi

Mesto za takse-
nu marku po
Tar. br. 1
Taks. tarife

U smislu propisa st. 2 čl. 14 Uredbe dostavljamo u prilogu
pod ./. jedan primerak **Ugovora o radu** koji je sklopljen između
potpisatog poslodavca-firme*)

iz ..... s jedne i g. ....
s druge strane koji je zaposlen u svojstvu .....
prema rešenju ..... u ..... od
193 g. br. .... (Osn. broj „Karte zanimanja“ .....).

..... 193 g. ....
u ..... iz .....
ul. .... br. ....

*) Nepotrebno precrtati.

Objašnjenja: 1. — Ovaj dopis sa zaključenim upovorom
o radu predaje se prvostepenoj vlasti po Uredbi neposredno ili
preko pošte preporučenim pismom.

2. — Poslodavac, koji ne zaključi ugovor o radu po čl. 14
Uredbe, kazniće se od 100 do 5.000 din. po st. 2 čl. 21 Uredbe,
a dozvola mu se može poništiti po tač. 3 st. 2 čl. 18 Uredbe.
Poslodavac, koji zaključen ugovor ne dostavi nadležnoj prvoste-
penoj vlasti po Uredbi, u roku od 15 dana po stupanju na posao
stranog državljanina, kazniće se od 100 do 3.000 din. po st. 5
čl. 21 Uredbe.

3. — Po čl. 3 Pravilnika za prim. Ur. poslodavac nije
dužan zaključivati ugovor sa stranim državljanima jugoslovenske
narodnosti koji dolaze neposredno iz inostranstva, a imaju do-
zvolu po čl. 1 i 2 Pravilnika, niti sa poverenicima stranog kapi-
tala, niti sa stranim monterima (čl. 3, st. 3 čl. 13 Pravilnika).

II — Izveštaj o zaposlenju stranog državljanina

Ovde ispisati
naziv prvoste-
pene vlasti
po Uredbi

Mesto za takse-
nu marku po
Tar. br. 1
taks. tarife

Ovim izveštavam-o*) naslovnu vlast da sam-smo*) na dan
193 g. zaposlio-zaposlili*)
državljanina ..... po zanimanju .....
i to u svojstvu ..... a na osnovu dozvole
..... u ..... od 193 g. br. ....
(Osn. br. „Karte zanimanja“ .....) kojom mi je — mu je*) odobreno
zaposlenje na području ..... u svojstvu
..... za vreme .....

..... 193 g. ....
u ..... iz .....
ul. .... br. ....

*) Nepotrebno precrtati.

Objašnjenja: 1. — Poslodavac, koji zaposlava strane dr-
žavljanke koji imaju ličnu dozvolu po tač. 5 i 6 čl. 4, čl. 25 i st. 2
čl. 28 Uredbe, dužan je u roku od deset dana po njihovom za-
poslenju prijaviti to zaposlenje onoj prvostepenoj vlasti po Uredbi,
na osnovu čijeg je rešenja data „Karta zanimanja“ (tač. 2 čl. 21
Uredbe). Ko protivno postupi kazniće se od 100 do 3.000 din.
po st. 5 čl. 21 Uredbe.

2. — Ovaj se *izveštaj* predaje prvostepenoj vlasti po Uredbi
ili neposredno ili preko pošte preporučenim pismom. Datum kada
je pismo predato pošti smatra se kao datum predaje *izveštaja*
označenoj vlasti.

3. — Poslodavci nisu dužni prijavljivati strane državljane
jugoslovenske narodnosti i ruske izbeglice (čl. 3 Pravilnika).

III — Izveštaj o prestanku zaposlenja stranog državljanina

Ovde ispisati naziv
mesne državne po-
licijske ili opšte
upravne vlasti
prvog stepena, od-
nosno prvostepene
vlast po Uredbi

Mesto za taks.
marku po Tar.
br. 1, Taks. tar.

Ovim obaveštavam-o*) naslovnu vlast da počev od
19... god. više ne zaposlavam-o*)
po zanimanju... državljanina... kome je-
za koga nam je*) rešenjem... u
od... 193... g. br. (Osn. broj „Karte zanimanja“
...) odbijena-poništena-produžena*) dozvola za zaposlenje u
u svojstvu... za vreme
193... g.
u... iz...
ul. br.

*) Nepotrebno precrtati.

Objašnjenja: 1. — Po tač. 3 čl. 15. Uredbe poslodavac je dužan u roku od deset dana po prestanku zaposlenja stranog državljanina — koji nije jugoslovenske narodnosti ili ruski izbeglica — obavestiti o tome: 1) nadležnu mesnu državnu policijsku vlast, odnosno opšte upravnu vlast prvog stepena; i 2) nadležnu prvostepenu vlast po Uredbi, i to bez obzira da li strani državljanin ima ličnu dozvolu, ili je zaposlen na osnovu dozvole date zainteresovanom poslodavcu. Za neizvršenje ove dužnosti zainteresovani poslodavac će se kazniti od 100 do 3.000 d. (st. 5 čl. 21 Uredbe).

2. — Ovaj se *izveštaj* predaje prvostepenoj vlasti po Uredbi, ili neposredno, ili preko pošte preporučenim pismom. Datum kada je pismo predato pošti smatra se kao datum predaje *izveštaja* označenoj vlasti.

3. — Poslodavci nisu dužni podnositi izveštaj o prestanku zaposlenja stranih državljana jugoslovenske narodnosti i ruskih izbeglica (čl. 3 Pravilnika).

SADRŽAJ

Uvod

	Strana
1. Posveta	III
2. Umesto predgovora	V
3. Objašnjenje znakova	VIII
4. Važnija uputstva za poslodavce i stranog državljanina	IX
5. Registar važnijih izraza iz Uredbe, Pravilnika i Uputstava	XIII

I DEO

Novo zakonodavstvo

1. <i>Despot Ostojić</i> : Nova Uredba o zaposlenju stranih državljana (prikaz)	3
2. Zakonsko ovlašćenje za donošenje Uredbe o zaposlenju stranih državljana: Finansijski zakon za 1934/935 g. tač. 1 § 57	19
3. Uredba o zaposlenju stranih državljana	21
4. Pravilnik za primenu Uredbe o zaposlenju stranih državljana sa izmenama i dopunama	63
5. I — Uputstva za sprovođenje Uredbe o zaposlenju stranih državljana i Pravilnika za primenu iste Uredbe	99
6. II — Uputstva za naplaćivanje i dostavljanja novčanih kazna i taksa	103
7. III — Uputstva o upotrebi i popunjavanju propisanih obrazaca	107
8. Pravilnik jugoslovenske umetničke agencije Udruženja glumaca i rešenja izdata u vezi sa tim Pravilnikom	115

II DEO

Važniji propisi o regulisanju pitanja zaposlenja stranih državljana počev od 1925 god. pa do 30-IV-1935

1. Pravilnik o uposlenju stranih radnika od 24-XI-1925 g. (§§ 2, 4, 7, 20 i 21)	129
2. Uputstva za sprovođenje Pravilnika o uposlenju stranih radnika od konca novembra 1925 g. (tač. VIII i IX)	153

III DEO

Važnije odredbe pojedinih zakona koje su u vezi sa pitanjem boravka ili sa obavljanjem profesija stranih državljana

1. Zakon o zaštiti radenika (§§ 1, 3 i 21, st. 2 § 36, § 103, tač. 10 § 123)	139
2. Taksena tarifa (Tar. brojeva: 1, 2, 3 i 4, 5, 6, 43 i 44)	141
3. Zakon o državnom savetu i upravnim sudovima (čl. 18)	144
4. Zakon o unutrašnjoj upravi (st. 3 čl. 28, st. 1 i 4 čl. 55 st. 1 do 5 čl. 58, čl. 60, 61, 62, 63 i 80)	145
5. Zakon o opštem upravnom postupku (§§ 128 i 129, st. 1 § 130, §§ 131 i 132, st. 1 § 134 i § 135)	142
6. Zakon o banskoj upravi (st. 2 § 41 i § 76)	151
7. Uredba o ustrojstvu i delokrugu Uprave grada Beograda (§ 2 i tač. 2 § 3)	153
8. Zakon o 6 ¹ / ₄ % Monopolskom zajmu (čl. 4)	154
9. Zakon o radnjama (§§ 7, 9, 10, 130, st. 2 § 133, st. 1—5 § 143, § 144, st. 1 § 147, §§ 148, 196, 239, st. 1 § 313, st. 1—4 § 332, §§ 333 i 431)	155
10. Invalidski zakon od 4 jula 1929 g. (§§ 26, 72 i 111)	163
11. Zakon o činovnicima (st. 4 § 1, st. 3 § 2, § 158, st. 2 § 160 § 162, 167 i 182)	165
12. Zakon o državnom saobraćajnom osoblju (st. 2 § 1, st. 3 § 2, § 164, st. 2 § 166, st. 1, 2 i 4 § 169 i § 188)	167
13. Zakon o verskim zajednicama i crkvama:	
1) Zakon o verskoj zajednici Jevreja u Kraljevini Jugoslaviji	169
2) Zakon o evangeličko-hrišćanskim crkvama i o reformovanoj hrišćanskoj crkvi Kr. Jugoslavije	169
3) Ustav nemačke evangelističko-hrišćanske crkve augsburškog veroispovedanja u Kr. Jugoslaviji	170

IV DEO

Važnije odredbe o zaposlenju, nastanjivanju, boravku i obavljanju profesija iz konvencija (sporazuma) i ugovora zaključenih između naše države i drugih država

1. a) Konvencija o nastanjivanju i konsulstvu između Srbije i Švajcarske (čl. 1, 2, 5 i 7)	137
b) Ugovor o trgovini između Srbije i Švajcarske (čl. 1, 2 i 15)	174
2. Trgovinski ugovor između naše države i Poljske Republike (čl. 1, 4 i 13) i aneks k tome ugovoru	177
3. Trgovinski ugovor između naše države i Austriske Republike (čl. 16) i zaključni protokol uz čl. 16	181
4. Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Irske (čl. 3, 4 i 14)	185
5. Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Grčke (čl. 1) i zaključni protokol uz čl. 1	187
6. a) Konvencija o nastanjivanju i konsularnoj službi između naše države i Kraljevine Italije (čl. 1)	189
b) Sporazum o radnicima između naše države i Kraljevine Italije (čl. 1 i 3)	191
c) Sporazum o zameni radnika i nameštenika	193
d) Objašnjenje Sporazuma pod b) i c)	195
7. a) Konvencija o trgovini i plovidbi između naše države i Francuske Republike (čl. 13)	199
b) Konvencija konsularna i o nastanjivanju između naše države i Francuske Republike (čl. 1 i 2) i Protokol potpisivanja iste konvencije	200
c) Ugovor o radu i pomoći između Jugoslavije i Francuske Republike (čl. 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11 i 12)	201
d) Sporazum između naše države i Francuske Republike o stažijerima	205
8. a) Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Albanije (čl. 2, 4 i 5)	209
b) Konvencija o nastanjivanju i konsularnoj službi između naše države i Albanije (čl. 1)	213
c) Odredbe o pograničnom prometu uz Ugovor o trgovini i plovidbi (tač. 5 st. 1 čl. 7 i čl. 12)	211

	Strana
9. Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Estonije (čl. 1)	215
10. Privremeni trgovinski sporazum između naše države i Republike Finske (čl. 3)	215
11. a) Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Čehoslovačke Republike (čl. 1, 3, 4 i 6)	217
b) Završni protokol uz navedeni ugovor (uz čl. 1, uz čl. 1 i 2, uz čl. 3 i uz čl. 4)	219
12. Konvencija o trgovini i plovidbi između naše države i Kraljevine Španije (Republike) (čl. 14)	223
13. Trgovinski ugovor između naše države i Kraljevine Mađarske (čl. 1 i 15) i Završni protokol	225
14. Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Kraljevine Holandije (čl. 7) i Završni protokol gornjeg ugovora (st. 1 uz čl. 2, 7, 8 i 9 i uz čl. 7)	227
15. Konvencija između naše države i Kraljevine Rumunije o obavljanju profesija (čl. 1, 2-4, 6 i 7)	229
16. a) Trgovinski ugovor između naše države i Nemačke (čl. 1 i 6) i Zaključni protokol uz čl. 1 i uz čl. 6	233
b) Sporazum o vrbovanju i angažovanju poljoprivrednih sezonskih radnika sa teritorije naše države za Nemačku državu	236
17. a) Ugovor o trgovini i plovidbi između naše države i Kraljevine Bugarske (čl. 1 i 3)	237
b) Zaključni protokol uz čl. 1 pomenutog ugovora	238

V DEO

Evidencija domaće nezaposlene radne snage i posredovanje rada

1. Ustanove javne službe posredovanja rada: javne berze rada, njihove podružnice i ekspoziture	241
2. Inženjerske komore i organizacije	243
3. Centrala industrijskih korporacija Kraljevine Jugoslavije sa spiskom učlanjenih korporacija i neučlanjenih komora	245
4. Spisak radničkih komora i kod njih evidentiranih radničkih organizacija i to:	
1) kod Radničke komore u Zagrebu	247

	Strana
2) kod Radničke komore u Beogradu	248
3) „ „ „ u Sarajevu	250
4) „ „ „ u Novom Sadu	251
5) „ „ „ u Splitu	253
6) „ „ „ u Ljubljani	254

VI DEO

Obrasci i uputstva

1. Registar stranih državljana	265
2. Uputstva za popunjavanje obrazaca	266
3. Obrasci molba kojima se traže dozvole za zaposlenje stranih državljana i to:	
I — koji su jugoslovenske narodnosti ili ruske izbeglice	268
II — koji su monter	269
III — koji su poverenici stranog kapitala	270
IV — koji samostalno vrše svoje zanimanje	271
V — koji su specijaliste (stručnjaci)	272
VI — koji su artisti ili glumci	273
4. Obrazac potvrde o prijemu molbe za artiste	274
5. Obrazac žalbe	275
6. Obrazac molbe za odlaganje izvršenja rešenja	275
7. Obrazac molbe za izveštaj i mišljenje jav. berze rada	276
8. Obrazac za izveštaj i mišljenje jav. berze rada	277

33419

Molimo da se izvrše sledeće

Ispravke

Na strani	red		stoji	a treba
20	8	ozgo	a službi	u službi
22	6	ozdo	izložene	izloženo
30	17	ozdo	za	Za
33	8	ozdo	izvršene	izvršne
45	—	—	čl. 16 (3)	čl. 16 (1)
47	14	ozdo	ako se	ako su
56	5	ozdo	doravka	boravka
77	11	ozdo	kapilata	kapitala
150	16	ozgo	zvršenje	izvršenje
158	—	—	§ 188	§ 148
159	18	ozgo	dogonski	pogonski
160	18	ozdo	službodavac	službodavca
162	11	ozgo	otravnina	otpravnina
162	16	ozgo	otravnina	otpravnina
163	5	ozdo	od 5000	do 5000
205	14	ozdo	od 22 jula 1933	od 29 jula 1932
250	11	ozdo	ne	više ne
255	1	ozgo	stvokovne	strokovne
256	8	ozdo	stojevodij	strojevodij

